

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Διπλωματική Εργασία:

«Οικιστική ανάπτυξη στον περιαστικό χώρο: Τουρισμός -
Παραθερισμός στο Πεταλίδι Μεσσηνίας»

Εκπόνηση: Μαρία Σκαλτσή

Επιβλέπων καθηγητής: Ι. Σαγιάς

Αθήνα 2012

Ευχαριστίες

Καταρχάς, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ίωνα Σαγιά για τη δυνατότητα που μου έδωσε να πραγματοποιήσω την συγκεκριμένη εργασία καθώς και για την καθοδήγηση και υποστήριξη του καθ' όλη τη διάρκεια διεκπεραίωσης της. Τον ευχαριστώ θερμά επίσης και για το υλικό των δημοσίευτων εκθέσεων που μου διέθεσε.

Ακόμη, οφείλω να ευχαριστήσω τους καθηγητές κ. κ. Α. Σιόλα και Θ. Βλαστό για τη συμμετοχή τους στην εξεταστική επιτροπή και τις γνώσεις που μου μετέδωσαν κατά τη διάρκεια των χρόνων των σπουδών μου.

Ευχαριστίες οφείλω επίσης, στην πολιτικό μηχανικό κα. Λυκουργιά Χριστίνα, προϊσταμένη της Τεχνικής Υπηρεσίας Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΥΔΚ) της Νομαρχίας Μεσσηνίας, για τις πολύτιμες πληροφορίες που μου διέθεσε για την περιοχή μελέτης. Καθώς και στην αδερφή μου, Λίτσα, που με βοήθησε στην πραγματοποίηση της επιτόπιας έρευνας.

Τέλος, δεν θα μπορούσα να παραλείψω να ευχαριστήσω τους κατοίκους της περιοχής του Πεταλιδίου και τους εκπροσώπους της Τοπικής Αρχής για την πολύτιμη συνεργασία τους στην ολοκλήρωση της εργασίας μου, με τις απαντήσεις τους στα ερωτηματολόγια και τη συμμετοχή τους στις συνεντεύξεις.

Αθήνα, Μάρτιος 2012

Μαρία Σκαλτσή

Πίνακας Περιεχομένων

Ευχαριστίες	1
Πίνακας Περιεχομένων	2
Ευρετήριο Εικόνων	6
Ευρετήριο Διαγραμμάτων	6
Ευρετήριο Πινάκων	7
Ευρετήριο Χαρτών	10
Περίληψη	11
Abstract	12
Εισαγωγή	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	18
ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	18
1.1. Η Περιοχή Μελέτης - Θέση	19
1.2. Ιστορική Εξέλιξη	22
1.3. Περιβάλλον	34
1.3.1. Κλιματικές – Μετεωρολογικές Συνθήκες	34
1.3.2. Νερά	36
1.3.3. Φυσικό Περιβάλλον	36
1.4. Ο Δήμος Πεταλιδίου	37
1.5. Διοικητική Διάρθρωση	38
1.6. Δημογραφικά Χαρακτηριστικά	40
1.6.1. Πληθυσμιακή Εξέλιξη	40
1.6.2. Εκτίμηση Μόνιμου και Παραθεριστικού Πληθυσμού 2006	45
1.6.3. Σύθεση του Πληθυσμού κατά Φύλο και Ηλικία	49
1.7. Κοινωνικά Χαρακτηριστικά	57
1.7.1. Μέγεθος Νοικοκυριών	57
1.7.2. Μορφωτικό Επίπεδο	58
1.7.3. Συνθήκες Στέγασης	61
1.7.4. Απασχόληση – Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός – Ανεργία	62
1.8. Οικονομική Δομή	66
1.8.1. Γενική Οικονομική Φυσιογνωμία	66

1.8.2. Πρωτογενής Τομέας	74
1.8.3. Δευτερογενής Τομέας	77
1.8.4. Τριτογενής Τομέας	78
1.8.5. Διαχρονική Εξέλιξη της Απασχόλησης – Απασχόληση κατά Τομέα	91
1.9. Χρήσεις Κτιρίων – Κτιριακό Απόθεμα	96
1.9.1. Χρήσεις Κτιρίων	96
1.9.2. Κανονικές και Κενές Κατοικίες	97
1.9.3. Κτίρια Κατά Αριθμό Ορόφων	100
1.10. Τεχνική Υποδομή και Δίκτυα	101
1.10.1. Υποδομές Μεταφορών	101
1.10.2. Δίκτυο Ύδρευσης	103
1.10.3. Αποχέτευση Ομβρίων	103
1.10.4. Αποχέτευση Ακαθάρτων	104
1.10.5. Στερεά Απόβλητα	104
1.11. Κοινωνικός Εξοπλισμός	105
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	108
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ	108
2.1. Διάκριση του Αστικού Χώρου	109
Ο Ελλαδικός χώρος μετά το Ν.Δ. 17/07/1923 διαιρέθηκε στις εξής τρεις κατηγορίες:	109
2.2. Θεσμικό Πλαίσιο Δόμησης Οικισμών του Δήμου Πεταλιδίου	109
2.3. Θεσμικό Πλαίσιο Χωροταξικού και Πολεοδομικού Σχεδιασμού	113
2.3.1. Ο Ν. 2742 – Χωροταξικός Σχεδιασμός	113
2.3.2. Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Παράκτιο Χώρο (ΕΠΧΣΑΑ)	123
2.3.3. Ο Ν. 2508 / 97 Βιώσιμη Οικιστική Ανάπτυξη	124
2.4. Τάσεις Οικιστικής Ανάπτυξης	127
2.5. Το Οικιστικό Δίκτυο του Νομού Μεσσηνίας	127
2.6. Χρήσεις Γης	128
2.6.1. Χρήσεις Γης του Εξωαστικού Χώρου	129
2.6.2. Συγκρούσεις Χρήσεων Γης	129
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	131
ΕΥΡΕΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ	131
3.1. Ορισμός	132
3.2. Κατηγοριοποίηση του τουρισμού	133

3.3. Οι διαστάσεις του τουρισμού	141
3.4. Η τουριστική βιομηχανία στην Ελλάδα	142
3.5. Οργανωτικά και Λειτουργικά Χαρακτηριστικά του Τουριστικού Τομέα	143
3.6. Υποδομές τουριστικής προσφοράς	144
3.7. Εξέλιξη της τουριστικής δραστηριότητας	145
3.7.1. Ύστερη αρχαιότητα	145
3.7.2. Μεσαίωνας	146
3.7.3. Αναγέννηση – Διαφωτισμός	147
3.7.4. 20 ^{ος} αιώνας – Μαζικός Τουρισμός	147
3.8. Ο Μαζικός τουρισμός στη Μεσόγειο και στην Ελλάδα	150
3.9. Οικονομία και Τουρισμός	151
3.10. Τουρισμός στην περιοχή μελέτης	155
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	156
ΕΥΡΕΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ	156
4.1. Ορισμός	157
4.2. Ανάλυση της έννοιας της παραθεριστικής κατοικίας	157
4.3. Οι διαστάσεις του παραθερισμού	159
4.4. Οργανωτικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των δραστηριοτήτων του Παραθερισμού	161
4.5. Υποδομές προσφοράς παραθερισμού	162
4.6. Κίνητρα παραθεριστικών ταξιδιών	163
4.7. Ειδικά χαρακτηριστικά του παραθεριστικού ταξιδιού	164
4.8. Κριτήρια επιλογής τοποθεσιών για τις Παραθεριστικές Κατοικίες	165
4.8.1. Η διάδοση της παραθεριστικής κατοικίας στην ύπαιθρο	166
4.9. Η τάση ανάπτυξης Παραθεριστικών Κατοικιών σε διεθνές επίπεδο	167
4.9.1. Παγκοσμίως	167
4.9.2. Ευρωπαϊκή Ένωση	167
4.10. Η Ελληνική μεταπολεμική εμπειρία παραγωγής Παραθεριστικών Κατοικιών	168
4.11. Ο τρόπος παραγωγής της Παραθεριστικής Κατοικίας	168
4.12. Αυθαίρετη Δόμηση και Παραθεριστική Κατοικία	170
4.13. Παραθερισμός στην περιοχή μελέτης	173
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	174
Η ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΜΟΥ – ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	174
5.1. Ομοιότητες και διαφορές των φαινομένων Τουρισμού - Παραθερισμού	175

5.2. Επιπτώσεις από τη συνύπαρξη Τουρισμού-Παραθερισμού	178
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο	180
ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΕΡΕΥΝΑ – ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΜΕΛΕΤΗΣ	180
6.1. Εισαγωγή	181
6.2. Βασικοί τύποι και χαρακτηριστικά Παραθεριστικής Κατοικίας	182
6.2.1. Δομικά χαρακτηριστικά	182
6.2.2. Διαδικασία ιδιοποίησης του προϊόντος Παραθεριστική Κατοικία	188
6.2.3. Δημογραφικά και Κοινωνικό-επαγγελματικά χαρακτηριστικά	192
6.2.4. Χρήση της παραθεριστικής κατοικίας	194
6.2.5. Απόψεις – Στάσεις Παραθεριστών – Οικιστών για την Π.Κ. και την περιοχή, τη λειτουργία της και τα προβλήματά της	206
6.3. Συμπεράσματα έρευνας	212
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ^ο	216
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	216
7.1. Αξιολόγηση Αναπτυξιακών Δεδομένων	217
7.2. Αξιολόγηση Δεδομένων Φυσικού Περιβάλλοντος	219
7.3. Αξιολόγηση του Κοινωνικού Εξοπλισμού	221
7.4. Αξιολόγηση Γενικών Προβλημάτων	225
7.5. Προγραμματιζόμενα Έργα στην περιοχή μελέτης και την ευρύτερη περιοχή της	226
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 ^ο	229
ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	229
8.1. Βασικές Κατευθύνσεις Αντιμετώπισης Προβλημάτων – Προτάσεις	230
8.1.1. Για τον Πρώτο Άξονα	231
8.1.2. Για τον Δεύτερο Άξονα	236
8.1.3. Για τον Τρίτο Άξονα	238
8.1.4. Γενικές Προτάσεις	239
8.1.5. Προτάσεις σύμφωνα με το ΣΧΟΟΑΠ	240
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	242
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	246

Ευρετήριο Εικόνων

Εικόνα 1.1.: Η περιοχή μελέτης και η Περιφέρεια Πελοποννήσου.....	21
Εικόνα 1.2.: Η Θέση του Δήμου Πεταλιδίου.....	22
Εικόνα 1.3.: Η Νοτιοδυτική Πελοπόννησος στη Μυκηναϊκή εποχή.....	24
Εικόνα 1.4.: Μεσαιωνικοί οικισμοί και Οχυρώσεις στη Μεσσηνία περί το 1500.....	27
Εικόνα 1.5. : Σχέδιο για τη σύσταση του οικισμού Πεταλίδι.....	30
Εικόνα 1.6.: Οι Επαρχίες και οι Δήμοι του Ν. Μεσσηνίας την περίοδο 1840 – 1912.....	31
Εικόνα 1.7. : Η σκάλα του Μαργέλη.....	32
Εικόνα 1.8.: Χωματόδρομος στα μεταπολεμικά χρόνια, στην περιοχή μελέτης.....	33
Εικόνα 1.9.: Κατοικούμενες και Εξοχικές ή Δευτερεύουσες Κενές Κατοικίες.....	48
Εικόνα 1.10.: Πυραμίδες ηλικιών και δείκτης γήρανσης πληθυσμού 1991, 2001 για τα Δημοτικά Διαμερίσματα των Δήμων Πεταλιδίου, Αίπειας και Κορώνης.....	52
Εικόνα 1.11.: Πυκνότητα Πληθυσμού στα Δ.Δ του Δήμου Πεταλιδίου, το 2001.....	56
Εικόνα 1.12.: Απασχόληση και Ανεργία 2001, Δήμος Πεταλιδίου.....	94
Εικόνα 2.1.: Απεικόνιση θεσμικού πλαισίου οικισμών Δήμου Πεταλιδίου.....	111
Εικόνα 8.1.: Περιοχές παρέμβασης Leader II, στο Νομό Μεσσηνίας.....	234

Ευρετήριο Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1.1. : Εξέλιξη Πληθυσμού της περιοχής μελέτης και του Δήμου της, 1961 - 2001.....	42
Διάγραμμα 1.2. : Εξέλιξη Πληθυσμού 1961 - 2001.....	43
Διάγραμμα 1.3. : Ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού το έτος 1991 στο Δ.Δ. Πεταλιδίου.....	50
Διάγραμμα 1.4. : Ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού το έτος 2001 στο Δ.Δ. Πεταλιδίου.....	51
Διάγραμμα 1.5. : Σύνθεση πληθυσμού κατά φύλο, 2001.....	53
Διάγραμμα 1.6. : Πυραμίδα ηλικιών Πεταλιδίου 1991.....	54
Διάγραμμα 1.7. : Πυραμίδα ηλικιών Πεταλιδίου 2001.....	54
Διάγραμμα 1.8. : Αριθμός Μαθητών ανά Βαθμίδα Εκπαίδευσης.....	60

Διάγραμμα 1.9. : Αναλογία οικονομικά ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού, 1991 & 2001.....	62
Διάγραμμα 1.10. : Εξέλιξη οικονομικά ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού, 1991 & 2001.....	63
Διάγραμμα 1.11. : Ποσοστό Εργαζομένων – Ανέργων στη περιοχή μελέτης, 1991.....	64
Διάγραμμα 1.12. : Ποσοστό Εργαζομένων – Ανέργων στη περιοχή μελέτης, 2001.....	65
Διάγραμμα 1.13. : Απόλυτος Αριθμός Κλινών, στη Περιοχή Μελέτης & στο Δήμο.....	81
Διάγραμμα 1.14. : Πληρότητα περιοχής μελέτης, 1994 – 2002.....	84
Διάγραμμα 1.15. : Τουριστική κίνηση (αφίξεις), ανά μήνα, τα έτη 1994 – 2002.....	86
Διάγραμμα 1.16. : Αριθμός Οικοδομικών Αδειών, περιοχή μελέτης – Δήμος Πεταλιδίου, 1993 – 2005.....	90
Διάγραμμα 1.17. : Αριθμός Νέων Κατοικιών, περιοχή μελέτης – Δήμος Πεταλιδίου, 1993 – 2005.....	91
Διάγραμμα 1.18. : Απασχολούμενοι κατά τομέα, 2001.....	93
Διάγραμμα 1.19. : Απασχολούμενοι κατά τομέα, 2001.....	94
Διάγραμμα 1.20. : Κτίρια ανά αποκλειστική χρήση στο Δ.Δ. Πεταλιδίου, 2000.....	97
Διάγραμμα 1.21. : Αριθμός Κατοικούμενων και κενών κατοικιών, 1991.....	98
Διάγραμμα 1.22. : Αριθμός Κατοικούμενων και κενών κατοικιών, 2001.....	99
Διάγραμμα 1.23. : Αριθμός Κατοικούμενων και Εξοχικών ή Δευτερευουσών Κατοικιών, 2000.....	99
Διάγραμμα 1.24. : Αριθμός ορόφων ανά κτίριο, 2000.....	100
Διάγραμμα 3.1. : Συμμετοχή τουρισμού στο ΑΕΠ 2000 – 2010.....	153

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 1.1. : Κατάλογος κηρυγμένων μνημείων, περιοχής μελέτης.....	34
Πίνακας 1.2. : Έκταση δημοτικών Διαμερισμάτων Δ. Πεταλιδίου.....	39
Πίνακας 1.3. : Πραγματικός Πληθυσμός 1961 – 2001.....	41
Πίνακας 1.4. : Εκτίμηση Μόνιμου και Παραθεριστικού πληθυσμού 2006.....	48
Πίνακας 1.5. : Ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού, 1991 (% συμμετοχή στο σύνολο)....	49
Πίνακας 1.6. : Ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού 2001 (% συμμετοχή στο σύνολο)....	50
Πίνακας 1.7. : Πυκνότητα Πληθυσμού 2001.....	56

Πίνακας 1.8. : Ποσοστιαία κατανομή νοικοκυριών κατά μέγεθος 2001.....	57
Πίνακας 1.9. : Επίπεδο εκπαίδευσης 1991.....	58
Πίνακας 1.10. : Επίπεδο εκπαίδευσης 2001.....	59
Πίνακας 1.11. : Εκπαιδευτική Υποδομή και Μαθητικός Πληθυσμός.....	60
Πίνακας 1.12. : Οικονομικά ενεργοί & μη ενεργοί 1991, 2001.....	63
Πίνακας 1.13. : Εργαζόμενοι – Άνεργοι, 1991.....	65
Πίνακας 1.14. : Εργαζόμενοι – Άνεργοι, 2001.....	65
Πίνακας 1.15. : Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κατά Κλάδο Ποσοστιαία Σύθεση.....	73
Πίνακας 1.16. : Ετήσιο Δυναμικό Κλινών ανά Κατηγορία Καταλύματος.....	80
Πίνακας 1.17. : Απόλυτος Αριθμός Κλινών ανά Κατηγορία Καταλύματος.....	81
Πίνακας 1.18. : Αφίξεις – Διανυκτερεύσεις στη περιοχή μελέτης, 1994-2002, campings.....	82
Πίνακας 1.19. : Αφίξεις στη περιοχή μελέτης, 1994 – 2002, πλην campings.....	83
Πίνακας 1.20. : Αφίξεις στη περιοχή μελέτης, 1994 – 2002, campings και τουριστικά καταλύματα.....	84
Πίνακας 1.21. : Πληρότητα της περιοχής μελέτης, 1994 – 2002.....	84
Πίνακας 1.22. : Τουριστική κίνηση (αφίξεις), ανά μήνα, τα έτη 1994 – 2002.....	86
Πίνακας 1.23. : Αριθμός Οικοδομικών Αδειών 1993 – 2005.....	90
Πίνακας 1.24. : Αριθμός Νέων Κατοικιών, 1993 – 2005.....	91
Πίνακας 1.25. : Κτίρια ανά αποκλειστική χρήση, 2000.....	97
Πίνακας 1.26. : Δ.Δ Πεταλιδίου: Αριθμός Κατοικούμενων και Κενών Κατοικιών, 2001.....	99
Πίνακας 1.27. : Αριθμός ορόφων ανά κτίριο, 2000.....	101
Πίνακας 3.1. : Κλάδοι και υπηρεσίες άμεσα και έμμεσα συνδεδεμένοι με την λειτουργία του τουριστικού τομέα.....	144
Πίνακας 3.2. : Υποδομές τουριστικής προσφοράς.....	146
Πίνακας 4.1. : Υποδομές προσφοράς παραθερισμού.....	163
Πίνακας 4.2. : Θεματικοί άξονες κινήτρων παραθεριστικών ταξιδιών.....	165
Πίνακας 6.1. : Τύπος κτιρίου κατοικίας.....	182
Πίνακας 6.2. : Κατάσταση Κατασκευής.....	182
Πίνακας 6.3. : Χώρος garage.....	183
Πίνακας 6.4. : Χρονολογία κατασκευής Π.Κ.....	183
Πίνακας 6.5. : Εμβαδόν Π.Κ.....	183

Πίνακας 6.6. : Αριθμός δωματίων Π.Κ.....	184
Πίνακας 6.7. : Επιφάνεια οικοπέδου.....	184
Πίνακας 6.8. : Επιφάνεια υπαίθριου χώρου.....	185
Πίνακας 6.9. : Συντελεστής δόμησης.....	185
Πίνακας 6.10. : Διάρκεια & διαδικασία κατασκευής Π.Κ.....	186
Πίνακας 6.11. : Είδος μελέτης – μελετητή.....	186
Πίνακας 6.12. : Η κατασκευή έγινε:.....	186
Πίνακας 6.13. : Προοπτική βελτίωσης της Π.Κ.....	187
Πίνακας 6.14. : Καθεστώς ενοίκησης της Π.Κ.....	188
Πίνακας 6.15. : Συνιδιοκτησία με μέλη συγγενικών νοικοκυριών.....	188
Πίνακας 6.16. : Συνιδιοκτησία με μέλη μη συγγενικών νοικοκυριών.....	188
Πίνακας 6.17. : Τρόπος απόκτησης Π.Κ.....	189
Πίνακας 6.18. : Τρόπος απόκτησης οικοπέδου.....	189
Πίνακας 6.19. : Χρονολογία εγκατάστασης.....	190
Πίνακας 6.20. : Χρονολογία απόκτησης Π.Κ.....	190
Πίνακας 6.21. : Χρονολογία απόκτησης οικοπέδου.....	190
Πίνακας 6.22. : Τρόπος χρηματοδότησης της κατασκευής ή αγοράς της Π.Κ.....	191
Πίνακας 6.23. : Ετήσιο κόστος λειτουργίας και συντήρησης.....	191
Πίνακας 6.24. : Ηλικία ερωτώμενου.....	192
Πίνακας 6.25. : Μορφωτικό επίπεδο.....	192
Πίνακας 6.26. : Κύρια ασχολία.....	193
Πίνακας 6.27. : Περιγραφή.....	193
Πίνακας 6.28. : Ύπαρξη άλλων χρηστών της κατοικίας.....	194
Πίνακας 6.29. : Μορφή των προαναφερθέντων χρηστών.....	194
Πίνακας 6.30. : Διάρκεια χρήσης κατά τους θερινούς μήνες.....	195
Πίνακας 6.31. : Η χρήση της Π.Κ. στο παρελθόν.....	196
Πίνακας 6.32. : Η χρήση της Π.Κ. στο μέλλον.....	196
Πίνακας 6.33. : Λόγοι αύξησης της χρήσης της Π.Κ. στο μέλλον.....	196
Πίνακας 6.34. : Λόγοι μείωσης της χρήσης της Π.Κ. στο μέλλον.....	196
Πίνακας 6.35. : Προοπτική ενοικίασης της Π.Κ.....	197
Πίνακας 6.36. : Λόγοι ενοικίασης της Π.Κ.....	197
Πίνακας 6.37. : Προοπτική πώλησης της Π.Κ.....	198
Πίνακας 6.38. : Λόγοι πώλησης της Π.Κ.....	198

Πίνακας 6.39. : Χρονοαπόσταση της Π.Κ. από την κύρια κατοικία.....	198
Πίνακας 6.40. : Σύνηθες μέσο μεταφοράς.....	199
Πίνακας 6.41. : Βασικές εξυπηρετήσεις της Π.Κ.....	199
Πίνακας 6.42. : Διαρκή καταναλωτικά αγαθά της Π.Κ.....	200
Πίνακας 6.43. : Διαρκή καταναλωτικά αγαθά της Α' Κατοικίας.....	201
Πίνακας 6.44. : Ύπαρξη άλλης Π.Κ.....	201
Πίνακας 6.45. : Τωρινή χρήση άλλης Π.Κ.....	202
Πίνακας 6.46. : Άλλες μορφές παραθερισμού.....	202
Πίνακας 6.47. : Λόγοι επιλογής της περιοχής της Π.Κ.....	203
Πίνακας 6.48. : Δίκτυο εξυπηρετήσεων.....	204
Πίνακας 6.49. : Βαθμός ικανοποίησης από την περιοχή.....	204
Πίνακας 6.50. : Βαθμός ικανοποίησης από την κατοικία.....	205
Πίνακας 6.51. : Ετήσιο κόστος παραθερισμού.....	205
Πίνακας 6.52. : Αλλαγές που έχουν επέλθει τα τελευταία χρόνια στην περιοχή.....	206
Πίνακας 6.53. : Ανάγκες που καλύπτει η Π.Κ στους παραθεριστές.....	206
Πίνακας 6.54. : Βασικά θετικά στοιχεία της Π.Κ. και της περιοχής που βρίσκεται.....	207
Πίνακας 6.55. : Βασικά προβλήματα της Π.Κ. και της περιοχής που βρίσκεται.....	208
Πίνακας 6.56. : Βασικές αιτίες των προβλημάτων της περιοχής.....	208
Πίνακας 6.57. : Ποιοι φέρουν την ευθύνη για τα προβλήματα.....	209
Πίνακας 6.58. : Βασικές συνθήκες που πρέπει να πληρούν οι περιοχές Π.Κ.....	210
Πίνακας 6.59. : Πως μπορούν να δημιουργηθούν τέτοιες συνθήκες.....	210
Πίνακας 6.60. : Η συμμετοχή των παραθεριστών στη δημιουργία τέτοιων συνθηκών.....	211

Ευρετήριο Χαρτών

Χάρτης 1 : Χρήσεις γης στο Πεταλίδι Μεσσηνίας, κλίμακα 1:7.500

Χάρτης 2 : Προτάσεις – Παρεμβάσεις του 1^{ου} Άξονα, κλίμακα 1:7.500

Χάρτης 3 : Προτάσεις – Παρεμβάσεις του 3^{ου} Άξονα, κλίμακα 1:7.500

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας, αποτελεί η διερεύνηση της οικιστικής εξέλιξης της περιαστικής περιοχής, του Πεταλιδίου Μεσσηνίας, κυρίως όσον αφορά την εμφάνιση των φαινομένων του τουρισμού και των παραθεριστικών κατοικιών σε αυτήν. Η περιοχή ανήκει στο νέο Καλλικρατικό δήμο Μεσσήνης, και ως δημοτικό διαμέρισμα περιλαμβάνει 3 οικισμούς: το Πεταλίδι, το Τζάνε και τους Φόρους.

Η προσέγγιση της οικιστικής ανάπτυξης στον περιαστικό χώρο (της Καλαμάτας, στη συγκεκριμένη περίπτωση) επικεντρώνεται στον εντοπισμό και την ερμηνεία του φαινομένου του παραθερισμού, αλλά και στην κοινωνικό – επαγγελματική φυσιογνωμία του συνόλου των παραθεριστών.

Αρχικά, συλλέχθηκαν απογραφικά – κοινωνικά στοιχεία για την περιοχή, μέσω των απογραφών του 1991 και 2001 και μέσω έρευνας πεδίου. Μέσω αυτών των στοιχείων, εντοπίστηκαν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή μελέτης, αλλά και τα προς ανάδειξη συγκριτικά πλεονεκτήματα που έχει. Οι προτάσεις που ακολούθησαν έγιναν με στόχο την ενδογενή ανάπτυξη και τη διατήρηση της φυσιογνωμίας της περιοχής.

Τέλος, συμπεραίνεται ότι η ενδογενής ανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί στην περιοχή, αναπτύσσοντας τον τομέα του τουρισμού και του παραθερισμού και αυξάνοντας την τουριστική περίοδο, αναδεικνύοντας τον πρωτογενή τομέα παραγωγής και περιορίζοντας τη σύγκρουση των χρήσεων γης.

Abstract

Title: Residential development in the suburban area: Tourism – Holiday resort in Petalidi of Messinia. Peloponnisos, Greece.

The scope of this thesis is to investigate the residential/housing evolution of the suburban area of Petalidi in Messinia, especially on the appearance of the phenomena of tourism and holiday homes in that region. The area is in the new “Kallikratean” type municipality of Messini and as one of its respective districts, it consists of 3 village-type settlements, those of Petalidi, Tzane and Fori.

The housing development approach in the suburban area context (that of Kalamata, in this particular case) focuses on identifying and interpreting the phenomenon of holidaymaking, but also on the social - professional character of holidaymakers in their entirety.

Firstly, census - social data were collected for the area, information was gathered from the National Census statistics of 1991 and 2001 and through field research. Next, by analyzing these data, the problems of the study area were identified as well as its comparative advantages to be exploited. The proposal put forward are aiming at the endogenous development and the preservation of its local character.

Finally, it is concluded that endogenous development can be achieved in the study area by developing the tourism sector and the holiday resort and by increasing the tourist season, by highlighting the primary sector and by limiting the impact of land use.

Εισαγωγή

Με την ολοκλήρωση της 5ετούς φοίτησης στη Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών του ΕΜΠ προβλέπεται η εκπόνηση διπλωματικής εργασίας από τους σπουδαστές. Η συγγραφή της διπλωματικής εργασίας είναι μεν υποχρεωτική για τη χορήγηση διπλώματος αλλά είναι ταυτόχρονα και μια ευκαιρία εφαρμογής της γνωστικής εμπειρίας και των επιστημονικών μεθόδων που διδάχθηκαν κατά τη διάρκεια του Προγράμματος Σπουδών. Έτσι και σε μένα ανατέθηκε η υποφαινόμενη εργασία.

Οι αλλαγές που έχουν λάβει χώρα τα τελευταία χρόνια στον τόπο καταγωγής μου, το Πεταλίδι Μεσσηνίας ήταν και η αφορμή για να ζητήσω από τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Ι. Σαγιά, να οριστεί ως περιοχή μελέτης για την διπλωματική εργασία μου. Λαμβάνοντας υπόψη την σταδιακή αύξηση που παρατηρείται στον πληθυσμό τα τελευταία χρόνια (κυρίως κατά τους θερινούς μήνες), τη τουριστική ζήτηση που αυξήθηκε σημαντικά λόγω των ευρύτερων οικονομικών συνθηκών με την πλειοψηφία του πληθυσμού να προσφεύγει σε οικονομικότερες αλλά συνάμα και ποιοτικές λύσεις, τις συνυφασμένες με τον τουρισμό επιχειρήσεις που ξεφυτρώνουν από το πουθενά λίγο πριν τη θερινή σεζόν, την άναρχη δόμηση στα όρια της περιοχής και την πυκνή δόμηση κατά μήκος της παράκτιας ζώνης, καθώς και τα προβλήματα που οι προαναφερθέντες λόγοι δημιουργούν, συμφωνήσαμε στη μελέτη του φαινομένου του παραθερισμού στην ευρύτερη περιοχή και ειδικότερα στο θέμα: «Οικιστική ανάπτυξη στον περιαστικό χώρο: Τουρισμός – Παραθερισμός στο Πεταλίδι Μεσσηνίας», καθώς το Πεταλίδι μπορεί να χαρακτηριστεί ως περιαστική περιοχή καθώς βρίσκεται λίγα χιλιόμετρα (25 χλμ.) από το πολυπληθέστερο αστικό κέντρο του νομού, την Καλαμάτα.

Η παρούσα διπλωματική εργασία, πιο συγκεκριμένα έχει ως στόχο τη διερεύνηση προοπτικών προώθησης της ενδογενούς ανάπτυξης της περιοχής μελέτης, μέσω των φαινομένων του τουρισμού, αλλά και του παραθερισμού που εμφανίζεται σε μεγάλο βαθμό στην περιοχή. Η περιοχή μελέτης απαρτίζεται από το Δ.Δ. του Πεταλιδίου Μεσσηνίας, που ενώ παλαιότερα αποτελούσε αυτοτελή δήμο, πλέον ανήκει στον Καλλικρατικό Δήμο Μεσσηνίας. Σε αυτό εντάσσονται 3 οικισμοί: του Πεταλιδίου, του Τζάνε και των Φόρων.

Οι δύο τελευταίοι θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως αδιάφοροι καθώς έχουν ελάχιστους κατοίκους και οι οικίες τους εκτείνονται διάσπαρτα μες στην αγροτική γη. Όμως συμπεριλήφθηκαν στην περιοχή μελέτης για την καλύτερη ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης, μιας και όλα τα στοιχεία αφορούσαν συγκεντρωτικά τους 3 οικισμούς. Ο οικισμός του Πεταλιδίου όμως, παρουσιάζει έντονο ενδιαφέρον, ειδικά κατά την καλοκαιρινή περίοδο, με την αυξημένη τουριστική κίνηση αλλά και τον παραθεριστικό πληθυσμό που εγκαθίσταται για μεγάλα διαστήματα. Ο οικισμός αυτός, είναι πεδινός, παραλιακός και περιαστικός ως προς το μεγάλο αστικό κέντρο του Νομού, την Καλαμάτα.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν είναι η επεξεργασία δεδομένων, πρωτογενών μέσα από τη διεξαγωγή έρευνας με τη χρήση ερωτηματολογίων που αφορούσε τον παραθεριστικό πληθυσμό της περιοχής αλλά και προσωπικών συνεντεύξεων που στόχο είχαν να εντοπισθούν τα προβλήματα αλλά και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής, και δευτερογενών μέσα από στοιχεία που συλλέχθηκαν από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, αλλά και από υπηρεσίες της Νομαρχίας Μεσσηνίας και του Δήμου, καθώς και μέσα από μελέτες, συγγράμματα, βιβλιογραφίες παρόμοιων εργασιών, και ηλεκτρονικές διευθύνσεις.

Ξεκινώντας την ανάλυση της παρούσας διπλωματικής εργασίας προηγείται το κεφάλαιο που αναλύει την υπάρχουσα κατάσταση που κυριαρχεί στην περιοχή μελέτης, όπου αρχικά παρουσιάζεται μια γενική περιγραφή της και μια ιστορική αναδρομή για τη δημιουργία αυτής της ομηρικής κωμόπολης, στη συνέχεια απεικονίζεται το φυσικό της περιβάλλον και το κλίμα, ακολουθούν τα δημογραφικά και τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού της περιοχής, καθώς και η οικονομική δομή της, έπειτα παρουσιάζεται το κτιριακό απόθεμα της περιοχής και οι χρήσεις του και τέλος οι τεχνικές υποδομές, τα δίκτυα και ο κοινωνικός εξοπλισμός.

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί, παρουσιάζεται η οργάνωση του χώρου μελέτης. Αρχικά, αναφέρονται οι χωρικές ρυθμίσεις που υφίστανται στην περιοχή, με την παρουσίαση του πλαισίου δόμησης των οικισμών της ευρύτερης περιοχής και στη συνέχεια με το θεσμικό πλαίσιο Χωροταξικού και Πολεοδομικού σχεδιασμού στο οποίο εντάσσεται η περιοχή, μέσα από τις προβλέψεις του Χωροταξικού Σχεδίου της Περιφέρειας Πελοποννήσου, του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Παράκτιο Χώρο και του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό. Και στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι

τάσεις οικιστικής ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής, καθώς και οι χρήσεις γης κυρίως στον εξωαστικό χώρο.

Έπειτα, ακολουθεί το κεφάλαιο όπου αναλύεται το φαινόμενο του τουρισμού. Αρχικά, με την πλήρη αποσαφήνιση της έννοιας, τη κατηγοριοποίηση των ειδικών μορφών του τουρισμού, αλλά και των δραστηριοτήτων που άμεσα και έμμεσα σχετίζονται με αυτόν, στη συνέχεια με μια σύντομη ιστορική αναφορά στην εξέλιξη του τουρισμού από την εποχή του Ηροδότου έως σήμερα, και τέλος ακολουθεί η επιρροή και η αξία του τουρισμού για την παγκόσμια και την Ελληνική οικονομία.

Στο επόμενο κεφάλαιο, ξεκινάει η ανάλυση του δεύτερου φαινομένου, του παραθερισμού, το οποίο συναντάμε ιδιαιτέρως στην περιοχή μελέτης. Αρχικά, με τον πλήρη ορισμό της έννοιας και την προσπάθεια κατάταξης του ως μια ειδική μορφή του τουρισμού, ακολουθούν τα λειτουργικά και ειδικά χαρακτηριστικά του και οι υποδομές που συνδέονται με αυτόν, αλλά και τα κίνητρα που ωθούν τους ανθρώπους στο παραθερισμό. Στη συνέχεια, παρατίθενται τα κριτήρια των ανθρώπων για την επιλογή της τοποθεσίας του παραθεριστικού ταξιδιού και η διάδοση του στην ύπαιθρο και τέλος η ανάπτυξη των παραθεριστικών κατοικιών και η παραγωγή τους σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και ελληνικό επίπεδο.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι τομείς όπου τα δύο προαναφερθέντα φαινόμενα παρουσιάζουν ομοιότητες και οι τομείς όπου αυτά διαφέρουν. Καθώς επίσης, πως μπορούν να συνυπάρξουν σε μια περιοχή και ποιες οι επιπτώσεις που προκύπτουν από τη συνύπαρξη αυτή.

Ένα από τα σημαντικότερα στάδια της παρούσας διπλωματικής εργασίας ήταν η επαφή με τους παραθεριστές του Πεταλιδίου. Με τη μορφή επιτόπιας έρευνας που πραγματοποιήθηκε μέσω προσωπικών συνεντεύξεων και με συμπλήρωση εφ' όλης της ύλης ερωτηματολογίων (υπόδειγμα του σχετικού ερωτηματολογίου παρατίθεται στο παράρτημα της εργασίας, σελ. 248) με ανοιχτού και κλειστού τύπου ερωτήσεων σε τυχαίο δείγμα ατόμων σε όλη την περιοχή μελέτης (παράκτια και πεδινή) κατά την περίοδο Αύγουστος και Σεπτέμβριος 2011. Στο 6^ο κεφάλαιο παρατίθενται οι απαντήσεις στην πλειοψηφία των ερωτήσεων που τέθηκαν, τα συμπεράσματα που προέκυψαν μετά από τη μελέτη των συμπληρωμένων

ερωτηματολογίων για το γενικό προφίλ της περιοχής μελέτης ως παραθεριστική περιοχή και οι επιπτώσεις του παραθερισμού στην ευρύτερη περιοχή.

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί, αποτυπώνεται η αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής, όπως αυτή προέκυψε από την συλλογή δεδομένων στα προηγούμενα κεφάλαια. Αρχικά, παρουσιάζεται η αξιολόγηση των αναπτυξιακών δεδομένων, των δεδομένων του φυσικού περιβάλλοντος και του κοινωνικού εξοπλισμού, στη συνέχεια καταγράφονται τα προβλήματα της περιοχής, όπως αυτά προέκυψαν από τις προσωπικές συνεντεύξεις με τους κατοίκους και την Τοπική Αρχή και τέλος, παρουσιάζονται τα έργα που έχουν προγραμματιστεί να γίνουν στο εγγύς μέλλον στην περιοχή μελέτης και την ευρύτερη περιοχή της.

Το τελευταίο κεφάλαιο, αφιερώνεται στην εύρεση των βασικών κατευθύνσεων στις οποίες η περιοχή διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα και η περαιτέρω ανάπτυξη τους θα οδηγήσει στην γενικότερη ενδογενή ανάπτυξη της περιοχής, καθώς και στην παρουσίαση προτάσεων για το σκοπό αυτό.

Όπως παρατηρήθηκε από την έρευνα, η περιοχή μελέτης στηρίζει την οικονομία της καταρχάς στον πρωτογενή τομέα και την αγροτική παραγωγή και σε δεύτερη βάση στον τριτογενή τομέα με τη μορφή των τουριστικών δραστηριοτήτων και της οικιστικής ανάπτυξης κυρίως παραθεριστικών κατοικιών. Οι προτάσεις που έγιναν, στοχεύουν επομένως στην ανάδειξη και καλύτερη αξιοποίηση των συγκριτικών αυτών πλεονεκτημάτων της περιοχής και στη λύση των γενικότερων προβλημάτων με γνώμονα πάντα την αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής των μόνιμων κατοίκων, αλλά και με ιδιαίτερο σεβασμό στο περιβάλλον και στη διαφύλαξη του παραδοσιακού χαρακτήρα της περιοχής.

Ο σχεδιασμός που έγινε εκτός από προτάσεις φυσικού σχεδιασμού περιλαμβάνει και στοιχεία κοινωνικού σχεδιασμού. Η ομαλή λειτουργία μιας κοινωνίας, απαλλαγμένης από προβλήματα κοινωνικής συνοχής, είναι απαραίτητη προκειμένου να αφομοιωθεί ο σχεδιασμός και να εφαρμοστούν οι προτάσεις.

Ένας σημαντικός τομέας σχεδιασμού για την ανάπτυξη της περιοχής είναι και η αποφυγή της σύγκρουσης των χρήσεων γης. Η οποία παρατηρείται κυρίως με την ανάπτυξη

Παραθεριστικών Κατοικιών εκτός των ορίων του συνεκτικού οικισμού, είτε στον αγροτικό χώρο που προορίζεται για καλλιέργειες, είτε στον παράκτιο χώρο, κοντά τον αιγιαλό, καταστρέφοντας το φυσικό τοπίο.

Συμπερασματικά, ο σχεδιασμός βασίζεται στους παρακάτω άξονες:

- Την ανάδειξη της περιοχής ως ιδανικό τόπο διαβίωσης και τουριστικό προορισμό υψηλών προδιαγραφών ποιότητας. Με την ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας και τη μείωση του εποχικού της χαρακτήρα, αλλά και την ταυτόχρονη ανάπτυξη του παραθεριστικού φαινομένου.
- Την ανάπτυξη και ανάδειξη του πρωτογενούς τομέα, μέσω της βελτίωσης της ποιότητας των τοπικών προϊόντων, αλλά και των δικτύων διάθεσης τους.
- Τον περιορισμό της εμφάνισης του φαινομένου της σύγκρουσης των χρήσεων γης που εμφανίζεται κυρίως με την οικιστική ανάπτυξη (παραθεριστικών κατοικιών) στον παράκτιο χώρο αλλά και στον εκτός σχεδίου αγροτικό χώρο.

Κλείνοντας, πρέπει να υπενθυμίσουμε πως όλα τα παραπάνω πρέπει να πραγματοποιηθούν με σεβασμό στις ανάγκες για ποιοτικότερη διαβίωση των μόνιμων κατοίκων και στη διατήρηση και διαφύλαξη του χαρακτήρα και της φυσιογνωμίας της περιοχής μελέτης,

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

1.1. Η Περιοχή Μελέτης - Θέση

[πηγή: Μελέτη ΣΧΟΟΑΠ Δήμων Αίπειας, Κορώνης, Πεταλιδίου, Α' Φάση, 2006]

Η περιοχή μελέτης αποτελείται από το δημοτικό διαμέρισμα Πεταλιδίου, με πληθυσμό 1.370 κατοίκους, το 2001, το οποίο περιλαμβάνει τρεις οικισμούς, το Πεταλίδι και 2 πολύ μικρότερους οικισμούς τους Φόρους και τον Τζάνε. Βρίσκεται στην δυτική πλευρά του Μεσσηνιακού Κόλπου στο δρόμο προς την ιστορική Κορώνη, όπου συναντάμε και μερικά από τα πιο γνωστά και όμορφα παραθεριστικά θέρετρα του νομού Μεσσηνίας και σε απόσταση 25 χιλιομέτρων από την Καλαμάτα.

Η περιοχή καταλαμβάνει το ανατολικό τμήμα της δυτικής χερσονήσου του νομού Μεσσηνίας και περιορίζεται ανατολικά από το Μεσσηνιακό Κόλπο, βόρεια από τον Δήμο Μεσσήνης, νότια από τον Δήμο Αίπειας και δυτικά από τους δήμους Βουφράδων, Χιλιохωρίων και Πύλου.

Το Πεταλίδι, είναι οικισμός προ του 1923 και αποτελεί την έδρα του Δ.Δ., με πληθυσμό 1.191 κατοίκους, το 2001, και αναπτύσσεται οικιστικά στραμμένο προς τη θάλασσα.

Τα βασικά πολεοδομικά χαρακτηριστικά του οικισμού υποδηλώνουν μια στοιχειώδη αστική οργάνωση με διαμορφωμένο πολεοδομικό κέντρο γραμμικής μορφής κατά μήκος της οδού εισόδου προς τον οικισμό και σε κεντροβαρική θέση που περιβάλλει επιπλέον τη βασική πλατεία και την εκκλησία. Στο κέντρο του οικισμού συγκεντρώνεται το εμπόριο, οι διοικητικές υπηρεσίες, τα επαγγελματικά εργαστήρια, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια κλπ. σε συνδυασμό πάντα με την κατοικία. Επίσης στην παραλιακή ζώνη σε άμεση σχέση και με την πλατεία αναπτύσσονται ορισμένες λειτουργίες αναψυχής που στρέφονται προς το παράκτιο μέτωπο, καθώς και τα τουριστικά καταλύματα. Οι λοιπές εξυπηρετήσεις κοινωνικού εξοπλισμού του οικισμού κατανέμονται στα δυτικά του οικισμού σε διάφορες θέσεις.

Ο οικισμός Τζάνες, μη καταγεγραμμένος οικισμός κατά την απογραφή του 1923, με πληθυσμό, το 2001, 142 κατοίκους εμφάνισε μικρή δημογραφική αύξηση κατά τη διάρκεια

της τελευταίας δεκαετίας και είναι δομημένος ανατολικά του κεντρικού παραλιακού δρόμου και σε σχετικά μικρή απόσταση από το παραλιακό μέτωπο.

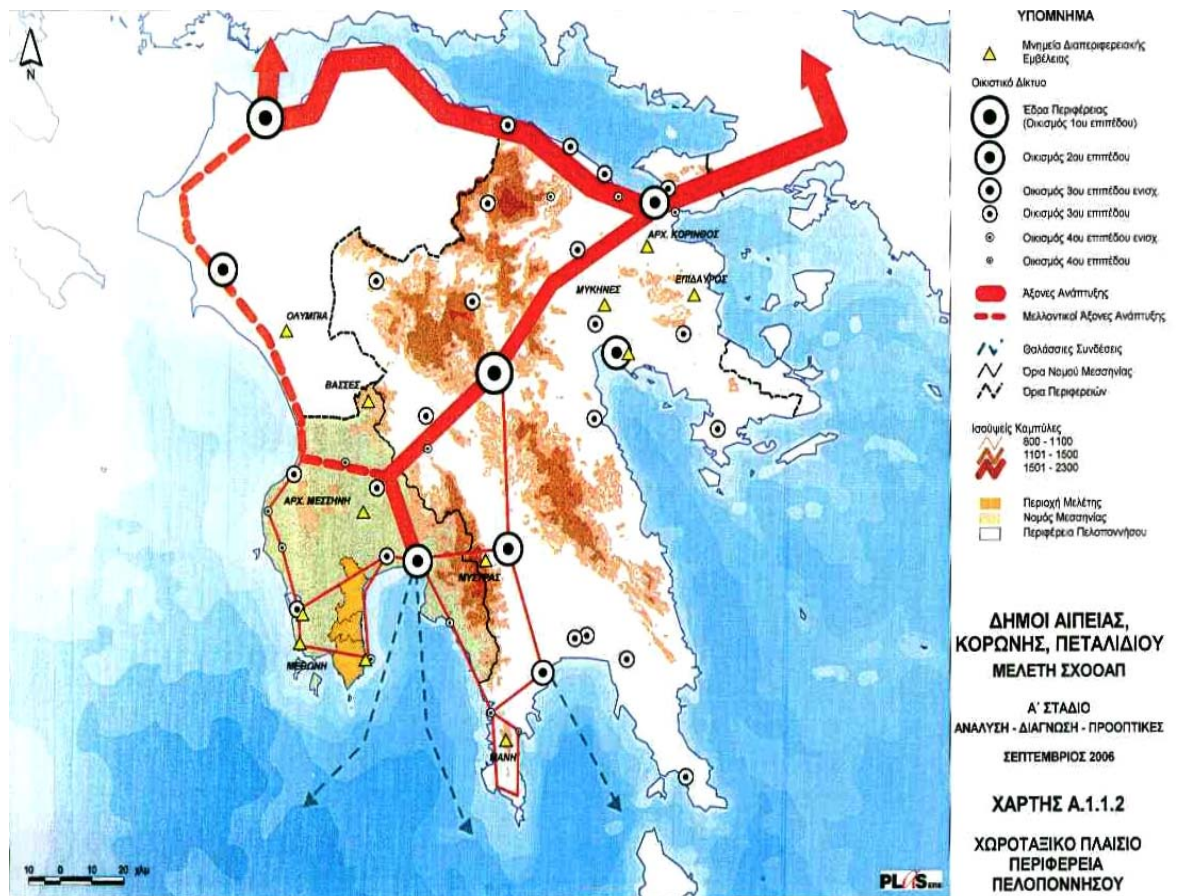
Στην περιβάλλουσα του συνεκτικού τμήματος του οικισμού υπάρχουν δενδροκαλλιέργειες ελιάς. Ο πυρήνας του οικισμού αναπτύσσεται εκατέρωθεν του κεντρικού δρόμου. Στον οικισμό υπάρχει μοναστήρι.

Ο οικισμός Φόροι, μη καταγεγραμμένος οικισμός κατά την απογραφή του 1923, χωρίς σκαρίφημα ορίων και με πληθυσμό, το 2001, 37 κατοίκους, είναι δομημένος σε λίγες συστάδες κατοικιών δυτικά του παραλιακού δρόμου, χωρίς πολεοδομικό κέντρο. Οι συστάδες των κατοικιών είναι διάσπαρτες, χωρίς να σχηματίζεται ένας βασικός πυρήνας.

Η περιοχή μελέτης διατρέχεται από τον οδικό άξονα Καλαμάτας – Μεσσήνης – Πύλου, που συνιστά και τον κύριο οδικό άξονα της, είναι προσπελάσιμη όμως και από το νότο και δυτικά από τη Μεθώνη – Φοινικούντα – Κορώνη – Λογγά.

Η θέση της περιοχής μελέτης σε σχέση με την κύρια μητροπολιτική συγκέντρωση πληθυσμού της χώρας, την Αθήνα – Αττική, την Τρίπολη, διοικητικό κέντρο της περιφέρειας Πελοποννήσου, στην οποία ανήκει ο νομός Μεσσηνίας, την Καλαμάτα, κύριο αστικό και διοικητικό κέντρο του νομού, τη Μεσσήνη, καθώς και με τα ημιαστικά ή τα αστικά κέντρα της δυτικής πλευράς του νομού (Πύλος, Γαργαλιάνοι, Κορώνη, Φιλιατρά, Κυπαρισσία) επιτρέπουν τον χαρακτηρισμό της ως απομακρυσμένης περιοχής. Η προσπελασιμότητα της περιοχής μελέτης και οι συνδέσεις της με τα αστικά κέντρα που αναφέρθηκαν προηγουμένως είναι ελλειμματικές και μπορεί με βεβαιότητα να γίνει αποδεκτό ότι, παρά τις σχεδιαζόμενες βελτιώσεις των οδικών υποδομών, ο χαρακτήρας της περιοχής ως απομακρυσμένης θα περιοριστεί αλλά θα εξακολουθεί υφιστάμενος.

Οικιστική ανάπτυξη στον περιαστικό χώρο: Τουρισμός - Παραθερισμός στο Πεταλίδι Μεσσηνίας

Εικόνα 1.1.: Η περιοχή μελέτης και η Περιφέρεια Πελοποννήσου.*

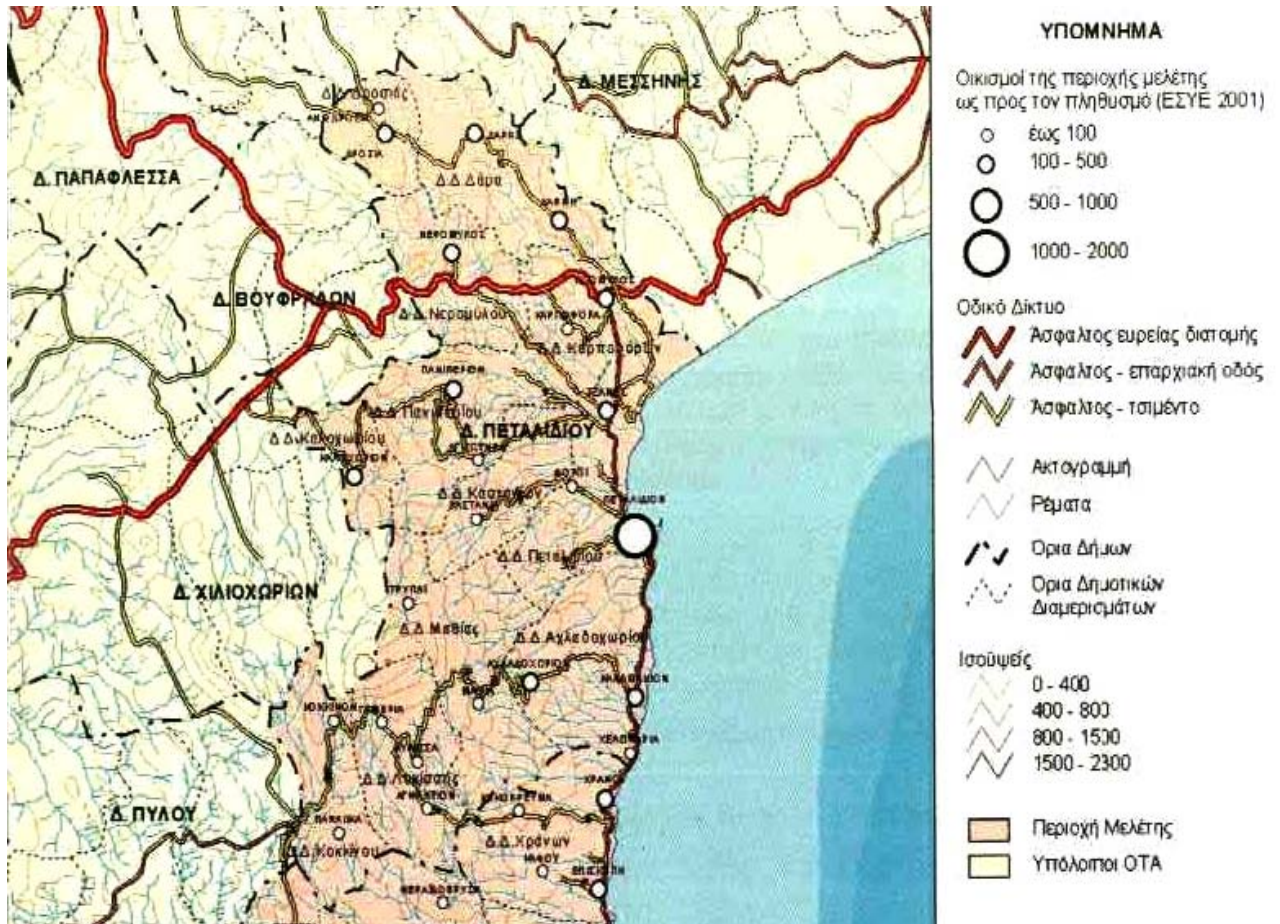
Πηγή: ΣΧΟΟΑΠ, Α' Φάση, 2006.

Σε τοπική κλίμακα, σε ότι αφορά, δηλαδή, τις συνδέσεις με Μεσσήνη - Καλαμάτα αλλά και με Πύλο - Μεθώνη - Κορώνη, παρατηρείται έντονη εποχική μεταβολή μεταξύ των περιόδων αιχμής, της τουριστικής περιόδου και, σε μικρότερο βαθμό, της περιόδου συγκομιδής της ελιάς, η οποία συνδέεται άμεσα ,με την αύξηση του πληθυσμού και των μετακινήσεων.

**(Ως περιοχή μελέτης στον χάρτη αναφέρονται οι τρεις δήμοι που συμμετείχαν στο ΣΧΟΟΑΠ, ο δήμος Πεταλιδίου, ο δήμος Αίπειας και ο δήμος Κορώνης, όπως απεικονίζονται από βορρά προς νότο, στη συγκεκριμένη εργασία μας αφορά μόνο το δημοτικό διαμέρισμα του Πεταλιδίου).*

Πάντως οι σχεδιαζόμενες βελτιώσεις και επεκτάσεις του δικτύου αυτοκινητοδρόμων της χώρας Αθήνα - Κόρινθος - Τρίπολη - Καλαμάτα που κοντεύει να ολοκληρωθεί, και ο Δυτικός Άξονας στο εγγύς μέλλον, θα βελτιώσουν σημαντικά τη προσπελασιμότητα της περιοχής μελέτης. Εάν, μάλιστα, θεωρηθεί ότι θα πραγματοποιηθούν και βελτιώσεις στο τοπικό δίκτυο, τότε μπορεί να υποστηριχθεί ότι η περιοχή μελέτης θα μπορούσε να ενταχθεί

στους προορισμούς τριημέρου με κέντρο την Αττική, αλλά και τα άλλα σημαντικά αστικά κέντρα της Πελοποννήσου.

Εικόνα 1.2.: Η Θέση του Δήμου Πεταλιδίου

Πηγή: ΣΧΟΟΑΠ, Α' φάση, 2006.

1.2. Ιστορική Εξέλιξη

[πηγή: Λύκειο Πεταλιδίου, Μεσσηνίας, Σχολικά έτη: 2006 – 2007, 2007 - 2008, «Πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης: "Το Πεταλίδι στην πορεία του χρόνου"»]

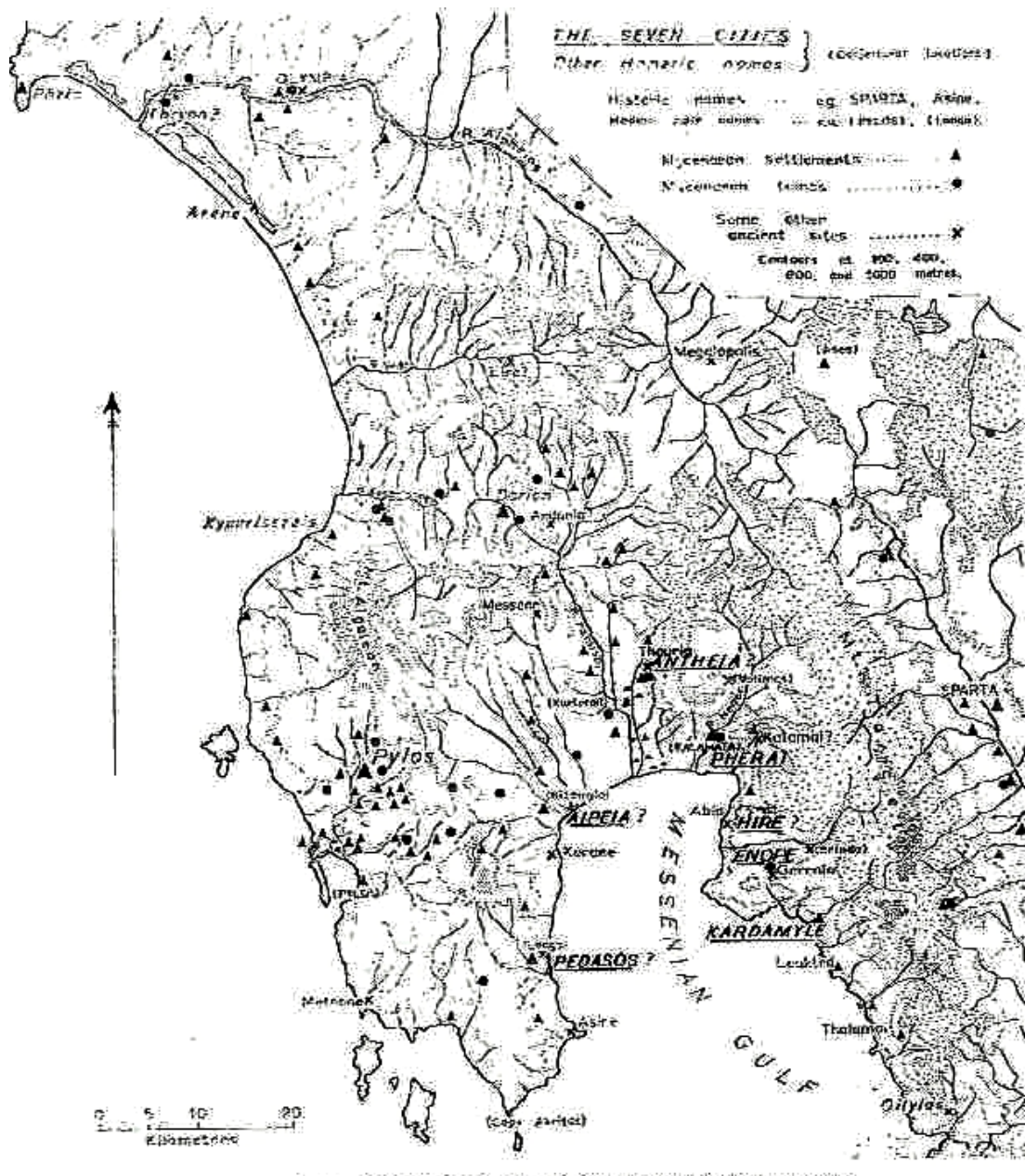
Το Πεταλίδι βρίσκεται στη θέση της αρχαίας Αίπειας και στην περιοχή Νιόχωρα, βόρεια του Πεταλιδίου, έχουν ανακαλυφθεί αρχαιολογικά ευρήματα της Μεσοελλαδικής αλλά και της Πρωτοελλαδικής εποχής, καθώς και των Μυκηναϊκών χρόνων. Εξαιτίας της θέσης του, έχουν έρθει στο φως αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία κατά κύριο λόγο φυλάσσονται στο μουσείο της Καλαμάτας.

Η ιστορία του Πεταλιδίου ξεκινάει από τα χρόνια της αρχαιότητας. Εξελίχτηκε σε ένα σημαντικό τόπο για την ιστορία και την οικονομία της ευρύτερης περιοχής, όπως φαίνεται από το απόσπασμα που παρατίθεται στη συνέχεια. Η πρώτη πηγή που αναφέρεται στο χώρο όπου τα νεότερα χρόνια ιδρύθηκε το Πεταλίδι είναι η Ομηρική Ιλιάδα.

Μετάφρ. «επτά δε οι δώσω ευ ναιόμενα πολίεθρα Καρδαμύλην ενόπην τε και ιρήν ποιήεσαν φηράς τε ζαθέας ηδ'ανθειαν βαθύλειμον καλήν τε αίπειαν και πήδασον αμπελλόεσαν»

Συγκεκριμένα αναφέρεται η Αίπεια ως μια από τις επτά πόλεις που ο Αγαμέμνονας έδωσε προίκα στον Αχιλλέα προκειμένου να παντρευτεί μία από τις τρεις κόρες του. Την ονομάζει μάλιστα «καλήν» δηλαδή όμορφη. Αναφέρει ότι είναι κοντά στη θάλασσα και ότι οι άνθρωποι έχουν πολλά αρνιά και βόδια.

Ο Πausανίας που επισκέφτηκε την περιοχή το 150 μ.Χ. ταυτίζει την Ομηρική Αίπεια με το σημερινό Πεταλίδι.

Εικόνα 1.3.: Η Νοτιοδυτική Πελοπόννησος στη Μυκηναϊκή εποχή.

(Σημειώνονται οι επτά πόλεις που προσέφερε ο Αγαμέμνων στον Αχιλλέα)

Πηγή: R.I.L. Simpson, *The seven cities offered by Agamemnon to Achilles*. B.S.A. 1966.

Τον 4ο αιώνα π.Χ., οι Θηβαίοι, κυρίαρχη δύναμη στον ελληνικό χώρο, κατεβαίνοντας νότια ίδρυσαν το 369 π.Χ. την αρχαία Μεσσήνη, με σκοπό να την κάνουν πρωτεύουσα του Μεσσηνιακού κράτους, και λίγα χρόνια αργότερα την Κορώνη, στην περιοχή του σημερινού Πεταλιδίου, την οποία θα χρησιμοποιούσαν ως λιμάνι.

Ιδρυτής της Κορώνης ήταν ο Θηβαίος Επιμηλίδης από την Κορώνεια της Βοιωτίας. Κατά μία παράδοση, η πόλη πήρε από αυτή το όνομά της. Το μέχρι τότε διατηρήθηκε η Αρχαία Κορώνη, δε μπορούμε να το γνωρίζουμε με ακρίβεια. Στα ευρήματα, πάντως, συμπεριλαμβάνονται παλαιοχριστιανικά κιονόκρανα και θωράκια από τα οποία συμπεραίνεται ότι υπήρχε χριστιανική κοινότητα τον 4ο αιώνα μ.Χ.

Το ίδιο αποδεικνύει και το ότι η πόλη ήταν έδρα επισκόπου. Στην Γ' οικουμενική σύνοδο της Εφέσου, το 431 μΧ., πήρε μέρος και ο επίσκοπος Κορώνης Αγαθοκλής. Έτσι, βεβαιώνεται ζωή της πόλης 8-9 αιώνων. Οι κάτοικοι, όταν εγκατέλειψαν την πόλη τους, πιθανόν λόγω τη πειρατείας, μετοίκησαν σε πιο ασφαλή θέση, σημερινή Κορώνη, που τότε ονομαζόταν Ασίνη.

Η πόλη εκτεινόταν από το λόφο που βρισκόταν η Ακρόπολη και όπου, σήμερα υπάρχει τμήμα του Αρχαίου τείχους ως την παραλία, γεγονός που μαρτυρεί η εύρεση πολλών αρχαιολογικών λειψάνων. Αναθήματα, κιονόκρανα, στήλες, σαρκοφάγοι, γλυπτά. Η συλλογή του μουσείου μαρτυρά μια πόλη με έντονη εμπορική κίνηση και αρκετό πλούτο.

Ο Πausanίας γράφει ότι η Κορώνη είναι πόλη στα δεξιά του Παμίσου, παραθαλάσσια και κάτω από το βουνό Μαθία (Λυκόδημος). Συνεχίζοντας, ο αρχαίος περιηγητής, αναφέρει ότι, όταν οι Θηβαίοι έχτισαν την πόλη, έφεραν από τη Βοιωτία τους εκπατρισμένους, λόγω των μεσσηνιακών πολέμων, μεσσήνιους και ότι σκάβοντας τα θεμέλια τείχους, βρήκαν μια χάλκινη κορώνη, δηλαδή κουρούνα. Αυτή είναι μια άλλη εκδοχή για την προέλευση του ονόματος. Είδε ακόμη, ναό της Αρτέμιδος, του Διονύσου και του Ασκληπιού, στην ακρόπολη άγαλμα της Αθηνάς που στο χέρι κρατούσε κουρούνα και στην αγορά αγάλματα του Ασκληπιού, του Διονύσου και του Δία. Όπως αναφέρει ο Πausanίας : «Είδα και τάφο του Επιμηλίδη. Για ποιο λόγο το ονομάζουν των Αχαιών, δε ξέρω»

Η ακμή της πόλης συνεχίστηκε και στα ρωμαϊκά χρόνια στα οποία ανήκουν πολλά ευρήματα, όπως το τείχος πάνω από το Γυμνάσιο και η ρωμαϊκή έπαυλη στους Φόρους, μια περιοχή κοντά στο ποτάμι του Τζάνε, λίγο πριν την είσοδο του σημερινού Πεταλιδίου, όπου έφτανε το περιφερειακό τείχος της αρχαίας πόλης.

Στο χώρο αυτό υπήρχε μια ρωμαϊκή έπαυλη με δικό της λουτρό, το οποίο αποτελούνταν από τρεις χώρους. Έναν για το ψυχρό νερό, έναν για το χλιαρό και έναν για το ζεστό. Στον

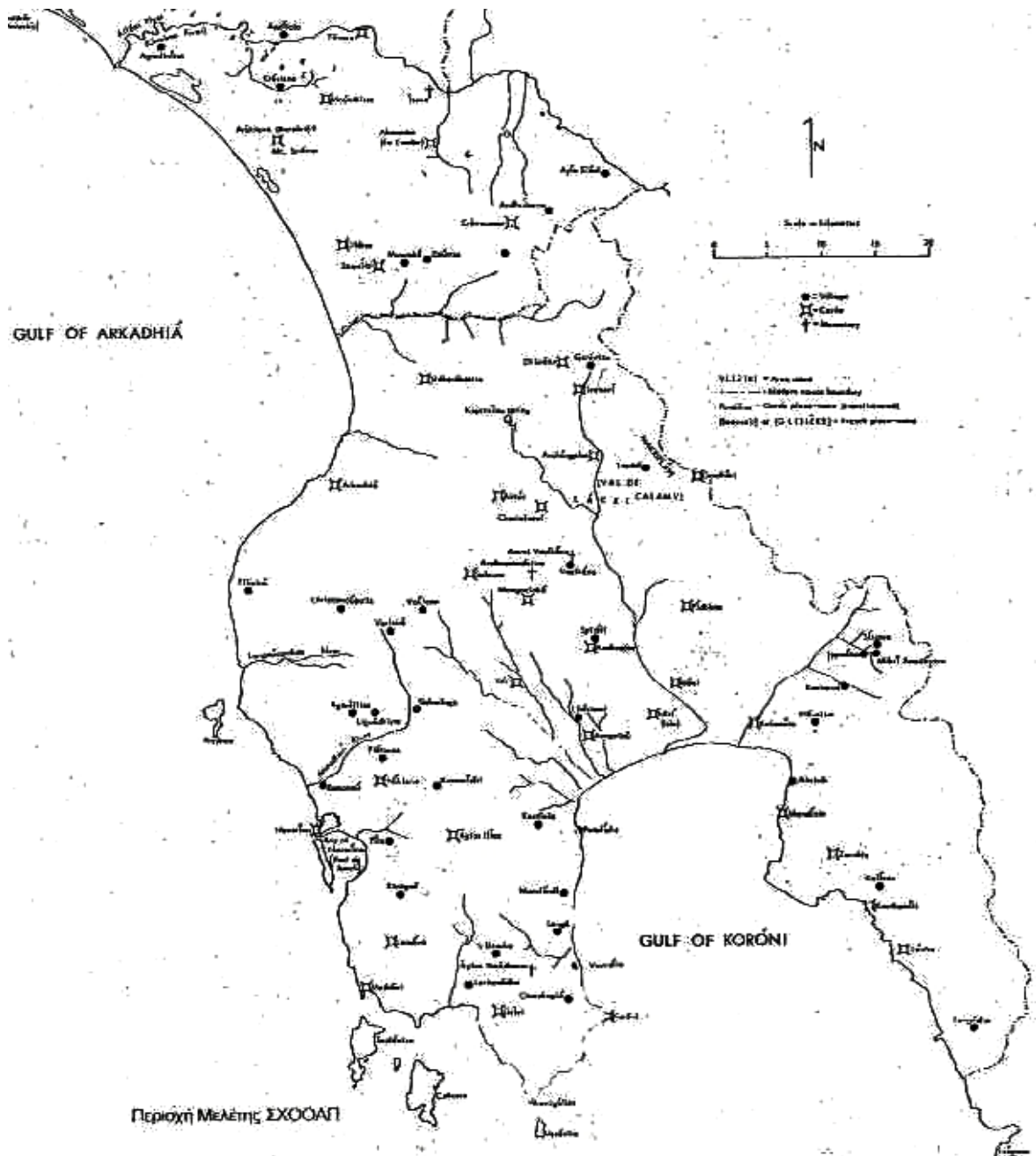
εξωτερικό χώρο υπήρχαν λουτήρες και ένα ψηφιδωτό με διάκοσμο εμπνευσμένο από τη φύση. Κατά την ανασκαφή βρέθηκαν λυχνάρια, νομίσματα, γυάλινα αγγεία, πόρπες με χάραξη και κεραμικά. Το κτίσμα είχε αρκετό ύψος και τα ευρήματα μαρτυρούν ότι στους χώρους του λουτρού υπήρχε ορθομαρμάρωση. Υπάρχει ένα ακόμα κτίριο του οποίου τη χρήση αγνοούμε. Το συγκρότημα κτιρίων χρονολογείται μεταξύ του 200 και του 600 μ.Χ. Τέτοια κτίρια πιθανολογείται ότι υπάρχουν και κάτω από τον οικισμό του σημερινού Πεταλιδίου. Της ίδιας περιόδου είναι και το τείχος που υπάρχει πάνω από το Γυμνάσιο που αποτελεί τμήμα ρωμαϊκού λουτρού υστερορωμαϊκής περιόδου.

Ανάμεσα στα χωριά Ριζόμυλος και Καρποφόρα, στην περιοχή Νιχώρια, βρίσκεται ο θολωτός Μυκηναϊκός τάφος. Η ανασκαφή του τάφου έγινε το 1970 από το Πανεπιστήμιο της Μινεσότα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Στη δυτική άκρη του λόφου, εκτός από το θολωτό τάφο, αποκαλύφθηκαν τάφοι γεωμετρικής εποχής, 11ου - 8ου αιώνα π.Χ. και στην κορυφή του λόφου χτίσματα πρωτοελλαδικής περιόδου της τρίτης χιλιετίας π.Χ.

Οι αρχαιολόγοι πιστεύουν ότι εκεί άκμαζε μυκηναϊκό κέντρο, με έδρα βασιλιά ο οποίος εξουσίαζε ολόκληρη την κοιλάδα του Παμίσου.

Στο θολωτό τάφο ο οποίος χρονολογείται μεταξύ του 1400-1200 π.Χ., βρέθηκαν χάλκινα κτερίσματα, συνοδευτικά αντικείμενα των νεκρών, τα οποία ήταν συμπιεσμένα, είτε για να δοθεί μία συμβολική σημασία, είτε γιατί υπήρχε η ανάγκη να χωρέσουν πολλά αντικείμενα, μια και ο τάφος αυτός χρησιμοποιήθηκε για διαδοχικές ταφές μέχρι και τα ιστορικά χρόνια. Στον τάφο αυτό βρέθηκε και μια μεταλλική ζυγαριά που, κατά την άποψη των αρχαιολόγων, είχε συμβολική σημασία και αποτελούσε ζυγό ψυχαστασίας, με τον οποίο οι κριτές του Άδη ζύγιζαν τις ψυχές των νεκρών με κριτήριο την καλοσύνη και τη δικαιοσύνη τους. Βρέθηκαν ακόμα αρκετά χρυσά αντικείμενα όπως κοσμήματα, επιράμματα, επιμήλια χρυσά αντικείμενα, που κοσμούσαν τις απολήξεις των ξιφών. Τα ευρήματα αυτά μαρτυρούν ότι ο τάφος αυτός ανήκε σε αριστοκρατικές γενεές. Το σίγουρο όμως είναι ότι είχαν επιλέξει μία από τις ομορφότερες περιοχές.

Για αιώνες ο τόπος ερημώνεται και δύσκολα μπορεί κάποιος να βρει στοιχεία. Όπως παρατηρούμε και στον παρακάτω χάρτη, κατά τα Μεσαιωνικά χρόνια το Πεταλίδι δεν αναφέρεται καν, ούτε ως Αίπεια.

Εικόνα 1.4.: Μεσαιωνικοί οικισμοί και Οχυρώσεις στη Μεσσηνία περί το 1500.

Πηγή: ΣΧΟΟΑΠ, Α' Φάση, 2006.

Το 1700 το συναντάμε ξανά, στην καταγραφή των Βενετών, όπου στην περιοχή του Δήμου Πεταλιδίου μαρτυρούνται 15 οικισμοί με 247 οικογένειες, συνολικού πληθυσμού 1034 απόμων.

Το 1828, ο Γάλλος στρατηγός Μαιζών, διάλεξε τον όρμο του Πεταλιδίου για να αποβιβαστεί και να εκκαθαρίσει την Πελοπόννησο από τους Αιγύπτιους του Ιμπραήμ. Ένας Γάλλος, της

στρατιάς του Μαιζών, αναφέρει σε επιστολή του (με ημερομηνία 24 Σεπτεμβρίου 1828) : «Η μεραρχία πήρε θέση στην παραλία του Πεταλιδίου, ένα αρχαίο χωριό που, στην τοποθεσία του βρίσκει κανείς πια μόνο καλύβες από κλαριά οι οποίες κατοικούνται από κεραμοποιοούς που κατασκευάζουν κεραμίδια. Απέχουμε τέσσερις λεύγες από κάθε κατοικία.».

Ο Κολοκοτρώνης, στα απομνημονεύματά του γράφει: «Τον Μάϊο μήνα, έφτασαν και τα στρατεύματα τα γαλλικά, με στρατηγό το Μαιζών και με όλην την ύλην την πολεμικήν... και το στράτευμα όλο το είχε βγαλμένο εις το Πεταλίδι έξω εις την ξηράν.» και ο κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας δήλωνε τότε: «Εις τον ορμόν του Πεταλιδίου, έλαβε η Ελλάς νέαν περί του μέλλοντος εγγύησιν.»

Την άλλη χρονιά, το 1829, “ήρθε” στο Πεταλίδι μια γαλλική επιστημονική αποστολή και στο πολύτομό της έργο αναφέρει μεταξύ άλλων: «...ύστερα φτάνει κανείς στο Πεταλίδι. Αυτό δεν είναι καθόλου ένα χωριό, αλλά ένα απλό χάνι στη θέση ενός αρχαίου λουτρού». Στην έκθεση της Γαλλικής αποστολής υπάρχει ένας πολύτιμος κατάλογος των χωριών της περιοχής, όπου αναφέρονται το Χαϊκάλι, του Μπαλή, τα Κασάνια, το Πολυστάρι, του Πέρα, το Πανιπέρι, το Καρακασίλι, η Τρύπη, του Λεύκα, του Δράγκα, του Γαμβριά, του Λυκίσσα, του Σούμπαλη, το Ρομύρι και του Κόκκινου. Το Πεταλίδι απουσιάζει από τον κατάλογο, αφού δεν υπήρχε ως χωριό.

Το συμπέρασμα λοιπόν, είναι πως πριν από το 1830 και για πολλούς αιώνες, ο τόπος αυτός ήταν ακατοίκητος, αλλά είχε το όνομα Πεταλίδι, μάλλον λόγω του πεταλοειδούς σχήματος της ακτής.

Η ιστορία της ίδρυσης του χωριού, σύμφωνα με τη μελέτη του Δικαίου Βαγιακάκου έχει ως εξής: Ο Καποδίστριας αποσκοπώντας στην αμοιβή των αγωνιστών της επανάστασης αποφάσισε τη διανομή σ' αυτούς γης από τα λεγόμενα εθνικά κτήματα. Μεταξύ των αγωνιστών ήταν και ο πρώτος εξάδελφος του Πετρόμπεη, Πιέρρος Μαυρομιχάλης, στον οποίο με το διάταγμα 3016/11-08-1830 διατέθηκε τότε η περιοχή του Πεταλιδίου. Όμως, λόγω αντίδρασης της δημογεροντίας της Κορώνης, με το επιχείρημα ότι ο χώρος δεν επαρκούσε ούτε για τους ντόπιους, ο χώρος δεν δόθηκε τότε. Ο Πιέρρος Μαυρομιχάλης και ο γιος του Νικόλαος δεν έπαψαν με αναφορές να απαιτούν την έκταση που τους παραχωρήθηκε. Μετά από συνεχή αλληλογραφία με τις αρμόδιες αρχές και επί Βαυάρων

πλέον, ο Νικόλαος Πιερράκος Μαυρομιχάλης πέτυχε το στόχο του, δηλαδή την εγκατάσταση Μανιατών στον ευλίμενο και προνομιακό χώρο του Πεταλιδίου, μετά την έκδοση του βασιλικού διατάγματος της 23ης Ιουνίου 1834. Έτσι, στην περιοχή του Δήμου Πεταλιδίου αναπτύχθηκαν 22 οικισμοί με 283 οικογένειες. Εδώ λοιπόν, εξηγείται γιατί πολλοί από τους κατοίκους του Πεταλιδίου είναι Μανιάτικης καταγωγής και συναντώνται πολλά επίθετα με Μανιάτικες ρίζες, όπως π.χ. Αυγουλέας, Γριβέας, Γιαννακάκος, Γιδάκος, Κουράκος, Ξαρχάκος, Παρασκευάκος, Στεφανάκος, Γρουσουζάκος, Δαιμονάκος κ.λπ.

Το πολεοδομικό σχέδιο του Πεταλιδίου έγινε από τους Βαυαρούς, Κόλμαν και Στράους, με κρατική οικονομική βοήθεια. Το σχέδιο καθόριζε ρυμοτόμηση οικοδομικών τετραγώνων κατά το Ιπποδάμειο πολεοδομικό σύστημα και ορθολογική χωροθέτηση των διοικητικών, εκκλησιαστικών, εκπαιδευτικών και οικονομικών λειτουργιών. Προέβλεπε επίσης μια ευρύχωρη πλατεία, βρύση, μνημείο, νεκροταφείο κτλ.. Η οικοδόμηση των οικιών άρχισε το 1835 με κρατική βοήθεια. Η εφημερίδα του Ναυπλίου «Αναγεννηθείσα Ελλάς» γράφει:

«Νέα βοηθήματα χρηματικά δόθηκαν εις τους εν Πεταλίδι συνοικιζομένους Σπαρτιάτας. Περισσότεραι των 200 οικογενειών Σπαρτιατών απεσύρθησαν από τους βράχους της Λακωνίας εις τας ευφόρους πεδιάδας του Πεταλιδίου. Πλέον των 120 οικιών οικοδομήθησαν εκεί και εντός ολίγου πόλις μικρά ανειγέρεται».

ΣΧΕΔΙΟΝ
ΤΟΥ
ΠΕΤΑΛΙΔΙΟΥ.

Χαραγμένον υπό Γ. Κολμάνν

© Γεωργίου Α. Σαράντζ

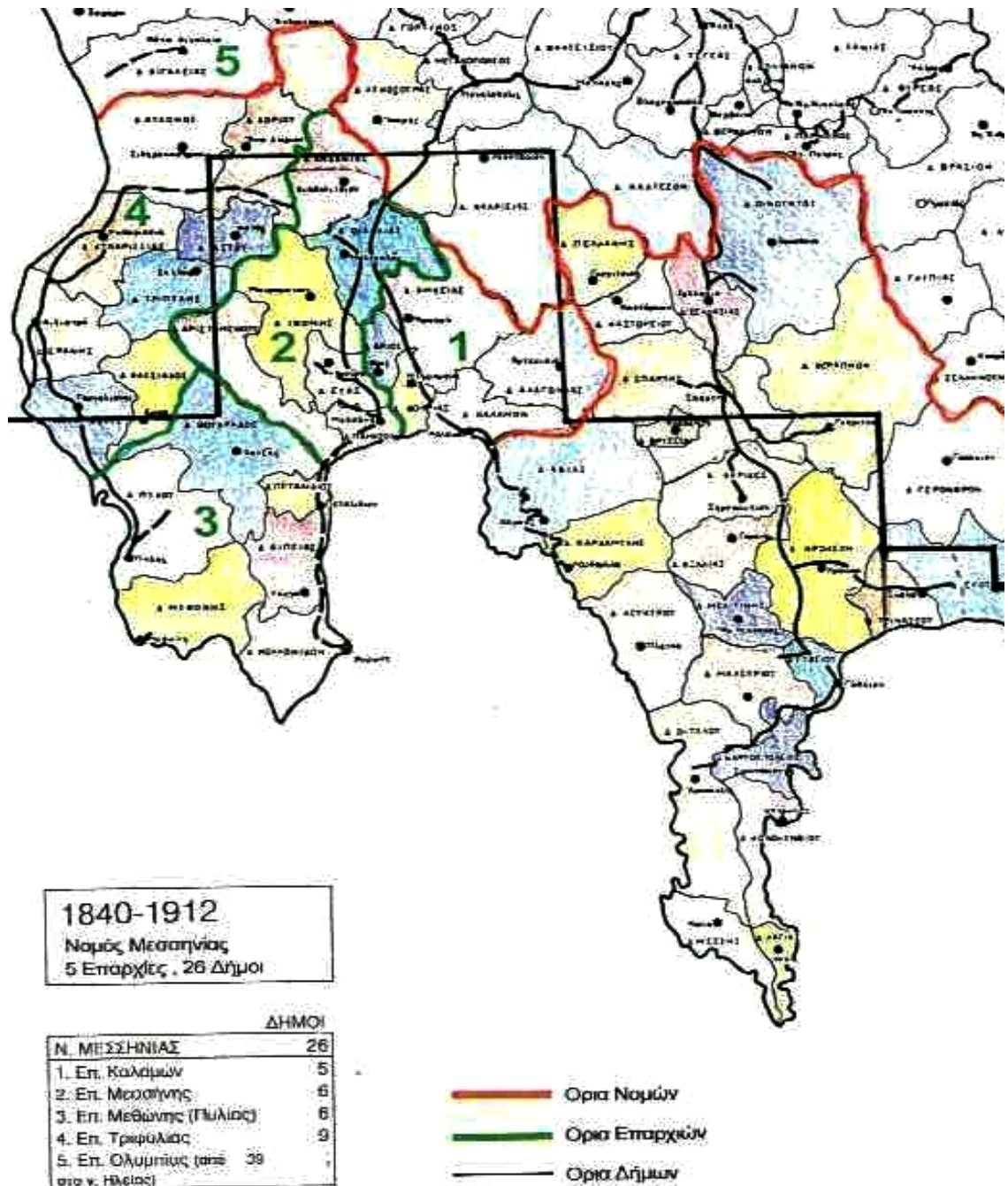
Ίπποδάρμειο πολεοδομικό σχέδιο Βαυαρών μηχανικών γιό τή σύσταση του Πεταλιδίου, άποικίας των Μανιατών, στό Μεσσηνιακό κάμπο. Η άνοικοδόμηση άρχισε στό 1835. Στό 1843 είχαν εγκατασταθεί 150 περίπου οικογένειες από τή Μάνη. Στό υπόμνημα του σχεδίου σημειώνονται: 1: Έκκλησία, 2: Κελλίον Έρημικών, 3: Σχολείον, 4: Μαγαζιά, 5: Τελωνείον, 6: Αποθήκη του τελωνείου, 7: Ξενοδοχείον, 8: Άγυρά, 9: Μνημείον, 10: ... 11: Νεκροταφείον, 12: Βρύσις, 13: Δημοσία περιδιάβασις, 14: Κτήμα του κυρ. Ν. Πιερράκου (Μαυρομιχάλη).

Εικόνα 1.5. : Σχέδιο για τη σύσταση του οικισμού Πεταλίδι (Γ. Κολμανν. 1835)

Πηγή: ΣΧΟΟΑΠ, Α' Φάση, 2006.

Πρώτος δήμαρχος του Πεταλιδίου, το 1844, ήταν ο αδελφός του Νικολάου Πιερράκου, Δημήτριος, ο οποίος αργότερα εξελέγη και βουλευτής. Σύμφωνα με την εφημερίδα της Σμύρνης, ο συνοικισμός των Μανιατών, το 1850, αποτελούνταν από 80 οικογένειες.

Το 1864 ιδρύεται γεωργικό σχολείο αλλά και αλληλοδιδασκτικό, που δέχεται και παιδιά από τα περίχωρα και αργότερα ιδρύεται σχολαρχείο. Η πόλη, σιγά σιγά, αναπτύσσεται σε μια σημαντική αγορά και διδακτήριο της ευρύτερης περιοχής.

Εικόνα 1.6.: Οι Επαρχίες και οι Δήμοι του Ν. Μεσσηνίας την περίοδο 1840 – 1912.

(Όπως παρατηρούμε το Πεταλίδι αποτελούσε αυτοτελή Δήμο που εντασσόταν στην Επαρχία της Μεθώνης (Πυλίας))

Πηγή: ΣΧΟΟΑΠ, Α΄ Φάση, 2006.

Μέσα σε λίγα χρόνια, το Πεταλίδι εξελίχθηκε σε μια σημαντική εμπορική περιοχή που γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη. Οι κάτοικοί του, ασχολούνταν κυρίως με τη γεωργία, την αλιεία και την κτηνοτροφία αλλά και το εμπόριο με ποικίλα ενδιαφέροντα. Σύμφωνα με τον οδηγό της Ελλάδος των αρχών του αιώνα, το Πεταλίδι έχει 1861 κατοίκους, είναι έδρα ταχυδρομείου, τηλεγραφείου, ειρηνοδικείου, αστυνομίας και τελωνείου, που μαρτυρά τη μεγάλη εμπορική κίνηση. Σιγά σιγά, τα γύρω χωριά άρχισαν να συρρικνώνονται και οι κάτοικοί τους εγκαθίστανται στο Πεταλίδι, το οποίο εξελίσσεται σε μια μεγάλη κωμόπολη.

Σημαντική δραστηριότητα ήταν η καλλιέργεια και εμπορία, μέσω θαλάσσης, σύκων και σταφίδας, που λόγω ποιότητας ήταν περιζήτητη. Στην περιοχή έφτανε η παραγωγή σύκων και σταφίδας και από τις γύρω περιοχές και μέσω θαλάσσης γινόταν η εξαγωγή των προϊόντων σε χώρες του εξωτερικού.

Εικόνα 1.7. : Η σκάλα του Μαργέλη.

Πηγή: Λύκειο Πεταλιδίου.

Στο λιμάνι υπήρχαν οι αποθήκες της οικογένειας Μαργέλη, μπροστά στις οποίες είχε φτιαχτεί, μέσα στη θάλασσα η λεγόμενη «σκάλα του Μαργέλη», πάνω στην οποία υπήρχε

βαγονάκι που μετέφερε τα προϊόντα στις μαούνες και από εκεί στα βαπόρια που βρίσκονταν στα ανοιχτά.

Στα μεταπολεμικά χρόνια, η δραστηριότητα αυτή σταμάτησε και η διακίνηση των προϊόντων γίνονταν οδικώς. Οι κάτοικοι συνέχισαν να ασχολούνται με τη γεωργία, κτηνοτροφία αλλά και την αλιεία που πλέον αποτελεί παράδοση ακόμα και στις μέρες μας.

Εικόνα 1.8.: Χωματόδρομος στα μεταπολεμικά χρόνια, στην περιοχή μελέτης.

Πηγή: Λύκειο Πεταλιδίου.

Στις τελευταίες δεκαετίες ορισμένα τεχνικά έργα, δίκτυα υποδομής (οδικό, τηλεφωνικό, ηλεκτρικό, ύδρευση) εξασφάλισαν βασικές εξυπηρετήσεις και στήριξαν τις δυνατότητες βελτίωσης και αναπροσαρμογής. Στη νέα φάση ο τουρισμός βασισμένος στην αξία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα. Η εκτεταμένη και ενδιαφέρουσα παραλιακή ζώνη προσφέρεται για παραθεριστική κατοικία, τουριστικά καταλύματα κτλ..

Κατά το 1973 – 1975, οπότε πραγματοποιήθηκαν οι μελέτες εντοπισμού και καταγραφής των αξιόλογων οικισμών της Ελλάδας, το γραφείο «Αρκαδία II» (Αργύρης Πετρονώτης και συνεργάτες) εντόπισε στην Πελοπόννησο 477 αξιόλογους οικισμούς επί συνόλου 2417.

Μέσα σε αυτούς, ήταν και τμήματα του οικισμού Πεταλιδίου, που προτάθηκαν με βαθμό προστασίας 2. Ωστόσο, μέχρι σήμερα δεν έχει θεσμοθετηθεί ως παραδοσιακός.

Κατάλογος Κηρυγμένων Μνημείων		
Μνημείο	Εφορεία	Θέση
Αρχαία Ακρόπολη	ΛΗ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων	Πεταλίδι
Ερείπια Ρωμαϊκού λουτρού	26 Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων	Πεταλίδι
Ερείπια παλαιοχριστιανικής βασιλικής	26 Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων	αγρός Παναγόπουλου 50μ. Δυτικά του ρωμαϊκού λουτρού
Ερειπωμένος ναός Αγ. Βασιλείου	26 Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων	Πεταλίδι
Ζωοδόχος Πηγή	26 Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων	κτήμα Ρόθου
Μαργέλη Δημ.	Υπηρεσία Νεότερων Μνημείων	Ακτή Μιασούλη
Τάσσου(Ζωγράφου - Χαράκτη)	Υπηρεσία Νεότερων Μνημείων	Πεταλίδι

Πίνακας 1.1. : Κατάλογος κηρυγμένων μνημείων, περιοχής μελέτης.

Πηγή : ΣΧΟΟΑΠ, Α' Φάση, 2006.

1.3. Περιβάλλον

1.3.1. Κλιματικές – Μετεωρολογικές Συνθήκες

Τα κύρια μετεωρολογικά δεδομένα για την περιοχή, ελήφθησαν από το μετεωρολογικό σταθμό Καλαμάτας για την περίοδο 1956 – 1996, καθώς είναι ο πλησιέστερος.

Θερμοκρασία Αέρα

Η μέση ετήσια θερμοκρασία του αέρα ανέρχεται στους 17,7 °C. Οι μέσες μηνιαίες θερμοκρασίες στην περιοχή κυμαίνονται από 10,2 – 26,4 °C, οι μέσες μέγιστες μηνιαίες

θερμοκρασίες από 15,3 – 31,3 °C και οι μέσες ελάχιστες μηνιαίες 18,4 °C. Οι ακραίες τιμές εμφανίζονται κατά τους μήνες Ιούλιο και Ιανουάριο αντίστοιχα. Η μεγαλύτερη ηλιοφάνεια εμφανίζεται την περίοδο Ιουλίου – Αυγούστου, ενώ κατά τη περίοδο Απριλίου – Σεπτεμβρίου εντοπίζεται η ξηροθερμική περίοδος.

Βροχοπτώσεις

Το μέσο ετήσιο βροχομετρικό ύψος στον Μ.Σ. Καλαμάτας είναι 800,3 mm με βροχερότερους μήνες τον Δεκέμβριο (152,6 mm) και το Νοέμβριο (137,4 mm). Πλέον άνυδροι μήνες είναι ο Ιούλιος (4,2mm) και ο Ιούνιος (7,5 mm). Μέγιστη βροχόπτωση 24ώρου παρατηρείται τον Οκτώβριο και ελάχιστη τον Ιούλιο.

Ο ετήσιος μέσος αριθμός ημερών βροχής είναι 110 ημέρες ενώ ο ετήσιος μέσος αριθμός ημερών καταιγίδας είναι 41,1 ημέρες.

Χιόνι – Παγετός – Άνεμοι

Το φαινόμενο της χιονόπτωσης είναι σπάνιο και όταν εμφανίζεται είναι πολύ μικρής διάρκειας, κατά μέσο όρο έχουμε 0,6 ημέρες το χρόνο, ενώ ο μέσος αριθμός ημερών κατά τις οποίες η ελάχιστη θερμοκρασία είναι ίση ή μικρότερη του μηδενός ανέρχεται σε 17 ημέρες / έτος.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Μ.Σ. Καλαμάτας, φαίνεται ότι στην ευρύτερη περιοχή επικρατούν βόρειοι άνεμοι με μέση μέγιστη ένταση κατά τον Ιανουάριο (1,3 Beaufort), ενώ ακολουθούν οι νότιοι των οποίων η μέγιστη ένταση παρατηρείται κατά τον μήνα Ιούλιο (0,3 Beaufort). Βέβαια, η υπό μελέτη περιοχή, λόγω του υψομέτρου και του αναγλύφου, έχει συχνούς και ισχυρότερους ανέμους.

Άλλα καιρικά φαινόμενα

Η μέση σχετική υγρασία κυμαίνεται από 58 % τον Ιούλιο και 58,6 % τον Ιούνιο μέχρι 75 % το Δεκέμβριο. Και ο μέσος αριθμός ημερών με νέφωση ανέρχεται σε 69 το χρόνο.

1.3.2. Νερά

Θαλάσσια Ύδατα

Ολόκληρο το ανατολικό όριο της περιοχής μελέτης βρέχεται από τον Μεσσηνιακό Κόλπο. Έτσι, αναπτύσσεται μια ακτογραμμή με αμμουδιές και κολπίσκους που συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον των λουόμενων. Το ΥΠΕΧΩΔΕ έχει εξετάσει τις παραλίες της περιοχής μελέτης, όσον αφορά την μικροβιολογική και φυσικοχημική ποιότητα του νερού και βρήκε ότι τα νερά κολύμβησης πληρούν τις επιθυμητές και υποχρεωτικές τιμές της οδηγίας 76/160/ΕΟΚ.

Η καθαρότητα των υδάτων, οι αμμουδιές και η ωραιότητα του τοπίου είχαν ως αποτέλεσμα ολόκληρη η παραλιακή ζώνη να αναπτυχθεί τουριστικά, τόσο με την ανέγερση ξενοδοχείων, όσο και παραθεριστικών κατοικιών.

Επιφανειακά Ύδατα

Σε ολόκληρη την περιοχή μελέτης δεν υπάρχουν φυσικές ή τεχνητές λίμνες, ούτε και ποταμοί συνεχούς ροής.

Το υδρογραφικό δίκτυο της περιοχής χαρακτηρίζεται αραιό λόγω των μικρών κλίσεων και της μεγάλης διαπερατότητας του εδάφους. Τη περιοχή διασχίζουν, κάθετα με προορισμό τον Μεσσηνιακό Κόλπο πολλά μικρορέματα, τα οποία συγκεντρώνουν τα επιφανειακά απορρέοντα ύδατα των βροχών, κυρίως κατά τους χειμερινούς μήνες.

1.3.3. Φυσικό Περιβάλλον

[πηγή: Μελέτη ΣΧΟΟΑΠ Δήμων Αίπειας, Κορώνης, Πεταλιδίου, Α' Φάση, 2006]

Χλωρίδα

Η ευρύτερη περιοχή μελέτης από πλευράς βλάστησης ανήκει στην θέρμο-μεσογειακή διάπλαση της Ανατολικής Μεσογείου. Η φυσική βλάστηση της περιοχής είναι υποβαθμισμένη ως αποτέλεσμα της έντονης υπερβόσκησης και των συχνών πυρκαγιών. Κύριο δενδρώδες δασοπονικό είδος είναι η χαλέπιος πεύκη και ο πλάτανος στις όχθες των ρεμάτων, ενώ είναι εμφανής η επικράτηση των αειφύλλων πλατύφυλλων. Επικρατέστερο δασικό είδος στα αείφυλλα πλατύφυλλα είναι το πουρνάρι (*quercus coccifera*) και

ακολουθούν οι αγριελιές (*olea oleaster*), ο σχίνος (*pistacia lentiscus*), το ρείκι (*Erica verticilata*) κλπ.

Πανίδα

Η φυσική πανίδα εξαρτάται άμεσα από την χλωρίδα, την ύπαρξη νερού και τροφής, από τη δομή της βλάστησης αλλά και τη γενικότερη κατάσταση του περιβάλλοντος της περιοχής.

Η περιοχή μελέτης αποτελεί ζώνη διάβασης των αποδημητικών πτηνών με αποτέλεσμα κατά τις μεταναστευτικές περιόδους η ορνιθοπανίδα να είναι πλούσια σε είδη και πληθυσμούς.

Από τις τοπικές παρατηρήσεις προκύπτουν τα πιο κοινά θηλαστικά για την ευρύτερη περιοχή, τα οποία είναι:

- Ο λαγός
- Το κουνάβι
- Η νυφίτσα
- Η αλεπού
- Ο ασβός

1.4. Ο Δήμος Πεταλιδίου

[πηγή: Μελέτη ΣΧΟΟΑΠ Δήμων Αίπειας, Κορώνης, Πεταλιδίου, Α' Φάση, 2006]

Το δημοτικό διαμέρισμα Πεταλιδίου έχει περίπου 1350 κατοίκους και αποτελείται από 3 οικισμούς: το Πεταλίδι και 2 πολύ μικρότερους τους Φόρους και τον Τζάνε. Το Πεταλίδι είναι κτισμένο στο μυχό του ομώνυμου όρμου, από το σχήμα του οποίου πήρε και το όνομα του, καθώς μοιάζει με πεταλίδα της θάλασσας. Μέχρι το τέλος του 2010 ήταν αυτόνομος Δήμος, που τον απάρτιζαν 12 πρώην Κοινότητες: Αχλαδοχώρι, Δάρας, Δροσιά, Καλοχώρι, Καρποφόρα, Καστάνια, Κόκκινου, Λύκισσα, Μαθία, Νερόμυλος, Πανιπέρι, Πεταλίδι στις οποίες συμπεριλαμβάνονταν 25 οικισμοί. Όμως τώρα πια ανήκει στον Καλλικρατικό Δήμο Μεσσήνης.

Από τα 12 αυτά δημοτικά διαμερίσματα, χαρακτηρίζονται σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ ως:

Πεδινά: τα Δ.Δ. Πεταλιδίου, Καρποφόρων, Νερόμυλου και Πανιπερίου.

Ημιορεινά: τα Δ.Δ. Αχλαδοχωρίου, Δάρα, Δροσιάς, Καλοχωρίου, Καστανιών, Κοκκίνου, Λυκίσσης και Μαθίας.

Τα δημοτικά διαμερίσματα και οι οικισμοί του Δήμου μπορούν να καταταγούν σε τρεις ενότητες οι οποίες, σε γενικές γραμμές, ακολουθούν τη μορφολογία και τις πτυχώσεις του εδάφους, στους οικισμούς της παραλίας, όπως η περιοχή μελέτης, στους οικισμούς της ενδοχώρας και στους οικισμούς της ενδιάμεσης ζώνης. Οι τρεις αυτές ζώνες καθώς και οι εγκάρσιες πτυχώσεις (ρηματιές) προσφέρουν κριτήρια οργάνωσης του χώρου σε συγκεκριμένες γεωγραφικές ενότητες οι οποίες όμως, λόγω του μεγάλου αριθμού των πτυχώσεων αυτών, των κλίσεων που παρουσιάζουν και της φοράς τους δεν διαμορφώνουν σε πρώτη προσέγγιση μια σαφή εικόνα.

Ο Δήμος Πεταλιδίου καταλάμβανε έκταση 125 τετρ.χιλ., από την έκταση αυτή, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 1991, το 51% καταλαμβάνεται από καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγραναπαύσεις, έναντι 43,5 % στο σύνολο του νομού. Οι βοσκότοποι ανέρχονται στο 10,8% του συνόλου των εκτάσεων στο Δήμο εκ των οποίων το 97 % περίπου είναι ιδιωτικοί, ενώ τα αντίστοιχα μεγέθη στο σύνολο του νομού Μεσσηνίας είναι 26 % και 37,3 %. Οι δασικές εκτάσεις, σύμφωνα πάντα με την ΕΣΥΕ, καλύπτουν το 33,5 % της εκτάσεως του Δήμου, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το νομό είναι 22,6 %.

Οι υπόλοιπες εκτάσεις του Δήμου, που ανέρχονται στο 2,7 %, καλύπτονται από νερά, οικισμούς και τις λεγόμενες λοιπές χρήσεις.

1.5. Διοικητική Διάρθρωση

Ο Δήμος Πεταλιδίου συστάθηκε ως νέος δήμος το 1998 κατά τη μεταρρύθμιση της διοικητικής οργάνωσης των ΟΤΑ της χώρας που έγινε γνωστή με το όνομα του σχετικού νόμου, του Νόμου Καποδίστρια. Το οικιστικό δίκτυο του Δήμου συγκροτείται ως ένα ακτινικό δίκτυο όπου οι υπόλοιποι οικισμοί αναφέρονται στην έδρα του Δήμου, το Πεταλίδι, με πληθυσμό να υπερβαίνει κατά λίγο το όριο των 1000 κατοίκων. Ο μικρός πληθυσμός και

η γειτνίαση με τη Μεσσήνη και την Καλαμάτα δεν έχουν επιτρέψει την ανάπτυξη υπηρεσιών και έτσι για πολλές υπηρεσίες οι κάτοικοι αναφέρονται κατευθείαν στο κέντρο του Νομού.

Η ύπαρξη ΚΕΠ ενδυναμώνει το ρόλο του Πεταλιδίου στον περιορισμένο, αλλά χρήσιμο, τομέα της σχέσης του πολίτη με τις δημόσιες υπηρεσίες.

Ορισμένοι οικισμοί στο βόρειο τμήμα (Δάρα, Δροσιά) αναφέρονται για υπηρεσίες κατευθείαν σε Μεσσήνη και Καλαμάτα, ενώ το Καλοχώρι και εν μέρει ο Νερόμυλος για ορισμένες υπηρεσίες απευθύνονται στην Πύλο και τοπικά στον Χατζή, γεγονός που παραπέμπει σε παλαιότερες ιστορικές εξαρτήσεις.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η έκταση των δημοτικών διαμερισμάτων του Δήμου που εντάσσεται η περιοχή μελέτης:

	Δήμος Πεταλιδίου
Έως 5 τετρ.χιλ.	Δροσιάς Καλοχωρίου
6 - 10 τετρ.χιλ.	Καρποφόρων Καστανίων Κοκκίνου Λυκίσσης Νερομούλου
10 - 15 τετρ.χιλ	Αχλαδοχωρίου Πεταλιδίου Δάρα Μαθίας Πανιπερίου

Πίνακας 1.2.: Έκταση δημοτικών Διαμερισμάτων Δ. Πεταλιδίου.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Όσον αφορά τη γεωγραφική διάρθρωση του Δήμου διαμορφώνεται σε δύο κατηγορίες δημοτικών διαμερισμάτων, αυτά που έχουν και αυτά που δεν έχουν άμεση επαφή με τη παραλία. Άμεση επαφή με την παραλία έχουν τα διαμερίσματα Πεταλιδίου και Αχλαδοχωρίου.

Πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι το ανάγλυφο της περιοχής και οι σχετικά μικρές αποστάσεις δεν καθιστούν τη σχετική απόσταση από τη θάλασσα ως ένα αναγκαστικό

μειονέκτημα, με την προϋπόθεση της βελτίωσης και ανάπτυξης ενός κατάλληλου οδικού δικτύου.

Σε στενή σχέση με το ανάγλυφο της περιοχής και το υφιστάμενο οδικό δίκτυο διαμορφώνεται μια εξάρτηση της ενδοχώρας από τα παράλια, μέσα από τους κάθετους προς τον κύριο άξονα από βορρά προς το νότο των παραλίων, ενώ οι συνδέσεις βορρά – νότου στην ενδοχώρα του δήμου παρουσιάζονται αρκετά αδύναμες.

Η περιοχή μελέτης ανήκει στο ανατολικό τμήμα της πρώην επαρχίας Πυλίας και συνολικά εξαρτάται από τη διάρθρωση των διοικητικών υπηρεσιών της Νομαρχίας Μεσσηνίας, σε στενή σχέση με τη διάρθρωση στο χώρο των σχετικών υπηρεσιών τόσο ως Νομαρχίας όσο και των διάφορων υπουργείων.

1.6. Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

1.6.1. Πληθυσμιακή Εξέλιξη

Η πληθυσμιακή εξέλιξη του δήμου Πεταλιδίου σε γενικές γραμμές ακολουθεί το γενικευμένο πρότυπο πληθυσμιακής εξέλιξης της χώρας σε ότι αφορά τις αγροτικές περιοχές. Το πρότυπο αυτό χαρακτηρίζεται από σημαντική δημογραφική συρρίκνωση, με μείωση του πληθυσμού από το 1951 και μέχρι το 1981 και τη σταδιακή ανάκαμψη του την εικοσαετία που ακολουθεί χωρίς, όμως, τα πληθυσμιακά μεγέθη της τελευταίας απογραφής να φθάνουν τα αντίστοιχα μεγέθη του 1951 που αποτελεί την πρώτη απογραφική στιγμή της περιόδου θεώρησης της συγκεκριμένης προσέγγισης.

Η γειτνίαση με το αστικό κέντρο της Καλαμάτας, φαίνεται ότι αποτελεί παράγοντα που μάλλον επιτείνει τις διαδικασίες αγροτικής εξόδου, και έτσι ο κοντινός προς τη Καλαμάτα Δήμος Πεταλιδίου χάνει περίπου το 48% του πληθυσμού του.

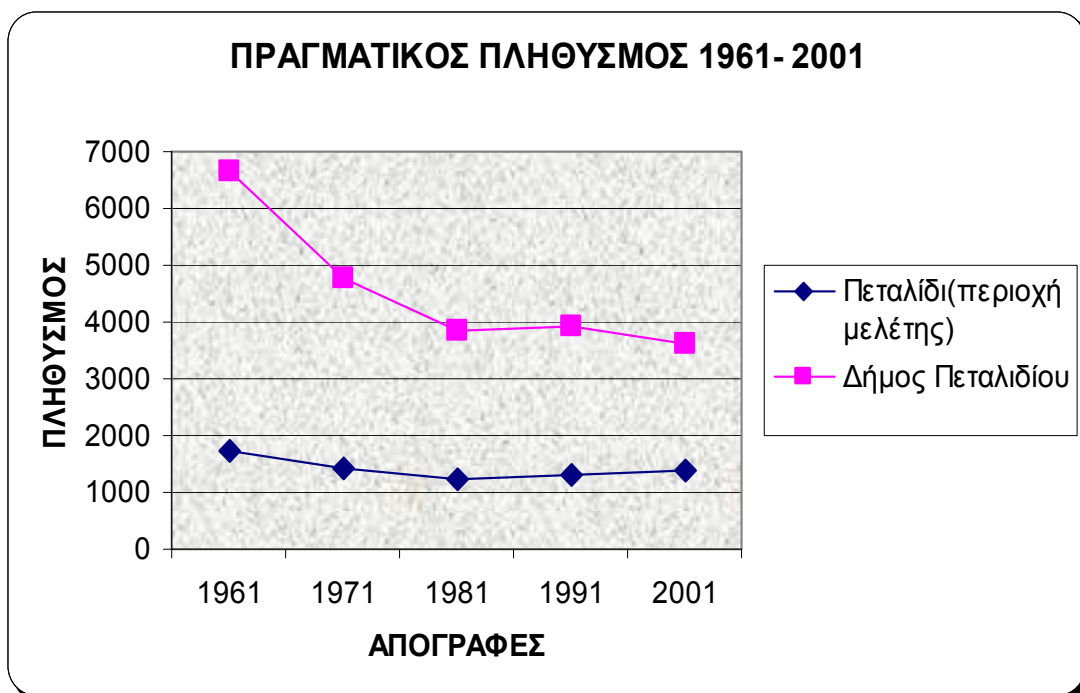
Όνομασίες	Πραγματικός πληθυσμός				
	1961	1971	1981	1991	2001
Πεταλίδι (περιοχή μελέτης)	1.732	1.421	1.247	1.300	1.370
Δήμος Πεταλιδίου	6.661	4.772	3.843	3.906	3.601
Νομός Μεσσηνίας	211.970	173.077	159.818	166.790	176.876
Περιφέρεια Πελοποννήσου	668.323	581.997	577.030	607.428	638.942
Σύνολο Χώρας	8.388.553	8.768.641	9.740.417	10.259.900	10.964.020

Πίνακας 1.3. : Πραγματικός Πληθυσμός 1961 – 2001.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στοιχεία των απογραφών πληθυσμού της ΕΣΥΕ, κατά τη δεκαετία 1961 – 1971, που αποτελεί τη δεκαετία της μεγάλης αγροτικής εξόδου για την Ελληνική ύπαιθρο, ο πληθυσμός τη περιοχής μελέτης μειώνεται κατά 18 %, ποσοστό ίδιο με αυτό του Νομού Μεσσηνίας (- 18 %) και υψηλότερο από της Περιφέρειας Πελοποννήσου (- 12,9 %). Η μείωση εξακολουθεί να είναι σημαντική και κατά την επόμενη δεκαετία , 1971 – 1981(- 12,2 %), ενώ αντίστοιχα στο Νομό έχει περιοριστεί στο -7,7 %.

Κατά τις επόμενες δεκαετίες η τάση πληθυσμιακής μείωσης φαίνεται ότι έχει ανασχεθεί, χωρίς ωστόσο να μπορεί κανείς να μιλήσει για ανάκαμψη, αλλά μάλλον για στασιμότητα. Κατά τη δεκαετία 1981 – 1991 ο πληθυσμός στη περιοχή μελέτης αυξάνεται κατά 4,3 %, ποσοστό αντίστοιχο με αυτό του Νομού Μεσσηνίας 4,4 %. Τμήμα της αύξησης αυτής, το μέγεθος της οποίας δεν μπορεί να προσδιοριστεί, είναι πλασματικό, κυρίως στο σύνολο των αγροτικών περιοχών και οφείλεται στις συνήθεις μετακινήσεις των απογραφομένων στον τόπο καταγωγής τους. Το φαινόμενο αυτό εκτιμάται ότι ήταν συχνότερο κατά την απογραφή του 1991 σε όλη τη χώρα. Για την περιοχή μελέτης και την επόμενη δεκαετία 1991 – 2001 παρατηρείται μια μικρή αύξηση της τάξης του 5,4 %. Η αύξηση αυτή όμως, υπάρχει πιθανότητα να προέρχεται και από έναν αριθμό οικονομικών μεταναστών(κυρίως Αλβανών και Βουλγάρων), οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στη περιοχή κατά τα μέσα της δεκαετίας του '90 ψάχνοντας δουλειά και καλύτερη ζωή.

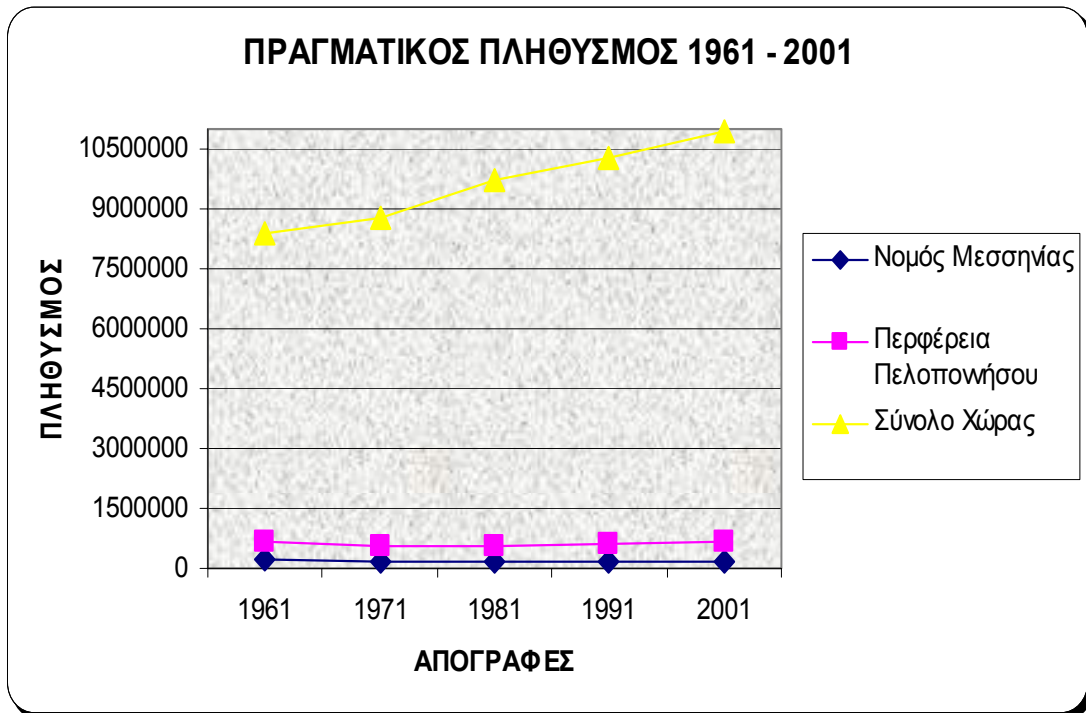

Διάγραμμα 1.1. : Εξέλιξη Πληθυσμού της περιοχής μελέτης και του Δήμου της, 1961 -2001.

Όπως παρατηρείται και στο παραπάνω διάγραμμα, στην περιοχή μελέτης η πληθυσμιακή εξέλιξη παρουσιάζει μείωση μέχρι το 1981 οπότε και φθάνει στο ελάχιστο της. Στη συνέχεια, παρουσιάζει αύξηση τις δύο επόμενες δεκαετίες, φθάνοντας κατά την απογραφή του 2001 τους 1370 κατοίκους.

Συνολικά, στο χρονικό διάστημα που ορίζεται από τις μεταξύ των ετών 1961 – 2001 απογραφές, ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής μελέτης μειώθηκε από 1732 κατοίκους στους 1370. Η μείωση αυτή έφθασε έτσι στο 20,9 % του πληθυσμού της αρχής της περιόδου θεώρησης. Η αντίστοιχη μείωση του πληθυσμού για το Δήμο του Πεταλιδίου ήταν 45,9 %, και για το σύνολο του νομού Μεσσηνίας έφθασε στο 16,56 % για την ίδια χρονική περίοδο.

Η πληθυσμιακή εξέλιξη, κατά την ίδια χρονική περίοδο, για την περιφέρεια Πελοποννήσου είναι σχετικά στάσιμη καθώς η μείωση αντιστοιχεί στο μικρό ποσοστό του 4,4 %. Ενώ για το σύνολο της χώρας, έχουμε μεγάλη αύξηση του πληθυσμού κατά τα 40 αυτά χρόνια, που αγγίζει το 30,7 %.

Διάγραμμα 1.2. : Εξέλιξη Πληθυσμού 1961 -2001.

Το φαινόμενο της αυξομείωσης του πληθυσμού από απογραφική περίοδο σε απογραφική περίοδο, δημιουργεί ερωτήματα που δεν μπορούν να απαντηθούν μόνο με την αύξηση του πληθυσμού των τελευταίων χρόνων, ή έστω με τον περιορισμό του ρυθμού μείωσης, κυρίως στα διαμερίσματα της παραλίας, όπως είναι και η περιοχή μελέτης. Για την καλύτερη κατανόηση του φαινομένου της πληθυσμιακής εξέλιξης πρέπει να συνεκτιμηθεί και ο οικονομικός δυναμισμός της κάθε περιοχής, και κατά τη θεώρηση αυτή να ληφθούν υπόψη ιδιαίτερα οι νέες σχετικά, δραστηριότητες της περιοχής, όπως η οικιστική δραστηριότητα και ο τουρισμός.

Επιπρόσθετα, για την πλήρη κατανόηση του ζητήματος πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι γνωστές τάσεις μετακίνησης των καταγόμενων από την περιοχή, από τα αστικά κέντρα, στα οποία αυτοί ζούν και εργάζονται, στους τόπους(οικισμούς) καταγωγής τους. οι μετακινήσεις αυτές είναι συναρτήσεις περισσότερων παραγόντων, όπως των υποδομών και της δυνατότητας μετακινήσεων, δηλαδή της κατοχής αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης ή οργανωμένων μετακινήσεων από φορείς της περιοχής, και των δεσμών υλικών και φαντασιακών που δένουν τους μετακινούμενους με τους τόπους καταγωγής τους. Οι μετακινήσεις αυτές παρουσιάζουν σημαντική εποχικότητα η οποία συνδέεται είτε με την

εναλλαγή των εποχών κατά τη διάρκεια του έτους και τις μεγάλες γιορτές και αργίες, είτε με τον κύκλο ζωής των μετακινούμενων (εκπαίδευση, απασχόληση).

Τα φαινόμενα εποχικής κατοίκησης μέσης ή μεγάλης διάρκειας, (νοικοκυριών δηλαδή που διαμένουν στον οικισμό καταγωγής τους ή στην παραθεριστική κατοικία τους ένα μεγάλο τμήμα του χρόνου) ή φαινόμενα πολλαπλής κατοίκησης (νοικοκυριών δηλαδή που μοιράζουν τη μόνιμη διαμονή τους μεταξύ του αστικού κέντρου και της δεύτερης κατοικίας τους) φαίνεται ότι αποτελούν αυξανόμενη τάση, κυρίως για τα παραλιακά δημοτικά διαμερίσματα, όπως της περιοχής μελέτης και αποτυπώνονται εν μέρει στις αβεβαιότητες των απογραφικών μεγεθών.

Προκειμένου να εκτιμηθούν καλύτερα τα μεγέθη των διάφορων κατηγοριών του πληθυσμού έγινε προσπάθεια ποιοτικής προσέγγισης των εποχικών διακυμάνσεων του μόνιμου πληθυσμού στην ευρύτερη περιοχή της περιοχής μελέτης με επί τόπου έρευνα από την Ομάδα Μελέτης που εργάστηκε για την Α Φάση της μελέτης ΣΧΟΟΑΠ των Δήμων Αίπειας, Κορώνης, Πεταλιδίου κατά το έτος 2006, με συμπλήρωση ερωτηματολογίων, αλλά και προσωπικές συνεντεύξεις με εκπροσώπους των Δημοτικών Διαμερισμάτων των προαναφερθέντων Δήμων. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις αυτές, ο μόνιμος πληθυσμός το χειμώνα εκτιμάται περίπου στο 90 % του πληθυσμού της απογραφής του 2001 για τον Δήμο Πεταλιδίου.

Οι μεταβολές αυτές του πληθυσμού εξαιτίας των μετακινήσεων παρατηρούνται και εποχικά κατά τους θερινούς μήνες καθώς επίσης και κατά την περίοδο έντασης των δραστηριοτήτων που συνδέονται με τον κύκλο παραγωγής των βασικών προϊόντων της περιοχής, στην περίπτωση μας με τη συγκομιδή της ελιάς. Τους θερινούς μήνες κατοικούν στην περιοχή κάτοικοι, κυρίως καταγόμενοι από αυτήν, συνταξιούχοι και παραθεριστές, ενώ σε ορισμένες περιοχές παρατηρείται η εγκατάσταση αλλοδαπών για μεγάλα μέσα στο χρόνο διαστήματα, αλλά και η εγκατάσταση οικονομικών μεταναστών οι οποίοι εντάσσονται στην αγορά εργασίας. Στις συγκεκριμένες κατηγορίες πληθυσμού πρέπει να ενταχθούν και οι τουρίστες επισκέπτες για συντομότερα χρονικά διαστήματα κατά την τουριστική περίοδο.

1.6.2. Εκτίμηση Μόνιμου και Παραθεριστικού Πληθυσμού 2006

[πηγή: Μελέτη ΣΧΟΟΑΠ Δήμων Αίπειας, Κορώνης, Πεταλιδίου, Α' Φάση, 2006]

Η πληθυσμιακή εξέλιξη των δύο τελευταίων δεκαετιών υποδεικνύει τάση σταθεροποίησης του μόνιμου πληθυσμού, ο οποίος όμως εμπεριέχει αυξανόμενο στοιχείο εποχικότητας. Όπως προέκυψε από τα στοιχεία της επί τόπου έρευνας που διεξήχθη για τη μελέτη ΣΧΟΟΑΠ, εκτιμάται ότι υπάρχει στασιμότητα και φυσική μείωση του μόνιμου πληθυσμού που συνάδει με την ηλικιακή του σύνθεση, καθώς και μικρή μείωση των νεότερων ηλικιών που μετακινούνται λόγω σπουδών ή και ευκαιριών απασχόλησης. Ταυτόχρονα καταγράφεται μετεγκατάσταση, κυρίως συνταξιούχων που κατάγονται από την περιοχή και επιστέφουν μόνιμα ή για διαμονή μακράς διάρκειας, εξισορροπώντας περίπου τα πληθυσμιακά μεγέθη. Η μόνιμη εγκατάσταση αλλοδαπών αφορά πολύ μικρότερα μεγέθη και ενέχει επίσης ισχυρό στοιχείο εποχικότητας.

Ο πληθυσμός αυξάνεται σημαντικά κατά την καλοκαιρινή περίοδο, μια και το σύνολο της περιοχής μελέτης αποτελεί παραθεριστικό προορισμό, είτε των καταγόμενων από την περιοχή που επιστρέφουν στους οικισμούς καταγωγής τους, είτε ξένων προς την περιοχή που διαμένουν για διάφορα χρονικά διαστήματα σε παραθεριστικές κατοικίες ή τουριστικά καταλύματα.

Με δεδομένες τις ατέλειες των απογραφικών μεγεθών, τις εποχικές διακυμάνσεις του συνολικού πληθυσμού, καθώς και της κατανομής του στο εσωτερικό της ευρύτερης περιοχής, η εκτίμηση του μόνιμου και του παραθεριστικού πληθυσμού για το 2006 αποτελεί εξαιρετικά επισφαλές εγχείρημα, δεδομένου ότι βασίζεται σε υποθέσεις και παραδοχές που εμπεριέχουν μεγάλο βαθμό αβεβαιότητας. Γι' αυτό και οι εκτιμήσεις που παρουσιάζονται στη συνέχεια αποτελούν μια απόπειρα ενδεικτικής προσέγγισης των σχετικών μεγεθών. Για την εκτίμηση του μόνιμου πληθυσμού και του παραθεριστικού πληθυσμού αιχμής έγιναν εναλλακτικές προσεγγίσεις από την Ομάδα Μελέτης του ΣΧΟΟΑΠ, με βάση τα παρακάτω στοιχεία:

- Πληθυσμιακά μεγέθη απογραφής 2001, ανηγμένα στο 2006 βάσει του μέσου ετήσιου ρυθμού μεταβολής της περιόδου 1981 – 2001.

- Αριθμός κατοικιών και κατανομή τους σε κύριες κατοικούμενες, εξοχικές και κενές κατοικίες (στοιχεία απογραφής 2001 ανηγμένα στο 2006 βάσει του αριθμού νέων κατοικιών κατ' έτος, όπως προκύπτουν από τα στοιχεία οικοδομικής δραστηριότητας)
- Οικοδομική δραστηριότητα των ετών 1993 – 2005.
- Αριθμός κλινών σε τουριστικά καταλύματα όλων των κατηγοριών(ξενοδοχεία, ξενώνες, ενοικιαζόμενα δωμάτια κλπ)

Οι εναλλακτικές αυτές προσεγγίσεις, οδηγούν για το 2006, σε εκτίμηση του μόνιμου πληθυσμού το χειμώνα που κυμαίνεται από 3.150 έως 3.550 για το Δήμο Πεταλιδίου. Κατά συνέπεια, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι ο μόνιμος πληθυσμός παραμένει περίπου στάσιμος, σε σχέση με το 2001, εμπεριέχοντας αυξανόμενα στοιχεία εποχικότητας.

Για τον παραθεριστικό πληθυσμό, η περίοδος αιχμής προσδιορίζεται τους καλοκαιρινούς μήνες και ιδιαίτερα την περίοδο Ιουλίου – Αυγούστου. Ο αμιγώς τουριστικός πληθυσμός περιορίζεται στα παραλιακά δημοτικά διαμερίσματα, όπως είναι η περιοχή μελέτης. Αυτό φαίνεται και από τη χωρική συγκέντρωση των τουριστικών καταλυμάτων στα παράλια. Αντίθετα, οι εξοχικές κατοικίες, αν και συγκεντρώνονται κυρίως στα παράλια, τείνουν να εξαπλωθούν σε ολόκληρη τη περιοχή μελέτης και κυρίως στις περιοχές που έχουν θέα προς τη θάλασσα. Πάντως ο μεγαλύτερος όγκος της εποχικής πληθυσμιακής αύξησης οφείλεται σε καταγόμενους από την περιοχή κατοίκους της Καλαμάτας ή άλλων αστικών κέντρων, κυρίως της Αθήνας, που είτε διαμένουν εποχικά για σχετικά μεγάλη διάρκεια, είτε πραγματοποιούν συντομότερες επισκέψεις παραθεριστικού χαρακτήρα.

Μια δεύτερη περίοδος εποχικής αύξησης πληθυσμού συνδέεται με τη συγκομιδή της ελιάς (Νοέμβριος – Ιανουάριος), αφορά όμως πολύ μικρότερα μεγέθη. Η αύξηση οφείλεται είτε στους καταγόμενους από την περιοχή που πραγματοποιούν που πραγματοποιούν μικρής διάρκειας διαμονές, είτε σε εποχικούς εργάτες, κυρίως οικονομικούς μετανάστες.

Για τον προσδιορισμό του αριθμού παραθεριστικών κατοικιών 2006 θεωρήθηκε ότι οι κατοικίες που χαρακτηρίζονται από τα στοιχεία της απογραφής 2001 ως εξοχικές ή δευτερεύουσες αντιπροσωπεύουν το απόθεμα ιδιόκτητων κατοικιών που εν μέρει

χρησιμοποιούνται όλο το χρόνο, για διαστήματα ποικίλης διάρκειας, με αιχμή τη θερινή περίοδο. Όσον αφορά τα τουριστικά καταλύματα, ελήφθη υπόψη ο εκτιμώμενος για το 2006, αριθμός κλινών.

Για την εκτίμηση του παραθεριστικού πληθυσμού αιχμής, κατά την περίοδο Ιουλίου – Αυγούστου, ελήφθη ως μέσο μέγεθος νοικοκυριού αυτό της απογραφής του 2001 και πληρότητα 80 %. Στην πραγματικότητα, η πληρότητα μπορεί να είναι μικρότερη, ιδιαίτερα στις ιδιοκατοικούμενες παραθεριστικές κατοικίες, δεδομένου ότι η διαμονή σ' αυτές δεν πραγματοποιείται παντού ταυτόχρονα, αλλά σε διαφορετικά διαδοχικά διαστήματα. Για τα τουριστικά καταλύματα θεωρήθηκε πληρότητα αιχμής 90 %, η οποία επιτυγχάνεται για πολύ σύντομη χρονική περίοδο.

Με βάση τις παραπάνω παραδοχές, ο παραθεριστικός πληθυσμός αιχμής υπολογίστηκε σε 4.000 για το Δήμο Πεταλιδίου. Τα μεγέθη αυτά θα πρέπει να θεωρηθούν με ένα ποσοστό ασφάλειας +/- 15 %.

Τα μεγέθη αυτά είναι ήδη επισφαλής σε επίπεδο Δήμου, και γίνονται ακόμη πιο αβέβαια σε μικρότερη κλίμακα όπως αυτή του δημοτικού διαμερίσματος, δεδομένου ότι σε μια προσεγγιστική εκτίμηση που βασίζεται σε γενικά στατιστικά απογραφικά στοιχεία, όπως αυτή που επιχειρείται εδώ, δεν μπορούν να ληφθούν επαρκώς υπόψη οι ιδιαιτερότητες της κάθε τοπικής χωρικής ενότητας.

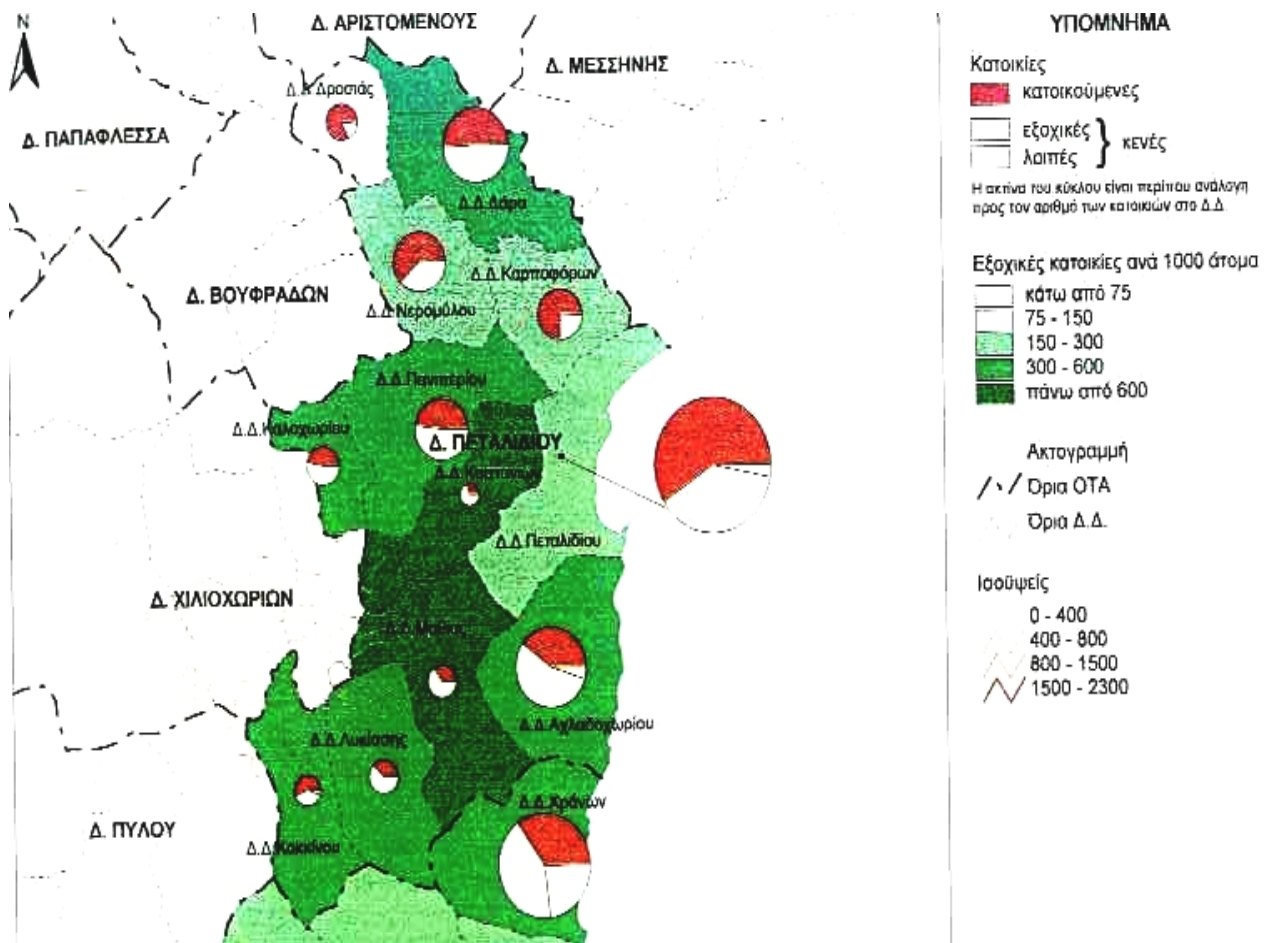
Πληθυσμός 2006 (προσεγγιστική εκτίμηση)		
Δημοτικό Διαμέρισμα	Μόνιμος Πληθυσμός	Παραθεριστικός Πληθυσμός αιχμής
Δ.Δ.Πεταλιδίου(περιοχή μελέτης)	1500	1400
Δ.Δ.Αχλαδοχωρίου	350	1000
Δ.Δ.Δάρα	380	390
Δ.Δ.Δροσιά	110	70
Δ.Δ.Καλοχωρίου	120	110
Δ.Δ.Καρποφόρων	220	170

*Οικιστική ανάπτυξη στον περιαστικό χώρο: Τουρισμός - Παραθερισμός στο
Πεταλίδι Μεσσηνίας*

Δ.Δ.Καστανίων	30	60
Δ.Δ.Κοκκίνου	70	50
Δ.Δ.Λυκίσσης	60	130
Δ.Δ.Μαθίας	60	140
Δ.Δ.Νερομούλου	300	200
Δ.Δ.Πανιπερίου	300	280
Δήμος Πεταλιδίου	3500	4000

Πίνακας 1.4. : Εκτίμηση Μόνιμου και Παραθεριστικού πληθυσμού 2006.

Πηγή: ΣΧΟΟΑΠ(Εκτιμήσεις της ομάδας μελέτης)

Εικόνα 1.9.: Κατοικούμενες και Εξοχικές ή Δευτερεύουσες Κενές Κατοικίες.

Πηγή: ΣΧΟΟΑΠ, Α' Φάση, 2006.

1.6.3. Σύθεση του Πληθυσμού κατά Φύλο και Ηλικία

Από τα στοιχεία ηλικιών για τα έτη 1991 – 2001 που διατίθενται από την ΕΣΥΕ, σε επίπεδο δημοτικού διαμερίσματος, φαίνεται ότι η ηλικιακή δομή του πληθυσμού στην περιοχή μελέτης είναι αρκετά γηρασμένη. Ο δείκτης γήρανσης που ενδεικτικά χρησιμοποιείται αποτυπώνει τη σχέση μεταξύ των πιο ηλικιωμένων και των νεότερων κατηγοριών του πληθυσμού.* Ο δείκτης αυτός, το 2001, είναι ίσος με 1,9 για την περιοχή μελέτης, αρκετά υψηλότερος από το μέσο όρο του Νομού Μεσσηνίας που είναι ίσος με 1,5, ενώ ο αντίστοιχος για το σύνολο της χώρας είναι ίσος με 1,1.

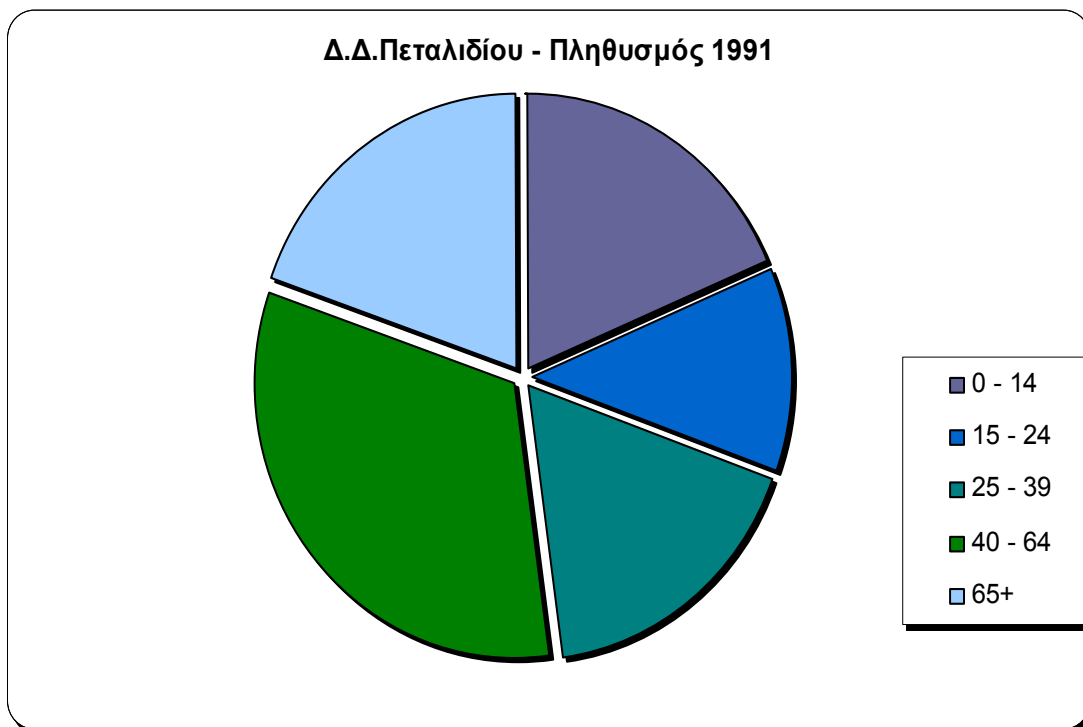
** Ο δείκτης αυτός ορίζεται ως ο λόγος του ποσοστού συμμετοχής της ηλικιακής κατηγορίας 65 ετών και άνω στο σύνολο του πληθυσμού που έχει απογραφεί, προς το ποσοστό συμμετοχής της ηλικιακής κατηγορίας έως 14 ετών. Όταν ο λόγος είναι ίσος με τη μονάδα οι δύο αυτές ηλικιακές κατηγορίες έχουν ίση συμμετοχή στο σύνολο του πληθυσμού. Δείκτης μεγαλύτερος από τη μονάδα υποδεικνύει αριθμητική υπεροχή των ηλικιωμένων έναντι των νέων.*

Ο συγκεκριμένος δείκτης για την περιοχή μελέτης το 1991 ήταν 1,07 που υποδείκνυε σχεδόν τέλεια ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού. Αλλά και τη μεγάλη επιδείνωση της εικόνας γήρανσης στο πέρασ της δεκαετίας.

Πληθυσμός 1991					
	0 - 14	15 - 24	25 - 39	40 - 64	65+
Δ.Δ.Πεταλιδίου	18,62%	12,00%	17,23%	32,31%	19,85%
Δήμος Πεταλιδίου	16,36%	9,29%	15,85%	33,38%	25,12%
Ν.Μεσσηνίας	18,34%	12,42%	18,61%	31,06%	19,57%
Περ.Πελοποννήσου	18,44%	13,13%	19,35%	31,01%	18,08%

Πίνακας 1.5. : Ηλικιακή σύθεση του πληθυσμού, 1991 (% συμμετοχή στο σύνολο).

Πηγή :Ε.Σ.Υ.Ε.

Διάγραμμα 1.3. : Ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού το έτος 1991 στο Δ.Δ. Πεταλιδίου.

Πληθυσμός 2001					
	0 - 14	15 - 24	25 - 39	40 - 64	65+
Δ.Δ.Πεταλιδίου	12,92%	10,15%	20,51%	31,75%	24,67%
Δήμος Πεταλιδίου	11,05%	9,91%	16,19%	31,99%	30,85%
Ν.Μεσσηνίας	14,63%	13,05%	20,61%	30,25%	21,46%
Περ.Πελοποννήσου	14,72%	12,79%	21,34%	30,60%	20,55%

Πίνακας 1.6. : Ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού 2001 (% συμμετοχή στο σύνολο).

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

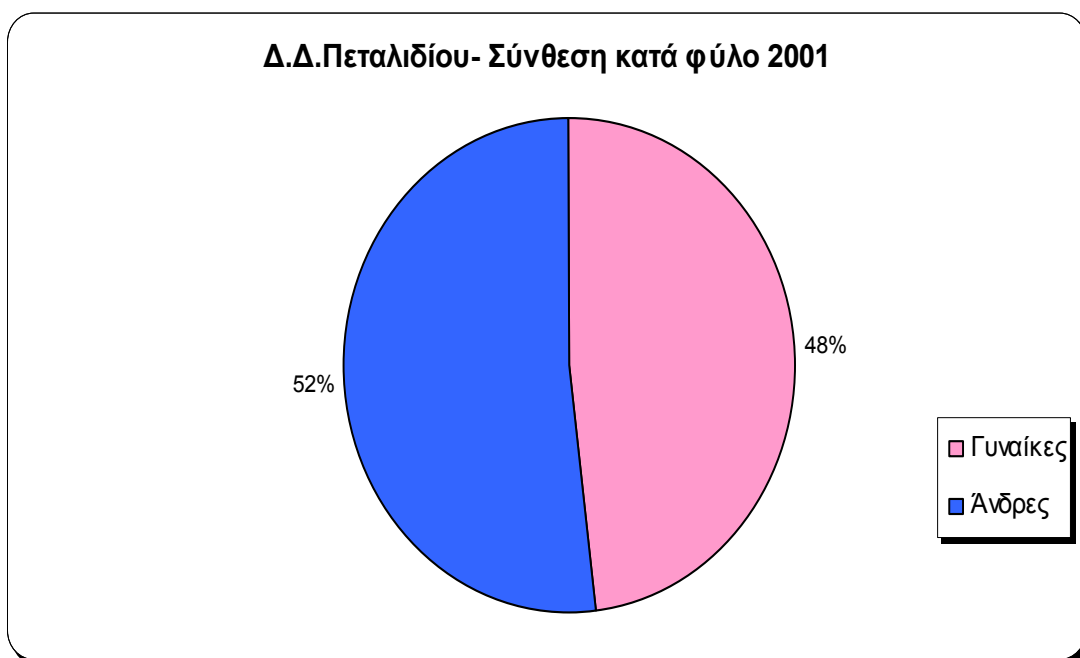

Διάγραμμα 1.4. : Ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού το έτος 2001 στο Δ.Δ. Πεταλιδίου.

Όπως παρατηρούμε από τα παραπάνω, όσον αφορά την περιοχή μελέτης, η εξέλιξη των απόλυτων μεγεθών κατά τις δύο απογραφές δείχνει ότι η μόνη ηλικιακή κατηγορία που παρουσιάζει σημαντική αύξηση είναι αυτή των ατόμων 65 ετών και άνω, οι υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες παρουσιάζονται σχετικά σταθερές με μικρές αυξομειώσεις, ενώ η ηλικιακή ομάδα των παιδιών έως 14 ετών παρουσιάζει σημαντική μείωση.

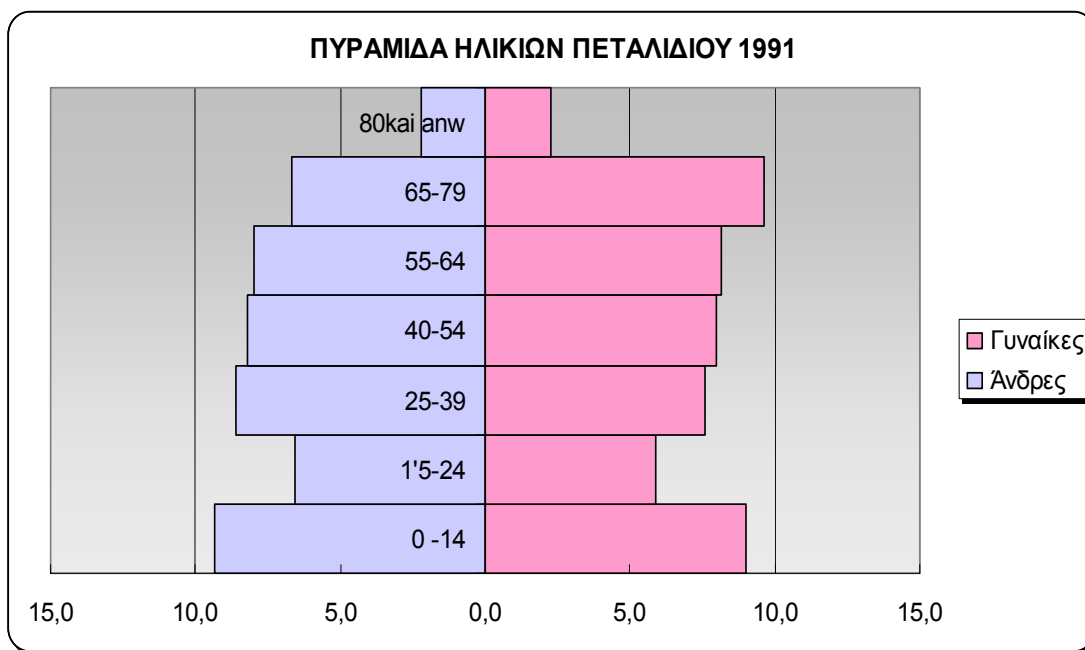
Επίσης, παρατηρείται ότι και κατά τις δύο απογραφές η ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού της περιοχής μελέτης παρουσιάζεται ανάλογη με αυτή του Δήμου Πεταλιδίου, του Νομού Μεσσηνίας, αλλά και της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Θα πρέπει να επισημανθεί, ότι τα μεγέθη επηρεάζονται θετικά από τις μετακινήσεις την ημέρα της απογραφής, κατά συνέπεια η πραγματική εικόνα μπορεί να είναι δυσμενέστερη.

Η κατανομή του πληθυσμού ως προς το φύλο για την περιοχή μελέτης, απεικονίζεται στο παρακάτω διάγραμμα για την απογραφή του 2001 και παρατηρείται ότι οι άνδρες υπερτερούν των γυναικών κατά ένα μικρό ποσοστό 4,0 %.

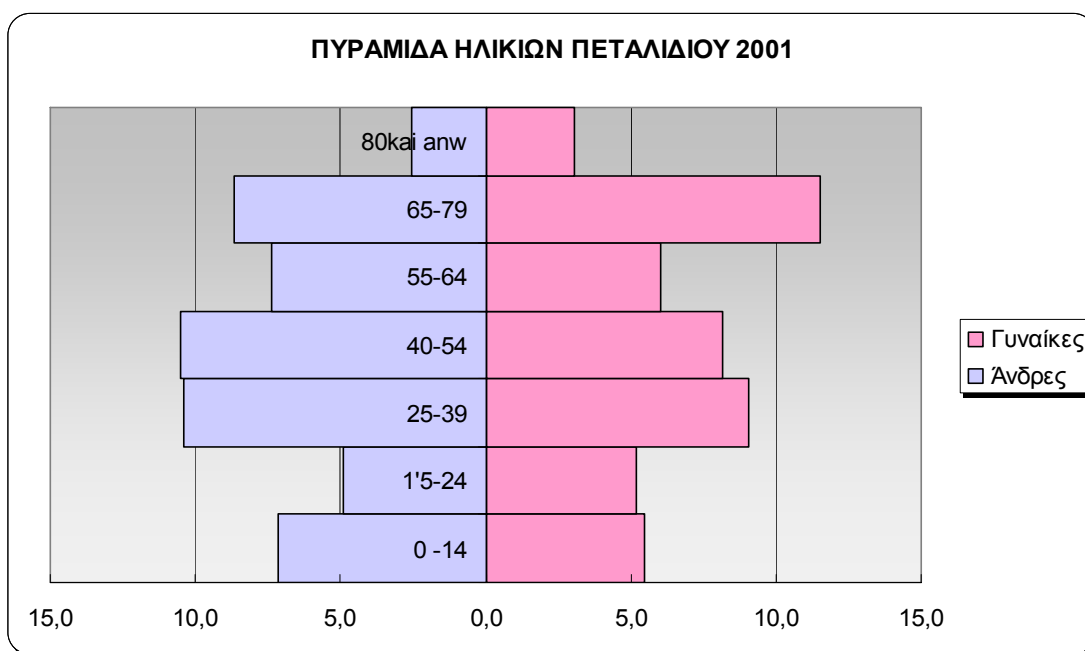
Διάγραμμα 1.5. : Σύνθεση πληθυσμού κατά φύλο, 2001.

Η διάρθρωση του πληθυσμού κατά ομάδες ηλικιών για τη περιοχή μελέτης, φαίνεται στις πυραμίδες που ακολουθούν, για τα έτη 1991 και 2001. Οι πληροφορίες για τις οποίες πάρθηκαν από την ΕΣΥΕ.

Διάγραμμα 1.6. : Πυραμίδα ηλικιών Πεταλιδίου 1991

Παρατηρούμε ότι σχεδόν σε όλες τις ηλικιακές ομάδες υπερτερούν με μικρό ποσοστό οι άνδρες, με μεγάλη εξαίρεση την ομάδα 65 – 79 στην οποία φαίνεται να επικρατούν οι γυναίκες. Επίσης, βλέπουμε ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού στις λεγόμενες παραγωγικές ηλικίες.

Διάγραμμα 1.7. : Πυραμίδα ηλικιών Πεταλιδίου 2001

Σε αυτή τη πυραμίδα τα αποτελέσματα είναι σχετικά δυσανάγνωστα, καθώς έχουμε ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού στις παραγωγικές ηλικίες 25 – 54 με τους άνδρες να επικρατούν, και έτσι η περιοχή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερως δυναμική. Όμως πριν βιαστούμε να βγάλουμε συμπεράσματα, αξίζει να παρατηρήσουμε και το μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού, κυρίως γυναικείου, στην παραγωγικά αδρανή ηλικιακή ομάδα των 65 – 79.

Η συσχέτιση του φύλου με την ηλικιακή σύνθεση και τη γεωγραφική κατανομή της περιοχής μελέτης συνδέεται πιθανώς με τις περιορισμένες ευκαιρίες απασχόλησης στον τριτογενή τομέα που οδηγεί τις νεότερες γυναίκες σε αναζήτηση εργασίας εκτός των ορίων της περιοχής.

Η γενικότερη γήρανση του πληθυσμού της περιοχής μελέτης συνδέεται, εκτός από την παράταση του προσδόκιμου του βίου, με την παραμονή στην περιοχή πληθυσμού των συγκεκριμένων ηλικιών και τον περιορισμό των νέων και λόγω της μείωσης των γεννήσεων, που βρίσκονται σημαντικά κάτω των θανάτων, καθώς και με τις τάσεις μετακίνησης των νέων για εκπαίδευση και απασχόληση σε μεγαλύτερα αστικά κέντρα.

1.6.4. Πυκνότητα Πληθυσμού

Στο παρακάτω πίνακα φαίνονται οι πυκνότητες πληθυσμού της περιοχής μελέτης, του Δήμου στον οποίο ανήκει, του Νομού Μεσσηνίας, της Περιφέρειας Πελοποννήσου και του συνόλου της Χώρας. Η απουσία ισχυρών αστικών συγκεντρώσεων προσδιορίζει και τη χαμηλή μέση πυκνότητα στο σύνολο του δήμου. Στο εσωτερικό της περιοχής μελέτης όμως παρατηρούμε αρκετά υψηλή πυκνότητα πληθυσμού 134,3 άτομα ανά τ.χλμ..

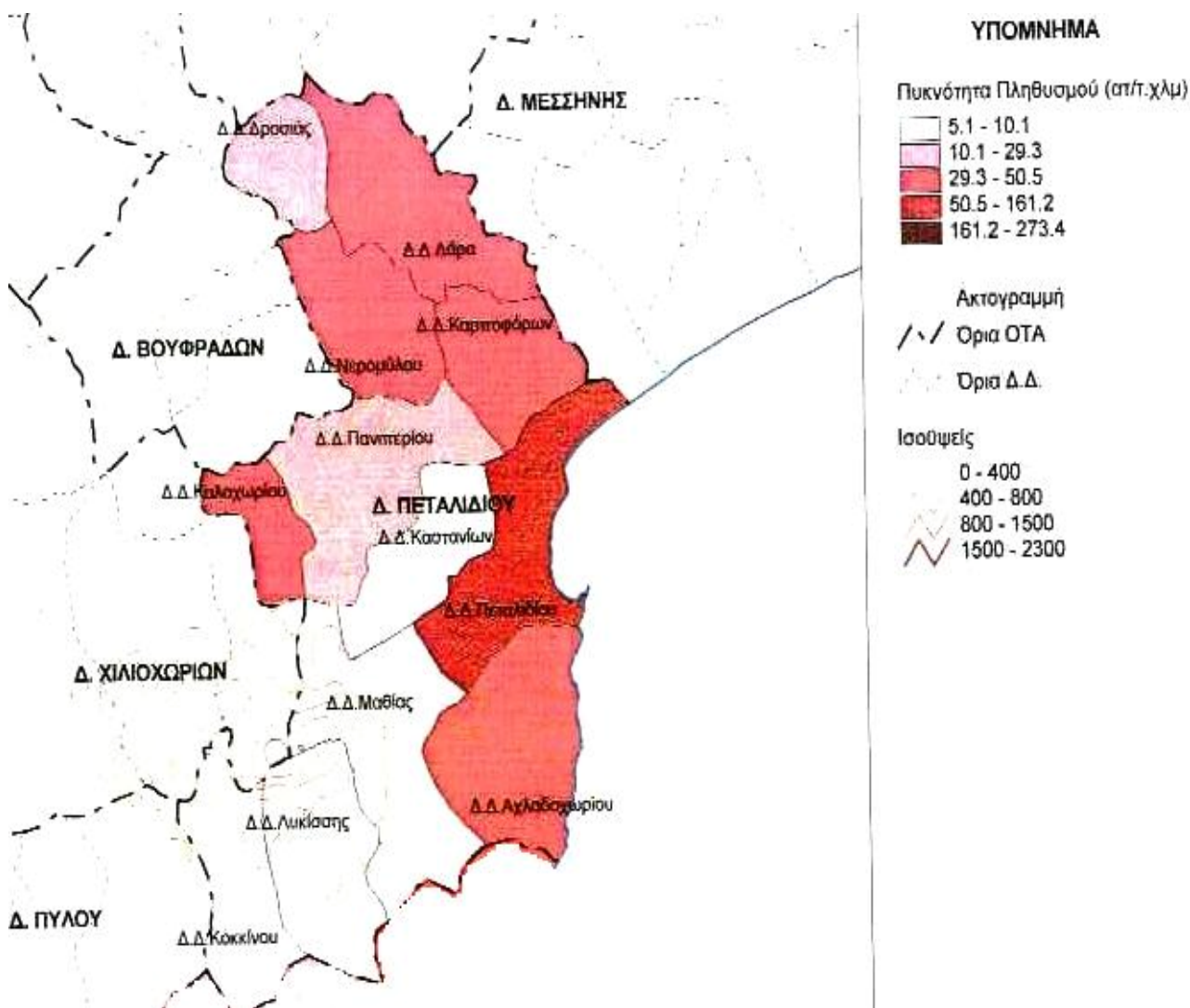
Πυκνότητα Πληθυσμού 2001			
Όνομασίες	Έκταση (τ. χλμ)	Πληθυσμός ΕΣΥΕ	Πυκνότητα Πληθυσμού
Δ.Δ Πεταλιδίου (περιοχή μελέτης)	10,2	1370	134,3

Δήμος Πεταλιδίου	103,1	3601	34,9
Ν. Μεσσηνίας	2935,4	176876	60,3
Περ. Πελοποννήσου	21049,8	638942	30,4
Σύνολο Χώρας	128961,4	10964020	85

Πίνακας 1.7. : Πυκνότητα Πληθυσμού 2001.

Πηγή: ΣΧΟΟΑΠ, Α' Φάση, 2006.

Βεβαίως, τα μεγέθη αυτά είναι καθαρά ενδεικτικά, δεδομένου ότι αναφέρονται στο σύνολο της έκτασης του δημοτικού διαμερίσματος και όχι στην επιφάνεια που καταλαμβάνουν οι οικισμοί.

Εικόνα 1.11: Πυκνότητα Πληθυσμού στα Δ.Δ του Δήμου Πεταλιδίου, το 2001.

Πηγή: ΣΧΟΟΑΠ, Α' Φάση, 2006.

Από το χάρτη παρατηρείται, πως η περιοχή μελέτης είναι το πιο πυκνοκατοικημένο δημοτικό διαμέρισμα του Δήμου, και δικαίως χαρακτηρίζεται ως κέντρο του.

1.7. Κοινωνικά Χαρακτηριστικά

1.7.1. Μέγεθος Νοικοκυριών

Κατανομή Νοικοκυριών κατά μέγεθος 2001			
Νοικοκυριά με:	Περιοχή Μελέτης	Δήμος Πεταλιδίου	Νομός Μεσσηνίας
1 μέλος	24,10%	22,20%	20,20%
2 μέλη	33,00%	38,30%	30,30%
3 μέλη	18,60%	16,50%	19,10%
4 μέλη	15,90%	13,10%	17,20%
5 μέλη	5%	5,70%	7,60%
6+ μέλη	3,30%	4,10%	5,60%

Πίνακας 1.8. : Ποσοστιαία κατανομή νοικοκυριών κατά μέγεθος 2001.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Το μέσο μέγεθος νοικοκυριού, το 2001, ανέρχεται σε 2,56 άτομα για την περιοχή μελέτης, ίδιο ακριβώς με αυτό του Δήμου Πεταλιδίου (2,56), χαμηλότερο από αυτό του Νομού Μεσσηνίας (2,83), αλλά και της Περιφέρειας Πελοποννήσου (2,88) ή του συνόλου της χώρας (2,8). Το μικρό μέγεθος νοικοκυριού χαρακτηρίζει, στις αγροτικές περιοχές, συνήθως ηλικιωμένα νοικοκυριά. Το μέσο μέγεθος νοικοκυριού μειώθηκε σε σχέση με το 1991, στη περιοχή μελέτης, από 2,89 σε 2,56.

Το ποσοστό μονομελών και διμελών νοικοκυριών ξεπερνά το 50 % του συνόλου στη περιοχή μελέτης. Ενώ τα πολύ μεγάλα νοικοκυριά (5 ατόμων και άνω) που συνήθως χαρακτηρίζουν αγροτικές περιοχές, απαντώνται σε πολύ μικρό ποσοστό, 8,00%.

1.7.2. Μορφωτικό Επίπεδο

Το επίπεδο εκπαίδευσης εμφανίζεται χαμηλό στην περιοχή μελέτης, σε σχέση με το Νομό, όπως ήταν αναμενόμενο για αγροτική περιοχή με υψηλό δείκτη γήρανσης. Οι κατηγορίες που αντιπροσωπεύονται στο σύνολο του πληθυσμού 10 ετών και άνω, είναι αυτές των αποφοίτων στοιχειώδους εκπαίδευσης ή των αναλφάβητων. Ωστόσο, είναι σαφής η βελτίωση του εκπαιδευτικού επιπέδου μεταξύ 1991 – 2001, καθώς τα ποσοστά των χαμηλότερων βαθμίδων παρουσιάζουν κάποια μείωση, ενώ αντίστοιχα όλες οι υπόλοιπες κατηγορίες αυξάνονται.

Στον πίνακα που ακολουθεί, απεικονίζεται το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων της περιοχής μελέτης κατά το έτος 1991. Παρατηρούμε ότι το επίπεδο μόρφωσης είναι πολύ χαμηλό, καθώς το 25 % του πληθυσμού είναι αναλφάβητοι, το 35 % είναι απόφοιτοι δημοτικού και μόλις το 4% είναι απόφοιτοι κάποιας ανώτερης ή ανώτατης σχολής.

Επίπεδο εκπαίδευσης 1991	Άτομα
Δε γνωρίζει γραφή και ανάγνωση	317
Φοιτά στο δημοτικό	146
Απολυτήριο δημοτικού	455
Απολυτήριο 3τάξιου γυμνασίου	160
Πτυχίο ΤΕΣ	8
Πτυχίο ΤΕΛ	1
Απολυτήριο λυκείου	142
Πτυχίο ανώτερης σχολής	13
Πτυχίο ανώτατης σχολής	35
Μάστερ	1
Διδακτορικό	0
Σύνολο	1278

Πίνακας 1.9. : Επίπεδο εκπαίδευσης 1991.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Στον επόμενο πίνακα, φαίνεται το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων της περιοχής μελέτης κατά το έτος 2001. Παρατηρούμε, ότι το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων της περιοχής παραμένει χαμηλό, αλλά έχει βελτιωθεί αρκετά. Καθώς οι αναλφάβητοι από το 25% μειώθηκαν στο 13%, οι απόφοιτοι δημοτικού παρέμειναν στα ίδια σχεδόν επίπεδα, με ποσοστό 34%, ενώ οι απόφοιτοι λυκείου ή εξατάξιου γυμνασίου αυξήθηκαν κατά 5% και οι πτυχιούχοι ανώτερων ή ανώτατων σχολών μπορεί να παραμένουν σε πολύ χαμηλό ποσοστό, μόλις 8%, αλλά είναι διπλάσιοι από τους αντίστοιχους της προηγούμενης απογραφής.

Επίπεδο εκπαίδευσης 2001	Άτομα
Δε γνωρίζει γραφή και ανάγνωση	177
Εγκατέλειψε το δημοτικό αλλά γνωρίζει γραφή και ανάγνωση	120
Φοιτά στο δημοτικό	69
Απολυτήριο δημοτικού	457
Απολυτήριο 3τάξιου γυμνασίου	178
Πτυχίο ΤΕΣ	11
Πτυχίο ΤΕΛ	6
Απολυτήριο λυκείου	220
Πτυχίο μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης(ΙΕΚ)	35
Πτυχίο ανώτερης σχολής	14
Πτυχίο ανώτατης σχολής	59
Μάστερ	0
Διδακτορικό	1
Σύνολο	1347

Πίνακας 1.10. : Επίπεδο εκπαίδευσης 2001.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

1.7.2.1. Μαθητικός Πληθυσμός

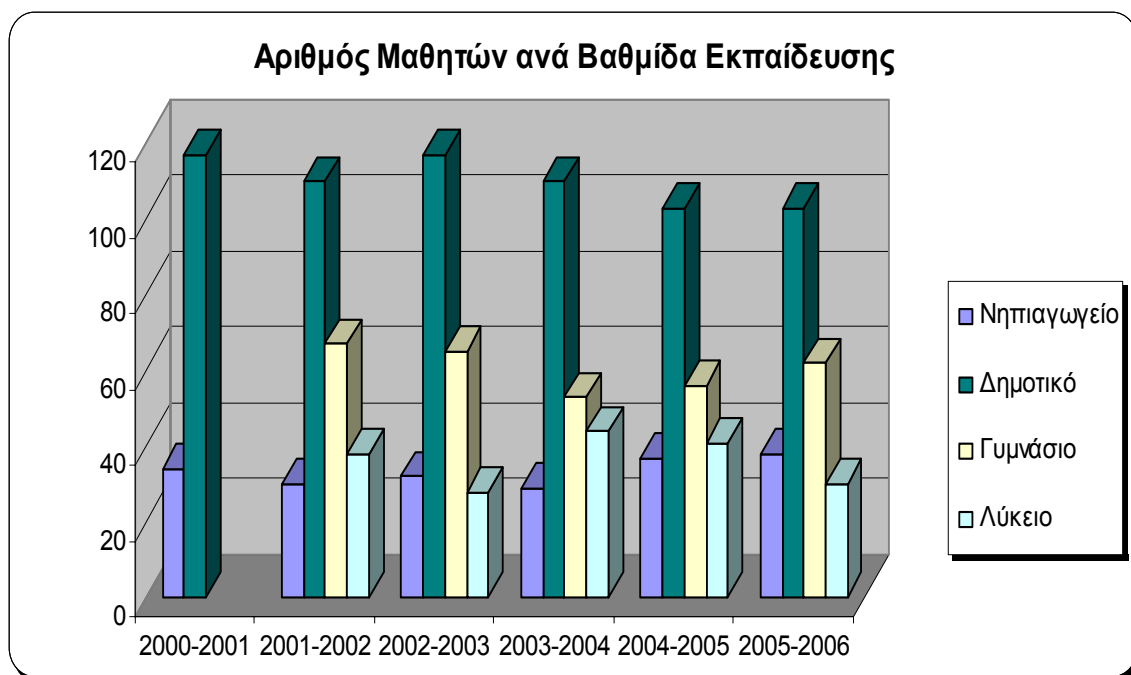
Σύμφωνα με τα στοιχεία της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Ν. Μεσσηνίας, ο μαθητικός πληθυσμός του Δήμου της περιοχής μελέτης για τα έτη 2000 – 2006, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

Δήμος Πεταλιδίου

Βαθμίδα Εκπαίδευσης	Αριθμός Μονάδων	Αριθμός Μαθητών					
		2000- 2001	2001- 2002	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005	2005- 2006
Νηπιαγωγείο	1	34	30	32	29	37	38
Δημοτικό	1	117	110	117	110	103	103
Γυμνάσιο	1	-	67	65	53	56	62
Λύκειο	1	-	38	28	44	41	30
Σύνολο	4	-	245	242	236	237	233

Πίνακας 1.11. : Εκπαιδευτική Υποδομή και Μαθητικός Πληθυσμός.

Πηγή: Διεύθυνση Εκπαίδευσης Ν. Μεσσηνίας

Διάγραμμα 1.8. : Αριθμός Μαθητών ανά Βαθμίδα Εκπαίδευσης.

Η σύγκριση των αριθμών αυτών με την ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού 2001, αν και δεν είναι δυνατόν να συσχετιστούν με ακρίβεια, υποδεικνύει μάλλον χαμηλά ποσοστά συμμετοχής σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, αντίθετα από ότι συνήθως συμβαίνει, τουλάχιστον για τις υποχρεωτικές εκπαιδευτικές βαθμίδες. Γι' αυτό, θα πρέπει κανείς να υποθέσει ότι μέρος του πληθυσμού σχολικής ηλικίας που έχει απογραφεί στη περιοχή μελέτης είτε δεν κατοικεί μόνιμα σε αυτήν, είτε πηγαίνει σε σχολεία εκτός της περιοχής μελέτης, ακόμη και από μικρή ηλικία.

Τα σχολεία του Δήμου Πεταλιδίου, βρίσκονται στην περιοχή μελέτης, και εξυπηρετούν όλα τα Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου, αλλά, ως ένα βαθμό και το γειτονικό Δ.Δ. Χράνων του Δήμου Αίπειας.

1.7.3. Συνθήκες Στέγασης

[πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.]

Οι δείκτες λειτουργικών εξυπηρετήσεων που διατίθενται από τα στοιχεία της απογραφής είναι μάλλον παρωχημένοι. Η παρουσία χώρου κουζίνας δεν αποτελεί πλέον ένδειξη άνεσης, δεδομένου ότι υπάρχει στη συντριπτική πλειοψηφία των κατοικιών, ανεξαρτήτως ηλικίας και ποιότητας κατασκευής. Στο σύνολο της περιοχής μελέτης, το 2001, υπάρχει στο 99 % των κατοικιών. Η απουσία κουζίνας μπορεί να θεωρηθεί ένδειξη ευκαιριακά κατοικούμενων κατοικιών.

Η παρουσία εγκαταστάσεων προσωπικής υγιεινής (λουτρό ή ντους) μέσα στην κατοικία είναι πια σήμερα ένδειξη της παλαιότητας του οικιστικού αποθέματος και μόνο στις αγροτικές περιοχές. Αυτό διαπιστώνεται και στη περιοχή μελέτης, όπου ο σχετικός δείκτης ανέρχεται, το 2001, σε 96 %.

Τέλος, η παρουσία κεντρικής θέρμανσης συσχετίζεται μάλλον με τον τύπο και το μέγεθος της κατασκευής, παρά με την ποιότητα των συνθηκών στέγασης. Κατά συνέπεια δεν αναμένεται να είναι υψηλός σε περιοχές όπου κυριαρχεί η μονοκατοικία και όπου μεγάλο ποσοστό των κατοικιών είναι παραθεριστικές και συνάμα χαρακτηρίζονται και ως ένα

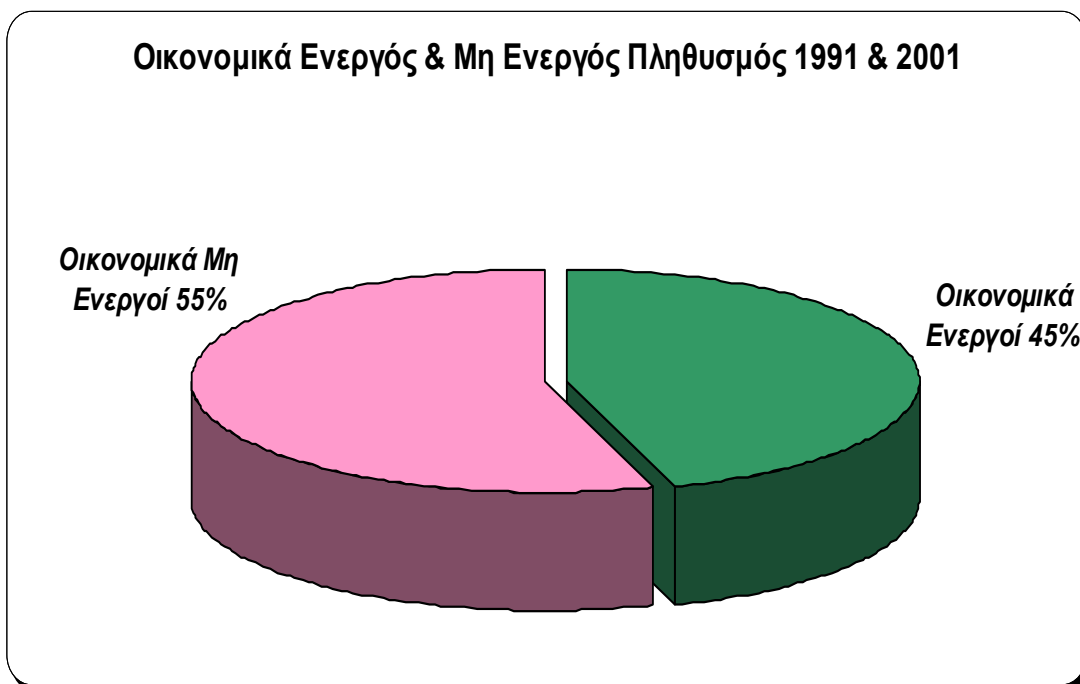
βαθμό αγροτικές, όπως η περιοχή μελέτης. Στη περιοχή μελέτης υπάρχει μόνο στο 17,5 % περίπου του συνόλου των κατοικιών.

1.7.4. Απασχόληση – Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός – Ανεργία

Σε αυτήν την ενότητα, αναλύεται η εξέλιξη των βασικών χαρακτηριστικών του εργατικού δυναμικού του Δήμου Πεταλιδίου και της περιοχής μελέτης, όπως αυτή προκύπτει με βάση τα στατιστικά στοιχεία των απογραφών της Ε.Σ.Υ.Ε. 1991 και 2001, αλλά και με κάποια πιο πρόσφατα, ποιοτικά στοιχεία.

Η δημογραφική βάση της περιοχής μελέτης παρουσιάζεται στάσιμη, με μικρή θετική εξέλιξη, της τάξης του 5 %, κατά τη δεκαετία του '90, ακολουθώντας την επικρατούσα αυξητική τάση που παρατηρείται τόσο στο Νομό Μεσσηνίας, όσο και στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, αλλά και στο σύνολο της χώρας.

Κατά τη χρονική περίοδο 1991 – 2001, ως συνακόλουθο της πληθυσμιακής αύξησης, στην περιοχή μελέτης, παρατηρείται σημαντική αύξηση, τόσο στον οικονομικά ενεργό, όσο και στον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό, όμως η αναλογία τους παραμένει η ίδια, με τον οικονομικά ενεργό να ανέρχεται στο 45 % του πληθυσμού και τον οικονομικά μη ενεργό στο 55 %, αναμενόμενο ποσοστό από τη γηράσκουσα δημογραφική βάση της περιοχής. Στη συνέχεια παρατηρείται η αναλογία τους, αλλά και η εξέλιξη τους κατά τις δύο απογραφές.

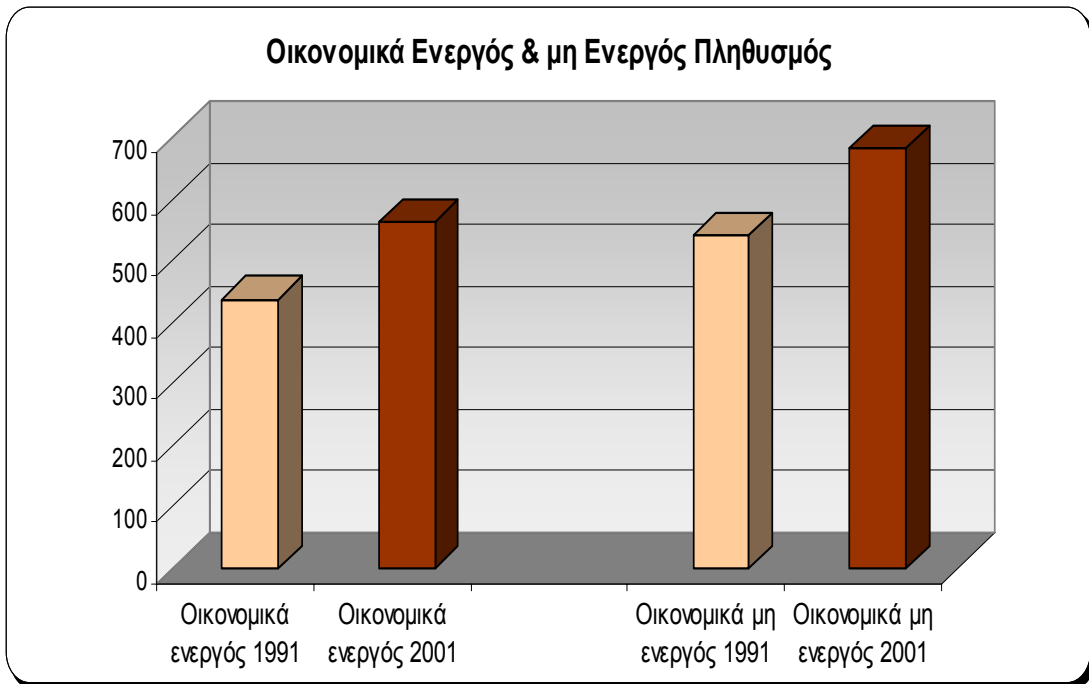
Διάγραμμα 1.9. : Αναλογία οικονομικά ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού, 1991 & 2001.

Πηγή :Ε.Σ.Υ.Ε.

1991		2001	
Οικονομικά Ενεργοί	Οικονομικά μη Ενεργοί	Οικονομικά Ενεργοί	Οικονομικά μη Ενεργοί
439	543	563	685

Πίνακας 1.12. : Οικονομικά ενεργοί & μη ενεργοί 1991, 2001.

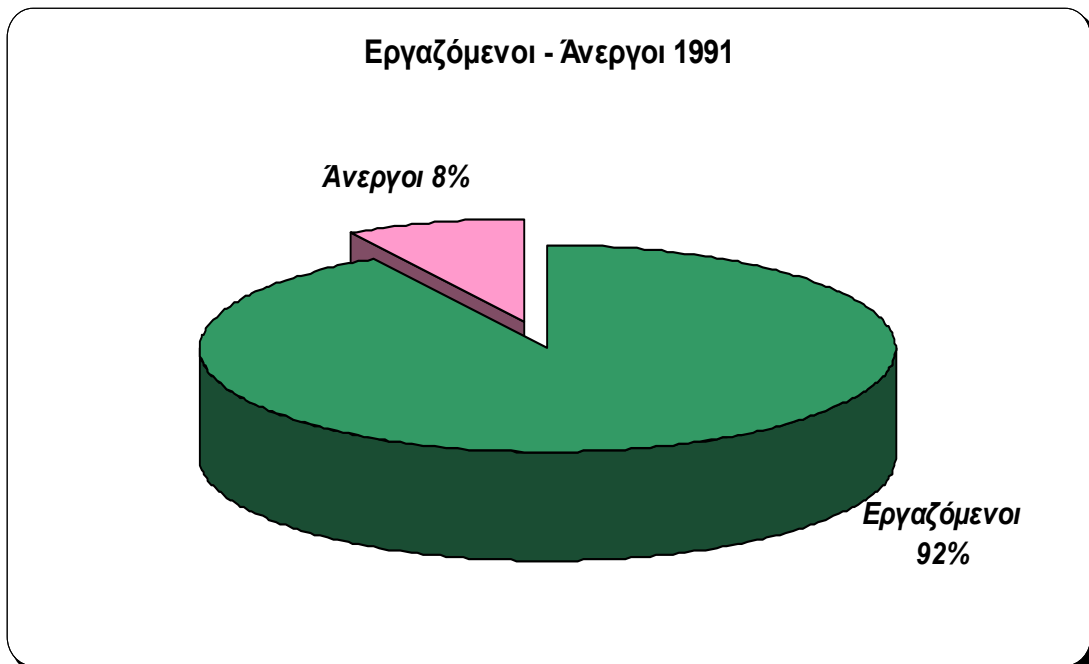
Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Διάγραμμα 1.10.: Εξέλιξη οικονομικά ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού, 1991 & 2001.

Πηγή :Ε.Σ.Υ.Ε.

Ταυτόχρονα, παρατηρείται και αύξηση της ανεργίας κατά 3 %, από το 8 % του πληθυσμού που ήταν οι άνεργοι το 1991, το 2001 ανήλθαν σε 11 %. Όπως φαίνεται και στη συνέχεια.

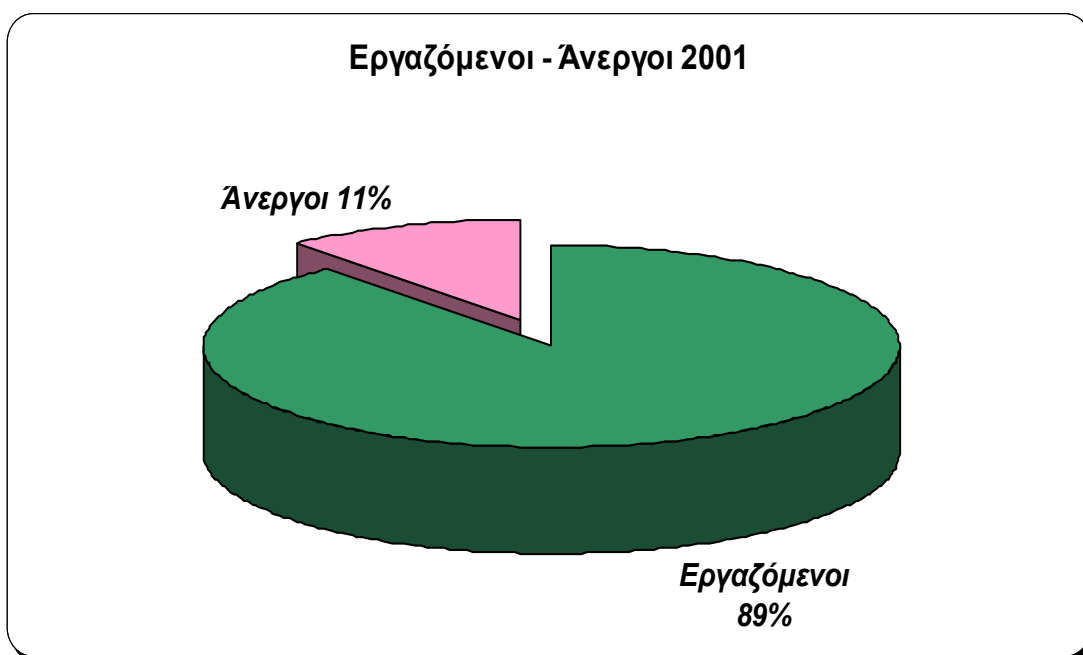
Διάγραμμα 1.11. : Ποσοστό Εργαζομένων – Ανέργων στη περιοχή μελέτης, 1991.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

1991	
Εργαζόμενοι	Άνεργοι
402	37

Πίνακας 1.13. : Εργαζόμενοι – Άνεργοι, 1991.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Διάγραμμα 1.12. : Ποσοστό Εργαζομένων – Ανέργων στη περιοχή μελέτης, 2001.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

2001	
Εργαζόμενοι	Άνεργοι
501	62

Πίνακας 1.14. : Εργαζόμενοι – Άνεργοι, 2001.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί ότι, πέραν των στατιστικών στοιχείων, τουλάχιστον όσον αφορά στην ανεργία, το φαινόμενο παρουσιάζεται λιγότερο έντονο στην πραγματικότητα, σε σχέση με αυτό που εμφανίζεται. Καθώς δικαιολογείται από το γενικότερο προφίλ της περιοχής, μιας και οι περισσότερες γυναίκες που φαινομενικά

ανήκουν στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό ασχολούνται με τα οικιακά ή τις εργασίες των συζύγων τους (π.χ. ιδιωτικά καταστήματα, γεωργία κτλ.) και έτσι δεν απογράφονται ως εργαζόμενες. Το ίδιο συμπέρασμα βγήκε, και μετά από τις προσωπικές συνεντεύξεις, για τους νέους ανέργους, οι περισσότεροι από αυτούς ασχολούνται με τις εργασίες των γονιών τους, ή καταφεύγουν σε κοντινές μεγάλες πόλεις για να εργαστούν, όπως η Μεσσήνη και η Καλαμάτα, ή τέλος φεύγουν από τον τόπο με στόχο να σπουδάσουν.

Καίριας σημασίας είναι, τέλος, η παρουσία αλλοδαπών οικονομικών μεταναστών, οι οποίοι απασχολούνται, εποχικά κυρίως, τόσο σε αγροτικές, όσο και σε οικοδομικές εργασίες.

Αξίζει να αναφερθεί βέβαια, ότι αν και στο σύνολο του Δήμου Πεταλιδίου έχουμε την ανάλογη πληθυσμιακή αύξηση κατά τη δεκαετία του '90, δεν έχουμε άλλα θετικά στοιχεία, καθώς η ανεργία αυξάνεται κατά 10 μονάδες και αγγίζει το 16 %, οι θέσεις απασχόλησης μειώθηκαν κατά 28 %, και ανάλογη μείωση παρουσιάζεται στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό και αύξηση στον μη ενεργό.

1.8. Οικονομική Δομή

1.8.1. Γενική Οικονομική Φυσιογνωμία

[πηγή: Μελέτη ΣΧΟΟΑΠ Δήμων Αίπειας, Κορώνης, Πεταλιδίου, Α' Φάση, 2006]

Η οικονομική φυσιογνωμία της περιοχής μπορεί να αποδοθεί ουσιαστικά μόνο με ποιοτικά μεγέθη που περιγράφουν τις σχέσεις οι οποίες εκφράζουν τη διατήρηση των παραδοσιακών χαρακτηριστικών προτύπων στον πρωτογενή τομέα, καθώς και τους μετασχηματισμούς που αντιστοιχούν σε ότι μπορεί να σημαίνει ένα σύγχρονο παραγωγικό πρότυπο σε μια περιοχή, όπως η ευρύτερη περιοχή της περιοχής μελέτης, στο ευρύτερο πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από τη συνολική οικονομική δυναμική του νομού και της χώρας. Όπως διαπιστώνεται, στην περιοχή μελέτης τα κοινά στοιχεία επικρατούν των διαφορών σε ότι αφορά τη παραγωγική διαδικασία καθώς αυτή εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από το μετασχηματισμό, με διαφορετικούς ρυθμούς κατά περίπτωση, του παραδοσιακού αγροτικού προτύπου σε ένα σύγχρονο παραγωγικό πρότυπο της υπαίθρου.

Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για ένα πρότυπο αγροτικής οικονομίας επιβίωσης (παραγωγή για ίδια κατανάλωση) η οποία όμως, συνδέεται και με την αγορά, με την παραγωγή κατεχοχών εμπορευματικών προϊόντων, όπως το λάδι, τα σύκα αλλά και η σταφίδα σε μικρότερες ποσότητες. Το πρότυπο αυτό ιστορικά δεν μπόρεσε να συγκρατήσει το σύνολο του πληθυσμού στον τόπο του, με αποτέλεσμα την εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση. Το πρότυπο αυτό γενικά συνδέεται με ένα σχετικά χαμηλό επίπεδο διαβίωσης.

Στη δεύτερη περίπτωση πρόκειται για μεταστροφή της παραγωγής προς την αγορά και τους θεσμούς που προσδιορίζουν και διαμορφώνουν τις εξελίξεις στον αγροτικό τομέα, όπως η συνολική οικονομική πολιτική, η οικονομική κατάσταση, κλπ, με την ανάδυση επί τόπου νέων δραστηριοτήτων όπως η οικιστική δραστηριότητα και οι υπηρεσίες που συνδέονται με τον τουρισμό, σε στενή σύνδεση της υπαίθρου με τις πόλεις μέσα από μια σειρά εξαρτήσεων που αποτυπώνονται στη συχνότητα μετακινήσεων και σε ένα βελτιωμένο πρότυπο διαβίωσης. Ένα πρόσθετο στοιχείο του προτύπου αυτού του τύπου συνδέεται με την γενικά παρατηρούμενη τάση όπου η εξέλιξη της αναπτυξιακής διαδικασίας άλλοτε οδηγεί σε υποχώρηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων και άλλοτε στην εντατικοποίησή τους. Η διαφοροποίηση αυτή ισχύει μεταξύ των δραστηριοτήτων των διαφόρων τομέων, με διαφορετική ένταση κατά περίπτωση.

Η οικονομία στην περιοχή μελέτης συνδυάζει ένα παραδοσιακό αγροτικό παραγωγικό πρότυπο το οποίο στρέφεται κυρίως γύρω από την ελιά και τα σύκα, με ορισμένες παραδοσιακές μεταποιητικές και εμπορικές δραστηριότητες, όπως η μεταποίηση της αγροτικής παραγωγής έως ένα σημείο και το λιανικό, κυρίως, εμπόριο τοπικής σημασίας. Το πρότυπο αυτό μετασχηματίζεται αργόσυρτα διατηρώντας πολλά από τα παραδοσιακά του στοιχεία τα οποία προσαρμόζονται στο νέο σύγχρονο περιβάλλον.

Από την άλλη αναδύονται νέα στοιχεία, στοιχεία εκσυγχρονισμού, τα οποία εντάσσονται στο παραγωγικό πρότυπο της περιοχής μελέτης μετασχηματίζοντας το. Αυτά συνδέονται με την παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων σε νέο πλαίσιο, όπως ποιοτικών και βιολογικών προϊόντων, καθώς και η δυναμική παρουσία των θεωρούμενων ως δραστηριοτήτων εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης οι οποίες συμπυκνώνονται κατά κύριο λόγο, στον τουρισμό,

στην οικιστική δραστηριότητα και την ανάπτυξη των υποδομών. Σε δύο, δηλαδή δραστηριότητες οι οποίες συνδέονται στενά μεταξύ τους και μάλιστα, ορισμένες δεν είναι εύκολο να διαφοροποιηθούν και σε μια τρίτη η οποία αποτελεί προϋπόθεση της αναπτυξιακής διαδικασίας συνολικά, αλλά και στοιχείο της. Παράλληλα, χαρακτηριστικά στοιχεία του παρελθόντος είτε ουσιαστικά παύουν να υφίστανται, όπως η καλλιέργεια σιτηρών για διατροφή και διανομή, είτε περιορίζονται σημαντικά, όπως η κτηνοτροφία που προσανατολίζεται πλέον σχεδόν αποκλειστικά προς τη διατροφή.

Μπορεί, επομένως, να υποστηριχθεί ότι η οικονομία της περιοχής μελέτης βρίσκεται σε μεταβατική φάση. Η φάση αυτή στη συγκεκριμένη περίπτωση χαρακτηρίζεται από αργόσυρτους μετασχηματισμούς στο πρότυπο του παρελθόντος στο οποίο ορισμένα στοιχεία επιμένουν να υφίστανται, αλλά επανεγκαθίστανται σε νέο πλαίσιο και άλλα, νέα, αναδύονται και εγκαθίστανται ως καθοριστικά του στοιχεία. Το ίδιο με αργά βήματα συγκροτούνται σε ένα νέο σύνολο και αποτελούν συνιστώσες του σύγχρονου παραγωγικού προτύπου με αποτέλεσμα παλιό και νέο να συνυπάρχουν.

Σε ότι αφορά τις δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα θα πρέπει να σημειωθούν οι σχετικά περιορισμένοι γεωγραφικά φυσικοί πόροι της περιοχής για την ανάπτυξη της παραγωγής σε μεγάλη κλίμακα. Η κυριαρχία της μικρής κλίμακας αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο της περιοχής και του τρόπου που έχει διαμορφωθεί το τοπίο της. Βεβαίως, οι ευρύτερες συνθήκες ανάπτυξης με κύριο στοιχείο τη μετατόπιση από μια οικονομία επιβίωσης σε μια εμπορευματική οικονομία η οποία δέχεται χρηματικούς πόρους από αλλού, εκτός της περιοχής, είτε ως ιδιωτικές, είτε ως δημόσιες μεταβιβάσεις, έχουν οδηγήσει σε σημαντικό περιορισμό των καλλιεργειών στην ευρύτερη περιοχή, της περιοχής μελέτης, και κυρίως στις ημιορεινές και ορεινές περιοχές. Η διαδικασία αυτή σε συνδυασμό με τη μετεγκατάσταση προς τα αστικά κέντρα, με τη παράλληλη όμως διατήρηση της εγγείας ιδιοκτησίας των μετακινηθέντων, που με τον τρόπο αυτό διατηρούν στενούς δεσμούς με τον τόπο καταγωγής τους, με την τάση επέκτασης της καλλιέργειας της ελιάς το τοπίο τείνει να αλλάξει. Η αλλαγή αυτή συνδυάζει καλλιέργεια με περιορισμένη φροντίδα και αυξάνει τις προϋποθέσεις θεσμικού περιορισμού εναλλακτικών χρήσεων των αγροτεμαχίων στο μέλλον.

Το τουριστικό πρότυπο αναδύεται και εγκαθίσταται σταδιακά στην περιοχή μελέτης. Χαρακτηρίζεται από μικρές μονάδες παραμονής, ξενοδοχείων και ενοικιαζόμενων

διαμερισμάτων, και από σχετικά περιορισμένη, σε σχέση με τις κλιματικές συνθήκες, περίοδο, από έντονη εποχικότητα με θερινή αιχμή (Ιούλιος - Αύγουστος), σύμφωνα με το γενικευμένο πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης της χώρας, δεχόμενο όμως επιρροές από τα μεγαλύτερα τουριστικά κέντρα του Νομού, όπως την Καλαμάτα, την Πύλο, την Μεθώνη, τη Φοινικούντα και την Κορώνη. Η θάλασσα αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο της δραστηριότητας αυτής, αν και η φύση και το κλίμα της περιοχής επιτρέπουν τη ταυτόχρονη ανάπτυξη και άλλων μορφών τουρισμού (βουνά, περίπατοι, φυσιογνωμία, πολιτισμός) που μπορούν να ασκούνται και άλλους μήνες (Απρίλιος – Νοέμβριος), ίσως και όλο το χρόνο, σε συνάρτηση πάντα με τα πρότυπα απασχόλησης κατά ηλικία και εισοδηματική τάξη των επισκεπτών και των εν δυνάμει τουριστών – επισκεπτών Ελλήνων και αλλοδαπών. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις επιπτώσεις της στο τουριστικό πρότυπο της περιοχής μελέτης αποτελεί η οργανωμένη ανάπτυξη της ΠΟΤΑ σε γειτονικές προς την περιοχή μελέτης περιοχές, Ριζόμυλος, Πύλος, αλλά και πιο μακριά στους Γαργαλιάνους.

Αναμφίβολα η συγκεκριμένη ανάπτυξη θα επιδράσει καθοριστικά στην τουριστική και στη συνολική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής. Καθώς το επενδυτικό σχέδιο βρίσκεται στη φάση των μελετών και των αδειοδοτήσεων, δεν μπορούν να συναχθούν άμεσα πρακτικά συμπεράσματα για τις συνολικές επιπτώσεις στην περιοχή μελέτης. Γενικά όμως, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι επιπτώσεις του συγκεκριμένου επενδυτικού σχεδίου στην περιοχή μελέτης, αλλά και στο σύνολο του Δήμου Πεταλιδίου θα είναι θετικές εφ' όσον η επένδυση πραγματοποιηθεί κατά συμβατό προς το φυσικό, ανθρωπογενές, κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής τρόπο, κινούμενη στα όρια που οι προσδιοριστικοί και οι περιοριστικοί παράγοντες της επιβάλλουν.

Η λειτουργούσα τουριστική υποδομή συγκεντρώνεται, όπως είναι αναμενόμενο στα παράλια.

Η οικοδομική δραστηριότητα έχει δυο συνιστώσες. Αυτή που συνδέεται με τη συντήρηση, επισκευή και αναπαλαίωση του υφιστάμενου οικιστικού αποθέματος και πραγματοποιείται κατά κανόνα εντός των οικισμών, και αυτή που συνίσταται στην κατασκευή κατοικιών και κτιρίων για δεύτερη – Παραθεριστική κατοικία και άλλες επαγγελματικές χρήσεις, κυρίως εκτός των οικισμών ή στα όρια, σύμφωνα με τις τάσεις ανάπτυξης των διάφορων οικισμών.

Οι δύο αυτές συνιστώσες αποτελούν σημαντικό στοιχείο προώθησης της οικονομίας της περιοχής καθώς δημιουργούν σημαντικές ροές χρηματικών πόρων στους ιδιοκτήτες της γης στην οποία πραγματοποιείται η ανάπτυξη, στο βαθμό που τα συγκεκριμένα αγροτεμάχια εξωτερικεύονται εμπορευματοποιούμενα, συμβάλλοντας, έτσι, στην απασχόληση και στην αγορά οικοδομικών υλικών κατά τη διάρκεια της κατασκευής και στην ευρύτερη οικονομία της περιοχής κατά τη διάρκεια της χρήσης των κατασκευασθέντων κτιρίων.

Όμως η δυναμική αυτή ενέχει δύο ειδών κινδύνους. Στο βαθμό που πραγματοποιείται εκτός των οικισμών οδηγεί στην αστική διάχυση, ενώ στο βαθμό που πραγματοποιείται χωρίς την τήρηση ορισμένων κανόνων μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική αλλοίωση της εικόνας της περιοχής. Αυτό ισχύει τόσο σε ότι αφορά τη σχέση οικιστικού τοπίου, καλλιεργειών και άλλων αγροτικών χρήσεων και φύσης, αλλά και καθεαυτού του οικιστικού, πολιτιστικού και ιστορικού τοπίου, εφ' όσον οι νέες κατασκευές δεν ενσωματώνουν σε αυτές οργανικά τους ιστορικούς – παραδοσιακούς περιορισμούς που προκύπτουν από τα οικοδομικά υλικά, αλλά και τη θέση, τη μορφή και τους όγκους των νέων κατασκευών, χωρίς αυτή να αποκλείει το λειτουργικό εκσυγχρονισμό της όλης κατασκευαστικής διαδικασίας.

Αυτός είναι ο πρώτος κίνδυνος που συνίσταται στην αστική διάχυση και στην υποβάθμιση της εικόνας της περιοχής, ακόμα και στη δυσλειτουργία της.

Ο δεύτερος κίνδυνος συνδέεται επιπρόσθετα με την ένταση του οικιστικού φαινομένου, είτε συνολικά, είτε σε μια συγκεκριμένη περιοχή και συνεπάγεται, σε συνδυασμό με τον πρώτο κίνδυνο, τη σταδιακή υποβάθμιση της εικόνας και της λειτουργικότητας της περιοχής. Αυτά ακριβώς τα στοιχεία που σε μια περίοδο συνιστούν στοιχεία έλξης προς την περιοχή υποβαθμίζονται λόγω της μεγάλης ανάπτυξης. Όσο λιγότερο οργανωμένα γίνεται η ανάπτυξη αυτή, και σε όσο πιο σύντομο χρόνο πραγματοποιείται, τόσο μεγαλύτερη είναι αυτή η υποβάθμιση εφ' όσον η διαδικασία εξελίσσεται εκτός ελέγχων. Η υποβάθμιση αυτή δεν παραμένει μια διαδικασία αισθητικής και λειτουργικής υποβάθμισης, ενδεχόμενα με ιδιαίτερη εποχική έξαρση, αλλά οδηγεί σε υποβάθμιση της ποιότητας ζωής, σε μια κατάσταση η οποία χαρακτηρίζεται από έναν κύκλο τουριστικής κίνησης σε χαμηλότερο οικονομικό επίπεδο με αποτέλεσμα τη σταδιακή απώλεια εσόδων και εισοδημάτων. Όπως είναι προφανές, αυτού του είδους ο κίνδυνος συναρτάται άμεσα με το μέγεθος και τη δυναμική της ανάπτυξης, αλλά και με τις υπάρχουσες υποδομές, την κατάσταση και τη

χωρητικότητα τους, αλλά και την ικανότητα και τη δυνατότητα των αρμοδίων γι' αυτές φορέων να ανταποκρίνονται, θεσμικά και πρακτικά, στις απαιτήσεις που διαμορφώνει η ανάπτυξη αυτού του τύπου.

Ο δυναμισμός, λοιπόν, της τουριστικής και της οικιστικής δραστηριότητας, μετά από μια πρώτη φάση, όπου οι τουριστικοί πόροι μοιάζουν, αλλά χωρίς να είναι, ανεξάντλητοι, εισέρχεται σχετικά σύντομα σε μια φάση γρήγορης απαξίωσης των πόρων και περιορισμού της απόδοσης σε οικονομικούς όρους, επιδρώντας ταυτόχρονα αρνητικά στο περιβάλλον.

Οι παραπάνω παρατηρήσεις ισχύουν γενικά και μοιάζουν ως υπερβολική αναφορά σε ενδεχόμενους κινδύνους σε μια περιοχή όπως η περιοχή μελέτης στην οποία η τουριστική και η οικιστική ανάπτυξη βρίσκονται ακόμη στα πρώτα τους στάδια. Όμως, το πρόβλημα δεν είναι μόνο ποσοτικό αλλά και ποιοτικό με την έννοια ότι στις περιπτώσεις όπου η ποσοτική ένταση της τουριστικής και οικιστικής δραστηριότητας δεν φαίνεται να δημιουργεί προβλήματα τη στιγμή αυτή, μπορεί εύκολα να προκληθούν αρνητικές επιπτώσεις από την ποιοτική διάσταση των ίδιων δραστηριοτήτων καθώς αυτή δεν καθορίζεται πάντα από τα πρότυπα της περιοχής, αλλά καθορίζεται σημαντικά και από τα κυρίαρχα οικονομικά και αισθητικά πρότυπα, με αποτέλεσμα αν δεν υπάρχει πρόνοια προστασίας οι σχετικές αναπτυξιακές διαδικασίες να κινδυνεύουν να τεθούν σε εξαιρετικά σύντομο χρονικά διάστημα εκτός ελέγχου, ενώ παράλληλα οι αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον δεν θα είναι αναστρέψιμες.

Η οικονομική φυσιογνωμία της περιοχής μελέτης μπορεί, επομένως, να συνοψιστεί ως μια κατάσταση μεταβατική όπου οι παλαιές δραστηριότητες κατοίκησης και παραγωγής και οι με αυτές συνδεδεμένες χρήσεις (γεωργία, κτηνοτροφία) υποχωρούν και εγκαθίστανται νέες (τουριστική και οικοδομική) δραστηριότητες, χωρίς, όμως, να έχει ανασυγκροτηθεί ακόμη ένα εξισορροπημένο παραγωγικό πρότυπο της περιοχής το οποίο να εξασφαλίζει συνεχή δημιουργία εισοδημάτων, αλλά και το οποίο δεν θα θέτει σε κίνδυνο τη φυσική και ιστορική συνέχεια του φυσικού, του καλλιεργούμενου και του νέου δομημένου περιβάλλοντος. Με άλλα λόγια θα διασφαλίζει τη βιωσιμότητα του νέου παραγωγικού προτύπου, αλλά και τη βιωσιμότητα της περιοχής στο σύνολο της.

Η σχέση αυτή παλαιού και νέου προτύπου διαφοροποιείται στις διάφορες ενότητες του δήμου που εντάσσεται η περιοχή μελέτης, ανάλογα με τη δυναμική των οικισμών και τις δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα, τις σχετικά νέες δραστηριότητες στον οικιστικό και στον τουριστικό κλάδο, αλλά και ανάλογα με τη σχέση των καταγόμενων από την περιοχή και τις δραστηριότητες που αναπτύσσουν σε αυτήν, χωρίς, όμως, η διαφοροποίηση αυτή να οδηγεί σε μια κατάσταση στην οποία οι διαφορές να υπερτερούν των κοινών στοιχείων, τουλάχιστον στο σημείο αυτό της ανάπτυξης και σύμφωνα με τη συγκεκριμένη προσέγγιση.

Η μεγάλη εξάρτηση της οικιστικής δραστηριότητας και του τουρισμού από την εποχικότητα που παραδοσιακά χαρακτηρίζει τους κλάδους αυτούς και τη λειτουργία τους στη χώρα μας, η οποία και είναι διαφορετική κατά περίπτωση, ο μικρός περιορισμός της οικοδομικής δραστηριότητας το χειμώνα, η σχετικά μικρή διάρκεια της τουριστικής περιόδου και η εγγενής με την αγροτική δραστηριότητα εποχικότητα, διαμορφώνουν, εκτός από την εικόνα που παρουσιάζουν πραγματικά οι πληθυσμιακές συγκεντρώσεις κατά τις διάφορες διακριτές περιόδους του έτους, και μια διπλή εικόνα των οικονομικών δραστηριοτήτων στο χρόνο. Αυτές χαρακτηρίζονται από σταδιακή αύξηση και ένταση από την άνοιξη προς τους θερινούς μήνες για να κορυφωθούν μέχρι τα μέσα Αυγούστου και στη συνέχεια να περιοριστούν πάλι, μέχρι την περίοδο συγκομιδής της ελιάς, οπότε παρατηρείται και πάλι εποχική αύξηση, για να επαναληφθεί ο κύκλος.

Το σχολικό έτος και τα με αυτό σχετικά (εξετάσεις, διακοπές κτλ) και η μικρή σε διάρκεια τουριστική περίοδος αποτελούν τους παράγοντες που συμβάλλουν καθοριστικά στη διαμόρφωση της εικόνας αυτής που παρουσιάζει η εποχικότητα καθώς πολλές εκ των μετακινήσεων στη περιοχή μελέτης για εποχική κατοίκηση συνδυάζονται σε μεγάλο βαθμό με αυτά.

Οι οικονομικές δραστηριότητες συνδέονται άμεσα με το χώρο και τις ενότητες του. Η ένταση όλων των δραστηριοτήτων εμφανίζει τα μέγιστα της στα παράλια, σε άμεση συνάρτηση με την ευκολία πρόσβασης στις ακτές, και υποχωρεί άμεσα καθώς κινούμεθα προς τα ημιορεινά για να φτάσουμε σε σημείο εγκατάλειψης των καλλιεργειών σε κάποιες περιοχές της ορεινής ενδοχώρας.

Η εικόνα αυτή της ευρύτερης περιοχής της περιοχής μελέτης μπορεί να σκιαγραφηθεί και από τη συμβολή στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία Παραγωγής κατά τομέα σε επίπεδο νομού και στο σύνολο της Περιφέρειας, εφόσον δεν υπάρχουν αντίστοιχα στοιχεία σε επίπεδο δήμων.

Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κατά Κλάδο Ποσοστιαία Σύθεση

Πρωτογενής Τομέας					
	1995	2000	2001	2002	2003
Σύνολο Χώρας	()	7,30%	7,06%	7,09%	6,77%
Πελοπόννησος	23,90%	14,78%	14,69%	14,84%	14,08%
Ν. Μεσσηνίας	27,23%	20,05%	20,15%	20,03%	19,38%

Δευτερογενής Τομέας					
	1995	2000	2001	2002	2003
Σύνολο Χώρας	()	21,36%	22,26%	21,80%	22,00%
Πελοπόννησος	22,56%	28,53%	28,23%	28,60%	30,05%
Ν. Μεσσηνίας	13,05%	7,14%	7,62%	7,74%	8,52%

Τριτογενής Τομέας					
	1995	2000	2001	2002	2003
Σύνολο Χώρας	()	71,34%	70,69%	71,11%	71,23%
Πελοπόννησος	55,54%	56,69%	57,08%	56,55%	55,88%
Ν. Μεσσηνίας	59,42%	72,81%	72,24%	72,23%	72,10%

Πίνακας 1.15. : Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κατά Κλάδο Ποσοστιαία Σύθεση.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Τα στοιχεία των πινάκων σε ότι αφορά το Νομό Μεσσηνίας δείχνουν την τάση μείωσης της συμβολής του πρωτογενή τομέα στη διαμόρφωση του ΑΕΠ, ενώ ο δευτερογενής τομέας παρουσιάζει σταθερότητα με μικρές κυμάνσεις μετά το 2000 με τάσεις αύξησης, ενώ αντίστοιχα η συμβολή του τριτογενή τομέα παρουσιάζει αύξηση και στη συνέχεια

στασιμότητα. Λαμβανομένου υπόψη του αγροτικού χαρακτήρα της περιοχής μελέτης, αλλά και της τουριστικής και οικιστικής δραστηριότητας που συνεχώς αναπτύσσονται, και χωρίς να είναι δυνατόν να εκτιμηθούν για την περιοχή αυτή αντίστοιχα μακροοικονομικά μεγέθη, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ο πρωτογενής τομέας αποτελεί την κύρια συμβολή στη διαμόρφωση του (υποθετικού) ΑΕΠ της ενώ ακολουθεί η συμβολή του τριτογενή τομέα(με τον τουρισμό) και τέλος του δευτερογενή τομέα.

Ιδιαίτερα υψηλή σε σχέση με το μέσο όρο της του νομού παρουσιάζεται η ανεργία στα περισσότερα δημοτικά διαμερίσματα της ευρύτερης περιοχής, αποτελώντας ένα πρόσθετο στοιχείο που τεκμηριώνει τον ιδιαίτερο και ελλειμματικό, ως προς την ανάπτυξη χαρακτήρα της περιοχής.

1.8.2. Πρωτογενής Τομέας

Εκμεταλλεύσεις

Στο σημείο αυτό γίνεται αναφορά στο είδος και το μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, με βάση τα στοιχεία της Απογραφής Γεωργίας για τα έτη 1991 και 2000, με στόχο να αποτυπωθεί το καλλιεργητικό πρότυπο της περιοχής μελέτης και του Δήμου που υπάγεται αυτή.

Η παραγωγική κατεύθυνση της ευρύτερης περιοχής είναι η φυτική παραγωγή, καθώς οι περισσότερες εκμεταλλεύσεις είναι αμιγώς γεωργικές, σε ποσοστό 82 %. Το καλλιεργητικό πρότυπο όμως διαφοροποιείται ανά δημοτικό διαμέρισμα. Έτσι, το ποσοστό των αμιγώς γεωργικών εκμεταλλεύσεων διαμορφώνεται στο 89 % για τη περιοχή μελέτης.

Στην περιοχή μελέτης δεν υπάρχουν αμιγώς κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, και ως εκ τούτου το υπόλοιπο 11 % του συνόλου των εκμεταλλεύσεων είναι μικτές.

Μεταξύ των δύο απογραφών, 1991 και 2000, οι αμιγώς γεωργικές εκμεταλλεύσεις αυξάνονται κατά 7 % στην περιοχή μελέτης, σε αντίθεση με τις μικτές εκμεταλλεύσεις που μειώνονται κατά το ίδιο ποσοστό. Φαίνεται, ότι η περιοχή μελέτης, αναφορικά με τη διάρθρωση ανά είδος εκμετάλλευσης προσιδιάζει στο καλλιεργητικό πρότυπο τόσο του

Νομού Μεσσηνίας, όσο και της Περιφέρειας, όπου οι αμιγώς γεωργικές εκμεταλλεύσεις αντιπροσωπεύουν το 83 % και 81 % αντίστοιχα, του συνόλου.

Σύμφωνα με τα στοιχεία για το ιδιοκτησιακό καθεστώς των καλλιεργούμενων εκτάσεων, οι εκμεταλλεύσεις στην περιοχή μελέτης αποτελούνται, ως επί το πλείστον, από ιδιόκτητες εκτάσεις, σε ποσοστό που φθάνει το 95 %. Μεταξύ των ετών 1991 και 2000, παρατηρείται μικρή μείωση των ιδιόκτητων καλλιεργούμενων εκτάσεων κατά 3 %, μη ακολουθώντας την σταθερότητα που παρατηρείται στο σύνολο του Νομού, αλλά ούτε και την μικρή αύξηση που παρουσιάζει ο Δήμος Πεταλιδίου.

Καλλιεργούμενες εκτάσεις και Φυτική παραγωγή

Για την αποτύπωση της εξέλιξης της γεωργικής γης, δηλαδή των καλλιεργούμενων εκτάσεων και αγραναπαύσεων της περιοχής, σε σύγκριση με το σύνολο του Νομού Μεσσηνίας, χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία της Ετήσιας Γεωργικής Στατιστικής για τα έτη 1994, 1997 και 2001.

Με βάση τα στοιχεία για τη διαχρονική εξέλιξη της γεωργικής γης στην περιοχή μελέτης, παρατηρείται ότι η γεωργική γη σημειώνει μικρή αύξηση στο πέρας της οχταετίας, κατά 3 %, σημειώνοντας μεγαλύτερη αύξηση αρχικά, κατά την πρώτη τριετία 1994 – 1997, για να μειωθεί λίγο στη συνέχεια. Ομοίως, και στο νομό Μεσσηνίας έχουμε μικρή αύξηση κατά την οχταετία, κατά 1,7 %.

Ειδικότερα, η γεωργική γη στη περιοχή μελέτης από 7.080 στρέμματα το 1994, αυξήθηκε σε 7.350 στρέμματα το 1997, για να μειωθεί λίγο και να φτάσει στα 7.300 στρέμματα το 2001. Μικρή και σταδιακή αύξηση κατά την οχταετία παρατηρείται και στις καλλιεργούμενες εκτάσεις, μεταβολή 4,8 % κατά το 2001. Όσον αφορά τις αγραναπαύσεις, έχουμε μια μεγάλη αύξηση την πρώτη τριετία, πάνω από το 17% και στη συνέχεια έχουμε ακόμη μεγαλύτερη μείωση, της τάξης του 23 %, που ρίχνει τις αγραναπαύσεις αρκετά κάτω από το αρχικό επίπεδο.

Από την επιμέρους ποσοστιαία κατανομή των καλλιεργούμενων εκτάσεων σε βασικές κατηγορίες καλλιεργειών, διαπιστώνεται ότι στην περιοχή μελέτης κυριαρχούν οι δενδρώδεις καλλιέργειες, οι οποίες καλύπτουν, κατά το έτος 2001, το 64 % των συνολικών

καλλιεργούμενων εκτάσεων της περιοχής μελέτης, κυρίως με την εμφάνιση ελαιοδέντρων και συκιών.

Οι υπόλοιπες εκτάσεις της περιοχής καλλιεργούνται κατά 21 % με αροτριάεις καλλιέργειες, κατά 14 % με λαχανοκομικά /κηπευτικά και κατά 1 % με αμπέλια.

Όσον αφορά το Δήμο Πεταλιδίου, παρατηρείται πως κυριαρχούν οι δενδρώδεις καλλιέργειες, με μεγάλο ποσοστό, που φθάνει το 73 % του συνόλου των καλλιεργούμενων εκτάσεων, ακολουθούν οι αροτριάεις καλλιέργειες με 14 %, τα αμπέλια με 8 % και τέλος τα κηπευτικά με ποσοστό 5 %.

Η καλλιέργεια της ελιάς αποτελεί σχεδόν μονοκαλλιέργεια και στη περιοχή μελέτης, και στο Δήμο Πεταλιδίου, αλλά και στο σύνολο του Νομού Μεσσηνίας, με τα υπόλοιπα είδη να ακολουθούν σε πολύ μικρότερες ποσότητες, όπως οι συκιές, οι αχλαδιές, οι πορτοκαλιές, οι λεμονιές, οι μηλιές, οι αμυγδαλιές κτλ.. Στις αροτριάεις καλλιέργειες που ακολουθούν, κυριαρχεί η καλλιέργεια της πατάτας, των σιτηρών κυρίως για κτηνοτροφική εκμετάλλευση, όπως κριθάρι, βρώμη, καλαμπόκι κτλ.. Και τέλος στις καλλιέργειες κηπευτικών κυριαρχεί η καλλιέργεια της τομάτας και σε μικρότερα ποσοστά τα λάχανα, τα μαρούλια, τα κολοκύθια κτλ..

Ζωικό κεφάλαιο & παραγωγή – Αλιεία

[πηγή: Μελέτη ΣΧΟΟΑΠ Δήμων Αίπειας, Κορώνης, Πεταλιδίου, Α' Φάση, 2006]

Η κτηνοτροφία αποτελεί δευτερεύουσα δραστηριότητα του αγροτικού τομέα, μετά τη γεωργία, όπως προαναφέρθηκε. Η μορφή της κτηνοτροφίας που κυριαρχεί στην ευρύτερη περιοχή της περιοχής μελέτης είναι η αιγοπροβατοτροφία, κοππαδιάρικη και οικόσιτη, η βοοτροφία, η μελισσοκομία και η εκτροφή πουλερικών και κουνελιών.

Στη περιοχή μελέτης όμως, κατά την οχταετία 1994 – 2001, η κτηνοτροφία υπήρχε ελάχιστα και αυτή με τη μορφή της εκτροφής βοοειδών, οικόσιτων αιγών και προβάτων, αλλά και ορνίθων. Και παρουσιάζει μεγάλη μείωση σε όλους τους τομείς, με μοναδική εξαίρεση αυτόν των εγχώριων θηλυκών βοοειδών. Τα κυριότερα, αλλά φθίνοντα σε όγκο παραγωγής, πρωτογενή προϊόντα της περιοχής μελέτης, είναι το γάλα αιγών και προβάτων και το κρέας

βοοειδών, αιγοπροβάτων και πτηνών. Στην παραγωγή δευτερογενών κτηνοτροφικών προϊόντων, κυρίαρχα είναι το μαλακό τυρί και η μυζήθρα, η παραγωγή των οποίων παρουσιάζει μείωση.

Στην περιοχή μελέτης επικρατεί η παράκτια αλιεία, όπως προέκυψε από τα στοιχεία της Ετήσιας Γεωργικής Έρευνας, αν και καταγράφονται μηχανοκίνητα σκάφη τα οποία ανήκουν σε ερασιτέχνες αλιείς, 17 για την ακρίβεια, δεν προσδιορίζεται ο αριθμός των αλιέων ή των αλιευμάτων.

1.8.3. Δευτερογενής Τομέας

Μονάδες και θέσεις εργασίας στο δευτερογενή τομέα

Ο δευτερογενής τομέας της περιοχής μελέτης, είναι ισχνό και φθίνων, περιλαμβάνοντας οικονομικές δραστηριότητες με μικρή οικονομική σημασία, οι οποίες όμως λειτουργούν υποστηρικτικά στις δραστηριότητες του αγροτικού τομέα ή του κατασκευαστικού τομέα και του τομέα παροχής υπηρεσιών, όπως προκύπτει από τα στοιχεία απασχόλησης, αλλά και τον αριθμό καταστημάτων που καταγράφονται στην περιοχή. Ο δευτερογενής τομέας της περιοχής εστιάζεται στη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, ενώ υπάρχει και κατασκευαστική / οικοδομική δραστηριότητα.

Στις επιχειρήσεις του τομέα, κυρίως σε όσες σχετίζονται με κατασκευαστική δραστηριότητα, εκτός από τους ντόπιους, απασχολείται και σημαντικός αριθμός αλλοδαπών εργαζομένων, όπως εξάλλου και στις αγροτικές εργασίες.

Με βάση τα στοιχεία από το ΣΧΟΟΑΠ του Δήμου Πεταλιδίου, στη περιοχή μελέτης οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο δευτερογενή τομέα αποτελούν ένα ποσοστό της τάξης του 22 % του συνόλου των επιχειρήσεων της περιοχής. Οι σημαντικότεροι κλάδοι στους οποίους εξειδικεύονται οι επιχειρήσεις του δευτερογενή τομέα στη περιοχή, είναι:

- Ο κλάδος της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών. Με εργαστήρια παρασκευής άρτου και ζαχαροπλαστικής, αλλά και τυποποίησης ελαιολάδου.

- Ο κλάδος της κατασκευής μεταλλικών προϊόντων. Με επιχειρήσεις επεξεργασίας αλουμινίου και σιδήρου, κατασκευής κουφωμάτων κτλ..

1.8.4. Τριτογενής Τομέας

Υπηρεσίες

Ο τομέας παροχής υπηρεσιών της περιοχής μελέτης καλύπτει τις καθημερινές ανάγκες των κατοίκων ολόκληρου του Δήμου Πεταλιδίου, καθώς και κάποιες διοικητικές εξυπηρετήσεις, ενώ για τις πιο εξειδικευμένες υπηρεσίες, ο πληθυσμός εξυπηρετείται από την Καλαμάτα και τη Μεσσήνη. Παράλληλα η περιοχή αποτελεί παραθεριστικό προορισμό, κυρίως ημεδαπών τουριστών, ενώ κατά μήκος της ακτογραμμής αναπτύσσονται παραθεριστικές κατοικίες. Εξαιτίας αυτών των χαρακτηριστικών, στην περιοχή παρέχονται περιορισμένες εξυπηρετήσεις σε τομείς των υπηρεσιών, διοικητικές υπηρεσίες, υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης, μεταφορών, εμπορίου, εστίασης, καθώς και τουριστικές εξυπηρετήσεις.

Με βάση τα στοιχεία της απασχόλησης ο τριτογενής τομέας στην περιοχή μελέτης για το έτος 2001, είναι ο δεύτερος σε βαρύτητα τομέας, μετά τον πρωτογενή. Αν και έχει ενισχύσει τη θέση του διαχρονικά, ως προς τις θέσεις απασχόλησης που δημιουργεί, η παρουσία του στη περιοχή παραμένει σχετικά χαμηλά ως ποσοστό συμμετοχής στη γενική οικονομική δραστηριότητα, καθώς η αγροτική φυσιογνωμία της περιοχής είναι ισχυρή, και η ενασχόληση με την παροχή υπηρεσιών, κυρίως τουριστικών, λειτουργεί συμπληρωματικά και με την ανάλογη ένταση της εποχικότητας που παρουσιάζει ο τουρισμός στην περιοχή.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι απασχολούμενοι στον τριτογενή τομέα υπερτερούν έναντι των απασχολούμενων στο δευτερογενή και υπολείπονται από τους απασχολούμενους στον πρωτογενή, τόσο ως απόλυτος αριθμός θέσεων, όσο και ως συμμετοχή στο σύνολο των θέσεων απασχόλησης της περιοχής.

Οι επιχειρήσεις του τριτογενή τομέα της περιοχής, βάσει των στοιχείων, αποτελούν το 76 % περίπου του συνολικού αριθμού επιχειρήσεων. Σε αυτές κυριαρχούν οι κλάδοι του εμπορίου και των ξενοδοχείων – εστιατορίων, όπου περιλαμβάνεται και μεγάλος αριθμός ενοικιαζόμενων δωματίων. Ειδικότερα:

- Στον κλάδο του εμπορίου περιλαμβάνονται οι πάσης φύσεως εμπορικές δραστηριότητες, δηλαδή τόσο το εμπόριο – συντήρηση οχημάτων και η πώληση καυσίμων, όσο και το χονδρικό και λιανικό εμπόριο.
- Στον κλάδο των ξενοδοχείων – εστιατορίων περιλαμβάνονται οι επιχειρήσεις εστίασης (εστιατόριο, ταβέρνες, καφετέριες), ενώ η πλειονότητα των επιχειρήσεων περιλαμβάνει επιχειρήσεις ενοικίασης δωματίων.
- Ενώ υπάρχει και ένας αριθμός που αφορά στον κλάδο της παροχής υπηρεσιών, όπου απαντώνται επιχειρήσεις καθημερινών εξυπηρετήσεων, π.χ. κομμωτήρια, καθαριστήρια, λογιστικά και μεσιτικά γραφεία κλπ..

Οι επιχειρήσεις που σχετίζονται με τον τουρισμό και την αναψυχή εκτείνονται κυρίως στη παραλιακή ζώνη. Βεβαίως, ο βαθμός εξυπηρέτησης από τα αστικά κέντρα του Νομού και κυρίως τη Μεσσήνη και την Καλαμάτα αυξάνεται όσο μειώνεται η χρονοαπόσταση των οικισμών της περιοχής μελέτης από αυτά. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να επισημανθεί η σχετική δυσκολία προσπελασιμότητας από και προς τη περιοχή μελέτης και τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα του Νομού, λόγω της μικρής συχνότητας των μεταφορικών συνδέσεων, έτσι οι περισσότερες μετακινήσεις γίνονται αναγκαστικά με ιδιωτικά μέσα μεταφοράς, αν όμως ληφθεί υπόψη ο σχετικά υψηλός δείκτης γήρανσης των κατοίκων της περιοχής, είναι προφανές ότι οι μετακινήσεις δυσχεραίνονται ακόμη περισσότερο.

Τουρισμός

Ξενοδοχειακές μονάδες – Τουριστικά καταλύματα

Η περιοχή μελέτης αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης παραθαλάσσιου τουρισμού. Η υποδομή υποδοχής τουριστών κυριαρχείται από πληθώρα μικρών μονάδων ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων και δωματίων που εξασφαλίζουν και το μεγαλύτερο ποσοστό κλινών στη περιοχή μελέτης ή από μικρές ξενοδοχειακές μονάδες Γ' κατηγορίας, τύποι καταλυμάτων που παραπέμπουν σε πρότυπα οικογενειακού τουρισμού μεσαίων εισοδημάτων. Ταυτόχρονα, στα όρια του Δ.Δ. Αχλαδοχωρίου του Δήμου Πεταλιδίου, γειτονικό ως προς τη περιοχή μελέτης, έχουμε την παρουσία μιας μεγάλης ξενοδοχειακής μονάδας πολυτελείας, μια από τις λίγες ολόκληρου του Νομού Μεσσηνίας, που εισάγει ένα καινούργιο στοιχείο στην ξενοδοχειακή υποδομή της ευρύτερης περιοχής.

Κλίνες(Δείκτης ΕΣΥΕ)*										
Όνομασία	Κατηγορία	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Δ.Δ. Πεταλιδίου	Ξενοδοχείο Α'	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Ξενοδοχείο Γ'	0	0	0	60	180	270	462	504	462
	Επιπλωμένα Διαμερίσματα	0	0	0	0	72	54	36	54	108
	Σύνολο	0	0	0	60	252	324	498	558	570
Δήμος Πεταλιδίου	Ξενοδοχείο ΑΑ'	0	0	0	0	0	0	3024	4536	3528
	Ξενοδοχείο Α'	212	530	840	1008	1176	1344	0	0	0
	Ξενοδοχείο Γ'	0	0	0	60	180	270	462	504	462
	Ξενώνες	32	128	0	128	0	0	0	0	0
	Επιπλωμένα Διαμερίσματα	0	0	0	0	72	54	36	54	108
	Σύνολο	244	658	840	1196	1428	1668	3522	5094	4098

Πίνακας 1.16. : Ετήσιο Δυναμικό Κλινών ανά Κατηγορία Καταλύματος.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Απογραφές Τουρισμού 1994 -2002

*ο ετήσιος δείκτης «κλίνες» της ΕΣΥΕ ισοδυναμεί με το συνολικό άθροισμα των επιμέρους συνόλων διαθέσιμων κλινών για κάθε μήνα του έτους. Δηλαδή αν διατίθενται 100 κλίνες κάθε μήνα, ο ετήσιος δείκτης είναι 1.200.

Από τον παραπάνω πίνακα, παρατηρούμε ότι το σύνολο των κλινών κατά την ενιαετία 1994 – 2002 συνεχώς αυξάνεται, και στην περιοχή μελέτης και στο σύνολο του Δήμου Πεταλιδίου. Για αυτή την μεγάλη αύξηση, του Δήμου, ευθύνεται κυρίως το Δημοτικό Διαμέρισμα Αχλαδοχωρίου, το οποίο αν και δεν έχει τις κατάλληλες εξυπηρετήσεις για να φιλοξενήσει τουρίστες, έχει ορισμένα πολυτελή ξενοδοχεία. Οι επισκέπτες που διαμένουν σε αυτά, εξυπηρετούνται για όλες τις ανάγκες τους από τις υπηρεσίες της περιοχής μελέτης.

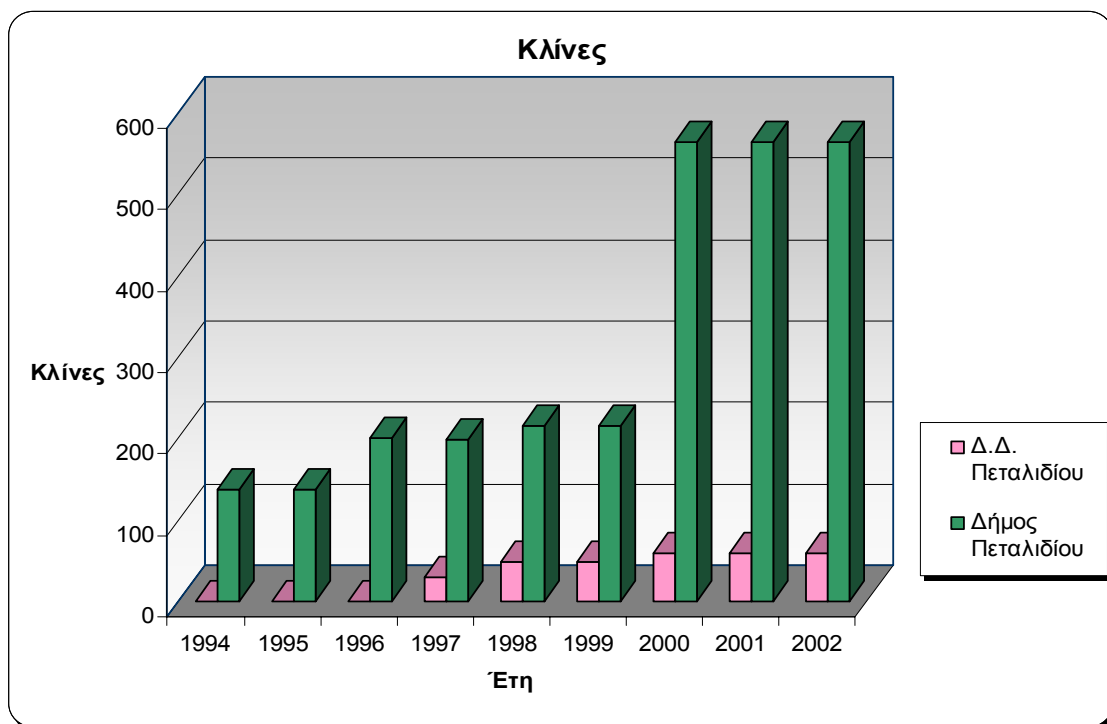
Κλίνες										
Όνομασία	Κατηγορία	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Δ.Δ. Πεταλιδίου	Ξενοδοχείο Α'	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Ξενοδοχείο Γ'	0	0	0	30	30	30	42	42	42
	Επιπλωμένα Διαμερίσματα	0	0	0	0	18	18	18	18	18
	Σύνολο	0	0	0	30	48	48	60	60	60
Δήμος Πεταλιδίου	Ξενοδοχείο ΑΑ'	0	0	0	0	0	0	504	504	504
	Ξενοδοχείο Α'	106	106	168	168	168	168	0	0	0

Ξενοδοχείο Γ'	0	0	0	30	30	30	42	42	42
Ξενώνες	32	32	32	0	0	0	0	0	0
Επιπλωμένα Διαμερίσματα	0	0	0	0	18	18	18	18	18
Σύνολο	138	138	200	198	216	216	564	564	564

Πίνακας 1.17. : Απόλυτος Αριθμός Κλινών ανά Κατηγορία Καταλύματος.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Απογραφές Τουρισμού 1994 -2002

Από τον προηγούμενο πίνακα, παρατηρείται, πως η περιοχή μελέτης δεν διαθέτει πολυτελή ξενοδοχεία, αλλά μόνο ξενοδοχεία Γ' κατηγορίας και επιπλωμένα διαμερίσματα. Πρόκειται δηλαδή για μικρές μονάδες που έχουν χαρακτήρα οικογενειακής επιχείρησης, χωρίς ή με ελάχιστους ευκαιριακούς απασχολούμενους. Γεγονός αναμενόμενο, από τον αγροτικό χαρακτήρα της περιοχής, αλλά και την έντονη εποχικότητα του τουρισμού.

Διάγραμμα 1.13. : Απόλυτος Αριθμός Κλινών, στη Περιοχή Μελέτης & στο Δήμο.

Για την μεγάλη διαφορά των κλινών στη περιοχή μελέτης και τον Δήμο, που φαίνεται στο προηγούμενο διάγραμμα, όπως προαναφέρθηκε, ευθύνεται αποκλειστικά και μόνο το Δ.Δ. Αχλαδοχωρίου, το οποίο μπορεί να ενταχθεί στην εμβέλεια της περιοχής μελέτης.

Τουριστική Κίνηση

Η εκτίμηση της τουριστικής κίνησης, εκτός από τις ενδείξεις που παρέχει ο αριθμός των καταλυμάτων, μπορεί να βασιστεί μόνο στα διαθέσιμα στοιχεία της απογραφής τουρισμού για την περίοδο 1994 – 2002, που από τη φύση τους υποτιμούν τα συνολικά μεγέθη, δεδομένου ότι αναφέρονται μόνο στις εγκεκριμένες μονάδες, των οποίων καταγράφουν ατελώς τη κίνηση. Στην περιοχή μελέτης, όπου υπάρχουν αρκετά ενοικιαζόμενα διαμερίσματα, η απόκλιση των επίσημων στοιχείων από τα πραγματικά είναι σημαντική.

Η υποδομή υποδοχής τουριστών στην περιοχή μελέτης, περιλαμβάνει επίσης και δυνατότητες κατασκήνωσης (campings).

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε., στα campings της περιοχής μελέτης κατά το έτος 2002 πραγματοποιήθηκαν 3.099 διανυκτερεύσεις, που αντιστοιχούν σε 1.094 αφίξεις, δηλαδή μέση διάρκεια παραμονής περίπου 2,8 διανυκτερεύσεις.

Αριθμός Αφίξεων – Διανυκτερεύσεων(campings)											
		1994		1995		1996		1997		1998	
Ονομασία	Εθνικότητα	ΑΦΙΞ	ΔΙΑΝ	ΑΦΙΞ	ΔΙΑΝ	ΑΦΙΞ	ΔΙΑΝ	ΑΦΙΞ	ΔΙΑΝ	ΑΦΙΞ	ΔΙΑΝ
Δ.Δ. Πεταλιδίου	Ημεδαποί	614	2875	650	3078	537	3115	657	2917	447	2201
	Ομογενείς	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Αλλοδαποί	530	1387	918	3145	844	1957	1517	3575	1740	3628
	Σύνολο	1144	4262	1568	6223	1381	5072	2174	6492	2187	5829

Αριθμός Αφίξεων – Διανυκτερεύσεων(campings)									
		1999		2000		2001		2002	
Ονομασία	Εθνικότητα	ΑΦΙΞ	ΔΙΑΝ	ΑΦΙΞ	ΔΙΑΝ	ΑΦΙΞ	ΔΙΑΝ	ΑΦΙΞ	ΔΙΑΝ
Δ.Δ. Πεταλιδίου	Ημεδαποί	299	1213	400	1664	382	1550	317	1215
	Ομογενείς	0	0	0	0	0	0	0	0
	Αλλοδαποί	869	1664	1513	3291	1484	3631	777	1884
	Σύνολο	1168	2877	1913	4955	1866	5181	1094	3099

Πίνακας 1.18. : Αφίξεις – Διανυκτερεύσεις στη περιοχή μελέτης, 1994 -2002, campings.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Ο συνολικός αριθμός των αφίξεων και των διανυκτερεύσεων στα campings παρουσιάζει φθίνουσα τάση μεταξύ 1994 – 2002, υπάρχει επίσης και σημαντική μείωση της διάρκειας παραμονής (από 3,7 σε 2,8 διανυκτερεύσεις). Ο αλλοδαπός τουρισμός σαφώς υπερέχει του ημεδαπού, εκτός από το 1994, κυρίως στον αριθμό των αφίξεων, όμως ο μέσος αριθμός διανυκτερεύσεων του είναι μικρότερος. Αυτό ήταν αναμενόμενο, καθώς ο αλλοδαπός τουρισμός, σύμφωνα με την επιτόπια έρευνα, πραγματοποιεί την πλειονότητα των διανυκτερεύσεων του στα campings.

Αφίξεις (πλην campings)									
Όνομασία	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Περιοχή μελέτης	0	0	0	183	353	611	554	755	686

Πίνακας 1.19. : Αφίξεις στη περιοχή μελέτης, 1994 – 2002, πλην campings.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Ο συνολικός αριθμός αφίξεων στα τουριστικά καταλύματα παρουσιάζει μεγάλη αυξητική τάση από το 1997 – 2002, με κορύφωση το 2002, 755 αφίξεις, και μικρή μείωση την επόμενη χρονιά, 686 αφίξεις.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται ο συνολικός αριθμός αφίξεων στα τουριστικά καταλύματα και στα campings, κατά τα έτη 1994 – 2002, φαίνεται πως παρουσιάζει αύξηση ανάμεσα στα δύο άκρα της περιόδου 1994 – 2002, κατά 636 αφίξεις. Αν και έχει μεγάλες αυξομειώσεις κατά τη συνολική περίοδο, με μεγαλύτερη τιμή το 2001, που αγγίζει τις 2621 αφίξεις.

Αφίξεις (campings και τουριστικά καταλύματα)									
Όνομασία	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Περιοχή μελέτης	1144	1568	1381	2357	2540	1779	2467	2621	1780

Πίνακας 1.20. : Αφίξεις στη περιοχή μελέτης, 1994 – 2002, campings και τουριστικά καταλύματα..

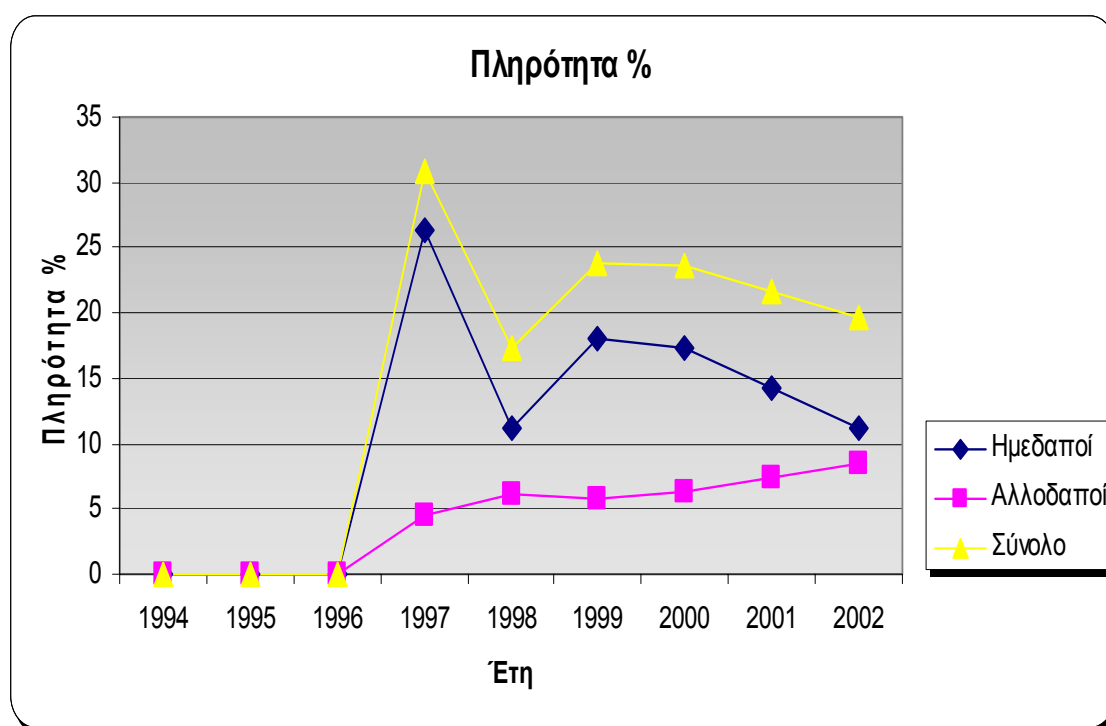
Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Όσον αφορά τη πληρότητα των τουριστικών μονάδων, σε ετήσια βάση, οι τιμές της περιοχής μελέτης είναι συνολικά αρκετά χαμηλές, όπως παρουσιάζονται και στον επόμενο πίνακα. Πιο συγκεκριμένα, τα ποσοστά πληρότητας κυμαίνονται από 17,3 % για το 1998 έως 30,9 % το έτος 1997. Παρατηρείται μια τάση μείωσης του μεγάλου ποσοστού του 1997, και στη συνέχεια μια σχετική στασιμότητα περίπου στο 21 %.

Πληρότητα %										
Όνομασία	Εθνικότητα	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Δ.Δ. Πεταλιδίου	Ημεδαποί	-	-	0	26,3	11,1	18,1	17,3	14,3	11,2
	Αλλοδαποί	-	-	0	4,6	6,2	5,8	6,3	7,4	8,4
	Σύνολο	0	0	0	30,9	17,3	23,9	23,6	21,7	19,6

Πίνακας 1.21. : Πληρότητα της περιοχής μελέτης, 1994 – 2002..

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Διάγραμμα 1.14. : Πληρότητα περιοχής μελέτης, 1994 – 2002..

Επίσης, παρατηρείται μεγαλύτερη πληρότητα από ημεδαπούς τουρίστες, παρά από αλλοδαπούς.

Οι χαμηλές τιμές πληρότητας, δεδομένου ότι υπολογίζονται σε ετήσια βάση, επηρεάζονται από το γεγονός ότι οι περισσότερες ξενοδοχειακές μονάδες λειτουργούν μόνο κατά τους θερινούς μήνες. Οι αντίστοιχες τιμές για την περίοδο αιχμής (Αύγουστος 2002) είναι πολύ υψηλότερες, 71 % για την περιοχή μελέτης.

Η τουριστική κίνηση παρουσιάζει έντονη εποχικότητα. Στο σύνολο της ευρύτερης περιοχής της περιοχής μελέτης εκτείνεται από τον Απρίλιο μέχρι το Σεπτέμβριο, με περίοδο αιχμής τον Ιούλιο και τον Αύγουστο.

Στον επόμενο πίνακα φαίνεται η τουριστική κίνηση(αφίξεις) στη περιοχή μελέτης ανά μήνα, τα έτη 1994 – 2002, στο σύνολο (τουριστικά καταλύματα και campings).

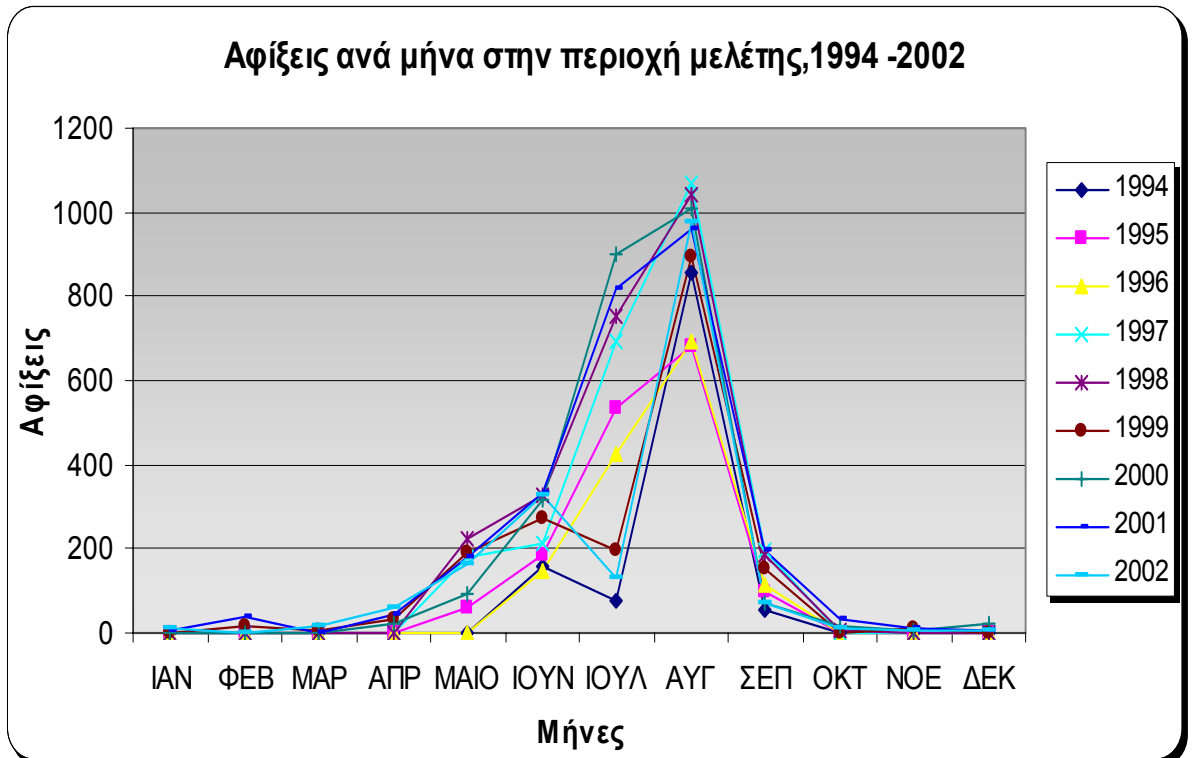
Ονομασία	Μήνας	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Δ.Δ. Πεταλιδίου	ΙΑΝ	0	0	0	0	0	0	2	7	9
	ΦΕΒ	0	0	0	0	0	15	2	36	0
	ΜΑΡ	0	0	0	0	0	7	0	2	19
	ΑΠΡ	0	0	0	0	0	35	21	41	58
	ΜΑΙΟ	0	62	0	182	224	193	91	181	166
	ΙΟΥΝ	157	187	150	214	328	272	318	331	329
	ΙΟΥΛ	74	537	424	694	752	199	902	819	131
	ΑΥΓ	858	683	695	1068	1041	896	1008	960	977
	ΣΕΠ	55	99	112	199	187	151	72	196	70
	ΟΚΤ	0	0	0	0	8	0	19	33	10
	ΝΟΕ	0	0	0	0	0	11	8	12	6
	ΔΕΚ	0	0	0	0	0	0	24	3	5
	Σύνολο		1144	1568	1381	2357	2540	1779	2467	2621

Πίνακας 1.22. : Τουριστική κίνηση (αφίξεις), ανά μήνα, τα έτη 1994 – 2002..

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Από τον παραπάνω πίνακα, συμπεραίνεται η εποχικότητα της τουριστικής κίνησης στην περιοχή μελέτης, η οποία διαφαίνεται ιδιαίτερα έντονη μέχρι το 1998, καθώς δεν υπήρχε σχεδόν κανείς τουρίστας εκτός της περιόδου Μαΐου – Σεπτεμβρίου, τα επόμενα έτη βλέπουμε μια μικρή άρση της εποχικότητας με την εμφάνιση αφίξεων, έστω και λίγων και κατά τους άλλους μήνες του έτους και κυρίως από τον Απρίλιο έως τον Οκτώβριο.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί, παρατηρείται η έντονη εποχικότητα του φαινομένου του τουρισμού στην περιοχή μελέτης.

Διάγραμμα 1.15. : Τουριστική κίνηση (αφίξεις), ανά μήνα, τα έτη 1994 – 2002..

Στα στοιχεία που αναφέρονται στην ενότητα αυτή, δεν περιλαμβάνεται η κίνηση που αφορά ιδιόκτητες παραθεριστικές κατοικίες ή δευτερεύουσες κατοικίες, οι οποίες έχουν εμπειρικά εκτιμηθεί σε προηγούμενη παράγραφο.

Προβλήματα, Δυνατότητες και Προοπτικές Ανάπτυξης του Τουρισμού

Ο τουρισμός αποτελεί δυναμικό κλάδο για τη μελλοντική ανάπτυξη της περιοχής μελέτης. Τα φυσικά χαρακτηριστικά και κυρίως η ποιότητα των ακτών ευνοούν κατ' εξοχήν τις μορφές τουρισμού που έχουν σχέση με τη θάλασσα. Οι ήπιες κλιματικές συνθήκες επιτρέπουν τη διεύρυνση της τουριστικής περιόδου, αν και η περίοδος αιχμής θα εξακολουθεί να συμπίπτει με την περίοδο σχολικών διακοπών, αδειών και αργιών. Ο παραθερισμός αποτελεί το σημαντικότερο τμήμα της τουριστικής ζήτησης. Ωστόσο, η ένταξη της περιοχής σε μια ευρύτερη ενότητα που διαθέτει σημαντικούς πολιτιστικούς χώρους δίνει τη δυνατότητα ανάπτυξης και άλλων τύπων τουρισμού, όπως πολιτιστικού, εκπαιδευτικού,

περιηγητικού κτλ., που μπορούν να αυξήσουν το ενδιαφέρον και τη διάρκεια παραμονής των επισκεπτών ή να δημιουργήσουν δραστηριότητα με λιγότερο εποχικό χαρακτήρα. Επιπλέον, δυνατότητες διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος προσφέρει το φυσικό τοπίο, το ήπιο αγροτικό τοπίο της ενδοχώρας που σε μεγάλο τμήμα της περιοχής συνδυάζεται με θέα προς τη θάλασσα.

Τα χαρακτηριστικά της υφιστάμενης τουριστικής δραστηριότητας φαίνεται ότι εν μέρει αξιοποιούν μόνο τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής, δεδομένου ότι προσανατολίζεται αποκλειστικά στον παραθεριστικό/παραθαλάσσιο τουρισμό με εξαιρετικά περιορισμένη περίοδο. Το μικρό μέγεθος των ξενοδοχειακών μονάδων και ο οικογενειακός χαρακτήρας των επιχειρήσεων προσδιορίζουν τον τουρισμό ως συμπληρωματική δραστηριότητα που ασκείται εποχικά, ταυτόχρονα όμως δίνει τη δυνατότητα πιο ευέλικτης λειτουργίας. Σημαντικό τμήμα του ξενοδοχειακού δυναμικού φαίνεται ότι δεν ανταποκρίνεται στις σύγχρονες απαιτήσεις τουρισμού υψηλών προδιαγραφών. Στη χαμηλή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών συμβάλλει και η έλλειψη τεχνικών υποδομών (κύριο οδικό δίκτυο, εσωτερικό δίκτυο, διαχείριση λυμάτων και απορριμμάτων κλπ.).

Η τουριστική δραστηριότητα περιορίζεται, όπως είναι φυσικό στα παράλια της περιοχής. Οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι της περιοχής δεν έχουν αναδειχθεί επαρκώς, ενώ συχνά η πρόσβαση σε αυτούς είναι δύσκολη. Προς αυτή την κατεύθυνση μπορεί να συμβάλει θετικά η αποκατάσταση και η σήμανση παλιών μονοπατιών ή αγροτικών δρόμων που οδηγούν σε σημεία ενδιαφέροντος.

Παράλληλα, διαφαίνονται τάσεις αναβάθμισης του δυναμικού, κυρίως στους τομείς των ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων ή παραθεριστικών κατοικιών. Οι τελευταίες τείνουν να επεκτείνονται και σε διάφορα σημεία της ενδοχώρας, δίνοντας ζωή σε φθίνοντες περιοχές, μπορούν, όμως να αποτελέσουν και έναν εν δυνάμει κίνδυνο αλόγιστης οικιστικής διάχυσης και κατά συνέπεια υποβάθμισης τόσο του αγροτικού, όσο και του φυσικού τοπίου.

Σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα για την τουριστική ανάπτυξη αποτελεί η χρονοαπόσταση της περιοχής από τα μεγάλα αστικά κέντρα, καθιστώντας δύσκολη την ένταξη της στους προορισμούς του Σαββατοκύριακου. Το δεδομένο αυτό φαίνεται να έχει βελτιωθεί σημαντικά με την ολοκλήρωση του μεγαλύτερου μέρους του οδικού άξονα

Τρίπολης – Καλαμάτας και, σε πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα, αναμένεται να βελτιωθεί κι άλλο, μετά την ολοκλήρωση του Δυτικού Άξονα (τμήμα Πάτρα – Πύργος - Καλαμάτα). Αλλά και η βελτίωση των οδικών συνδέσεων της περιοχής τόσο με την Καλαμάτα, όσο και με την Κορώνη και την υπόλοιπη Πυλία αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για τη λειτουργία ενός δικτύου τουριστικών προορισμών στην ευρύτερη περιοχή που θα ενισχύσει συνολικά την επισκεψιμότητα της.

Βεβαίως, η προγραμματιζόμενη δημιουργία της ΠΟΤΑ στην ευρύτερη περιοχή αποτελεί παράμετρο αποφασιστικής σημασίας για το μελλοντικό χαρακτήρα της τουριστικής δραστηριότητας στην περιοχή, για την οποία όμως μόνο υποθέσεις μπορούν προς το παρόν να διατυπωθούν. Σε γενικές γραμμές, η πραγματοποίηση μιας επένδυσης τέτοιου μεγέθους, υπό την προϋπόθεση ότι θα επιτύχει, θα ενισχύσει μια στροφή του Δήμου Πεταλιδίου, στον οποίο ανήκει, προς πιο μαζικές μορφές τουρισμού, αλλά θα εντάξει και την ευρύτερη περιοχή στο κύκλωμα των διεθνών τουριστικών προορισμών, αυξάνοντας έτσι το ενδιαφέρον των επισκεπτών και οδηγώντας σε διάχυση των σχετικών δραστηριοτήτων.

Η περιοχή μελέτης θα μπορέσει να επωφεληθεί ουσιαστικά από μια τέτοια εξέλιξη, υπό την προϋπόθεση ότι η διάχυση των τουριστικών δραστηριοτήτων θα γίνει σχεδιασμένα και με όρους που θα εντάσσονται στην οικονομία της περιοχής και δεν θα οδηγούν σε αποδιάρθρωση της οικονομικής της βάσης που στηρίζεται, σε σημαντικό ποσοστό, στον πρωτογενή τομέα, θα αφορούν το σύνολο της ευρύτερης περιοχής και όχι μόνο την παραλιακή ζώνη, δεν θα εξαντλούνται στην πώληση γης για οικιστική ανάπτυξη, θα εντάσσονται στο πλαίσιο αντοχής των φυσικών πόρων και του τοπίου.

Οικοδομική δραστηριότητα

[πηγή: Μελέτη ΣΧΟΟΑΠ Δήμων Αίπειας, Κορώνης, Πεταλιδίου, Α' Φάση, 2006]

Η οικοδομική δραστηριότητα στην περιοχή μελέτης, όπως αποτυπώνεται βάση των στοιχείων έκδοσης οικοδομικών αδειών 1993 – 2005, φαίνεται ότι είναι πολύ σημαντική σε σχέση με αυτήν του Δήμου, του Νομού ή της Περιφέρειας. Έτσι, για το σύνολο της περιόδου που προαναφέρθηκε, ο μέσος ετήσιος δείκτης αριθμού αδειών νέων οικοδομών ανά 1.000 κατοίκους ανέρχεται σε 10,1 για την περιοχή μελέτης, έναντι 6,4 για το Δήμο

Πεταλιδίου, 5,0 για το σύνολο της Μεσσηνίας, 4,9 για την Περιφέρεια Πελοποννήσου και 3,6 για το σύνολο της χώρας.

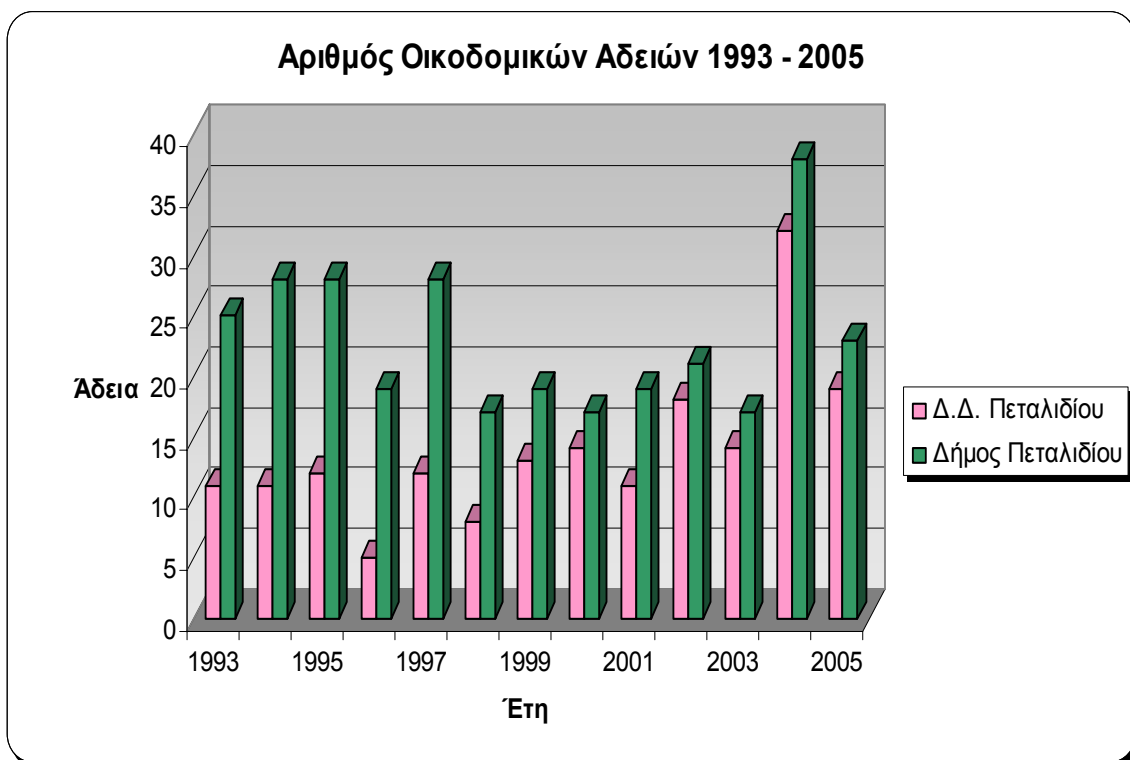
Στο σύνολο της περιόδου, η περιοχή μελέτης συγκεντρώνει περίπου το 60 % της οικοδομικής δραστηριότητας του Δήμου, σε όρους αριθμού οικοδομικών αδειών.

Αριθμός Οικοδομικών Αδειών 1993 - 2005														
Όνομασία	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Σύνολο
Δ.Δ. Πεταλιδίου	11	11	12	5	12	8	13	14	11	18	14	32	19	180
Δήμος Πεταλιδίου	25	28	28	19	28	17	19	17	19	21	17	38	23	299
Νομός Μεσσηνίας	886	834	718	837	806	752	795	759	826	1046	1192	994	1157	11602

Πίνακας 1.23. : Αριθμός Οικοδομικών Αδειών 1993 – 2005.

Πηγή: ΣΧΟΟΑΠ, Α' Φάση, 2006.

Η εξέλιξη του αριθμού των αδειών νέων οικοδομών κατά τη διάρκεια της περιόδου 1993 – 2005 καταγράφει σαφή τάση αύξησης της οικοδομικής δραστηριότητας στην περιοχή μελέτης, παρά τις εγγενείς διακυμάνσεις του οικοδομικού κύκλου, και σε αντίθεση με το Δήμο Πεταλιδίου, ο οποίος στην αρχή παρουσιάζει υψηλό αριθμό οικοδομικών αδειών, που στη συνέχεια φθίνουν, με μόνη εξαίρεση το 2004, που όπως και στην περιοχή μελέτης έχουμε πολύ μεγάλο αριθμό νέων οικοδομικών αδειών.

Διάγραμμα 1.16. : Αριθμός Οικοδομικών Αδειών, περιοχή μελέτης – Δήμος Πεταλιδίου, 1993 – 2005.

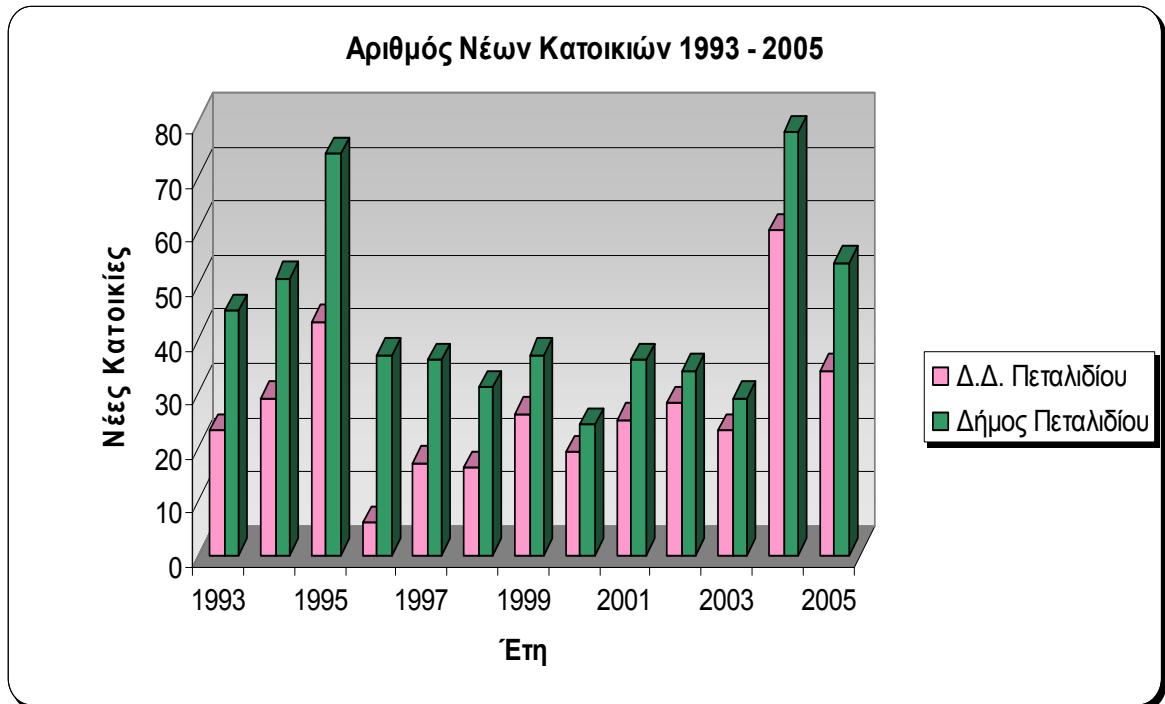
Όπως φαίνεται και από το παραπάνω διάγραμμα, ειδικά την τελευταία επταετία της περιόδου 1993 – 2005, οι πλειοψηφία των οικοδομικών αδειών, που εκδίδονταν για το Δήμο Πεταλιδίου, αφορούσε το εσωτερικό της περιοχής μελέτης. Επίσης, παρατηρείται ένας πολύ μεγάλος αριθμός, τριπλάσιος από τον μέσο ετήσιο δείκτη αριθμού αδειών νέων οικοδομών ανά 1.000 κατοίκους, κατά το έτος 2004.

Αριθμός Νέων Κατοικιών 1993 - 2005														
Ονομασία	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Σύνολο
Δ.Δ. Πεταλιδίου	23	29	43	6	17	16	26	19	25	28	23	60	34	349
Δήμος Πεταλιδίου	45	51	74	37	36	31	37	24	36	34	29	78	54	566

Πίνακας 1.24. : Αριθμός Νέων Κατοικιών, 1993 – 2005.

Πηγή: ΣΧΟΟΑΠ, Α' Φάση, 2006.

Όσον αφορά, τον αριθμό των νέων κατοικιών κατά την περίοδο που προαναφέρθηκε, η περιοχή μελέτης συγκεντρώνει το 61,5 % των κατοικιών που χτίστηκαν στο σύνολο του Δήμου, στα υπόλοιπα δημοτικά διαμερίσματα η νέα οικοδομική δραστηριότητα φαντάζει ελάχιστη. Επίσης, παρατηρούμε πως οι αυξομειώσεις των νέων κατοικιών είναι ανάλογες στο Δήμο και την περιοχή μελέτης, με εξαίρεση το έτος 1996.

Διάγραμμα 1.17. : Αριθμός Νέων Κατοικιών, περιοχή μελέτης – Δήμος Πεταλιδίου, 1993 – 2005.

Ένα τμήμα της οικοδομικής δραστηριότητας το οποίο δεν συμπεριλαμβάνεται στα στοιχεία αυτά αφορά τις επισκευές του παλαιού οικιστικού αποθέματος, δραστηριότητα που φαίνεται να έχει ήδη ξεκινήσει στην περιοχή, και οπωσδήποτε θα αυξηθεί στο μέλλον.

1.8.5. Διαχρονική Εξέλιξη της Απασχόλησης – Απασχόληση κατά Τομέα

Ως συνέπεια της αύξησης του εργατικού δυναμικού και της γενικότερης πληθυσμιακής αύξησης στη περιοχή μελέτης, έχουμε σημαντική αύξηση στις θέσεις απασχόλησης, κατά 25%. Σε αντίθεση με την εικόνα του συνόλου του Δήμου Πεταλιδίου, στον οποίο παρατηρείται μεγάλη μείωση της τάξης του 28 %.

Η περιοχή μελέτης παρουσιάζει χαρακτηριστικά μια αγροτικής περιοχής, όπου, παράλληλα, ο τουρισμός έχει αρχίσει να αναδεικνύεται σε σημαντική οικονομική δραστηριότητα, με βάση πάντα τα στοιχεία της ΕΣΥΕ. Η πολυαπασχόληση είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται έντονα, καθώς εποχικές δραστηριότητες, όπως η ενασχόληση με τον τουρισμό αλλά και με τη γεωργία αλληλοσυμπληρώνονται, δημιουργώντας συμπληρωματική απασχόληση / εισόδημα.

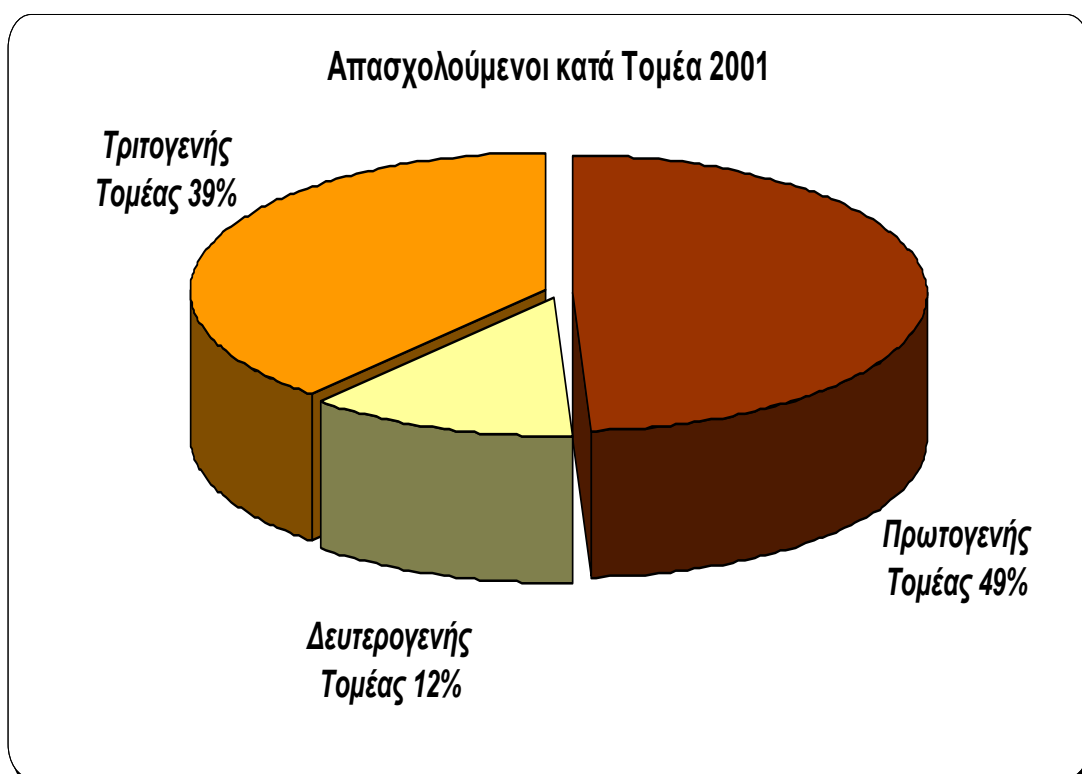
Ως εκ τούτου, ο πρωτογενής τομέας το 2001 συμμετέχει κατά 49 % στο σύνολο της απασχόλησης της περιοχής, έναντι 39 % το 1991. Σε επίπεδο Δήμου, η συμμετοχή του τομέα αυτού στη συνολική απασχόληση ανέρχεται στο 55 % για το 2001 και στο 62 % για το 1991 και σε επίπεδο Νομού σε 35 % για το 2001 και σε 37 % για το 1991. Παρατηρείται ότι, σε αντίθεση με το σύνολο του Δήμου, αλλά και του Νομού όπου ο πρωτογενής τομέας φαίνεται να φθίνει κατά το πέρασμα της δεκαετίας, στη περιοχή μελέτης έχουμε μια σημαντική θετική εξέλιξη του κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες, έναντι και των δύο άλλων τομέων, ισομερώς.

Ο τριτογενής τομέας κατέχει τη δεύτερη θέση, συμμετέχοντας κατά 39 % περίπου στο σύνολο των απασχολούμενων της περιοχής μελέτης το έτος 2001, έναντι 44 % το 1991. Σε επίπεδο Δήμου, η συμμετοχή του τομέα ανέρχεται στο 32 % για το 2001, αρκετά αυξημένη από το 26 % που ήταν το 1991 και σε επίπεδο Νομού σε 46 % για το 2001 και σε 40 % για το 1991. Παρατηρείται ότι, σε αντίθεση με το σύνολο του Δήμου, αλλά και του Νομού, ο τριτογενής τομέας παρά την ισχυρή παρουσία του στην περιοχή μελέτης, έχει διαχρονικά μειώσει τόσο τον αριθμό θέσεων, όσο και τη συμμετοχή του στη συνολική απασχόληση, για χάρη του Πρωτογενούς τομέα, στον οποίο έχει παραδώσει και την πρώτη θέση της συνολικής απασχόλησης στη περιοχή μελέτης, που κατείχε κατά την απογραφή του 1991.

Τέλος, όσον αφορά το δευτερογενή τομέα, όπως προαναφέρθηκε αποτελεί τον λιγότερο σημαντικό για την οικονομία τομέα, με έντονες τάσεις περαιτέρω αποδυνάμωσης, όπως φαίνεται και στη διαχρονική εξέλιξη των αντίστοιχων στατιστικών στοιχείων. Όπου συγκεντρώνει το 12 % των απασχολούμενων της περιοχής μελέτης, ποσοστό που μειώθηκε κατά πέντε ποσοστιαίες μονάδες από το 1991. Σε αντίθεση με το σύνολο του Δήμου Πεταλιδίου, που το ποσοστό του δευτερογενή τομέα είναι ιδιαίτερα χαμηλό, 10 % περίπου,

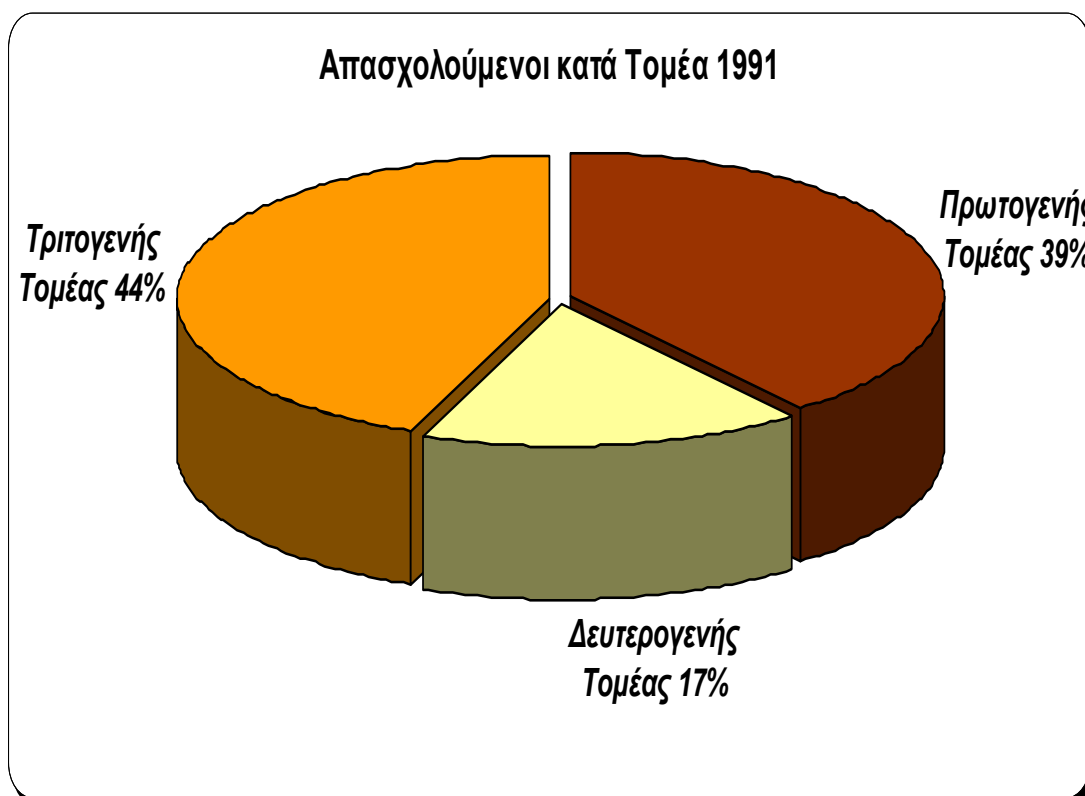
αλλά στάσιμο κατά την δεκαετία. Σε σχέση με το νομό Μεσσηνίας, όπου το ποσοστό απασχόληση φθάνει στο 16 %, η περιοχή μελέτης συγκεντρώνει πολύ χαμηλότερο ποσοστό απασχολούμενων, αλλά φαίνεται να φθίνει κιόλας, καθώς στην αρχή της δεκαετίας του '90 τα ποσοστά τους διέφεραν μόλις κατά 2 μονάδες.

Στα διαγράμματα που ακολουθούν, παρουσιάζεται η απασχόληση κατά τομείς στην περιοχή μελέτης, για τις δύο απογραφές (1991, 2001).

Διάγραμμα 1.18. : Απασχολούμενοι κατά τομέα, 2001.

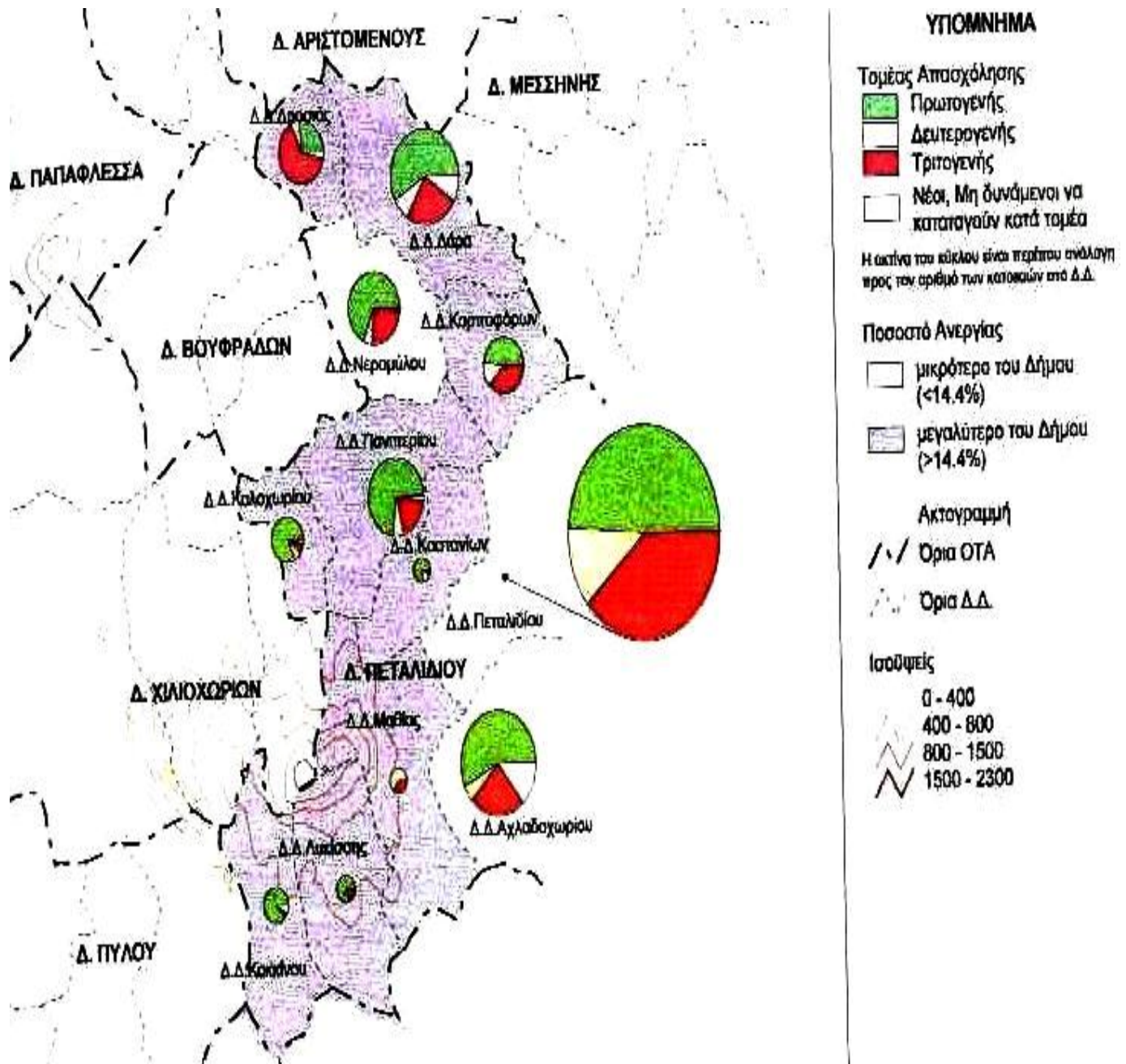
Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Διάγραμμα 1.19. : Απασχολούμενοι κατά τομέα, 2001.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Στο χάρτη που ακολουθεί φαίνονται τα συγκεντρωτικά στοιχεία της απασχόλησης για ολόκληρο το Δήμο Πεταλιδίου.

Εικόνα 1.12: Απασχόληση και Ανεργία 2001, Δήμος Πεταλιδίου.

Πηγή: ΣΧΟΟΑΠ, Α' Φάση, 2006.

1.9. Χρήσεις Κτιρίων – Κτιριακό Απόθεμα

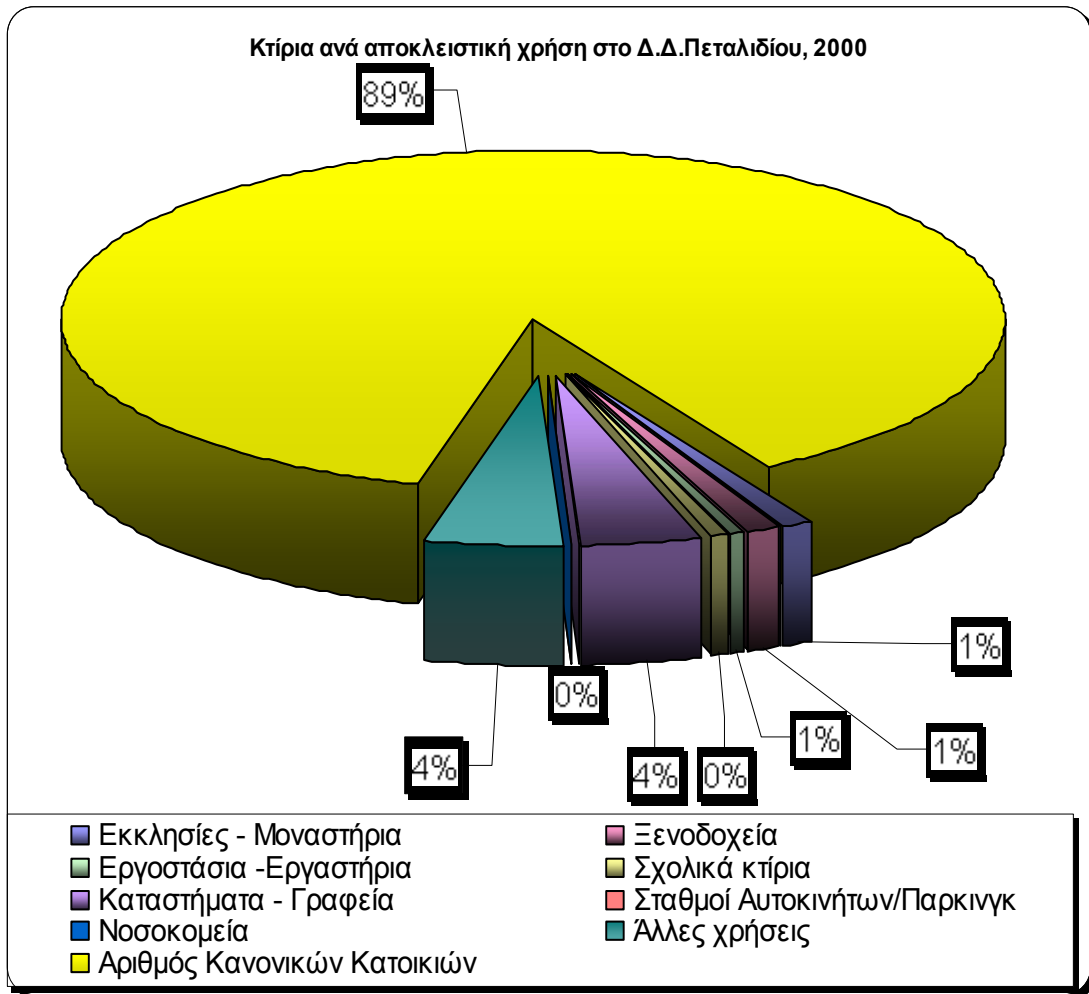
1.9.1. Χρήσεις Κτιρίων

Στο σύνολο της περιοχής μελέτης για το έτος 2000, η κυρίαρχη αποκλειστική χρήση κτιρίων είναι η κατοικία που καταλαμβάνει το 89,00 %, με τις «άλλες χρήσεις» να ακολουθούν με πολύ μικρά ποσοστά, 4,00 % τα καταστήματα – γραφεία, 4,00 % οι άλλες χρήσεις, 1,00 % τα ξενοδοχεία, 1,00 % οι εκκλησίες και τα μοναστήρια και 1,00 % τα εργοστάσια και τα εργαστήρια.

Κτίρια ανά αποκλειστική χρήση & αριθμός κανονικών κατοικιών 2000	
Κατοικίες	728
Εκκλησίες – Μοναστήρια	9
Ξενοδοχεία	10
Εργοστάσια –Εργαστήρια	7
Σχολικά κτίρια	3
Καταστήματα – Γραφεία	39
Σταθμοί Αυτοκινήτων/Παρκινγκ	0
Νοσοκομεία	0
Άλλες χρήσεις	40
Σύνολο κτιρίων αποκλειστικής χρήσης	836
Αριθμός Κανονικών Κατοικιών	784

Πίνακας 1.25. : Κτίρια ανά αποκλειστική χρήση, 2000.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Διάγραμμα 1.20. : Κτίρια ανά αποκλειστική χρήση στο Δ.Δ. Πεταλιδίου, 2000.

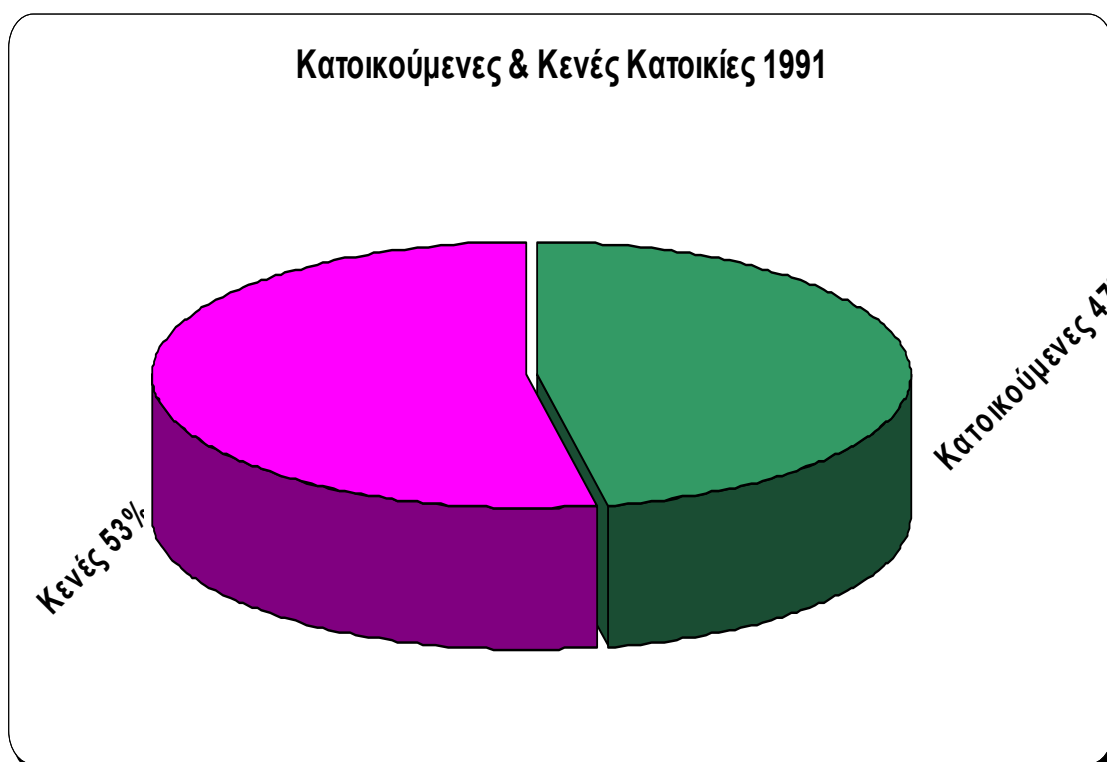
1.9.2. Κανονικές και Κενές Κατοικίες

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατηρούμε ότι, από το σύνολο της επικρατέστερης χρήσης στην περιοχή μελέτης, τις κατοικίες, αυτές διαχωρίζονται σε κύριες, κενές, δευτερεύουσες ή παραθεριστικές, για ενοικίαση κτλ. Από τα παρακάτω στοιχεία φαίνεται ότι, οι κενές κατοικίες το 1991 αντιστοιχούσαν στο 53 % του συνόλου και οι κατοικούμενες στο υπόλοιπο 47 %, ενώ το 2001 οι κατοικούμενες κατοικίες αυξήθηκαν στο 59 % και οι κενές μειώθηκαν στο 41 %. Ίσως και εξαιτίας της μετατροπής της Β' κατοικίας σε Α', λόγω συνταξιοδότησης και αλλαγή του κύκλου ζωής διάφορων παραθεριστών.

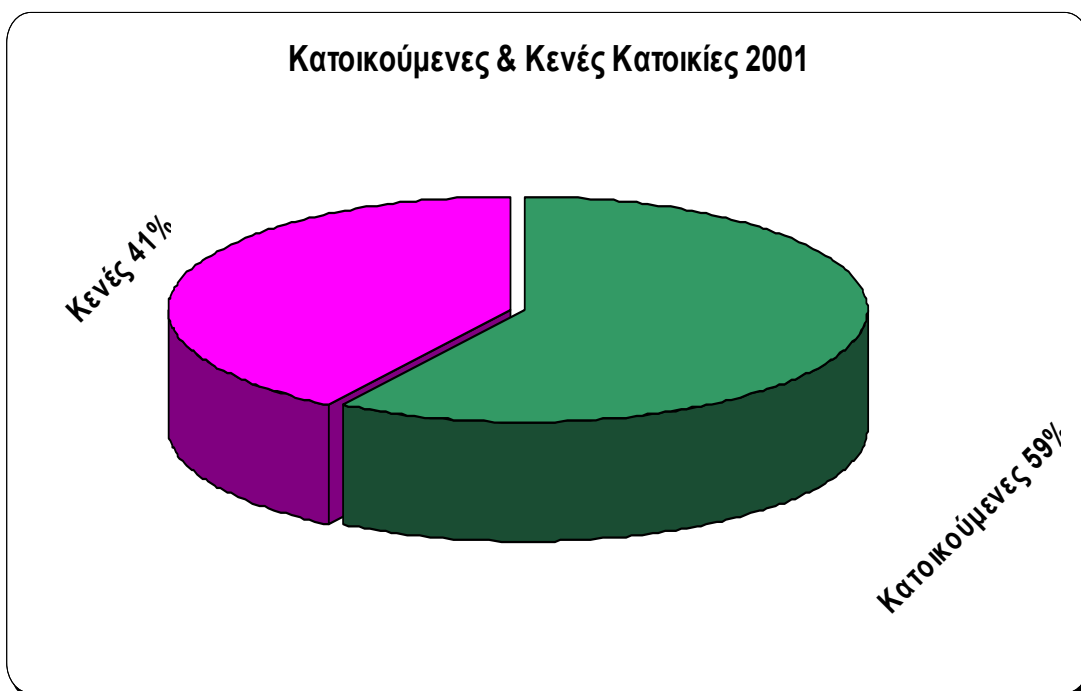
Κανονικές Κατοικίες				Μη Κανονικές Κατοικίες	Κανονικές μέσα σε συλλογικές Κατοικίες	ΣΥΝΟΛΟ
Κατοικούμενες		Κενές				
Κύριες	Κύριες, αλλά το νοικοκυριό απουσιάζει προσωρινά	Εξοχικές ή Δευτερεύουσες	Για ενοικίαση, πώληση ή άλλο λόγο			
491	7	325	22	2	1	848

Πίνακας 1.26. : Δ.Δ Πεταλιδίου: Αριθμός Κατοικούμενων και Κενών Κατοικιών, 2001.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

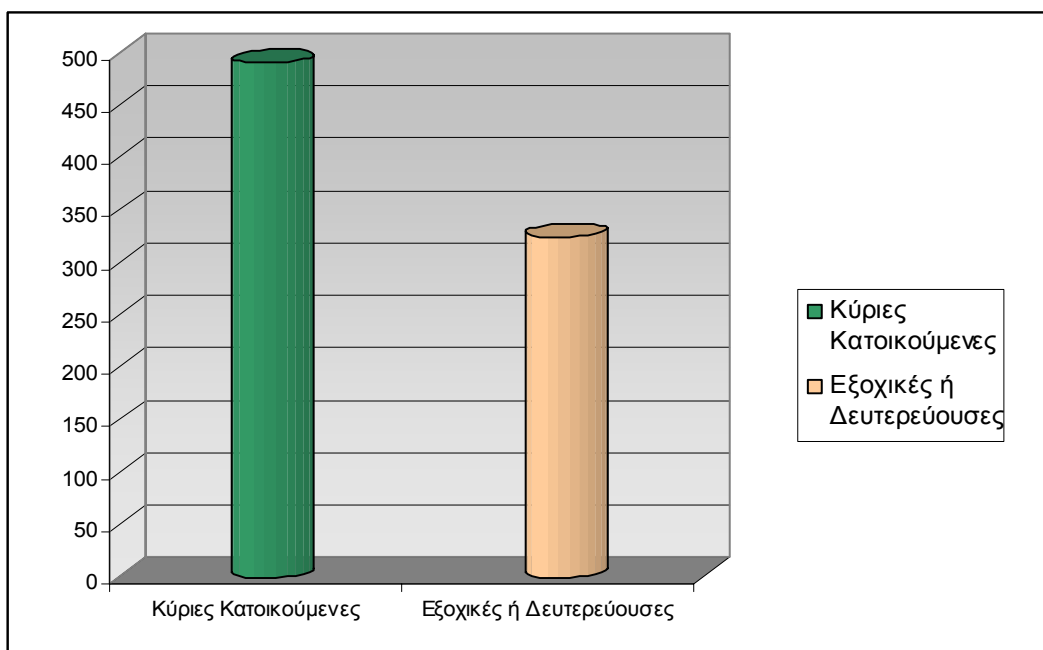

Διάγραμμα 1.21. : Αριθμός Κατοικούμενων και κενών κατοικιών, 1991.

Διάγραμμα 1.22. : Αριθμός Κατοικούμενων και κενών κατοικιών, 2001.

Στο επόμενο διάγραμμα φαίνεται, πως ο αριθμός των εξοχικών ή δευτερευουσών κατοικιών στην περιοχή μελέτης πλησιάζει αρκετά τις κύριες κατοικίες κατά την απογραφή του 2001.

Διάγραμμα 1.23. : Αριθμός Κατοικούμενων και Εξοχικών ή Δευτερευουσών Κατοικιών, 2001.

1.9.3. Κτίρια Κατά Αριθμό Ορόφων

Παρατηρώντας τα ποσοστά των κτιρίων για το πλήθος των ορόφων, για την απογραφή του 2000 όπως αυτά προέκυψαν από την ΕΣΥΕ, διαπιστώνεται πως επικρατέστερα στην περιοχή μελέτης, με ποσοστό 50 %, είναι τα κτίρια με έναν όροφο. Στη δεύτερη θέση βρίσκονται τα ισόγεια κτίρια με επίσης πολύ μεγάλο ποσοστό, 47 %. Ενώ τα κτίρια με περισσότερους ορόφους είναι ελάχιστα, το 3 % των κτιρίων είναι διώροφα και με περισσότερους ορόφους δεν υπάρχουν.

Όροφοι	Αριθμός Κτιρίων
0 όροφοι	419
1 όροφος	437
2 όροφοι	30
3 όροφοι	2

Πίνακας 1.27. : Αριθμός ορόφων ανά κτίριο, 2000.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

Διάγραμμα 1.24. : Αριθμός ορόφων ανά κτίριο, 2000.

1.10. Τεχνική Υποδομή και Δίκτυα

1.10.1. Υποδομές Μεταφορών

[πηγή: Μελέτη ΣΧΟΟΑΠ Δήμων Αίπειας, Κορώνης, Πεταλιδίου, Α' Φάση, 2006]

Το Δ.Δ. Πεταλιδίου, που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας, ανήκει στο Δήμο Πεταλιδίου, που καταλαμβάνει το ανατολικό τμήμα της δυτικής χερσονήσου της Πελοποννήσου και διατάσσεται κατά μήκος της δυτικής ακτής του Μεσσηνιακού Κόλπου. Η σύνδεση της με το εθνικό σύστημα μεταφορών πραγματοποιείται σχεδόν αποκλειστικά μέσω της Καλαμάτας, Τρίπολη – Τσακώνα – Καλαμάτα. Μικρού όγκου ειδικές μετακινήσεις ή μεταφορές μπορεί να γίνονται και μέσω του Άξονα Πάτρα – Πύργος – Πύλος.

Η εξυπηρέτηση της Καλαμάτας από αυτό το σύστημα, πρόκειται να βελτιωθεί όταν υλοποιηθεί ο άξονας Κόρινθος – Πάτρα – Πύργος – Καλόνερο – Τσακώνα συνολικού μήκους 290 χλμ., του οποίου το δυτικό σκέλος αποτελεί τμήμα της Ιονίας Οδού. Η Ιόνια Οδός Αντίρριο – Αργίνιο – Άρτα – Εγνατία συνολικού μήκους 196 χλμ., σε συνδυασμό με τη γέφυρα Ρίου – Αντιρρίου και την Εγνατία Οδό, θα αναβαθμίσει τη σύνδεση της Καλαμάτας με το εθνικό αλλά και τα διευρωπαϊκά δίκτυα.

Ως προς το σιδηροδρομικό δίκτυο, είναι μεν υπό μελέτη η βελτίωση του τμήματος Πάτρα – Πύργος, αλλά το τμήμα Πύργος – Καλαμάτα έχει εγκαταληφθεί πλέον εντελώς.

Η βελτίωση πάντως των χερσαίων συνδέσεων, θα περιορίσει τη χρήση του αεροδρομίου της Καλαμάτας. Το οποίο χρησιμοποιείται κυρίως στην εξυπηρέτηση charters που συνδέουν όμως άμεσα την Καλαμάτα με αρκετά κέντρα του Ευρωπαϊκού κυρίως χώρου, αλλά και με πτήσεις προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της Ελλάδας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη. Η χρήση του αεροδρομίου χαρακτηρίζεται και από την εποχικότητα που εμφανίζει ο τουρισμός στο Νομό.

Σχετικά με τις θαλάσσιες μεταφορές, το λιμάνι της Καλαμάτας αποτελεί την απόληξη της Ιονίας Οδού, χαρακτηρίζεται ως εθνικής εμβέλειας, αλλά χρήσει βελτίωσης, αλλιώς δεν έχει προοπτικές βιωσιμότητας.

Όσον αφορά την περιοχή μελέτης, από θεσμική άποψη (ΔΜΕΟ/ε/ο/226/09.03.95) στο πρωτεύων επαρχιακό οδικό δίκτυο του Νομού, κατατάσσεται ο δρόμος:

- Με αρ. 9 «Ριζόμυλος – Πεταλίδι – Αγ. Ανδρέας – Πετριάδες - Κορώνη »

Το δίκτυο συμπληρώνουν λοιπές συνδέσεις στο εσωτερικό του Δήμου με ποικίλα γεωμετρικά χαρακτηριστικά, χωρίς όμως σοβαρά προβλήματα βατότητας.

Τέλος, υπάρχει εκτεταμένο και πυκνό δίκτυο αγροτικών οδών το οποίο συχνά καλείται να εξυπηρετήσει αναπτυσσόμενες περιοχές παραθεριστικής κατοικίας, ιδίως στα παράλια.

Αυτός ο άξονας, αρ.9, παρουσιάζει σημαντικές αδυναμίες, όπως:

- Συνεχή εναλλαγή των χρήσεων στις περιοχές που διατρέχει(αστικές, περιαστικές, αγροτικές, τουρισμού κτλ.),
- Πολλαπλές ανάγκες παρόδιας εξυπηρέτησης,
- Έντονες εποχικές και ημερήσιες αιχμές των φόρτων,
- Ποικιλία στη σύνθεση της κυκλοφορίας (αυτοκίνητα, δίκυκλα, λεωφορεία, ρυμουλκούμενα τροχόσπιτα ή σκάφη, μπετονιέρες κτλ.),
- Συχνές κάθετες συνδέσεις.

Οι οποίες συνδυάζονται με άλλους δυσμενείς παράγοντες και δημιουργούν προβλήματα στην κυκλοφορία και στην ασφάλεια σε αυτόν τον άξονα.

Για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος, εκπονείται από την Δ.Δ.Ε. της Περιφέρειας Πελοποννήσου οριστική μελέτη οδοποιίας του δρόμου «Ριζόμυλος - Κορώνη». Κατά την οποία προβλέπεται, τυπική διατομή β2, με μια λωρίδα ανά κατεύθυνση πλάτους 3,75μ. και συνολικό εύρος κάλυψης 14,75μ. προβλέπονται επίσης λωρίδες βραδυπορίας, τοπικές διευρύνσεις και τροποποιήσεις στις οικιστικά ανεπτυγμένες περιοχές.

1.10.2. Δίκτυο Ύδρευσης

Το σύνολο των οικισμών του Δήμου της περιοχής μελέτης, φαίνεται ότι καλύπτεται από δίκτυο ύδρευσης. Έχουν διαπιστωθεί όμως ανάγκες βελτίωσης και επέκτασης των δικτύων, καθώς μεγάλο τμήμα των αγωγών αποτελείται από αμιαντοσιμεντοσωλήνες και πρέπει οπωσδήποτε να αντικατασταθεί. Σε ότι αφορά την επάρκεια του πόσιμου νερού, το συμπέρασμα είναι ότι υπάρχουν ελλείψεις, κυρίως κατά τους θερινούς μήνες, όπου ο πληθυσμός αυξάνεται.

Το νερό για την ύδρευση των οικισμών προέρχεται από πηγές και γεωτρήσεις, τα δίκτυα που τροφοδοτούν τους οικισμούς, έχουν μέση ηλικία 35 χρόνια και δεν έχουν ακολουθήσει κάποιο ολοκληρωμένο σχεδιασμό, αλλά κατασκευάστηκαν ανάλογα με τις κατά καιρούς εμφανιζόμενες ανάγκες. Με αποτέλεσμα να εμφανίζεται ένα πολύπλοκο σύστημα, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου δεν είναι καν αποτυπωμένο.

Για τις ανάγκες της ύδρευσης, έχουν ανοιχθεί 4 γεωτρήσεις στο σύνολο του Δήμου. Η ποιότητα των νερών των πηγών και των γεωτρήσεων κρίνεται γενικά ικανοποιητική, αλλά σποραδικά υπάρχει και η εμφάνιση υψηλής περιεκτικότητας αλάτων.

Το σημαντικότερο έργο στο τομέα της ύδρευσης του Δήμου Πεταλιδίου που βρίσκεται σε εξέλιξη είναι αυτό των Δ.Δ. Αχλαδοχωρίου, Δάρα, Καρποφόρων και της περιοχής μελέτης, που υλοποιείται στα πλαίσια του Γ' ΚΠΣ με συνολικό προϋπολογισμό 2,6 εκατ. Ευρώ.

1.10.3. Αποχέτευση Ομβρίων

Στη περιοχή μελέτης, είναι κατασκευασμένο δίκτυο αποχέτευσης όμβριων, το οποίο όμως καλύπτει κυρίως τα κεντρικά τμήματα του οικισμού και έχει ως τελικό αποδέκτη παρακείμενα ρέματα ή απ' ευθείας τη θάλασσα.

Το υφιστάμενο αυτό δίκτυο, αποτελείται από σιμεντοσωλήνες αγνώστου διαμέτρου και διαθέτει μικρό αριθμό φρεατίων υδροσυλλογής σε αραιή διάταξη, με αποτέλεσμα την εμφάνιση σποραδικών προβλημάτων υπερχειλίσεων και κατακλίσεων οδοστρωμάτων.

Λόγω της έλλειψης δικτύου ακαθάρτων, το δίκτυο όμβριων δέχεται συχνά και υγρά απόβλητα, δημιουργώντας δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον και κυρίως στα παράλια.

1.10.4. Αποχέτευση Ακαθάρτων

Όπως προαναφέρθηκε, δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων δεν υπάρχει στην περιοχή μελέτης, γεγονός που αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη της περιοχής. Η περιοχή καλύπτεται από βόθρους απορροφητικούς και σηπτικούς. Και φυσικά δεν υφίστανται μονάδες ΒΙΟΚΑ.

Οι δυσμενείς επιπτώσεις λόγω των παραπάνω, στο περιβάλλον είναι εμφανής, κυρίως κατά τους θερινούς μήνες και ειδικά στη παραλιακή ζώνη. Η κατασκευή δικτύων αποχέτευσης στην παραλιακή ζώνη αποτελεί προτεραιότητα για την περιοχή και σχετική μελέτη έχει ενταχθεί στο πρόγραμμα Θησέας. Το έργο ονομάστηκε «Μελέτη αποχέτευσης και διάθεσης ακαθάρτων στα Δ.Δ Πεταλιδίου, Αχλαδοχωρίου και Καπροφόρων», με το δημοτικό συμβούλιο να έχει αποφασίσει την χωροθέτηση της ΒΙΟΚΑ σε θέση κοντά στην περιοχή Τζάνες. Βέβαια το έργο αυτό εκκρεμεί την τελευταία επταετία.

1.10.5. Στερεά Απόβλητα

Η διαχείριση των στερεών αστικών αποβλήτων της περιοχής γίνεται από τις υπηρεσίες του Δήμου, με την ύπαρξη ενός οχήματος. Και θεωρείται ατελής, τόσο στην αποκομιδή, όσο και στη διάθεση, με σοβαρά αρνητικά αποτελέσματα για το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία.

Η πρακτική που ακολουθείται είναι η συλλογή, μεταφορά και διάθεση σε χώρους ανεξέλεγκτης διάθεσης (ΧΑΔΑ). Ο ΧΑΔΑ του Δήμου βρίσκεται στη θέση Κουτσοβέργια, νοτιοδυτικά του Πεταλιδίου. Αν και δεν προκύπτει συστηματική εναπόθεση σε άλλον, με εγκεκριμένο, χώρο, αναγνωρίζεται η ύπαρξη προβλήματος ρύπανσης σε ρέματα, χαράδρες, φαράγγια κτλ. λόγω της ανεξέλεγκτης απόθεσης απορριμμάτων σε διάφορες θέσεις στο πρόσφατο παρελθόν, κυρίως ογκωδών, τα οποία δεν συλλέγονται.

1.11. Κοινωνικός Εξοπλισμός

Μεταξύ των τριών οικισμών με μόνιμο πληθυσμό, Τζάνες, Φόροι και Πεταλίδι, ισχυρότερος είναι το Πεταλίδι, έδρα του Δήμου.

Οι βασικότερες χρήσεις γης στους οικισμούς και στην ενδιάμεση παράκτια ζώνη, πέραν της κατοικίας και της παραθεριστικής κατοικίας (ένα μέρος της οποίας αναπτύσσεται στην εκτός σχεδίου περιοχή, λόγω και της εκτεταμένης κατάτμησης της γης με μέγεθος οικοπέδων εκτός σχεδίου άνω των 4 στρεμμάτων) είναι το εμπόριο, η αναψυχή. Συνεταιριστικό ελαιοτριβείο και επαγγελματικά εργαστήρια που σχετίζονται κυρίως με το κύκλωμα της οικοδομής συγκεντρώνονται κυρίως στο Πεταλίδι, ενώ υπάρχουν και θερμοκήπια. Σημειώνεται ότι μεγάλο τμήμα της περιοχής του δημοτικού διαμερίσματος στο οποίο εντάσσεται και ο οικισμός Τζάνες, είναι αρδευόμενο και έχει χαρακτηριστεί γη πρώτης προτεραιότητας. Ο κοινωνικός εξοπλισμός και οι διοικητικές υπηρεσίες συγκεντρώνονται επίσης στην έδρα του Δήμου. Στο Πεταλίδι συγκεντρώνονται, τέλος οι τουριστικές δραστηριότητες (δύο ξενοδοχεία και μονάδες ενοικιαζόμενων δωματίων / διαμερισμάτων). Υπάρχει, επίσης, αλιευτικό καταφύγιο.

Η υπάρχουσα κοινωνική υποδομή που εξυπηρετεί το σύνολο του Δήμου είναι χωροθετημένη στο Πεταλίδι.

Ειδικότερα:

Εκπαίδευση

Υπάρχουν 1 Λύκειο με τρία τμήματα, 1 Γυμνάσιο των τεσσάρων τμημάτων, ένα εξαθέσιο Δημοτικό Σχολείο και ένα διθέσιο Νηπιαγωγείο, τα οποία εξυπηρετούν το σύνολο του Δήμου. Όπως φαίνεται, τα Δ.Δ. Νερόμυλου και Δάρα εξυπηρετούνται και από τη Μεσσήνη, ενώ στο Πεταλίδι εξυπηρετούνται χρήστες προερχόμενοι από τους Χράνους. Οι μεταφερόμενοι προς το Πεταλίδι μαθητές χρησιμοποιούν το ΚΤΕΛ ή και ταξί. Η κτιριακή υποδομή κρίνεται επαρκής. Επίσης, υπάρχουν ιδιωτικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες (φροντιστήρια ξένων γλωσσών και βοηθητικά). Καθώς επίσης και δημοτική βιβλιοθήκη, εφοδιασμένη με ηλεκτρονικούς υπολογιστές και internet.

Υγεία

Υπάρχει περιφερειακό ιατρείο με 1 γενικό γιατρό και 1 αγροτικό, καθώς και 2 οδοντιάτρους. Δεν υπάρχει δυνατότητα διαγνωστικών αναλύσεων και οι δημότες καταφεύγουν στο κέντρο υγείας της Μεσσηνίας για περαιτέρω ιατρικές υπηρεσίες. Η περιοχή είναι εφοδιασμένη και με ένα ασθενοφόρο.

Πρόνοια

Λειτουργεί το πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι, ενώ δεν υπάρχουν βρεφονηπιακός ή παιδικός σταθμός, ούτε ΚΑΠΗ.

Πολιτισμός

Στην περιοχή υπάρχουν σημαντικά μνημεία της αρχαίας, βυζαντινής και νεώτερης εποχής, ειδικότερα δε στο Πεταλίδι η Αρχαία Ακρόπολη, ερείπια ρωμαϊκού λουτρού, ερειπωμένος βυζαντινός ναός Αγίου Βασιλείου και η οικία του γνωστού ζωγράφου και χαράκτη Τάσσου, ενώ υπάρχουν επίσης ερείπια παλαιοχριστιανικής βασιλικής μέσα σε αγρό και σε απόσταση 50 μέτρων από το ρωμαϊκό λουτρό, ο βυζαντινός ναός Ζωοδόχος Πηγή στο κτήμα Ρόθου και τέλος το νεώτερο αρχιτεκτονικό μνημείο Δημ. Μαργέλη.

Παρά τη σημαντική αρχαιολογική ιστορία και τα αρχαιολογικά ίχνη και μνημεία της ευρύτερης περιοχής, δεν υπάρχουν πολιτιστικές εγκαταστάσεις. Για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις, τις οποίες διοργανώνει τοπικός πολιτιστικός σύλλογος, κυρίως κατά τη διάρκεια του θέρους, χρησιμοποιούνται οι σχολικές αίθουσες. Επίσης υπάρχει και σύλλογος με χορευτικό τμήμα, συμμετοχή σε εκδηλώσεις του Δήμου και διοργάνωση επισκέψεων – εκδρομών.

Αθλητισμός

Υπάρχει γήπεδο ποδοσφαίρου και μπάσκετ. Το γήπεδο παρουσιάζει θεσμικά προβλήματα επειδή ένα τμήμα του οικοπέδου του εντάσσεται μέσα στη ζώνη του αιγιαλού η οποία είναι καθορισμένη καθ' όλο το μήκος της ακτογραμμής του δημοτικού διαμερίσματος.

Στην πλατεία του Πεταλιδίου, όπου συγκεντρώνονται οι δραστηριότητες αναψυχής, υπάρχει και παιδική χαρά.

Διοικητικές υπηρεσίες

Στο Πεταλίδι υπάρχει ΚΕΠ, πρώην Δημαρχείο με περιορισμένες δημοτικές υπηρεσίες, Τράπεζες (ΕΤΕ, ΑΤΕ), Ταχυδρομείο και Αστυνομικό Τμήμα. Από άποψη λοιπών εξυπηρετήσεων η περιοχή εξυπηρετείται από τη Μεσσήνη, για υπηρεσίες ΟΤΕ, ΔΕΗ, ΙΚΑ και ΔΟΥ, ενώ κατ' ευθείαν από την Καλαμάτα για υπηρεσίες που σχετίζονται με Πολεοδομία, Δασαρχείο και Πυροσβεστική της οποίας πυροσβεστικό κλιμάκιο διατίθεται κατά τη διάρκεια του θέρους και εγκαθίσταται στο Πεταλίδι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

2.1. Διάκριση του Αστικού Χώρου

Ο Ελλαδικός χώρος μετά το Ν.Δ. 17/07/1923 διαιρέθηκε στις εξής τρεις κατηγορίες:

Περιοχές εντός εγκεκριμένου σχεδίου. Είναι οι περιοχές που έχουν το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο. Ο ΓΟΚ 85 ορίζει ως εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο οικισμού ή σχέδιο πόλης ή πολεοδομικό σχέδιο ή πολεοδομική μελέτη, το διάγραμμα με τον τυχόν ειδικό πολεοδομικό κανονισμό, που έχει εγκριθεί σύμφωνα με τις οικίες διατάξεις και καθορίζει τους ειδικούς όρους δόμησης, τους κοινόχρηστους και δομήσιμους χώρους και τις επιτρεπόμενες χρήσεις σε κάθε τμήμα ή ζώνη του οικισμού.

Περιοχές των οικισμών προ του 1923. Είναι οι οικισμοί που στερούνται εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου, όπως ορίστηκε προηγουμένα και η δόμηση ρυθμίζεται με το Π.Δ.2-2-81 ΦΕΚ 138/Δ/81. Οι περιοχές των οικισμών αυτών αποτελούν ένα ενιαίο οικιστικό σύνολο με πολεοδομικό σχέδιο που προκύπτει από την υφιστάμενη ανάπτυξη τους. Τα όρια τους έχουν καθοριστεί, καθορίζονται και επανακαθορίζονται με απόφαση της οικείας Νομαρχίας. Μεγαλύτεροι περιορισμοί ισχύουν για τους χαρακτηρισμένους ως διατηρητέους οικισμούς.

Περιοχές εκτός σχεδίου. Είναι οι περιοχές που βρίσκονται εκτός των δύο προηγούμενων περιπτώσεων, στις οποίες επιτρέπεται η νόμιμη παραγωγή αστικού χώρου για κάλυψη αντίστοιχων αναγκών. Οι περιοχές αυτές μπορούν να οικοδομηθούν νόμιμα βάσει Προεδρικών Διαταγμάτων, να επεκταθεί σε αυτές το σχέδιο πόλης ή να ενταχθούν τμήματα στο σχέδιο με το Ν. 1337/1983 & 2508/1997, να δοθούν σε οικοδομικούς συνεταιρισμούς, να οικοδομηθούν με προγράμματα οργανωμένης δόμησης κ.α.

2.2. Θεσμικό Πλαίσιο Δόμησης Οικισμών του Δήμου Πεταλιδίου

[πηγή: Μελέτη ΣΧΟΟΑΠ Δήμων Αίπειας, Κορώνης, Πεταλιδίου, Α' Φάση, 2006]

Στο σύνολο των 27 οικισμών του Καποδιστριακού Δήμου Πεταλιδίου εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο δεν έχει κανένας οικισμός, σκαρίφημα δε ορίων διαθέτουν μόνο οι οικισμοί Αχλαδοχώρι, Δάρας, Δάφνη, Δροσιά και Πανιπέρι. Ειδικά για τους οικισμούς Πεταλίδι, Τζάνες, Καλαμάκι, Ριζόμυλος, Αγία Σωτήρα, Φόροι, Χελωναριά και Άνω Δροσιά

τίθεται ζήτημα εγκυρότητας σκαριφήματος ορίων, με τους οικισμούς Τζάνες, Φόροι, Χελωναριά, Άνω Δροσιά και Αγία Σωτήρα να μην έχουν απογραφεί κατά το έτος 1923. με βάση τις διατάξεις για τους οικισμούς κάτω των 2000 κατοίκων έχουν οριοθετηθεί οι οικισμοί Μαθία και Καλοχώρι.

Οικισμοί χωρίς όρια είναι οι οικισμοί Χελωναριά, Άνω Δροσιά, Καρποφόρα, Καστάνια, Κόκκινο, Παναίικα, Λύκισσα, Αγνάντιο, Γαμβριά, Τρύπες και Νερόμυλος.

Χαρακτηρισμένοι ως στάσιμοι οικισμοί με κέντρο είναι οι οικισμοί Αχλαδοχώρι, Δάρας, Δροσιά, Καρποφόρα, Ριζόμυλος, Καστάνια, Κόκκινο, Παναίικα, Λυκίσιςσα, Αγνάντιο, Γαμβριά, Πανιπέρι και Αγία Σωτήρα, ενώ ως στάσιμοι χωρίς κέντρο οι οικισμοί Δάφνη, Άνω Δροσιά, Τρύπες και Νερόμυλος. Οι οικισμοί Πεταλίδι και Καλαμάκι χαρακτηρίζονται επιπλέον παραλιακοί.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Πολεοδομίας Καλαμάτας, το Πεταλίδι (περιοχή μελέτης) έχει οριοθετηθεί με αποφάσεις Νομαρχών σαν οικισμός προϋφιστάμενος του 1923. Οι όροι δόμησης προσδιορίζονται από το ΠΔ/2-3-81(ΦΕΚ 138Δ/13.3.81) περί «οικισμών προ της 16.8.1923». Η αρτιότητα προσδιορίζεται σε αυτή την περίπτωση στα 2000μ² και κατά παρέκκλιση στα 300μ² για όσα οικόπεδα υπήρχαν κατά την 25-07-1979 και σε οικόπεδα με όποιες διαστάσεις και επιφάνεια είχαν εφόσον υπήρχαν πριν την 2-07-1968. Ο συντελεστής δόμησης είναι κλιμακούμενος και κατά περίπτωση μπορεί να κυμανθεί από 1,6 για τα μικρά οικόπεδα έως 0,25 για τα μεγάλα. Πρακτικά ο Σ.Δ. που επιτρέπεται για τα οικόπεδα μεγέθους 300 – 500μ² είναι 0,8.

Όπως προαναφέρθηκε τίθεται ένα θέμα εγκυρότητας του σκαριφήματος των ορίων του Πεταλιδίου, έτσι αν το κατατάξουμε στην κατηγορία οικισμοί προϋφιστάμενοι του 1923 χωρίς σκαρίφημα ορίων, οι όροι δόμησης καθορίζονται από το ίδιο Π. Διάταγμα και είναι όμοιοι με πριν. Ενώ προκειμένου να οικοδομηθεί κάποιο οικόπεδο προηγείται αυτοψία της πολεοδομικής αρχής προκειμένου να διαπιστωθεί να βρίσκεται στον πυρήνα του παλιού οικισμού.

Τα βασικά πολεοδομικά χαρακτηριστικά του οικισμού υποδηλώνουν μια στοιχειώδη αστική οργάνωση με διαμορφωμένο πολεοδομικό κέντρο γραμμικής μορφής κατά μήκος της οδού

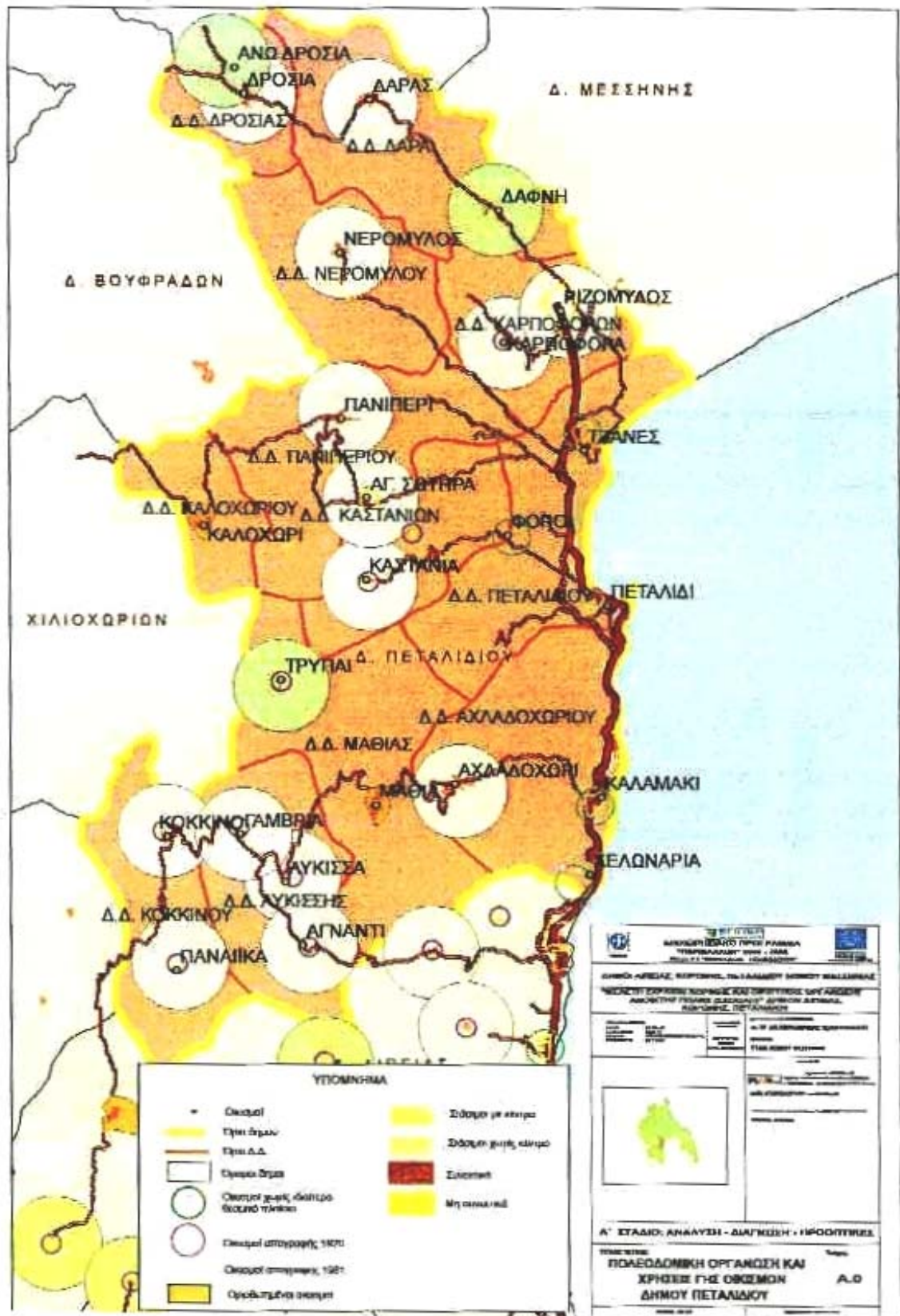
εισόδου προς τον οικισμό και σε κεντροβαρική θέση που περιβάλλει επιπλέον τη βασική πλατεία και την εκκλησία. Στο κέντρο του οικισμού συγκεντρώνεται το εμπόριο, οι διοικητικές υπηρεσίες, τα επαγγελματικά εργαστήρια, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια κλπ. Σε συνδυασμό με την κατοικία. Επίσης στην παραλιακή ζώνη σε άμεση σχέση και με την πλατεία αναπτύσσονται ορισμένες λειτουργίες αναψυχής που στρέφονται προς το παράκτιο μέτωπο, καθώς και τα τουριστικά καταλύματα. Οι λοιπές εξυπηρετήσεις κοινωνικού εξοπλισμού του οικισμού κατανέμονται στα δυτικά του οικισμού σε διάφορες θέσεις.

Ο οικισμός Τζάνες, μη καταγεγραμμένος οικισμός κατά την απογραφή του 1923, με πληθυσμό, το 2001, 142 κατοίκους εμφάνισε μικρή δημογραφική αύξηση κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας και είναι δομημένος ανατολικά του κεντρικού παραλιακού δρόμου και σε σχετικά μικρή απόσταση από το παραλιακό μέτωπο.

Στην περιβάλλουσα του συνεκτικού τμήματος του οικισμού υπάρχουν δενδροκαλλιέργειες ελιάς. Ο πυρήνας του οικισμού αναπτύσσεται εκατέρωθεν του κεντρικού δρόμου. Στον οικισμό υπάρχει εκκλησία.

Ο οικισμός Φόροι, μη καταγεγραμμένος οικισμός κατά την απογραφή του 1923, χωρίς σκαρίφημα ορίων και με πληθυσμό, το 2001, 37 κατοίκους, είναι δομημένος σε λίγες συστάδες κατοικιών δυτικά του παραλιακού δρόμου, χωρίς πολεοδομικό κέντρο. Οι συστάδες των κατοικιών είναι διάσπαρτες, χωρίς να σχηματίζεται ένας βασικός πυρήνας.

Οικιστική ανάπτυξη στον περιαστικό χώρο: Τουρισμός - Παραθερισμός στο Πεταλίδι Μεσσηνίας

Εικόνα 2.1.: Απεικόνιση θεσμικού πλαισίου οικισμών Δήμου Πεταλιδίου. Πηγή: ΣΧΟΟΑΠ, Α' φάση, 2006.

2.3. Θεσμικό Πλαίσιο Χωροταξικού και Πολεοδομικού Σχεδιασμού

Στη συνέχεια αναφέρονται ρυθμίσεις κανονιστικού περιεχομένου, καθώς και ορισμένα θέματα χωροταξικού σχεδιασμού και σχετικά νομοθετήματα.

2.3.1. Ο Ν. 2742 – Χωροταξικός Σχεδιασμός

Ο Ν. 2742 / 99 θεσπίζει γενικές αρχές και στόχους χωροταξικού σχεδιασμού της χώρας, ορίζει τα όργανα και τις διαδικασίες θέσπισης επί μέρους νομοθετημάτων που αποτελούν τα λεγόμενα «Πλαίσια» Χωροταξικού Σχεδιασμού αλλά και ορισμένους μηχανισμούς για την εφαρμογή συγκεκριμένων χωροταξικών παρεμβάσεων, που συνδυάζονται και με χρηματοδοτικούς μηχανισμούς.

Το ΣΧΟΟΑΠ της περιοχής συνδέεται με τον Ν.2742 μέσω του άρθρου 9 «Συνέπειες της έγκρισης των Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΧΣΑΑ)», όπου οφείλει να εναρμονίζεται με τις επιλογές ή κατευθύνσεις των εγκεκριμένων Περιφερειακών Πλαισίων.

Κατευθύνσεις Χωροταξικού Σχεδίου Περιφέρειας Πελοποννήσου

(Με έντονα γράμματα παρουσιάζονται όσα ισχύουν για την περιοχή μελέτης και την ευρύτερη περιοχή της).

Το ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Πελοποννήσου το οποίο έχει εγκριθεί με την Υ.Α. 25294/25 Ιουνίου 2003/ΦΕΚ 1485/Β/10 Οκτωβρίου 2003, θέτει ως στρατηγικές επιλογές χωρικής ανάπτυξης τις εξής:

- Ενίσχυση του ρόλου των αστικών κέντρων στην ευρύτερη περιοχή επιρροής τους, ώστε να καταστούν μοχλός δημιουργίας, διάχυσης και στήριξης της χωρικής ανάπτυξης και να βελτιωθούν και εξισορροπηθούν οι συνθήκες και η ποιότητα ζωής (πόλοι ανάπτυξης – προσέλκυση προωθητικών δραστηριοτήτων).
- Εξοπλισμός των αστικών κέντρων με σύγχρονες και νέες διοικητικές και κοινωνικές υπηρεσίες ως και υπηρεσίες πολιτισμού, εμπορίου κ.λ.π. στο

πλαίσιο αποκεντρωμένης διοίκησης, ως και με την ανάπτυξη υποδομών έρευνας και τεχνολογίας.

- Αναδιάρθρωση – ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου σε επίπεδα λειτουργικής, διοικητικής και οικονομικής αλληλεξάρτησης.
- Οργάνωση των ορεινών περιοχών ως πεδίων παρεμβάσεων με κατεύθυνση κυρίως προς τις ήπιες δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού και αναψυχής, με ένταξη και ανάδειξη των παραδοσιακών οικισμών, τη δημιουργία κέντρων βιοτεχνικών – οικοτεχνικών δραστηριοτήτων, συνδεδεμένων με τη δασική διαχείριση, ειδικές καλλιέργειες, βιολογική γεωργία – κτηνοτροφία και εν γένει ενίσχυση της πολυδραστηριότητας.
- Ελεγχόμενη αξιοποίηση των παράκτιων περιοχών (προστασία - διαχείριση).
- Δημιουργία ενιαίου πλέγματος πολιτισμικών πυρήνων υπερεθνικής εμβέλειας και ένταξης, σε συνδυασμό με τα επί μέρους τοπικά πολιτιστικά στοιχεία και ιστορικές διαδρομές, σε επί μέρους υποσύνολα ειδικών ενδιαφερόντων.
- Ανάδειξη των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους με παράλληλη προστασία και πρόβλεψη δραστηριοτήτων που θα ενισχύσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη (περιοχές 2000, υγροβιότοποι, ορεινοί δρόμοι, ποταμοί, λίμνες, οικοσυστήματα, φυσικά τοπία).
- Αναδιάρθρωση, ιεράρχηση και προώθηση του πλέγματος των αναγκαίων τεχνικών και κοινωνικών υποδομών.
- Έλεγχος χρήσεων γης για προστασία και βιώσιμη ανάπτυξη των φυσικών πόρων μέσα από τους υφιστάμενους θεσμούς και μηχανισμούς του χωροταξικού, πολεοδομικού σχεδιασμού και της προστασίας περιβάλλοντος.

Οι κυρίαρχοι **Πόλοι** και **Άξονες** ανάπτυξης της Περιφέρειας είναι οι εξής:

Πόλοι Ανάπτυξης

- Κύριοι πόλοι ανάπτυξης διαπεριφερειακής εμβέλειας: Τρίπολη, Καλαμάτα, Κόρινθος
- Δευτερεύοντες πόλοι ανάπτυξης περιφερειακής εμβέλειας : Ναύπλιο – Άργος – Καλαμάτα.
- Πόλοι με ειδικό υπερτοπικό ρόλο: Μεγαλόπολη (ενεργειακό κέντρο)
- Ενδοπεριφερειακά κέντρα ανάπτυξης (τοπικοί πόλοι): Λουτράκι – Κιάτο – Νεμέα – Γκούρα, Κρανίδι – Λυγουριό, Άστρος – Λεωνίδιο – Λαγκάδια, Γύθειο – Νεάπολη – Σκάλα – Βλαχιώτης – Αρεόπολη, **Μεσσήνη – Πύλος - Κυπαρισσία – Καρδαμύλη.**

Άξονες Ανάπτυξης

Κύριοι εθνικής και διαπεριφερειακής εμβέλειας

- Αθήνα, Κόρινθος, Πάτρα (ΠΑΘΕ οδικός και σιδηροδρομικός), διεθνούς και ευρωπαϊκής εμβέλειας.
- Αθήνα, Κόρινθος, Τρίπολη, Καλαμάτα (εθνικής εμβέλειας).
- Καλαμάτα, Κυπαρισσία, Πάτρα, Ρίο – Αντίρριο, Δυτικός Άξονας (διεθνούς και ευρωπαϊκής εμβέλειας).

Δευτερεύοντες περιφερειακής εμβέλειας

- Πάτρα, Τρίπολη(ορεινή διαδρομή), Καλαμάτα, Γύθειο (διασύνδεση Περιφέρειας).
- Επίδαυρος, Ναύπλιο, Άστρος, Τρίπολη, Ολυμπία (σύνδεση βασικών πολιτιστικών πόρων).
- **Πύλος, Μεθώνη, Κορώνη, Καλαμάτα, Καρδαμύλη, Αρεόπολη, Γύθειο, Μονεμβασιά, Νεάπολη.**
- Κόρινθος, Επίδαυρος, Κρανίδι, Ερμιόνη.
- Καλαμάτα, Σπάρτη.
- Καλαμάτα, Μεγαλόπολη, Πύργος.
- Κιάτο, Νεμέα, Άργος.

- **Καλαμάτα, Πύλος, Κυπαρισσία.**
- Καλαμάτα, Σκάλα, Μονεμβασιά, Νεάπολη.
- **Καλαμάτα, Μεσσήνη, Πύλος, Γαργαλιάνοι, Φιλιατρά, Κυπαρισσία.**

Θαλάσσιοι κύριοι Άξονες ανάπτυξης εθνικής και διαπεριφερειακής εμβέλειας

- Άξονας – Λιμάνι Αγίων Θεοδώρων με τον ευρύτερο Μεσογειακό χώρο.
- **Άξονας – Λιμάνι Καλαμάτας, Κρήτη, Ιταλία, Μεσόγειος (μακροπρόθεσμα).**
- Άξονας – Λιμάνι Καλαμάτας, Λιμάνι Πάτρας, Αδριατική (μακροπρόθεσμα).

Δευτερεύοντες θαλάσσιοι άξονες περιφερειακής εμβέλειας

- Γύθειο, Κρήτη
- Ναύπλιο, Πειραιάς, νησιά Σαρωνικού, Κυκλάδες.

Χωρικές αναπτυξιακές ενότητες με ομοιογενή αναπτυξιακά χαρακτηριστικά

Συγκροτούνται 13 χωρικές ενότητες με κριτήρια μορφολογίας εδάφους, κοινωνικο – ιστορικά και παραγωγικών δυνατοτήτων με σκοπό το σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων ολοκληρωμένης ανάπτυξης. Οι αναπτυξιακές ενότητες περιλαμβάνουν:

- Τα οικιστικά κέντρα 1^{ου} και 2^{ου} επιπέδου και τις ευρύτερες περιοχές τους.
- Τα οικιστικά κέντρα 3^{ου} , 4^{ου} «ενισχυμένου» και **4^{ου} επιπέδου** (ανήκει η περιοχή μελέτης) που καλούνται να λειτουργήσουν ως τοπικοί αναπτυξιακοί πόλοι.

Χωρικές κατηγορίες

- Αγροτικές – περιαστικές περιοχές
- **Αγροτικές περιοχές με ιδιαίτερα ιστορικά χαρακτηριστικά και δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης**

- Αγροτικές περιοχές με δυνατότητες αγροτικής ανάπτυξης, ήπιων δραστηριοτήτων εναλλακτικών μορφών τουρισμού και αναψυχής (πολυδραστηριότητες).
- Ορεινές περιοχές με δυνατότητες εναλλακτικών μορφών τουρισμού και αναψυχής (πολυδραστηριότητες).

Ειδικά για το **Νομό Μεσσηνίας**

Άξονες Ανάπτυξης

Ο Νομός διασχίζεται από βορρά προς το νότο από τους αναπτυξιακούς άξονες της Περιφέρειας:

- Αθήνα, Κόρινθος, Τρίπολη, Καλαμάτα. (εθνικής εμβέλειας)
- Καλαμάτα, Κυπαρισσία, Πάτρα, Ρίο – Αντίρριο, Δυτικός Άξονας. (διεθνούς και ευρωπαϊκής εμβέλειας)

Επίσης από:

- Τους δευτερεύοντες άξονες περιφερειακής εμβέλειας: Πύλος – Μεθώνη – Κορώνη – Καλαμάτα – Καρδαμύλη – Αρεόπολη – Γύθειο – Μονεμβασιά – Νεάπολη, Καλαμάτα – Σπάρτη, Καλαμάτα – Πύλος – Κυπαρισσία και Καλαμάτα – Μεσσήνη – Πύλος – Γαργαλιάνοι – Φιλιατρά – Κυπαρισσία.

Ως κύριος θαλάσσιος άξονας σε μακροπρόθεσμη προοπτική ορίζεται ο άξονας λιμάνι Καλαμάτας – Κρήτη – Ιταλία – Μεσόγειος και ο άξονας λιμάνι Καλαμάτας – λιμάνι Πάτρας – Αδριατική.

Πόλοι Ανάπτυξης

Ως κύριος πόλος ανάπτυξης ορίζεται η Καλαμάτα και ως ενδοπεριφερειακά κέντρα ανάπτυξης(τοπικοί πόλοι) η **Μεσσήνη**, η Πύλος, η Κυπαρισσία και η Καρδαμύλη.

Ειδικά ως προς την έδρα του Νομού, το αστικό κέντρο της **Καλαμάτας**, το ΠΠΧΣΑΑ προβλέπει αναφορικά με το ρόλο της τα εξής:

Περιφερειακό κέντρο με τριτογενείς δραστηριότητες, εμπορευματικό κέντρο, πόλος ευρύτερης εμβέλειας πολιτιστικών και τουριστικών δραστηριοτήτων και εν δυνάμει συγκοινωνιακός κόμβος συνδυσασμένων μεταφορών. Έδρα τμημάτων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, καθώς και ερευνητικών κέντρων της ΓΓΕΤ, ΤΕΙ. Στη ζώνη άμεσης εξάρτησης και επιρροής της Καλαμάτας περιλαμβάνονται οι Δήμοι Άριος, Θουρίας και Αρφαρών, ενώ ως συμπληρωματικό δορυφορικό αστικό κέντρο υποστήριξης αγροτικών – βιομηχανικών και τουριστικών δραστηριοτήτων της ευρύτερης περιοχής λειτουργεί το οικιστικό κέντρο 3^{ου} επιπέδου στη Μεσσήνη.

Οι αναλυτικές κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ που αφορούν την περιοχή μελέτης, ως Καποδιστριακό ΟΤΑ του Πεταλιδίου, που ίσχυε το 2003 που ψηφίστηκε, είναι κατά κατηγορία οι εξής:

Στην αξιολόγηση της χωροταξικής οργάνωσης της Περιφέρειας Πελοποννήσου ο Δήμος **εντάσσεται στις παράκτιες ζώνες ήπιας τουριστικής ανάπτυξης** και γειτνιάζει με την παρόμοια ζώνη της Κορώνης.

Σε σχέση με το Πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας **εντάσσεται σε ζώνη αγροτικών περιοχών με ιδιαίτερα ιστορικά χαρακτηριστικά και δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης.**

Η περιοχή μελέτης είναι μια κατεχοχόν παράκτια περιοχή, με λίγα ορεινά τμήματα.

Άξονες και Πόλοι Ανάπτυξης

Η περιοχή μελέτης εξαρτάται άμεσα από το αστικό κέντρο της Μεσσήνης / οικιστικό κέντρο 3^{ου} επιπέδου, και σε μικρότερο βαθμό από το αστικό κέντρο της Καλαμάτας / οικιστικό κέντρο 2^{ου} επιπέδου, **η δε περιοχή μελέτης χαρακτηρίζεται ως οικιστικό κέντρο 4^{ου} επιπέδου.**

Η περιοχή μελέτης επίσης επηρεάζεται από τον δευτερεύοντα άξονα περιφερειακής εμβέλειας: Καλαμάτα – Μεσσήνη – Πύλος –Γαργαλιάνοι – Φιλιατρά – Κυπαρισσία.

Χωρικές Κατηγορίες με ομοιογενή χαρακτηριστικά

Η περιοχή μελέτης εντάσσεται στην κατηγορία – μικρο-περιφέρεια προγραμματισμού των αγροτικών περιοχών με ιδιαίτερα ιστορικά χαρακτηριστικά και δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης, συγκεκριμένα δε στην ενότητα Νότιο – Δυτική Μεσσηνία – περιοχή Πυλίας με δυναμικό οικιστικό κέντρο 3^{ου} επιπέδου κυρίως την Πύλο και την Κορώνη. Σε αυτήν περιλαμβάνονται 7 ΟΤΑ (22,6 % του συνόλου) με πληθυσμό της τάξεως των 25.000 κατ. Ήτοι 14,3 του συνολικού πληθυσμού του Νομού και διάρθρωση της απασχόλησης (ΕΣΥΕ 91) κατά τομέα: πρωτογενής 62,8 %, δευτερογενής 3,7 %, τριτογενής 33,5 %.

Αναπτυξιακό Πλαίσιο – Χωρική εξειδίκευση παραγωγικών δραστηριοτήτων

Στους στόχους για το Αναπτυξιακό πλαίσιο οι κατευθύνσεις που αφορούν την ευρύτερη περιοχή μελέτης κατά παραγωγικό τομέα είναι οι εξής:

Πρωτογενής Τομέας

- Αναβάθμιση της ποιότητας της παραγωγής και βελτίωση των δομών εμπορίας και μεταποίησης.
- Προώθηση επώνυμων προϊόντων και ονομασίας προέλευσης.
- Ενίσχυση βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, τυποποίηση, παραδοσιακά προϊόντα.
- Ανανέωση, εκπαίδευση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού (ως κρίσιμη συνιστώσα).

Δευτερογενής Τομέας

- Ενίσχυση βιοτεχνικής δραστηριότητας (σύνδεση με τον πρωτογενή και ενίσχυση ΜΜΕ)

Τριτογενής Τομέας

- Ανάπτυξη ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων με αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.
- Προώθηση των αναγκαίων υποδομών (υγρά και στερεά απόβλητα, διαχείριση υδάτινων πόρων, αναβάθμιση μεταφορικών υπηρεσιών)
- Αξιοποίηση και ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων και ένταξη τους στις πολιτιστικές και λοιπές ειδικές διαδρομές ανάπτυξης εναλλακτικού τουρισμού.
- Εμπλουτισμός και εξοπλισμός των αντίστοιχων μουσείων και μουσειακών εκθεμάτων και συλλογών. Μελέτη καταγραφής, συντήρησης και ανάδειξης των αρχαιολογικών, βυζαντινών, μεσαιωνικών και νεότερων μνημείων.
- Ίδρυση κέντρου ανάπτυξης των Αρχαιολογικών Χώρων διεθνούς εμβέλειας (Επίδαυρος – Μυκήνες, Άργος, Αρχαία Κόρινθος, Μυστράς, Αρχαία Μεσσήνη, Γεράκι, Μονεμβασιά, Μάνη) και σύνδεση της λειτουργίας του με «προωθητικές βιομηχανίες», όπως βιομηχανία ήχου, εικόνας, εκδόσεων, εκτυπώσεων κλπ.
- Στήριξη δράσεων για την κήρυξη των παραδοσιακών και ιστορικών οικισμών ή τμημάτων τους, θεσμοθέτηση ειδικών όρων δόμησης και μελέτες αξιοποίησης των ιδιαιτεροτήτων και συγκριτικών πλεονεκτημάτων τους, ως και ένταξης σε προγράμματα ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού (ξενώνες, τοπικές συλλογές, βιβλιοθήκες, πολιτιστικά κέντρα κλπ.)
- Πολεοδομικές παρεμβάσεις για την ανάδειξη των κτιρίων αρχιτεκτονικών και παραδοσιακών στοιχείων και λειτουργίας των ιστορικών κέντρων πόλεων (αστικά κέντρα και μικρότερες πόλεις).
- Πολεοδομικές παρεμβάσεις για την ανάδειξη παραδοσιακών και αρχιτεκτονικών στοιχείων των οικισμών και του περιβάλλοντος ευρύτερου χώρου τους (γεφύρια, κρήνες, πλατείες κλπ.)
- Ενίσχυση αθλητικής υποδομής των οικιστικών κέντρων – μελέτες για την κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων.
- Ενίσχυση των τοπικών πολιτιστικών δραστηριοτήτων και επιχειρήσεων πολιτιστικής ανάπτυξης (θέατρο, μουσική, χορός κλπ.) και σύνδεση τους με δίκτυα αντίστοιχων δράσεων της Ε.Ε. και οργάνωσης φεστιβάλ.

- Ανάπτυξη και αναβάθμιση των συμβατικών τουριστικών υπηρεσιών και ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, ενίσχυση εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής.
- Μελέτη οργάνωσης κυκλωμάτων – διαδρομών εξειδικευμένων μοναδικών ή / και συνδυασμένων αντικειμένων ενδιαφέροντος.

Δομημένο Ανθρωπογενές Περιβάλλον

- Εφαρμογή προγραμμάτων και σχεδίων ανάπλασης / ανάδειξης / αξιοποίησης, ιστορικών μνημείων και στοιχείων αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και παράδοσης.
- Κήρυξη των ιστορικών και παραδοσιακών οικισμών ή τμημάτων αυτών, ως διατηρητέων και αντίστοιχη θέσπιση όρων προστασίας και ανάδειξης.
- Διαφύλαξη του δομημένου περιβάλλοντος από την άναρχη και ανεξέλεγκτη δόμηση, έλεγχος των χρήσεων γης και εξασφάλιση των απαιτούμενων λειτουργιών των οικισμών.
- Αποφυγή αναιτιολόγητων επεκτάσεων.

Διατήρηση Φυσικού Αποθέματος

- Αποφυγή αποψίλωσης δασών (δασοφύλαξη, διαχειριστικά σχέδια).
- Προστασία εδαφικών πόρων και εφαρμογή φυτοκομικών έργων.
- Ορθολογική χρήση και διαχείριση υπογείων και επιφανειακών υδάτων και αποφυγή υπεράντλησης.
- Πρόληψη της ρύπανσης των υδατικών πόρων από λύματα, αμέλεια, ατυχήματα και έλεγχος της ποιότητας του πόσιμου νερού.
- Η οριοθέτηση και προστασία των παρόχθιων ζωνών ποταμών, χειμάρρων και λοιπών υγροτόπων.

Μέτρα προστασίας

- Προστασία ακτών από τις πιέσεις ανάπτυξης και εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων.
- Οι ορεινοί όγκοι σε συνδυασμό με τις περιοχές ΦΥΣΗ 2000 του εθνικού καταλόγου πρέπει να αντιμετωπιστούν με την εκπόνηση ειδικών περιβαλλοντικών και διαχειριστικών μελετών για την προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση τους (οικοτουρισμός, ήπιες μορφές εναλλακτικού τουρισμού και δασική διαχείριση).
- Για τις περιοχές ΦΥΣΗ 2000 προτείνεται η ολοκλήρωση των ειδικών περιβαλλοντικών μελετών, η σύσταση φορέων διαχείρισης και η σύνδεση των φορέων με ΑΕΙ, Ινστιτούτα, κ.λ.π. η κατάρτιση μελετών διαδρομών κίνησης επισκεπτών, κ.α.

Παρεμβάσεις στον Παράκτιο Χώρο

- Καθορισμός αιγιαλού σε όλο το μήκος της ακτής.
- Άμεση οριοθέτηση όλων των παράκτιων οικισμών σε απόσταση τουλάχιστον 1 χλμ από την ακτή.
- Θεσμοθέτηση όλων των περιοχών προστασίας.
- Κατά προτεραιότητα εκπόνηση ΣΧΟΟΑΠ, με το οποίο θα είναι δυνατή, εφόσον είναι συμβατή, η ανάπτυξη ΠΕΡΠΟ, ως και συγκεκριμένων ζωνών τουριστικών ζωνών ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων στα όρια των παράκτιων ΟΤΑ.
- Προσδιορισμός και οριοθέτηση των σημαντικών ρεμάτων εντός του παράκτιου ΟΤΑ.
- Απαγόρευση διάνοιξης ιδιωτικών και αγροτικών οδών σε απόσταση μικρότερη τουλάχιστον των 100μ. από την ακτογραμμή (κρίσιμη ζώνη).
- Έλεγχος και προστασία από τη ρύπανση των χερσαίων και θαλάσσιων ανθρώπινων δραστηριοτήτων.
- Προώθηση κατά προτεραιότητα βιολογικών καθαρισμών και προώθηση των απορριμμάτων σε ΧΥΤΑ.

- Υγειονομική πιστοποίηση καταλληλότητας ακτών για κολύμβηση.

2.3.2. Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Παράκτιο Χώρο (ΕΠΧΣΑΑ)

Στην εθνική κλίμακα θεώρησης εντάσσεται το «Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Παράκτιο Χώρο» στο πλαίσιο του οποίου παρέχονται χωροταξικές κατευθύνσεις για την ολοκληρωμένη διαχείριση του παράκτιου χώρου (όπως η περιοχή μελέτης).

Το θαλάσσιο τμήμα του παράκτιου χώρου αποτελείται από την ζώνη που ορίζεται από την ακτογραμμή και την ισοβαθή των 50 μέτρων. Σε οποιαδήποτε περίπτωση το πλάτος της δεν μπορεί να είναι μικρότερο των 200 μέτρων.

Το χερσαίο τμήμα του παράκτιου χώρου, που κατά κανόνα αποτελεί υποσύνολο εδαφικής περιφέρειας ενός ή περισσοτέρων παράκτιων Ο.Τ.Α., που συγκροτούν μια φυσική ή και ανθρωπογεωγραφική ενότητα.

Ζώνες διαχείρισης του παράκτιου χώρου

Κρίσιμη ζώνη: Το κομμάτι αυτό του παράκτιου χώρου ονομάζεται «κρίσιμη ζώνη» και περιλαμβάνει θαλάσσιο και χερσαίο τμήμα. Το θαλάσσιο τμήμα της κρίσιμης ζώνης ταυτίζεται με το θαλάσσιο τμήμα του παράκτιου χώρου. Το χερσαίο τμήμα της κρίσιμης ζώνης καθορίζεται από τα Γ.Π.Σ. και τα Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.. Το ελάχιστο πλάτος της ζώνης ορίζεται σε 100μέτρα. Κατά τον προσδιορισμό του λαμβάνονται υπόψη η γεωγραφική διάσταση και η γεωμορφολογία της περιοχής καθώς και περιβαλλοντικά κριτήρια(περιλαμβάνονται υποχρεωτικά, ευαίσθητα οικοσυστήματα όπως αμμοθίνες, εκβολές και δέλτα ποταμών, άλλοι υδροβιότοποι που βρίσκονται σε άμεση φυσική και λειτουργική συσχέτιση με τη ζώνη των 100 μέτρων).

Κατευθύνσεις Διαχείρισης

Στην **κρίσιμη ζώνη**, επιδιώκεται ο περιορισμός στο μέτρο του δυνατού, της δημιουργίας νέων έργων, εγκαταστάσεων και δομικών κατασκευών. Από τον περιορισμό αυτό εξαιρούνται κατεξοχήν έργα ή δραστηριότητες που από τη φύση τους συνδέονται λειτουργικά με τη ζώνη και απαραίτητα χωροθετούνται σε αυτή (π.χ. λιμενικά έργα πάσης φύσεως, ναυπηγεία, υδατοκαλλιέργειες κλπ.) στη βάση των σχεδίων διαχείρισης της χωρικής ενότητας.

Η **δυναμική ζώνη** είναι μια περιοχή μετάβασης από την κρίσιμη παράκτια ζώνη στον αμιγώς ηπειρωτικό χώρο καθώς η αλληλεπίδραση των στοιχείων της φύσης (έδαφος – νερό – αέρας) είναι λιγότερο άμεση. Η πολιτική διαχείρισης της δυναμικής ζώνης εστιάζεται στην οργάνωση και στον έλεγχο της έντασης των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων, κατά τρόπο ώστε να αξιοποιούνται τα συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε χωρικής ενότητας με εφαρμογή των αρχών της αειφορίας, καθώς και στην εφαρμογή πρακτικών, φιλικότερων προς το περιβάλλον.

Το ΕΠΧΣΑΑ για τον παράκτιο χώρο αποτελεί βασικό κατευθυντήριο πλαίσιο για το σχεδιασμό και τη διαχείριση του Δήμου Πεταλιδίου που είναι παραλιακός ΟΤΑ.

Οι κύριες κατευθύνσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά το σχεδιασμό του Δήμου, είναι οι εξής:

- Ο προσδιορισμός της κρίσιμης ζώνης η οποία σύμφωνα με τις κατευθύνσεις δεν μπορεί να είναι μικρότερου πλάτους από 100μ.
- Ο προσδιορισμός της δυναμικής ζώνης.
- Η τήρηση των κατευθύνσεων που κατά περίπτωση προβλέπει το Ειδικό Πλαίσιο για τις δύο κατηγορίες ζωνών, κυρίως μέσα στην κρίσιμη ζώνη.

2.3.3. Ο Ν. 2508 / 97 Βιώσιμη Οικιστική Ανάπτυξη

Πρόκειται για τροποποίηση και επέκταση του Ν. 1337/83 βάσει του οποίου λειτούργησε η Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης της χώρας (ΕΠΑ) στην δεκαετία του '80 και

μεγάλο μέρος της δεκαετίας του '90. Οι έννοιες ΣΧΟΟΑΠ και ΓΠΣ σχεδόν ταυτίζονται ως προς τις διαδικασίες, το περιεχόμενο καθώς και τις συνέπειες, απλώς τα ΣΧΟΟΑΠ είναι σχέδια που εκπονούνται στο σύνολο της έκτασης του πρωτοβάθμιου ΟΤΑ που δεν περιλαμβάνει στα όρια του οικισμού άνω των 2.000 κατοίκων.

Ο Ν. 2508/97 καθορίζει ζώνες χρήσεων γης στον εξωαστικό χώρο(Άρθρο 4 παρ. 3), προβλέπει πολεοδομικές ρυθμίσεις για οικισμούς κάτω των 2.000 κατοίκων (Άρθρο 14), περιοχές Ειδικής Προστασίας (Π.Ε.Π.), καθώς και περιοχές που πρόκειται να πολεοδομηθούν.

2.3.4. Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό

Σύμφωνα με το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό(3 - 10 - 2008), η περιοχή μελέτης ανήκει στην κατηγορία (B1) στις **Αναπτυσσόμενες Τουριστικά Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης Μαζικού Τουρισμού** του εθνικού χώρου Αναπτυσσόμενες Τουριστικά περιοχές.

Χαρακτηρίζονται από τα εξής στοιχεία:

- Συγκέντρωση ιδιαίτερων χαρακτηριστικών φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος.
- Αξιόλογη κατά περίπτωση ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων.
- Δυνατότητα για περαιτέρω βιώσιμη αξιοποίηση των πόρων που ενδιαφέρουν τον τουρισμό.
- Δυνατότητα διαφοροποίησης και εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος καθώς και διάχυση της ζήτησης.
- Ύπαρξη ή προγραμματιζόμενη ανάπτυξη αποδεκτού επιπέδου υποδομών.

Οι κατευθύνσεις που προτείνονται από το ειδικό πλαίσιο, είναι:

- Ανάδειξη στοιχείων ταυτότητας και αναγνωρισιμότητας της περιοχής.
- Μέτρα βελτίωσης της σήμανσης των πόλεων.

- Ένταξη των αναξιοποίητων τουριστικά πόρων της ενδοχώρας στο προσφερόμενο προϊόν, με παράλληλη προστασία και διαφύλαξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους.
- Μέτρα εξυγίανσης και βελτίωσης των περιοχών που συγκεντρώνουν σημαντικό αριθμό σημείων τουριστικού ενδιαφέροντος καθώς και των τουριστικών διαδρομών.
- Ανάλυση δράσεων αναβάθμισης του δομημένου χώρου, με πολεοδομικές παρεμβάσεις, όπως αναπλάσεις κοινοχρήστων και ιδιωτικών χώρων με αύξηση των ελεύθερων χώρων και του πρασίνου.
- Ανάλυση δράσεων οργάνωσης του άτυπα οικιστικά διαμορφωμένου εξωαστικού χώρου.
- Προστασία, ανάδειξη και αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος.
- Κατασκευή νέων, συμπλήρωση και αναβάθμιση υφιστάμενων τεχνικών, κοινωνικών (περίθαλψης και αθλητισμού), περιβαλλοντικών και πολιτιστικών υποδομών.
- Παροχή κινήτρων για ολοκληρωμένο εκσυγχρονισμό τουριστικών υποδομών.
- Κατασκευή νέων υποδομών φιλοξενίας και εστίασης, κατά προτεραιότητα εντός οικισμών και οργανωμένων υποδοχέων.
- Επανάχρηση αξιόλογων κτιρίων ή συνόλων.
- Παροχή κινήτρων για κατεδάφιση κτιρίων χρήσης τουρισμού που προσβάλλουν το τοπίο.
- Προσανατολισμός των ιδιωτικών επενδύσεων προς τη συμπλήρωση ελλείψεων σε τύπους και τάξεις καταλυμάτων και σε υποδομές που εμπλουτίζουν και αναβαθμίζουν το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν.
- Προώθηση μέτρων για τη βελτίωση της κυκλοφορίας και την ασφάλεια των πεζών.
- Ανάπτυξη τοπικών προγραμμάτων με στόχο τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών με παράλληλη παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής τους.
- Λήψη μέτρων για την έγκαιρη πρόληψη φαινομένων υποβάθμισης της ποιότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων με συνδυασμένη προβολή τους.

- Βελτίωση της προσβασιμότητας των δυσπρόσιτων τουριστικών πόρων.
- Ενθάρρυνση χωροθετήσεων που αξιοποιούν εναλλακτικούς πόρους (εκτός ηλίου και θάλασσας) κάθε προορισμού.
- Κατασκευή νέων καταλυμάτων 3, 4 και 5 αστέρων σε κατάλληλες θέσεις.
- Παροχή κινήτρων για αναβάθμιση παλαιότερων καταλυμάτων.

2.4. Τάσεις Οικιστικής Ανάπτυξης

[πηγή: Μελέτη ΣΧΟΟΑΠ Δήμων Αίπειας, Κορώνης, Πεταλιδίου, Α' Φάση, 2006]

Από τα προηγούμενα, διαφαίνεται σαφώς ο προσανατολισμός του αναπτυξιακού προτύπου της περιοχής μελέτης προς τον τουρισμό και τις δραστηριότητες που συνδέονται με αυτόν, διατηρώντας παράλληλα έναν σημαντικό τομέα πρωτογενών δραστηριοτήτων με τον οποίο θα συμμετέχει σε ένα σχήμα πολλαπλών απασχολήσεων και συμπληρωματικών εισοδημάτων.

Η τουριστική ανάπτυξη με τα χαρακτηριστικά που έχουν ήδη περιγραφεί, αλλά κυρίως η ανάπτυξη ενός σημαντικού τομέα παραθεριστικής ή/και δευτερεύουσας κατοικίας, δημιουργεί αυξημένες απαιτήσεις σε πολεοδομημένη γη και κτίρια. Ταυτόχρονα, η απαίτηση διασφάλισης των όρων άσκησης πρωτογενών δραστηριοτήτων και η ανάγκη διαφύλαξης του φυσικού περιβάλλοντος, που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, παραπέμπουν σε σχεδιασμένη και συνετή διαχείριση του εδάφους, δηλαδή στη θέσπιση πολιτικής γης στο επίπεδο του Δήμου της περιοχής μελέτης με συναινετικούς όρους, έτσι ώστε να αποφευχθεί η διάχυση της οικιστικής δραστηριότητας.

2.5. Το Οικιστικό Δίκτυο του Νομού Μεσσηνίας

Το οικιστικό δίκτυο του Νομού Μεσσηνίας χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι η πρωτεύουσα του, η Καλαμάτα, είναι το μεγαλύτερο αστικό συγκρότημα, το μόνο στο Νομό και το μεγαλύτερο της Περιφέρειας.

Η δομή του οικιστικού δικτύου του Νομού έχει διαμορφωθεί τόσο από τη γεωγραφική διάταξη και μορφολογία, όσο και από την ιστορική εξέλιξη των υποπεριοχών που

αδρομερώς συμβόλιζε ο διαχωρισμός στις τέσσερις επαρχίες (Επ. Καλαμάτας, Επ. Μεσσήνης, Επ. Τριφυλίας, Επ. Πυλίας).

Από το κύριο αστικό κέντρο όπου και συγκροτείται η μόνη αστικοποιημένη περιοχή του Νομού που μπορεί να χαρακτηριστεί ως το συγκρότημα Καλαμάτα – Μεσσήνη εξαρτώνται και τα υπόλοιπα κέντρα του Νομού.

- Ο Μελιγαλάς, το δεύτερο οικιστικό κέντρο της Επ. Μεσσήνης
- Η Κυπαρισσία με τη διαδοχή Φιλιατρά, Γαργαλιάνοι, Χώρα στην Επ. Τριφυλίας
- Το «τρίγωνο» Πύλος, Μεθώνη, Κορώνη στην Επ. Πυλίας
- Η Καρδαμύλη ως κέντρο της Μεσσηνιακής Μάνης

Η περιοχή μελέτης αποτελεί τμήμα του συστήματος αυτού, που αφορά την ανατολική πλευρά της Επ. Πυλίας.

Οι σχέσεις και εξαρτήσεις της περιοχής ασφαλώς αναφέρονται στο κέντρο της Καλαμάτας για τις περισσότερες υπηρεσίες του Τριτογενούς τομέα (δημόσιους ή ιδιωτικούς) και δευτερευόντως στη Μεσσήνη για ειδικές υπηρεσίες και εξυπηρετήσεις που αφορούν τον πρωτογενή τομέα και τις αγροτικές δραστηριότητες.

2.6. Χρήσεις Γης

Οι χρήσεις γης της περιοχής μελέτης, προέκυψαν από τις παρακάτω πηγές:

- CORINE Land Cover
- Στοιχεία Νομαρχίας
- ΕΣΥΕ
- Επιτόπια Έρευνα

Παρατηρήθηκε, ότι η περιοχή μελέτης είναι πεδινή περιοχή, με το 69 % των εκτάσεων να αποτελείται από καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγραναπαύσεις, το 20 % από δάση και βοσκοτόπους και το υπόλοιπο 12 % από λοιπές εκτάσεις.

2.6.1. Χρήσεις Γης του Εξωαστικού Χώρου

Η διάταξη των χρήσεων γης της ευρύτερης περιοχής, επηρεάζεται από το ανάγλυφο και τα εδαφολογικά χαρακτηριστικά, αλλά και από τον παραλιακό άξονα Ριζόμυλου – Κορώνης όπου συγκεντρώνονται και οι περισσότερες δραστηριότητες.

Σε μια γενική θεώρηση του χώρου, οι μη οικιστικές χρήσεις επικρατούν σε όλη την έκταση, με τις δασικές και τις χορτολιβαδικές να εντοπίζονται στα ορεινά. Οι αγροτικές εκτάσεις παρουσιάζουν μια ιδιαίτερη πολυπλοκότητα και κατακερματισμό.

Οι οικιστικές περιοχές εντοπίζονται στον παραλιακό άξονα με πόλους το Πεταλίδι(περιοχή μελέτης) και την Κορώνη. Οι υπόλοιπες περιοχές της ενδοχώρας τείνουν να συνδέονται με τα παραλιακά κέντρα, ακολουθώντας τον παραδοσιακό πολεοδομικό ιστό των χωριών.

Η εικόνα της ενδοχώρας αντιστρέφεται στα παράλια, όπου εμφανίζεται με κάποιες διακοπές μια διάχυση οικιστικών χρήσεων, που δημιουργούν, εκτός των θεσμοθετημένων περιοχών, ένα συνεχές μέτωπο δομημένου χώρου τουρισμού – αναψυχής με το γνωστό χαρακτήρα εποχικής λειτουργίας.

Οι χρήσεις αυτές εντοπίζονται, όπως είναι φυσικό, στο παραλιακό μέτωπο και αφορούν τουριστικές εγκαταστάσεις και χρήσεις υπηρεσιών χαρακτηριστικές για κάθε παραθεριστική περιοχή.

2.6.2. Συγκρούσεις Χρήσεων Γης

Από την κατανομή των δραστηριοτήτων στο χώρο και τη διαπίστωση ότι στον παραλιακό άξονα συνωστίζονται οι περισσότερες χρήσεις –συμβατές και ασύμβατες- προκύπτει ότι στην περιοχή δεν διαπιστώνονται σημαντικές συγκρούσεις χρήσεων. Σημειακά εντοπίζονται ορισμένες δραστηριότητες που κατατάσσονται στην κατηγορία μέσης όχλησης όπως σιδηροδρομική, ελαιουργία, εγκαταστάσεις κτηνοτροφικής παραγωγής κτλ.

Η διάσπαρτη κατανομή στο χώρο και καθώς και ο μικρός αριθμός των εγκαταστάσεων αυτών δεν παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα, πέραν αυτών που αφορούν τη νομιμότητα της εγκατάστασης.

Η εμφάνιση και η αύξηση των παραθεριστικών κατοικιών στην περιοχή έχει οδηγήσει σε μερική σύγκρουση των χρήσεων γης, καθώς αναπτύσσονται ακανόνιστα είτε σε εκτάσεις που προορίζονταν για αγροτικές καλλιέργειες, είτε σε εκτάσεις του αιγιαλού.

Παραλιακή ζώνη

Στην παραλιακή ζώνη και κατά μήκος του οδικού άξονα παρατηρείται σημαντική αύξηση παραθεριστικών και τουριστικών καταλυμάτων μεταξύ του κύριου οδικού άξονα και της ακτής, προδήλως σε σημεία με ενδιαφέρουσα τοπία, θέα και παραλίες κατάλληλες για κολύμβηση.

Η πυκνότητα της δόμησης αυξάνεται στη περιοχή μελέτης, στην οποία ο οδικός άξονας Ριζόμυλος – Κορώνη λειτουργεί ταυτόχρονα ως επαρχιακή οδός και ως τοπικός συλλεκτήριος, μια «σύγκρουση» της χρήσης του δρόμου που αφορά και την ασφάλεια των κατοίκων και των επισκεπτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΥΡΕΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

3.1. Ορισμός

Σήμερα, με τον όρο τουρισμός νοείται η πολυσύνθετη εκείνη βιομηχανία παροχής υπηρεσιών που περιλαμβάνει έναν αριθμό χειροπιαστών και μη συστατικών. Τα χειροπιαστά και ολοφάνερα συστατικά του τουρισμού περιλαμβάνουν τις μεταφορές, το φαγητό και το ποτό, τη διασκέδαση, τις ξεναγήσεις, τα αναμνηστικά και φυσικά τη διαμονή. Τα λιγότερο φανερά και μη χειροπιαστά συστατικά του εμπλέκουν με την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, την περιπέτεια ή απλά την απόδραση και την ξεκούραση.

Πιο ειδικά, ως τουρισμό μπορούμε να θεωρήσουμε τη μετακίνηση ενός ατόμου ή περισσοτέρων (ατομικός-μαζικός) από το γεωγραφικό περιβάλλον της μόνιμης διαμονής τους προς κάποιο, τουλάχιστον ένα, άλλο. Η μετακίνηση αυτή περιλαμβάνει τα εξής καθοριστικά στοιχεία:

- Δύο τουλάχιστον ή και περισσότερα περιβάλλοντα, όπως έχει ήδη αναφερθεί,
- Το ανθρώπινο στοιχείο,
- Την προσωρινότητα της μετακίνησης. Ο τουρίστας θα πρέπει να έχει εκ των προτέρων τη πρόθεση της επιστροφής στο γεωγραφικό περιβάλλον της μόνιμου διαμονής του.
- Την ικανοποίηση ψυχικών επιθυμιών και πνευματικών περιεργειών,
- Την δημιουργία οικονομικών δραστηριοτήτων.

Όμως, ποιος είναι ο σαφής ορισμός του τουρίστα;

Τουρίστες, θεωρούνται όλοι όσοι είναι προσωρινοί επισκέπτες και διαμένουν στη χώρα υποδοχής για τουλάχιστον 24 ώρες και για συγκεκριμένους λόγους στους οποίους δε συμπεριλαμβάνεται η εργασία ή η αναζήτηση αυτής. Όσοι δε, παραμείνουν στη χώρα που επισκέπτονται για λιγότερο από 24 ώρες θεωρούνται εκδρομείς, σε αυτή τη κατηγορία κατατάσσονται και αυτοί που μετέχουν σε κρουαζιέρες. (Τσάρτας, 1997)

3.2.Κατηγοριοποίηση του τουρισμού

Η κατηγοριοποίηση του τουρισμού διαμορφώνεται από την ομαδοποίηση των διαφόρων κινήτρων που επεξηγούν την τουριστική μετακίνηση και από την ένταξη τους σε κατευθυντήριους άξονες, μερικοί από τους οποίους παρουσιάζονται παρακάτω :

- Τουρισμός σε σχέση με τα μεταφορικά μέσα
 - Αεροπορικός τουρισμός
 - Σιδηροδρομικός τουρισμός
 - Θαλάσσιος τουρισμός
 - Οδικός τουρισμός
 - Περιπατητικός τουρισμός
 - Ιπποτουρισμός
 - Ποδηλατικός τουρισμός

- Τουρισμός σε σχέση με το τουριστικό κατάλυμα
 - Τουρισμός ξενοδοχείων
 - Τουρισμός πανσιόν
 - Τουρισμός μπαλγκαλίου και επιπλωμένων δωματίων
 - Τουρισμός κάμπινγκ
 - Τουρισμός παραθεριστικής κατοικίας(σε αυτόν θα αναφερθούμε εκτενέστερα σε επόμενο κεφάλαιο.)
 - Τουρισμός τροχόσπιτου

- Τουρισμός σε σχέση με τη διάρκεια παραμονής
 - Τουρισμός μικρής διάρκειας
 - Τουρισμός μεγάλης διάρκειας
 - Τουρισμός του weekend

- Τουρισμός σε σχέση με το μέγεθος της ομάδας
 - Ατομικός τουρισμός
 - Οικογενειακός τουρισμός

- Ομαδικός τουρισμός (group)

- Τουρισμός σε σχέση με την ηλικία
 - Τουρισμός νέων
 - Τουρισμός τρίτης ηλικίας

- Τουρισμός σε σχέση με τον προϋπολογισμό του ταξιδιού
 - Τουρισμός πολυτελείας
 - Κοινωνικός τουρισμός
 - Μαζικός τουρισμός

- Τουρισμός σε σχέση με τον προορισμό
 - Εσωτερικός τουρισμός
 - Διεθνής τουρισμός
 - Διηπειρωτικός και διαπεριφερειακός τουρισμός
 - Παραθαλάσσιος τουρισμός
 - Παραλίμνιος τουρισμός
 - Ορεινός τουρισμός
 - Αστικός τουρισμός
 - Τουρισμός υπαίθρου

- Τουρισμός σε σχέση με την αναψυχή και τον ελεύθερο χρόνο
 - Τουρισμός αναψυχής
 - Πολιτιστικός τουρισμός
 - Οικοτουρισμός
 - Αγροτουρισμός
 - Γαστρονομικός τουρισμός
 - Κυνηγετικός τουρισμός
 - Θρησκευτικός τουρισμός
 - Αρχαιολογικός τουρισμός
 - Εορταστικός τουρισμός
 - Οικογενειακός τουρισμός

- Θεματικά πάρκα
- Εθνικά πάρκα
- Αθλητικός τουρισμός
- Τουρισμός περιπέτειας

- Επαγγελματικός τουρισμός
 - Τεχνικός τουρισμός
 - Επιστημονικός τουρισμός
 - Συνεδριακός τουρισμός
 - Εκθεσιακός τουρισμός
 - Τουρισμός κινήτρων

- Τουρισμός υγείας
 - Τουρισμός ανάπαυσης
 - Ιαματικός τουρισμός
 - Τουρισμός θαλασσοθεραπείας

Στη συνέχεια, αναπτύσσονται αναλυτικά μερικά είδη τουρισμού από τα προαναφερθέντα.

Σύμφωνα, με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, ο τουρισμός με βάση το που ταξιδεύουν οι άνθρωποι και από πού προέρχονται, διακρίνεται σε:

- Εγχώριο, που αφορά τους κατοίκους μιας χώρας που ταξιδεύουν εντός αυτής (π.χ. Έλληνες που ταξιδεύουν στην Ελλάδα),
- Εξερχόμενο, που αφορά τους κατοίκους μιας χώρας που ταξιδεύουν σε άλλη χώρα (π.χ. Έλληνες που ταξιδεύουν εκτός Ελλάδος, για παράδειγμα στην Αγγλία),
- Εισερχόμενο, που αφορά τους αλλοδαπούς που ταξιδεύουν σε μια δεδομένη χώρα(π.χ. Άγγλοι που έρχονται στην Ελλάδα).

Πέρα από τις τρεις βασικές κατηγορίες τουρισμού, υπάρχουν και κάποιοι συνδυασμοί αυτών. Πιο συγκεκριμένα, ο λεγόμενος εσωτερικός τουρισμός που καλύπτει τον εγχώριο και

τον εισερχόμενο τουρισμό μαζί, ο εθνικός τουρισμός που καλύπτει τον εγχώριο και τον εξερχόμενο τουρισμό και τέλος ο διεθνής τουρισμός, ο οποίος καλύπτει τον εισερχόμενο και τον εξερχόμενο μαζί.

Εκτός από τις διακρίσεις του τουρισμού με βάση το που ταξιδεύει ο άνθρωπος, έχουν καθιερωθεί επίσης ορολογίες σχετικές με τις μορφές του τουρισμού με κριτήριο τα κίνητρα των ανθρώπων που ταξιδεύουν. Η πρώτη και πιο διαδεδομένη μορφή τουρισμού, είναι ο **μαζικός τουρισμός**. Ο οποίος ουσιαστικά περιλαμβάνει τους τουρίστες που αναζητούν στο ταξίδι τους κυρίως ξεκούραση και διασκέδαση, ενώ κύρια χαρακτηριστικά του είναι η μαζικότητα, η ομαδικότητα και ο διεθνισμός. Η δεύτερη μορφή τουρισμού, η οποία φαίνεται να ευδοκιμεί κυρίως τα τελευταία χρόνια, είναι γνωστή ως **ειδικός τουρισμός** και περιλαμβάνει τον τουρισμό ειδικών ενδιαφερόντων και τον εναλλακτικό τουρισμό. Αυτή η μορφή, αφορά κυρίως τους τουρίστες που επιλέγουν ειδικές μορφές τουρισμού ανάλογα με πιο εξειδικευμένα ενδιαφέροντα και κίνητρα, και αναζητούν γενικότερα ένα διαφορετικό τύπο διακοπών.

Οι ειδικές μορφές τουρισμού χαρακτηρίζονται από ποικιλία και απευθύνονται σε τουρίστες κάθε οικονομικής δυνατότητας, όπου προσαρμόζονται δυναμικά στις προτεραιότητες και στις απαιτήσεις τους. Στόχος της ανάπτυξής τους είναι η προσέλκυση περισσότερων τουριστών οι οποίοι θα συμβάλλουν στον περιορισμό ή και την εξάλειψη της εποχικότητας, μέσω της επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου καθώς και η ποιοτική αναβάθμιση του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος.

Ορισμένες από τις μορφές αυτές, είναι:

- Ο θαλάσσιος τουρισμός, είναι ένας από τους πλέον συναλλαγματοφόρους κλάδους της τουριστικής οικονομίας, με μερίδιο στα τουριστικά έσοδα που ανέρχεται στο 9%, παρόλο που αυτός εκπροσωπεί μόλις το 2% της συνολικής τουριστικής κίνησης. Όμως, θεωρείται κατ' εξοχήν αναπτυξιακός, αφού παρέχει και δυνατότητες ανάπτυξης βιομηχανιών και βιοτεχνιών υποστήριξης πλοίων και δημιουργεί προϋποθέσεις για την απασχόληση του εργατικού δυναμικού. Στη χώρα μας, ο εν λόγω τουρισμός διακρίνεται σε τρεις συνιστώσες: την κρουαζιέρα, το γιώτινγκ(επαγγελματικά πλοία αναψυχής) και τις περιηγητικές εκδρομές με τα

ημερόπλοια. Η κρουαζιέρα αποτελεί το δυναμικότερο υποκλάδο του θαλάσσιου τουρισμού, τόσο εξαιτίας της επένδυσης σημαντικών κεφαλαίων για τη κατασκευή λιμενικών υποδομών και τη ναυπήγηση πολυτελών κρουαζιερόπλοιων, όσο και λόγω της σημαντικής εισροής ξένου συναλλάγματος που επιφέρει. Επιπλέον, συνδυάζει και μεγάλο μέρος της τουριστικής αλυσίδας: μεταφορά, διαμονή, διατροφή, ψυχαγωγία. Το γιώτινγκ προσφέρει στους ταξιδιώτες άμεση επαφή με το θαλάσσιο στοιχείο, τη δυνατότητα να βιώσουν τη διακυβέρνηση ενός σκάφους, αλλά και να επιλέξουν τους τόπους προορισμού τους. Απευθύνεται κυρίως σε πελάτες υψηλού εισοδήματος, ενώ η ζήτηση του παρουσιάζει σημαντική αύξηση παγκοσμίως τα τελευταία χρόνια. Τα ημερόπλοια είναι τα σκάφη που προσφέρουν υπηρεσίες ταξιδιών μόνο κατά τη διάρκεια της ημέρας και για σχετικά μικρές αποστάσεις. Κυρίως, για ολιγόωρες επισκέψεις σε μικρά νησάκια και απομακρυσμένες περιοχές ή παραλίες, ή και για ξεναγήσεις. Τα τελευταία χρόνια, στην Ελλάδα οι υπηρεσίες που προσφέρουν τα ημερόπλοια έχουν αυξηθεί τόσο ποιοτικά, όσο και ποσοτικά.

- Ο τουρισμός ευεξίας, ο οποίος είναι αποτέλεσμα δύο συνιστωσών: του τουρισμού ιαματικής υδροθεραπείας και του τουρισμού θαλασσοθεραπείας. Σύμφωνα με το European Travel Monitor, οι διακοπές υγείας και ευεξίας αντιστοιχούν στο 15% της ευρωπαϊκής τουριστικής αγοράς. Ειδικότερα, η Ευρώπη διαθέτει πάνω από 1.200 θέρετρα υγείας και spas, με τα τελευταία να αυξάνονται κατά 20% ετησίως. Οι παράγοντες που διαμορφώνουν τη ζήτηση για αυτό το τουριστικό προϊόν είναι η αύξηση της ευαισθησίας για την υγεία και την ευεξία, αλλά και οι αλλαγές στην καταναλωτική συμπεριφορά και στις αξίες. Η Ελλάδα διαθέτοντας πολυάριθμες πηγές γεωθερμικών υδάτων, επισήμως αναγνωρισμένες από την πολιτεία ως ιαματικές είναι περίπου 80 πηγές, τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να δίνει έμφαση στην ιαματική υδροθεραπεία, όμως δυστυχώς, οι εγκαταστάσεις που διαθέτει η χώρα δεν είναι αρκετά καλές και είναι απαραίτητη η εκσυγχρόνισή τους.
- Ο συνεδριακός τουρισμός, είναι μια από τις πλέον επικερδείς ειδικές μορφές τουρισμού. Σύμφωνα με έρευνα, τα κριτήρια για την επιλογή της Ελλάδας ως συνεδριακό προορισμό είναι ο πολιτισμός και η ιστορία της, η ασφάλεια, το κλίμα και η καλή της φήμη, ενώ σύμφωνα πάντα με την ίδια έρευνα τα κριτήρια που η

χώρα μας δε πληροί είναι η ύπαρξη ενός αξιόπιστου επαγγελματία διοργανωτή συνεδρίων, η σχέση ποιότητας και τιμής και η διοργάνωση εκδηλώσεων σε αξιόλογους πολιτιστικούς και μη χώρους.

- Ο αθλητικός τουρισμός, που αφορά στην προσέλκυση τουριστών για την παρακολούθηση μεγάλων αθλητικών γεγονότων, αλλά και επισκεπτών που λαμβάνουν μέρος σε διάφορες αθλητικές δραστηριότητες. Συνήθως, οι τουρίστες αυτής της κατηγορίας είναι αρκετά εύποροι και επιζητούν την ποιότητα σε όλες τις δραστηριότητες τους. Στα οφέλη που προκύπτουν από την ανάπτυξη αυτού του είδους τουρισμού, συγκαταλέγονται τα έσοδα από τη μετακίνηση, διαμονή, διατροφή και ψυχαγωγία των φιλάθλων, των αθλητών και των συνοδών τους, η τουριστική και οικονομική ανάπτυξη καθώς επίσης και η διεθνής προβολή της περιοχής που θα φιλοξενήσει το μεγάλο αθλητικό γεγονός, η αύξηση του τουριστικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, η αύξηση των θέσεων απασχόλησης για κάποιο διάστημα, η μετατροπή της χώρας σε δωδεκάμηνο τουριστικό προορισμό και η προσαρμογή του τουριστικού μοντέλου στις απαιτήσεις της παγκόσμιας ζήτησης. Για τη χώρα μας, η επιτυχής φιλοξενία τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο του 2004 των μεγαλύτερων αθλητικών εκδηλώσεων του κόσμου, των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών αγώνων, ήταν καταλύτης για την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού. Καθώς η χώρα έχει τώρα πια μια τελευταίας τεχνολογίας υποδομή στον τομέα του αθλητισμού, των μεταφορών και της ασφάλειας, με έμφαση στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, αποδεικνύοντας την ικανότητα της να διοργανώσει μεγάλες αθλητικές συναντήσεις.
- Ο χειμερινός τουρισμός, είναι ένα τουριστικό προϊόν που συνήθως επιλέγεται από όσους τουρίστες επιθυμούν να συνδέουν τις διακοπές τους με την αθλητική δραστηριότητα. Σημαντικό ρόλο για την επιλογή του προορισμού τους παίζει η ποιότητα και η ποσότητα του χιονιού, η ποιότητα των υπηρεσιών και των υποδομών, η φυσική ομορφιά του περιβάλλοντος και οι δυνατότητες που προσφέρονται για ψυχαγωγία. Ο χειμερινός τουρισμός επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τις κλιματικές αλλαγές, και δεδομένης της συνεχούς κλιματικής μεταβολής και της συνεχούς ανόδου της θερμοκρασίας, το μέλλον του χειμερινού τουρισμού για τη χώρα μας δε διαγράφεται ιδιαίτερα ευοίωνα. Παράλληλα, τα

χιονοδρομικά κέντρα της χώρα μας μαστίζονται από πολλά προβλήματα που επηρεάζουν την εύρυθμη λειτουργία τους.

- Ο αρχαιολογικός τουρισμός, κατά τον οποίο ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να έρθει σε επαφή με την ιστορική και πολιτισμική κληρονομιά μιας περιοχής. Στη χώρα μας, αυτή η μορφή είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη, καθώς ο ελληνικός χώρος είναι διάστικτος από αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία με ξεχωριστή αίγλη και γοητεία, στα οποία έχουν αφήσει τη σφραγίδα τους όλες οι έως τώρα γνωστές περίοδοι της μακραίωνης ιστορίας της Ελλάδας. Η Ελλάδα είναι η χώρα που γέννησε μοναδικούς φιλοσόφους, όπως ο Σωκράτης και ο Πλάτων, ηγέτες όπως ο Περικλής, στρατηλάτες όπως ο Φίλιππος ο Μακεδών και ο γιός του ο Μέγας Αλέξανδρος, αλλά και αξιοθαύμαστους πολιτισμούς όπως ο Κυκλαδικός, ο Μυκηναϊκός, ο Μινωικός, ο Σπαρτιατικός και ο Αθηναϊκός. Είναι η πατρίδα της Μυθολογίας, του Παρθενώνα, των Δελφών και της Αρχαίας Ολυμπίας όπου διεξήχθησαν οι πρώτοι Ολυμπιακοί αγώνες.
- Ο πολιτιστικός τουρισμός, κατά τον οποίο ο επισκέπτης θέλει να γνωρίσει, να κατανοήσει και να εκτιμήσει το βασικό χαρακτήρα ενός τόπου, την ιστορία και τον πολιτισμό του συνολικά. Συγκεκριμένα, ο επισκέπτης δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ιστορία, την πολιτιστική εξέλιξη, τα πολιτιστικά δρώμενα, τη γαστρονομία, την κοινωνική, οικονομική και πολιτική δομή, το λαό και την κουλτούρα του τόπου που επισκέπτεται. Επειδή, οι τουρίστες επιδιώκουν συχνά να βρεθούν σε ένα τοπίο που δεν έχει απολύτως καμία σχέση με αυτό που έχουν συνηθίσει, για να βιώσουν ένα διαφορετικό τρόπο ζωής, οι κοινότητες που βασίζονται στον τουρισμό θα έπρεπε να έχουν ως προτεραιότητα να διατηρήσουν την πολιτιστική τους κληρονομιά και ένα καθαρό περιβάλλον. Η υπερ-εμπορευματοποίηση μπορεί να καταστρέψει τον χαρακτήρα μιας κοινότητας σε λίγα χρόνια.
- Ο αγροτουρισμός, είναι μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και υπερδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο, με την οποία ο τουρίστας έχει την ευκαιρία να γνωρίσει τις αγροτικές περιοχές, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του τόπου αυτού, με

- σεβασμό προς το περιβάλλον και τη παράδοση. Στον αγροτουρισμό οι προσφέροντες τις υπηρεσίες ύπνου, εστίασης και αναψυχής είναι κατ'επάγγελμα(όχι υποχρεωτικά κύριο) αγρότες. Βασικό σκοπό έχει να δώσει εναλλακτικές λύσεις στην απασχόληση των γεωργών και να βελτιώσει το εισόδημά τους. Επίσης, η δραστηριότητα αυτή φέρνει τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση καθώς και με τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο, στις οποίες μπορεί να συμμετέχει, να ψυχαγωγηθεί και να νοιώσει τη χαρά της περιήγησης, της γνώσης και της ανακάλυψης.
- Ο οικοτουρισμός είναι βιώσιμος τουρισμός, που αναφέρεται στο περιβαλλοντικά υπεύθυνο ταξίδι και στην επίσκεψη σε σχετικά ανενόχλητες φυσικές περιοχές. Αποσκοπεί στην απόλαυση και στην εκτίμηση της φύσης, προάγει τη διατήρηση του τοπίου, έχει χαμηλή επίδραση των επισκεπτών και παρέχει χρήσιμη κοινωνικό-οικονομική ανάμιξη του ντόπιου πληθυσμού. (IUCN)
 - Ο τουρισμός υγείας, που αναφέρεται στη δυνατότητα των επισκεπτών να κάνουν χρήση υπηρεσιών υγείας στη χώρα του ταξιδιωτικού προορισμού τους, παράλληλα και συμπληρωματικά με τις τουριστικές υπηρεσίες. Ο τουρισμός υγείας είναι ένας δυναμικά αναπτυσσόμενος κλάδος του παγκόσμιου τουρισμού τα τελευταία χρόνια. Η διευκόλυνση των μετακινήσεων μέσω αεροπορικών συγκοινωνιών και η ταχύτητα στη διάδοση της πληροφορίας μέσω διαδικτύου, καθιστούν τα ταξίδια αυτά πιο προσιτά.
 - Ο αστικός τουρισμός, ο οποίος περικλείει μια ποικίλη σειρά εμπειριών που αποκτώνται στα πλαίσια ενός αστικού περιβάλλοντος. Ορίζονται ως ταξίδια μικρής διάρκειας τα οποία περιλαμβάνουν 3 διανυκτερεύσεις ή και λιγότερες, κατά τη διάρκεια των οποίων ο επισκέπτης γνωρίζει τον πολιτισμό, τη διασκέδαση και τη ψυχαγωγία της πόλης που επισκέπτεται.
 - Ο εκθεσιακός τουρισμός, που αφορά στη διοργάνωση εκθέσεων, μέσω των οποίων ευνοείται ιδιαίτερα η γενικότερη οικονομική, εμπορική και τουριστική ανάπτυξη, όπως και η εργασιακή τόνωση των περιοχών που λαμβάνουν χώρα τα εκθεσιακά γεγονότα. Στα οφέλη από τη διοργάνωση εκθέσεων συγκαταλέγονται η

καταπολέμηση της εποχικότητας, η προσέλκυση περισσότερων τουριστών τους υπόλοιπους μήνες λόγω της προβολής του προορισμού, η τόνωση της οικονομίας, αλλά και η καταπολέμηση της ανεργίας, έστω και εφήμερα.

- Ο τουρισμός τρίτης ηλικίας, που αποτελεί μια από τις πλέον ενδιαφέρουσες μορφές, δεδομένης της παρατηρούμενης κατά τα τελευταία χρόνια, αλλά και της προβλεπόμενης αύξησης του μέσου όρου ζωής παγκοσμίως, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το ποσοστό συμμετοχής ατόμων τρίτης ηλικίας στον συνολικό αριθμό τουριστών βαίνει συνεχώς αυξανόμενο.
- Ο θρησκευτικός τουρισμός, που είναι το σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων που εκτυλίσσονται γύρω από χώρους και μνημεία θρησκευτικής σημασίας. Ο πλούτος των Βυζαντινών μνημείων της χώρας μας, την καθιστά ιδανικό προορισμό για χιλιάδες προσκυνητές. Μνημεία εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής και τέχνης αιώνων, αμέτρητες εκκλησίες και μοναστήρια μαρτυρούν τη πλούσια θρησκευτική κληρονομιά της χώρας.
- Ο τουρισμός περιπέτειας, που περιλαμβάνει όλες εκείνες τις δραστηριότητες που σχετίζονται με την έντονη ζωή και την απόκτηση εμπειριών και σχέσεων με τη φύση, χρησιμοποιώντας είτε φυσικά είτε τεχνικά μέσα. Στο εν λόγω πλαίσιο εντάσσονται ορισμένα κίνητρα τουριστών όπως νατουραλιστικά(απόλαυση της φύσης – άγριας ζωής, άμεση επαφή με αυτήν, έντονες συγκινήσεις), οικολογικά (ενδιαφέρον για περιβαλλοντική ακεραιότητα), επιστημονικά (ενδιαφέρον για την αρχαιολογία, μορφολογία, ορυκτολογία).

3.3. Οι διαστάσεις του τουρισμού

Η ταχύτατη ανάπτυξη και εξάπλωση του τουρισμού παγκοσμίως, οφείλεται στην βελτίωση των κοινωνικό - οικονομικών συνθηκών στις αναπτυσσόμενες χώρες κατά την μεταπολεμική περίοδο, στην αύξηση του ελεύθερου χρόνου του ατόμου με την καθιέρωση του οχταώρου, στις τεχνολογικές εξελίξεις και στις συνθήκες ασφάλειας που επικρατούν πλέον στις μεταφορές, στην πολύπλευρη οργάνωση του τουριστικού τομέα, στην αποδοχή της άποψης

ότι ο τουρισμός μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Οι παράγοντες αυτοί μετέτρεψαν τελικά τον τουρισμό από έναν σχετικά ασήμαντο τομέα για την παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη, σε έναν από τους κυρίαρχους άξονες στους οποίους στηρίζεται η ανάπτυξη αυτή.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90, ο τουρισμός θεωρείται η μεγαλύτερη «βιομηχανία» στον κόσμο είτε μετρούμενη με βάση καθαρούς οικονομικούς δείκτες είτε σε επίπεδο απασχόλησης. Αυτό όμως που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι το γεγονός ότι ο τουρισμός αποτελεί πλέον τον τομέα στον οποίο στηρίζουν την ανάπτυξή τους πολλές χώρες του κόσμου, αλλά και πολλές περιοχές σε τοπικό επίπεδο. Υπό την έννοια αυτή, ο τουρισμός διαμορφώνει πρότυπα ανάπτυξης τα οποία επηρεάζουν άμεσα και συχνά καταλυτικά το χώρο, το περιβάλλον, την κοινωνία, τον πολιτισμό, αλλά και την οικονομία τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Οι τάσεις ανάπτυξής του τουρισμού, λαμβανομένων υπόψη των συνεχών εξελίξεων στο χώρο της εργασίας, στην αύξηση του ελεύθερου χρόνου και στην εξέλιξη του ίδιου του τουριστικού τομέα, παραμένουν εξαιρετικά δυναμικές και χαρακτηρίζονται από μεσοπρόθεσμη σταθερότητα. Το γεγονός αυτό συνδέεται αναμφίβολα και με την αναπτυξιακή διάσταση που έχει αποκτήσει ο τομέας σε διεθνές επίπεδο η οποία επηρεάζει τόσο την διαμόρφωση των γενικότερων χαρακτηριστικών του σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, όσο και την συνεχή επέκταση αλλά και εξειδίκευση των «προϊόντων» του.

3.4. Η τουριστική βιομηχανία στην Ελλάδα

Ο τουρισμός είναι ένας από τους σπουδαιότερους παραγωγικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας, στον οποίο η χώρα μας διαθέτει αναμφισβήτητα συγκριτικά πλεονεκτήματα. Στους τόπους όπου αναπτύσσεται ο τουρισμός υπάρχει οικονομική άνθηση μεγάλου αριθμού παράπλευρων επιχειρήσεων και επαγγελματιών, μεγάλων τουριστικών συγκροτημάτων, ξενοδοχειακών και μη ξενοδοχειακών τουριστικών καταλυμάτων, εστιατορίων, τουριστικών λεωφορείων, τουριστικών γραφείων, θαλάσσιων και αστικών εγκαταστάσεων, αξιοθέατων ιστορικών και άλλων μνημείων, εμπορικών επιχειρήσεων (χονδρικού και λιανικού εμπορίου), λαϊκής τέχνης, κ.ά. Η ευημερία αρκετών πόλεων και

γενικότερα της ελληνικής περιφέρειας, ιδιαίτερως δε περιοχών που δεν έχουν στενούς δεσμούς με τα οικονομικά κέντρα, συνδέεται άμεσα με τον τουρισμό ή τον συνδυασμό αγροτικών και τουριστικών δραστηριοτήτων (αγροτουρισμός).

Το Παγκόσμιο Συμβούλιο Ταξιδιών και Τουρισμού (WTTC) χρησιμοποιεί δύο έννοιες για να αναλύσει τη συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ. Στην πρώτη περιλαμβάνεται η «τουριστική βιομηχανία», που εμπεριέχει τις άμεσα συνδεδεμένες τουριστικές δραστηριότητες και στη δεύτερη εμπεριέχονται οι έμμεσα εμπλεκόμενοι κλάδοι με το τουριστικό προϊόν. Ο πίνακας που ακολουθεί περιγράφει τα χαρακτηριστικά και τις αλληλοσυσχετίσεις των λειτουργιών του τουριστικού τομέα.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	
ΚΛΑΔΟΙ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ^{1,2} ΑΜΕΣΑ ΚΑΙ ΕΜΜΕΣΑ ΣΥΝΔΕΟΜΕΝΟΙ ΜΕ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	
1. Υπηρεσίες Τουρισμού (Ξενοδοχεία, Πρακτορεία κ.α.)	6. Οικοδομή - Κατασκευές
2. Υπηρεσίες Εστίασης και Αναψυχής	7. Υπηρεσίες Πολιτισμού
3. Μεταφορές	8. Επικοινωνίες
4. Βιομηχανία, Βιοτεχνία (Τρόφιμα-Ποτά, Έπιπλα, Μηχανολογικός Εξοπλισμός κ.α)	9. Υπηρεσίες Εκπαίδευσης
5. Γεωργοκτηνοτροφία	10. Κλάδοι Λιανικού Εμπορίου
	11. Τράπεζες - Χρηματοπιστωτικό Σύστημα
1. Πολλοί από αυτούς ενεργοποιούνται σε δύο διαφορετικές χώρες ή περιοχές.	
2. Ο δυναμισμός της τουριστικής ανάπτυξης σε εθνικό η τοπικό επίπεδο καθορίζει τον βαθμό και την έκταση διασύνδεσης ορισμένων από αυτούς με τον Τουρισμό.	

Πίνακας 3.1. : Κλάδοι και υπηρεσίες άμεσα και έμμεσα συνδεδεμένοι με την λειτουργία του τουριστικού τομέα..

Πηγή: Τσάρτας, 1997.

3.5. Οργανωτικά και Λειτουργικά Χαρακτηριστικά του Τουριστικού Τομέα

Όσον αφορά το οργανωτικό επίπεδο, ο τουρισμός χαρακτηρίζεται την τελευταία εικοσαετία από έντονα φαινόμενα συγκέντρωσης δραστηριοτήτων και υπηρεσιών σε οριζόντια βάση

π.χ. αλυσίδες ξενοδοχείων, αλυσίδες πρακτορείων, αλυσίδες εταιρειών μεταφορών κ.α. Αυτή η συγκέντρωση, συχνά καθετοποιείται μέσα από διεθνείς εταιρείες οι οποίες κατέχουν: αλυσίδες πρακτορείων, αλυσίδες ξενοδοχείων, αλυσίδες μεταφορικών μέσων, εταιρείες εστίασης και αναψυχής, μονάδες παραγωγής βιομηχανικών και βιοτεχνικών προϊόντων, υποδομές εκπαίδευσης, σύνδεση με τράπεζες και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς κ.α. Είναι προφανές, ότι αυτή η τάση οδηγεί συχνά σε μονοπωλιακές ή ολιγοπωλιακές καταστάσεις οι οποίες επηρεάζουν την πορεία της τουριστικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο.

Σε λειτουργικό επίπεδο βασικό χαρακτηριστικό του τουριστικού τομέα είναι η συσχέτιση των υπηρεσιών του τουρισμού (Πρακτορείο και Ξενοδοχείο) με αυτές των μεταφορών και των δραστηριοτήτων στον τόπο υποδοχής (εστίαση, αναψυχή, εκδρομές κλπ.). Παράλληλα, ιδιαίτερη δυναμική έχουν αποκτήσει στην λειτουργία του τουριστικού τομέα οι υπηρεσίες εταιρειών ή οργανισμών οι οποίες προωθούν, προβάλλουν και διαφημίζουν κάποιο τουριστικό «προϊόν» (είτε είναι εταιρεία, είτε περιοχή, είτε ειδική μορφή τουρισμού, είτε ολόκληρη χώρα π.χ. Live your myth in Greece, που είχε λανσάρει η χώρα μας το προηγούμενο καλοκαίρι). Τέτοιες υπηρεσίες παρέχουν εταιρείες του ιδιωτικού τομέα συχνά συνδεδεμένες με μεγάλους τουριστικούς οργανισμούς (Tour - Operators, ή και οργανισμοί κρατικοί ή τοπικοί).

3.6. Υποδομές τουριστικής προσφοράς

Η ανάπτυξη του τουρισμού αρχικά στηριζόταν αποκλειστικά στις υποδομές κλασσικού τύπου καταλυμάτων (ξενοδοχεία) και στις υπηρεσίες πρακτόρευσης στον τόπο υποδοχής. Η συνεχής όμως διαφοροποίηση, εξειδίκευση και τμηματοποίηση της τουριστικής ζήτησης αλλά και η αύξηση του αριθμού και του τύπου των τουριστικών ταξιδιών επέβαλε ριζικές αλλαγές στις προσφερόμενες υποδομές.

Όσο πιο σύνθετες υποδομές διαθέτει μία περιοχή, τόσο περισσότερο μπορεί να είναι ανταγωνιστική στην διεθνή και εθνική τουριστική ζήτηση. Πολλές από τις προσφερόμενες υποδομές στον τουρισμό κατασκευάστηκαν ακριβώς για να εξυπηρετήσουν, μετά την διαφαινόμενη αύξηση της ζήτησης, τις ειδικότερες ανάγκες για δραστηριότητες διαφόρων

τύπων των τουριστών. Στον πίνακα που ακολουθεί καταγράφονται οι κυριότεροι τύποι υποδομών της τουριστικής προσφοράς.

Υποδομές τουριστικής προσφοράς

1. Καταλύματα διαφόρων τύπων [Ξενοδοχεία, Ξενώνες, Ενοικιαζόμενα δωμάτια, Ενοικιαζόμενα διαμερίσματα, Βίλες, Κάμπινγκ, Αγροικίες, Τροχόσπιτα, Παραθεριστικές κατοικίες, Σκάφη (ιστιοπλοϊκά κλπ.), Time-Sharing (Χρονομεριστική-Μίσθωση), Τουριστικά χωριά]
2. Πρακτόρευση (Οργάνωση ταξιδιών Εκδρομές)
3. Εταιρείες ενοικίασης μηχανοκίνητων μέσων (Αυτοκίνητα, Σκάφη, Μοτοσικλέτες κ.α).
4. Παράλληλες δραστηριότητες και υπηρεσίες για τους τουρίστες [Αθλητισμός, Πολιτιστικά Τουρ., Ξεναγήσεις, Animation (Εμφύχωση), Οικολογικά Τούρ, Εκπαιδευτικά σεμινάρια, Υπηρεσίες φύλαξης παιδιών κ.α.).
5. Υποστηρικτικές Υποδομές (Εμπόριο, Τράπεζες, Υπηρεσίες Υγείας, Υπηρεσίες Μεταφορών).
6. Παράλληλες τουριστικές υποδομές και οργανωμένα αξιοθέατα (θεματικά Πάρκα, Οργανωμένα περιβαλλοντικά πάρκα, Μουσεία, Πολιτιστικά αξιοθέατα κλπ.).
7. Εστίαση (Εστιατόρια, Μπαρ, Ζαχαροπλαστεία κλπ.).

Πίνακας 3.2. : Υποδομές τουριστικής προσφοράς.

Πηγή: Τσάρτας, (1997)

3.7. Εξέλιξη της τουριστικής δραστηριότητας

3.7.1. Ύστερη αρχαιότητα

Ο τουρισμός με την έννοια της περιήγησης έχει τις ρίζες του στον αρχαίο ελληνικό κόσμο. Γνωστά είναι τα ταξίδια του Ηρόδοτου σε διάφορες Ελληνικές πόλεις, στη Σικελία και στην Αίγυπτο, αντικειμενικός σκοπός των οποίων ήταν να γνωρίσει, και στη συνέχεια να εξιστορήσει, τον τρόπο ζωής άλλων πόλεων και χωρών, να ικανοποιήσει δηλαδή τις ψυχικές του επιθυμίες και τις πνευματικές του περιέργειες. Μελετώντας τα συγγράμματα της

εποχής εκείνης παρατηρείται ότι, η έννοια του τουρισμού όχι μόνο δεν ήταν άγνωστη, αλλά οργιάζε κιόλας το φαινόμενο.

Κατά τη διάρκεια της Ρωμαϊκής περιόδου, το φαινόμενο του τουρισμού συνεχώς διογκώνεται. Αυτή η μακρά περίοδος ειρήνης, η οικονομική άνθιση, η ευκολία και η ασφάλεια των μετακινήσεων, ο τεράστιος ελληνικός και ρωμαϊκός πολιτιστικός πλούτος, η εξερευνητική διάθεση των Ελλήνων και η περιέργεια των Ρωμαίων δημιούργησαν τις κατάλληλες συνθήκες για την έντονη ανάπτυξη του τουρισμού. Ακόμη, και μέχρι την εποχή του Μ. Κωνσταντίνου παρατηρείται ζωηρή τουριστική κίνηση, και τότε εμφανίστηκε για πρώτη φορά, και σε ευρεία μάλιστα κλίμακα, ένα πλήθος ξεναγών, οι οποίοι ονομάζονταν 'εξηγητές' . «Αυτοί», σύμφωνα με το Βασίλειο Μισύρη στο άρθρο του για τον τουρισμό στην Αρχαία Ελλάδα, στο τεύχος 39 στο μηνιαίο περιοδικό ΙΧΩΡ, «εάν ο τουρίστας της εποχής εκείνης δεν συνοδευόταν από κάποιον φίλο του που τον φιλοξενούσε, έτρεχαν πίσω του, τον έπαιρναν από το χέρι και επ' αμοιβής του έδειχναν τα αξιοθέατα της πόλης. Κατά τον Λουκιανό, τέτοιοι ξεναγοί ήταν σύνθητες φαινόμενο. Και πολλές φορές ονομάζονταν και ' περιηγητές '».

Η λέξη περιηγητής, δηλώνει αφενός εκείνον που καθοδηγούσε τους ξένους σε ενδιαφέροντες τόπους και τους ερμήνευε τα αξιοθέατα και αφετέρου τον συγγραφέα που περιέγραφε λεπτομερώς τόπους και πόλεις, καθώς και τα άξια θέας και λόγου υπάρχοντα σε αυτούς. Με την δεύτερη σημασία η λέξη περιηγητής αρχίζει να χρησιμοποιείται κατά τους χρόνους του βασιλιά της Μακεδονίας Φιλίππου Β', και κυρίως κατά τους χρόνους του Μεγάλου Αλεξάνδρου, όταν η μυθική εκστρατεία του, που έφερε τον Ελληνισμό στα πέρατα της Ασίας, προσέλκυσε το ενδιαφέρον πολλών συγγραφέων να περιγράψουν τον περίεργο κόσμο της Οικουμένης που γνώρισαν. Ξεναγούς, περιηγητές και εξηγητές δεν παρατηρούμε μόνο στις μεγάλες πόλεις, αλλά και σε πλήθος μικρότερων με αρχαιολογικό ενδιαφέρον.

3.7.2. Μεσαίωνας

Ο αρχαίος κόσμος ενώθηκε γύρω από τη Μεσόγειο Θάλασσα, πολιτικά με κυριαρχία της Ρώμης και πολιτιστικά από την από την κοινή ελληνορωμαϊκή ή ελληνοιστική λογοτεχνία, σκέψη και τέχνη. Κατά τον τέταρτο αιώνα μ.Χ. και για χίλια χρόνια περίπου η Ευρώπη έζησε τις πιο σκοτεινές εποχές της ιστορίας της. Γενέσεις και καταρρεύσεις βασιλείων και

αυτοκρατοριών, μοναρχίες, μικροσκοπικά κρατίδια, βαρβαρικές επιθέσεις, σταυροφορίες και γενικός σκοταδισμός, συνθέτουν τον πολύχρωμο καμβά της Μεσαιωνικής Ευρώπης.

Μέσα σε ένα τέτοιο κόσμο η έννοια του τουρισμού και της περιήγησης, είναι όχι μόνο απαγορευτική αλλά και αδιανόητη. Το μόνο φαινόμενο της εποχής, που με επιφύλαξη μπορούμε να το εντάξουμε της τουριστικής δραστηριότητας, είναι ο θρησκευτικός τουρισμός ή αλλιώς το προσκύνημα σε διάφορους Άγιους τόπους. Το οποίο όμως αποτελεί προνόμιο κυρίως ευκατάστατων και οικονομικά ανεξάρτητων ανθρώπων, και παρουσιάζει ιδιαίτερα μικρή έκταση.

3.7.3. Αναγέννηση – Διαφωτισμός

Την εποχή αυτή, έχουμε τη μεταστροφή και ωρίμανση της ανθρωπότητας. Ο μεσαίωνας και οι αντιλήψεις του σβήνουν, και νέες αλλά και πιο ανανεωμένες τάσεις και ιδέες εμφανίζονται στο προσκήνιο. Έτσι και ο τουρισμός, σαν μια τάση της γνωριμίας και περιγραφής όπως την γνωρίσαμε στον αρχαίο κόσμο, που συνεχίστηκε κατά τους Ελληνορωμαϊκούς χρόνους και χάθηκε στο μεσαίωνα, αρχίζει να αναβιώνει ξανά.

Η εμφάνιση του σιδηροδρόμου στα μέσα του 19^{ου} αιώνα προκάλεσε καθοριστική καμπή στην εξέλιξη του τουρισμού. Προαισθανόμενος τις διανοιγόμενες σε αυτόν τον τομέα προοπτικές, πρώτος ο Τόμας Κουκ οργάνωσε ταξίδια περιήγησης, μεταξύ των οποίων ένα που διέσχισε την Ευρώπη. Προς το τέλος του 19^{ου} αιώνα, ο τουρισμός είχε αναδειχθεί σε αυτοτελή οικονομική δραστηριότητα. Πολύ γρήγορα άρχισε στην Ευρώπη η ορθολογική οργάνωση του τουρισμού, με την διαδοχική εμφάνιση οργανισμών όπως το British Alpine Club (1857), το γαλλικό Club Alpin (1874), Touring Club de France (1890).

3.7.4. 20^{ος} αιώνας – Μαζικός Τουρισμός

Από τότε, η ανάπτυξη του τουρισμού είναι ραγδαία. Το 1905 μάλιστα διοργανώνεται το πρώτο Σαλόνι Τουρισμού. Ο πρωτοφανής στα χρονικά θεσμός της άδειας των εργαζομένων με αποδοχές, κατέστησε τον τουρισμό προσιτό σε μεγάλες μάζες και δημιουργήθηκε έτσι η έννοια του «λαϊκού τουρισμού». Μεγάλη ανάπτυξη του τουρισμού, με χαρακτηριστικά που του προσδίδουν τη σύγχρονη έννοια της τουριστικής διακίνησης, πραγματοποιήθηκε στο

διάστημα εκείνο ανάμεσα στο τέλος του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου και την αρχή του Δεύτερου. Παρόλα αυτά όμως, δεν ήταν παρά μόνο μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου που άρχισε η ανοδική πορεία για την ανάπτυξη του τουρισμού. Το 1946, έχουμε την ίδρυση στο Λονδίνο της Διεθνούς Ένωσης Επισήμων Οργανισμών Τουρισμού (U.I.O.O.T.) γνωστή από το 1974 ως Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (Ο.Μ.Τ.).

Στα μέσα του 20^{ου} αιώνα εμφανίζεται ένα νέο τουριστικό φαινόμενο, ο μαζικός τουρισμός, το οποίο αργότερα εξελίχθηκε σε πραγματική βιομηχανία. Η οργάνωση του μαζικού τουρισμού κατέστη δυνατή χάρη σε σημαντικές κοινωνικές εξελίξεις, εκτός βέβαια από τις τεχνολογικές στις μεταφορές. Τα κυριότερα αίτια της ανάπτυξης του τουρισμού μπορούμε να πούμε πως είναι :

- Η δημιουργία νέων κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών συνθηκών. Μέχρι τότε η τουριστική μετακίνηση ήταν αποκλειστικό προνόμιο των πιο μορφωμένων και οικονομικά ευκατάστατων. Η ανάπτυξη του εμπορίου, η γενικότερη ανάπτυξη, η μόρφωση και επικράτηση της αστικής τάξης έδωσαν την ευκαιρία στον απλό λαό να πραγματοποιήσει τέτοιου είδους ταξίδια.
- Η μεγάλη τεχνολογική εξέλιξη των μέσων συγκοινωνίας και επικοινωνίας. Η ανάπτυξη στα ατμοπλοϊκά, σιδηροδρομικά και αεροπορικά μέσα μεταφοράς καθώς και στα οδικά δίκτυα, κατέστησαν εφικτή την άνετη, ασφαλή, γρήγορη και φυσικά λιγότερο δαπανηρή μεταφορά, ακόμη και των κατώτερων οικονομικά τάξεων.
- Η αύξηση του εισοδήματος των εργαζομένων, η οποία οφείλεται στη γενικότερη οικονομική ανάπτυξη. Η οικονομική αυτή ανάπτυξη οδήγησε στη βελτίωση της θέσης των εργαζομένων και κατά συνέπεια στη δυνατότητα ικανοποίησης περισσότερων αναγκών, ακόμα και της ανάγκης πραγματοποίησης ταξιδιών, αφού είχαν πλέον τα σχετικά οικονομικά περιθώρια.
- Η άνοδος του πνευματικού επιπέδου των ανθρώπων και επομένως του γενικότερου πολιτιστικού επιπέδου. Η επέκταση της μόρφωσης του λαού συνέβαλε στη διεύρυνση του ανθρώπινου πνευματικού ορίζοντα και κατά συνέπεια στη δημιουργία έντονου προβληματισμού για τα ήθη, τα έθιμα και

τις πολιτιστικές αξίες άλλων πόλεων και χωρών. Όλα αυτά αναμενόμενο ήταν να βοηθήσουν θετικά στη δραστηριοποίηση των ανθρώπων για επικοινωνία και επέκταση της τουριστικής μετακίνησης.

- Η καθιέρωση και επέκταση των κοινωνικών παροχών. Πιο συγκεκριμένα, η ετήσια υποχρεωτική άδεια, ο περιορισμός του χρόνου εργασίας, ο θεσμός των κοινωνικών ασφαλίσεων και η εξασφάλιση ιατρικής, φαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης, προσέφερε αρκετό ελεύθερο χρόνο και συνέβαλε στην απαλλαγή από το άγχος της δαπάνης μιας απρόβλεπτης ασθένειας.
- Η ρουτίνα, το άγχος και οι πολυποίικιλες πιέσεις της καθημερινής ζωής, οδηγούν τον άνθρωπο στην αναζήτηση ξεκούρασης και την ανάγκη αλλαγής περιβάλλοντος.
- Η ανάπτυξη σωματείων, οργανώσεων και συλλόγων που προτρέπουν τα μέλη τους στην πραγματοποίηση ατομικών ή συλλογικών τουριστικών μετακινήσεων. (συνεδριακός τουρισμός)
- Η ανάπτυξη και εξέλιξη της διαφήμισης, η οποία δημιουργεί πνευματικούς και ψυχικούς ερεθισμούς για τη γνωριμία καινούριων γεωγραφικών περιβαλλόντων.
- Η ειρηνικά κατάσταση που επικρατεί στο μεγαλύτερο μέρος του κόσμου. Και τέλος,
- Η μεταβολή του τρόπου ζωής των ανθρώπων, που θεωρούν τα ταξίδια για λόγους αναψυχής σαν ένα στοιχείο των νέων αντιλήψεων για τη ζωή.

Έτσι, όλες αυτές οι αιτίες καθώς και άλλες, όπως η νεοαποκτηθείσα ανεξαρτησία των νέων από τις οικογένειες τους ή η τάση της πρόσκαιρης φυγής της μαζικής και ανώνυμης αστικοποίησης είχαν ως αποτέλεσμα τον σχεδόν δωδεκαπλασιασμό μέσα σε τρεις δεκαετίες των τουριστών. Από 25 εκατομμύρια το 1950, σε 285 εκατομμύρια το 1980. Θα πρέπει να τονίσουμε εδώ ότι ο διεθνής τουρισμός αφορά κυρίως τις εκβιομηχανισμένες χώρες της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής.

Όπως κάθε προϊόν που διατίθεται στην αγορά, έτσι και το τουριστικό προϊόν, πρέπει να παραχθεί, να διανεμηθεί και να πωληθεί. Την παραγωγή του αναλαμβάνουν οι τουριστικοί

πράκτορες (tour operators), το έργο των οποίων περιλαμβάνει όχι μόνο την κατάρτιση δρομολογίων, αλλά και τη μέριμνα για όλα τα πρακτικά ζητήματα, όπως η μεταφορά, η κατάλυση, η διασκέδαση κτλ.

Βέβαια στη σημερινή εποχή της πλήρους πληροφόρησης, ο τουρίστας δεν είναι πλέον υποχρεωμένος να καταφύγει στις υπηρεσίες κάποιου ταξιδιωτικού πρακτορείου. Μέσω του διαδικτύου (internet) μπορεί να επιλέξει το ξενοδοχείο της αρεσκείας του, το μέσο μεταφοράς που επιθυμεί, καθώς και πλήθος άλλων συμπληρωματικών υπηρεσιών, με αποτέλεσμα ο κάθε πελάτης να διαμορφώνει το δικό του τουριστικό πακέτο. Μιας και όλο και περισσότερες τουριστικές επιχειρήσεις διατηρούν τις δικές τους ιστοσελίδες και κατά συνέπεια το τουριστικό προϊόν μορφοποιείται και προβάλλεται στον κυβερνοχώρο.

3.8. Ο Μαζικός τουρισμός στη Μεσόγειο και στην Ελλάδα

Είναι γεγονός, ότι η Μεσόγειος φιλοξενεί 220 εκατομμύρια τουρίστες το χρόνο, νούμερο που αναμένεται να ανέλθει στα 350 εκατομμύρια στα επόμενα 20 χρόνια. Οι χώρες που φιλοξενούν αυτούς τους τουρίστες είναι: η Ιταλία, η Ισπανία, το Μαρόκο, η Τυνησία, η Ελλάδα και η Τουρκία. Οι οποίες έχουν σημειώσει ραγδαία τουριστική ανάπτυξη και έπεται και άλλη. Αυτή η προβλεπόμενη αύξηση του τουρισμού, ενδέχεται να οδηγήσει στην ανεξέλεγκτη ανάπτυξη ολόκληρης της Μεσογειακής λεκάνης, υποβαθμίζοντας το μοναδικό φυσικό και πολιτιστικό της πλούτο.

Στην Ελλάδα, το 90% των τουριστικών επενδύσεων συγκεντρώνεται στις ακτές. Ο τουρισμός αντιπροσωπεύει αρκετά μεγάλο ποσοστό του ΑΕΠ, που το 2010 άγγιζε το 15,3% και το 17,9 % της συνολικής απασχόλησης, ενώ σε ορισμένες περιοχές αποτελεί την κύρια πηγή εσόδων. Και αν στα παραπάνω προσθέσει κανείς το γεγονός ότι το 40% της γεωργικής δραστηριότητας, περισσότερο από το 60% του πληθυσμού και το 70% της βιομηχανικής δραστηριότητας συγκεντρώνονται στις ελληνικές ακτές, τότε μπορεί να υπολογίσει με σαφήνεια τη πίεση που δέχονται οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι της χώρας. Με άμεσα αποτελέσματα τη θαλάσσια ρύπανση, την υπερκατανάλωση νερού και ενέργειας, την υποβάθμιση βιοτόπων, την αυξανόμενη πίεση σε απειλούμενα είδη, αλλά και την υποβάθμιση ή και καταστροφή των πολιτιστικών και αισθητικών χαρακτηριστικών ενός

τόπου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περιοχή της Ζακύνθου, όπου οι διαρκώς αυξανόμενες, λόγω της τουριστικής δραστηριότητας, οχλήσεις, έχουν περιορίσει τις περιοχές ωτοκίας της παγκοσμίως απειλούμενης θαλάσσιας χελώνας.

Η πρόκληση για τη τουριστική βιομηχανία, είναι η δημιουργία ενός μοντέλου που θα θέσει τέλος σε αυτό το αναπτυξιακό πρότυπο, καθώς και η δέσμευση ότι δεν θα υπάρξει περαιτέρω ανάπτυξη χωρίς σχέδια ορθολογικής διαχείρισης, τα οποία θα περιλαμβάνουν:

- Ένα δίκτυο προστατευόμενων περιοχών (NATURA) ικανών να εξασφαλίσουν τη διατήρηση της βιοποικιλότητας της Μεσογείου.
- Καταγραφή της φέρουσας ικανότητας των τουριστικών προορισμών.
- Αειφόρο χρήση των φυσικών πόρων.

3.9. Οικονομία και Τουρισμός

Ο τουρισμός έχει εξελιχθεί παγκοσμίως σε μια από τις σημαντικότερες βιομηχανίες, αποτελώντας σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης και πηγή απασχόλησης. Αποτελώντας κυρίαρχη δραστηριότητα σε πολλές χώρες, έχει σημαντικές επιδράσεις στους άλλους τομείς της οικονομίας και συμβάλλει στη συνολική οικονομική ανάπτυξη των χωρών. Η σημασία του τουρισμού για την ελληνική οικονομία είναι μεγαλύτερη από ότι για το σύνολο της παγκόσμιας οικονομίας.

Στη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών ο τουρισμός σημείωσε αξιοθαύμαστη πρόοδο, συνδεδεμένος άμεσα με την κοινωνικοοικονομική αναπτυξιακή διαδικασία, καθώς συμβάλλει σημαντικά στην άνοδο του επιπέδου διαβίωσης των τουριστικά ανεπτυγμένων περιοχών και συνεπώς στην ευημερία των πολιτών.

Ο επιχειρηματικός όγκος του τουρισμού σε παγκόσμια κλίμακα ξεπερνά αυτό των εξαγωγών πετρελαίου, ειδών διατροφής και αυτοκινήτων, ενώ παράλληλα παραμένει η βασική πηγή εισοδήματος για αρκετές αναπτυσσόμενες χώρες.

Αναφορικά με τη συμβολή του τουρισμού στη παγκόσμια οικονομία, παρατηρούνται τα κάτωθι, όπως προκύπτουν από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού:

- Από το 1952 ως το 2007 ο αριθμός των διεθνών τουριστικών αφίξεων αυξήθηκε με ρυθμό 6,5 % κατ' έτος, με αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός των ταξιδιωτών να εκτιναχθεί από τα 25 στα 807 εκατομμύρια.
- Ο ρυθμός αύξησης του εισοδήματος που προέκυψε από αυτές τις αφίξεις ήταν ιδιαίτερα μεγάλος, αγγίζοντας το 11,3 % για την προαναφερθείσα περίοδο, γιγαντώνοντας τη παγκόσμια οικονομία και αγγίζοντας τα 685 δις δολάρια το 2007.
- Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού προβλέπει μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης των διεθνών τουριστικών αφίξεων της τάξης του 4,1 % με ορίζοντα το 2020. Συνεπώς, οι διεθνείς αφίξεις αναμένεται ως τότε να ξεπεράσουν το 1,5 δις ταξιδιωτών.

Ο παγκόσμιος τουρισμός εν όψει του 21^{ου} αιώνα, αντιμετωπίζει μεγάλες προκλήσεις, οι οποίες σχετίζονται με τη βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη, την αντιμετώπιση των ανισοτήτων σε ζητήματα πλούτου και ευκαιριών, αλλά και την ορθή κατανομή και διαχείριση των φυσικών πόρων, όπως συμβαίνει με κάθε ζωντανό κομμάτι της παγκόσμιας οικονομίας που έρχεται αντιμέτωπο με την διαρκώς εξελισσόμενη διεθνή πραγματικότητα.

Με βάση τις τελευταίες τάσεις στη παγκόσμια αγορά των τουριστικών υπηρεσιών, από πλευράς ζήτησης παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές, όπως:

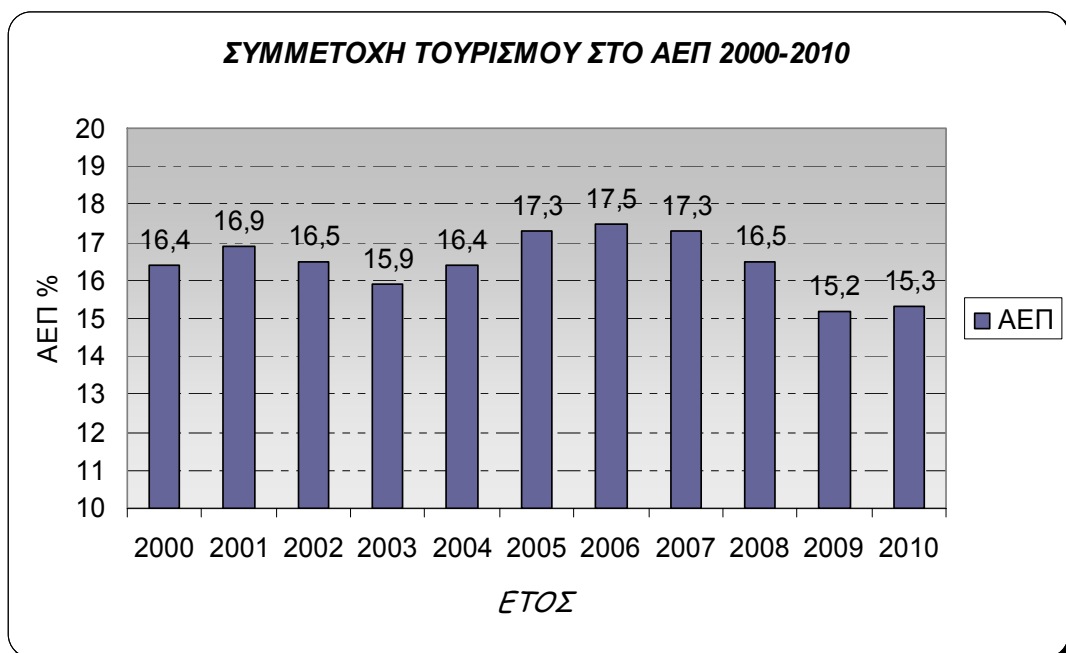
- Μεγαλύτερη συχνότητα ταξιδιών αλλά με λιγότερες διανυκτερεύσεις.
- Ανάπτυξη νέων προορισμών.
- Ευρεία χρήση του διαδικτύου από τους πελάτες για την επιλογή και δημιουργία ενός πακέτου διακοπών που να ανταποκρίνεται στις ατομικές ανάγκες και δυνατότητες.
- Χαμηλά σε κόστος ναύλα.

- Επιθετικός ανταγωνισμός μεταξύ των αεροπορικών εταιρειών που οδηγεί στη μείωση των τιμών.
- Ενδυνάμωση του ξενοδοχειακού προϊόντος «all-inclusive» ως μια σύγχρονη τάση στη τουριστική βιομηχανία.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, πρωτοπόρος στον παγκόσμιο αριθμό αφίξεων ανά γεωγραφική περιφέρεια είναι η Ευρώπη με πολύ μεγάλο μερίδιο π.χ. 53% για το έτος 2008(με την Ελλάδα να βρίσκεται στην 10^η θέση από πλευράς αφίξεων και στην όγδοη από πλευράς εισπράξεων), και ακολουθούν η Ασία, η Αμερική, και η Μέση Ανατολή με την Αφρική(με πολύ μικρά μερίδια).

Αναλύοντας τα στοιχεία, όπως αυτά προκύπτουν από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, που αφορούν τη συμμετοχή του τουρισμού στο ΑΕΠ της χώρας μας, όσον αφορά τη τελευταία 10ετία παρατηρείται πως υπάρχουν скаμπανεβάσματα με δυναμικότερη χρονιά το 2006 που ο τουρισμός αγγίζει το 17,5% του ΑΕΠ, και μια σχετική μείωση τα τελευταία 2 χρόνια. Κατά μέσο όρο, η συμμετοχή της τουριστικής οικονομίας από το 2000 έως το 2010 στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της χώρας μας φαίνεται να αγγίζει το 16,5 %.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί φαίνεται η πορεία του ΑΕΠ σε αυτή τη χρονική περίοδο.

Διάγραμμα 3.1. : Συμμετοχή τουρισμού στο ΑΕΠ 2000 – 2010.

Πηγή : Ε.Σ.Υ.Ε.

Όπως προαναφέρθηκε, η συμβολή της τουριστικής οικονομίας το 2010 στο ΑΕΠ της Ελλάδας φτάνει το 15,3%, ενώ η συνολική απασχόληση στην τουριστική οικονομία (746.200 θέσεις εργασίας) αντιστοιχεί στο 17,9% των απασχολουμένων. Μέχρι το 2019 η απασχόληση στην τουριστική οικονομία μπορεί να αυξηθεί τουλάχιστον κατά 360.000 άτομα, καλύπτοντας το 100% των ανέργων που υπήρχαν κατά το 2009.

Συγκρινόμενος σε παγκόσμιο επίπεδο, ο ελληνικός τουρισμός καταγράφει ικανοποιητικές επιδόσεις. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (WTO), η Ελλάδα το 2010 ήταν 17η σε επίπεδο διεθνών αφίξεων και 21η σε επίπεδο εσόδων. Επίσης, σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (WEF) το 2011, η χώρα μας καταλαμβάνει την 29η θέση μεταξύ 139 χωρών στο Δείκτη Ταξιδιωτικής και Τουριστικής Ανταγωνιστικότητας, ενώ στο Γενικό Δείκτη Ανταγωνιστικότητας καταλαμβάνει μόλις την 83η. Τα στοιχεία αυτά αποδεικνύουν ότι ο ελληνικός τουρισμός είναι ένας από τους ελάχιστους τομείς της εθνικής οικονομίας, ο οποίος είναι ανταγωνιστικός σε παγκόσμιο επίπεδο. Όμως, η θέση αυτή δεν είναι ιδιαίτερα ικανοποιητική, αν λάβει κανείς υπόψη του αφενός την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά και αφετέρου το αναλλοίωτο φυσικό περιβάλλον και τους πλούσιους φυσικούς πόρους της Ελλάδας.

Η Ελλάδα δεν ανταγωνίζεται πλέον μόνο προορισμούς, όπως η Ιταλία και η Ισπανία. Τα τελευταία χρόνια νέοι τουριστικοί προορισμοί, όπως η Τουρκία και η Κροατία, προσφέρουν το ίδιο προϊόν με την Ελλάδα (ήλιος και θάλασσα), διεκδικώντας κατά κύριο λόγο μερίδιο από τις ίδιες τουριστικές αγορές που απευθύνεται και το ελληνικό προϊόν. Απευθύνονται κυρίως σε τουρίστες από τις χώρες της βορειοδυτικής Ευρώπης και προσπαθούν να προσελκύσουν μαζικό τουρισμό. Κύριο ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα είναι το χαμηλό κόστος των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Η Ελλάδα βρίσκεται πίσω από τους αναδυόμενους μεσογειακούς τουριστικούς προορισμούς. Συνεπώς, δεν μπορεί να ανταγωνιστεί με βάση το κόστος, παρά μόνο με βάση την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών. Η πώση του μεριδίου αγοράς της Ελλάδας τα τελευταία χρόνια, είναι παρόμοια με αυτή άλλων ώριμων τουριστικών προορισμών όπως η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Ισπανία. Ενώ, χώρες όπως η Κροατία, η

Αίγυπτος και η Τουρκία, παρουσιάζουν σημαντική αύξηση, καθώς είναι αναπτυσσόμενοι τουριστικοί προορισμοί, όπως η Ελλάδα τη δεκαετία του 1980.

3.10. Τουρισμός στην περιοχή μελέτης

Όσον αφορά την περιοχή μελέτης, το φαινόμενο του τουρισμού εμφανίζεται ιδιαίτερα έντονο κατά τους θερινούς μήνες. Για πιο συγκεκριμένα μεγέθη βλ. σελ 79 και εξής, όπου παρουσιάζονται τα μετρήσιμα μεγέθη του τουρισμού, όπως ο αριθμός των κλινών, των αφίξεων κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΕΥΡΕΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

4.1. Ορισμός

Ο παραθερισμός αποτελεί ένα ειδικό «τουριστικό προϊόν», με άμεση οικονομική και λειτουργική συνάφεια προς τον τουρισμό. Ο παραθερισμός διαφοροποιείται από το γεγονός ότι τα ταξίδια του, μικρής ή μεγαλύτερης διάρκειας στη διάρκεια του έτους, κατευθύνονται στον ίδιο προορισμό, όπου ο παραθεριστής διαθέτει ιδιόκτητο ή ενοικιαζόμενο κατάλυμα, την παραθεριστική κατοικία του.

Ο παραθεριστής είναι μια ειδική κοινωνική κατηγορία, όπως και ο τουρίστας, ο οποίος επιλέγει την περιοχή του παραθεριστικού του ταξιδιού με συγκεκριμένα κριτήρια. Οι παραθεριστές είναι συνήθως πολυκινητικοί, όσον αφορά στα αίτια που τους ωθούν στον παραθερισμό. Επιπλέον, ο παραθεριστής θεωρείται ένας αυτόνομος καταναλωτής στις επιλογές του χρόνου, του τρόπου και της διάρκειας του ταξιδιού του. (Τσάρτας, 1997)

4.2. Ανάλυση της έννοιας της παραθεριστικής κατοικίας

Η παραθεριστική κατοικία αναπτύσσεται είτε σε περιαστικές περιοχές, γύρω από τα μεγάλα αστικά κέντρα (π.χ. Αθήνα, Θεσσαλονίκη), είτε σε περιοχές με ιδιαίτερα φυσικά κάλλη, για παράδειγμα νησιωτικές, παραθαλάσσιες, ορεινές ή και παραδοσιακές περιοχές.

Στις μέρες μας, παραθεριστική κατοικία διαθέτουν τόσο οι υψηλές εισοδηματικά τάξεις, γιατί τους παρέχεται η οικονομική δυνατότητα, όσο και οι χαμηλότερες οικονομικά τάξεις, λόγω της ανάγκης να ξεφύγουν από τις κακές συνθήκες διαβίωσης μέσα στις πόλεις όπου ζουν μόνιμα, αλλά και λόγω του τρόπου ζωής στις περιοχές από όπου αυτός ο πληθυσμός προέρχεται. Οι άνθρωποι που ανήκουν στα μεσαία εισοδήματα, σε αντίθεση με τα χαμηλά που αρκούνται και σε πρόχειρες κατασκευές, επιδιώκουν παραθεριστικές κατοικίες κάποιου επιπέδου, χωρίς όμως να έχουν πάντοτε τη δυνατότητα να τις αποκτήσουν. Έτσι, αναγκάζονται πολλές φορές να περιοριστούν, στην ημερήσια αναψυχή σε περιαστικές περιοχές και στην ενοικιαζόμενη παραθεριστική κατοικία.

Παλιότερα, όταν οι δεσμοί των κατοίκων των μεγάλων αστικών κέντρων, με την επαρχία ήταν εντονότεροι (πρώτη γενιά εσωτερικών μεταναστών), ο κύριος όγκος του μη ημερήσιου

παραθερισμού κατευθυνόταν προς τα χωριά καταγωγής του, και καλύπτονταν από τα πατρογονικά σπίτια. Όσο για την ανάγκη της ημερήσιας αναψυχής, καλύπτονταν από εκτάσεις κοντά στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Όμως, με την πάροδο των ετών, οδηγηθήκαμε στην αποκοπή των νεώτερων γενιών από τις ρίζες τους, την ερήμωση της επαρχίας και την σταδιακή εγκατάλειψη και καταστροφή του οικιστικού πλούτου της επαρχίας, με την τρομακτική αύξηση του πληθυσμού των μεγαλουπόλεων, και ιδιαίτερα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, αλλά και με τη σταδιακή αύξηση του εισοδήματος των ανθρώπων, αυτή η ισορροπία έχει πια ανατραπεί. Μικροί παραθεριστικοί οικισμοί που υπήρχαν κοντά στα μεγάλα αστικά κέντρα ενσωματώθηκαν στον αστικό ιστό και έχασαν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα τους. Χωριά ερημώθηκαν παντελώς και νέοι οικισμοί άρχισαν να ξεφυτρώνουν, ιδιαίτερα κατά μήκος των παράκτιων περιοχών, αλλά και σε ορεινά μέρη με φυσική ομορφιά.

Μέχρι πρόσφατα, η κοινωνία αντιμετώπιζε από πολεοδομικής απόψεως τους οικισμούς δεύτερης κατοικίας, όπως και τους αντίστοιχους της πρώτης κατοικίας. Ολοκληρωμένο σχεδιασμό, σε χωροταξικό επίπεδο είχαμε για την περιοχή της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης από το 1978, στα πλαίσια της εκπόνησης των Ρυθμιστικών σχεδίων των περιοχών. Η προσπάθεια αυτή συνεχίστηκε λίγο αργότερα με την εκπόνηση πολεοδομικών μελετών για επιλεγμένα τμήματα των περιοχών αυτών, όμως πρακτικά δεν οδήγησε πουθενά, μιας και δεν υπήρχε ούτε η πολιτική βούληση, ούτε το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο για να σταματήσει η άναρχη υπερεκμετάλλευση των περιοχών αυτών.

Όταν ξεκίνησε η Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης (ΕΠΑ), λόγω της μεγάλης εξάπλωσης της δεύτερης κατοικίας, και μάλιστα κοντά σε αστικά κέντρα, περιλήφθηκε στο Ν. 1337/83 το άρθρο για την «Δεύτερη κατοικία μέσα στις Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ)». Κατά την εφαρμογή των διατάξεων αυτών, το 1985 βγήκε το προεδρικό διάταγμα για την «Πολεοδόμηση περιοχών δεύτερης κατοικίας μέσα στις ΖΟΕ και σχετικές ρυθμίσεις», που καθόριζε το ποιες περιοχές μπορούν να πολεοδομηθούν σαν περιοχές παραθεριστικής κατοικίας και ποιες όχι, καθώς επίσης και την διαδικασία και τους όρους ένταξης, την εισφορά σε γη και χρήμα και τους επιτρεπόμενους όρους δόμησης.

Με βάση το διάταγμα αυτό, το υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων προχώρησε στην καθιέρωση Πολεοδομικών προτύπων και προδιαγραφών με σκοπό την εκπόνηση των μελετών. Με βάση αυτά, ξεκίνησαν οι μελέτες για την ένταξη των περιοχών δεύτερης κατοικίας στο σχέδιο, που ουσιαστικά καμία τους δεν έχει υλοποιηθεί μέχρι σήμερα.

Το θέμα των οικισμών της Παραθεριστικής Κατοικίας, σε συνδυασμό με τους οικισμούς των Οικοδομικών Συνεταιρισμών, καθώς και τους οικισμούς προ του 1923, είναι πάρα πολύ σημαντικό, μιας και καταλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερες εκτάσεις, ανατρέποντας ουσιαστικά, με τον τρόπο που προωθείται ο σχεδιασμός τους, την όποια προσπάθεια ορθολογικοποίησης του δικτύου οικισμών της χώρας. Στο σημείο αυτό, είναι ανάγκη να κατανοήσουμε, ότι ουσιαστικά προχωράμε στη δημιουργία ενός παράλληλου δικτύου μικρών οικισμών, με μικρότερη πυκνότητα, που όμως παρεμποδίζει την ανάπτυξη του συνολικού δικτύου οικισμών.

(Σιόλας, 2003)

4.3. Οι διαστάσεις του παραθερισμού

Αν και συχνά ο παραθερισμός συνδέεται με τις κοινωνικο-οικονομικές εξελίξεις των τελευταίων δύο – τριών δεκαετιών, πρέπει να επισημάνουμε ότι ιστορικά αποτέλεσε μία από τις πρώτες οργανωμένες μορφές τουρισμού. Ένα συχνό φαινόμενο, είναι ο παραθερισμός να συνδέεται αποκλειστικά με τις αστικές περιοχές των αναπτυγμένων χωρών, περιορίζοντας με αυτόν τον τρόπο τη γεωγραφική και αναπτυξιακή εμβέλεια που έχει ένα φαινόμενο.

Ουσιαστικά, σύμφωνα με τον Τσάρτα (1997), υπάρχουν διαφορετικοί τύποι παραθερισμού στον κόσμο με διαφορετικό ειδικό βάρος ανά γεωγραφική περιοχή, όσον αφορά αφενός το ρόλο τους ως μορφής τουρισμού και αφετέρου τον οικονομικό δυναμισμό τους, ενώ ορισμένες αντιστοιχίες μπορούν να διαπιστωθούν και στον ελληνικό χώρο, συναντάμε για παράδειγμα:

- Παραθερισμό σε περιαστικές περιοχές, με αποτέλεσμα τη διαμόρφωση αυτοτελών «παραθεριστικών περιοχών» με χαρακτηριστικά κοινότητας και πραγματοποιείται σε πολλές περιοχές του κόσμου. Αλλά ως οργανωμένη μορφή κυρίως στις αναπτυγμένες χώρες.
- Παραθερισμό σε τουριστικές περιοχές, με αποτέλεσμα είτε την δημιουργία «ζωνών παραθεριστικών κατοικιών», είτε την ένταξη των παραθεριστικών υποδομών στις προϋπάρχουσες. Εμφανίζεται κυρίως στις αναπτυγμένες χώρες και στις περισσότερες τουριστικές περιοχές του κόσμου.
- Παραθερισμό σε περιοχές της υπαίθρου, με αποτέλεσμα είτε την δημιουργία μικρών θυλάκων με παραθεριστικές κατοικίες, είτε οργανωμένων θυλάκων με αυτόνομα χαρακτηριστικά που βρίσκονται δίπλα ή σε απόσταση από άλλους οικισμούς και εμφανίζεται κυρίως στις αναπτυγμένες χώρες και σε περιοχές με φυσικό πλούτο υψηλής ποιότητας.
- Παραθερισμό σε αγροτικούς οικισμούς (παραδοσιακούς ή μη), συνήθως σε προϋπάρχουσες υποδομές, οι οποίες βελτιώνονται ή επεκτείνονται, χωρίς όμως να διαμορφώνονται ειδικές ζώνες παραθερισμού. Το φαινόμενο εμφανίζεται σε πολλές περιοχές του κόσμου. Και συνήθως οι παραθεριστές έχουν ρίζες από την εν λόγω περιοχή.

Οι παράγοντες, οι οποίοι φαίνεται να ενισχύουν τη συνεχή ανάπτυξη του παραθερισμού είναι η έντονη αστικοποίηση, η συνεχής βελτίωση των μεταφορών, η αύξηση του ελεύθερου χρόνου του ατόμου, η ύπαρξη όλο και περισσότερων οικογενειών με παιδιά, η αύξηση των εισοδημάτων, η σύνδεση του παραθερισμού με ειδικές ομάδες του πληθυσμού π.χ. συνταξιούχοι, τα κοινωνικά και καταναλωτικά πρότυπα των χαμηλών και μεσαίων στρωμάτων των αναπτυγμένων χωρών του κόσμου και τέλος η ύπαρξη εξελισσόμενων πολιτικών στο θέμα της παραθεριστικής κατοικίας.

Όσον αφορά τις τάσεις ανάπτυξης του φαινομένου, είναι σταθερές και σε αρκετές χώρες του κόσμου παρουσιάζουν σημαντικό δυναμισμό. Ο παραθερισμός απορροφά ένα πολύ

μεγάλο ποσοστό του συνολικού ελεύθερου χρόνου και ειδικότερα του χρόνου, ο οποίος καταναλώνεται σε ταξίδια τουρισμού. Σε πολύ υψηλό ποσοστό συνδέεται με ημεδαπούς πελάτες, οι οποίοι κάνουν αρκετά ταξίδια τον χρόνο στις παραθεριστικές περιοχές (1 ή 2 μεγάλης διάρκειας και περισσότερα μικρής διάρκειας, τα λεγόμενα ταξίδια του σαββατοκύριακου). Ας σημειωθεί εδώ, ότι ο παραθερισμός αποτελεί συχνά τη βασική ή και μόνη μορφή τουρισμού για πολλές ομάδες πληθυσμού, ιδιαίτερα δε για όσους έχουν μεσαία ή χαμηλά εισοδήματα, αλλά και για τους περισσότερους κατοίκους των αναπτυσσόμενων χωρών που μπορούν να κάνουν κάποιο τουριστικό ταξίδι.

4.4. Οργανωτικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των δραστηριοτήτων του Παραθερισμού

Δύο είναι τα κυριότερα πρότυπα της οργάνωσης και λειτουργίας των δραστηριοτήτων του παραθερισμού: το πρώτο μπορεί να χαρακτηριστεί «παραθεριστικό» και το δεύτερο «τουριστικό-παραθεριστικό». Στο παραθεριστικό πρότυπο συνδέονται δραστηριότητες οικοδομικών επιχειρήσεων, εταιρειών κτηματικών συναλλαγών και συχνά συνεταιρισμών με στόχο την ανάπτυξη παραθεριστικών περιοχών ή την κατασκευή παραθεριστικών κατοικιών προς πώληση ή ενοικίαση. Η λειτουργική διάσταση αυτού του προτύπου έχει συχνά έντονο τοπικό χαρακτήρα και είναι συνδεδεμένη με την παραθεριστική περιοχή. Δυναμικός και συχνά αστάθμητος παράγοντας στην λειτουργία αυτού του προτύπου έχει αναδειχθεί με τις προτιμήσεις και τις επιλογές του ο παραθεριστής, που συχνά μετατρέπεται από «καταναλωτή» σε συμμετοχο επιλογών και δραστηριοτήτων.

Στο δεύτερο πρότυπο λειτουργίας, το λεγόμενο τουριστικό-παραθεριστικό, αναπτύσσονται παράλληλα οι δραστηριότητες του παραθεριστικού προτύπου με εκείνες των εταιριών τουρισμού. Οι στόχοι είναι συνήθως δύο: αφενός η κατασκευή και πώληση ή ενοικίαση διαμερισμάτων και κατοικιών σε τουριστικές περιοχές και αφετέρου η μετασκευή – και κατόπιν πώληση ή ενοικίαση- τουριστικών καταλυμάτων σε παραθεριστικά καταλύματα. Ιδιαιτερότητα του τουριστικού-παραθεριστικού προτύπου πρέπει να θεωρηθεί η προσπάθεια δημιουργίας νέων προϊόντων στο χώρο του παραθερισμού.

Και στα δύο προαναφερθέντα πρότυπα υπάρχουν υπηρεσίες προώθησης και πώλησης των παραθεριστικών κατοικιών, οι οποίες λειτουργούν είτε τοπικά, είτε σε εθνικό ή ακόμη και διεθνές επίπεδο.

(Τσάρτας,σ.61, 1997)

4.5. Υποδομές προσφοράς παραθερισμού

Η ανάπτυξη του φαινομένου του παραθερισμού, συνδέθηκε άμεσα με τις παραθεριστικές κατοικίες, αλλά και με την παράλληλη και σύνθετη υποδομή των παραθεριστικών περιοχών. Η παραθεριστική κατοικία ως τύπος καταλύματος έχει διαφοροποιηθεί και εξειδικευθεί, όσον αφορά τις υποδομές που προσφέρει με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ζήτησης, τις τελευταίες δεκαετίες. Οι παραθεριστικές περιοχές από την πλευρά τους τείνουν όλο και περισσότερο να έχουν υποδομές και δραστηριότητες που συνδέονται με τον τουρισμό και τον ελεύθερο χρόνο επιδιώκοντας να λειτουργήσουν ως αυτόνομη χωρική ενότητα παραθερισμού η οποία μπορεί να καλύψει τις ανάγκες ατομικής αλλά και συλλογικής κατανάλωσης των σύγχρονων παραθεριστών. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται αυτές οι υποδομές προσφοράς του παραθερισμού:

Υποδομές προσφοράς παραθερισμού

1. Παραθεριστικές κατοικίες διαφόρων τύπων (Μονοκατοικίες διαφόρων τύπων, Διαμερίσματα, Αγροικίες, Σπίτια σε αγροτικούς οικισμούς, Βίλες κ.α.).
2. Παραθεριστικά καταλύματα που λειτουργούν ως παραθεριστικές κατοικίες [Τροχόσπιτα, Σκάφη, Time-Sharing (Χρονομεριστική Μίσθωση) κ.α.].
3. Εστίαση (Εστιατόρια, Μπαρ, Ζαχαροπλαστεία κλπ.).
4. Υποδομές Τουρισμού και Ελεύθερου χρόνου (Πρακτορεία, Οργάνωση Εκδρομών, Αθλητικές δραστηριότητες, Μαρίνες, Σταθμοί για Σκι, Πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.α.).
5. Υποστηρικτικές Υποδομές (Εμπόριο, Τράπεζες, Υπηρεσίες Υγείας, Υπηρεσίες Μεταφορών).

Πίνακας 4.1. : Υποδομές προσφοράς παραθερισμού.

Πηγή: Τσάρτας (1997)

4.6. Κίνητρα παραθεριστικών ταξιδιών

Ο παραθεριστικός ως καταναλωτής έχει πολλά κοινά χαρακτηριστικά στον τρόπο που συνθέτει τις επιλογές του με τον καταναλωτή – τουρίστα. Ο παραθεριστής ουσιαστικά μπορεί να θεωρηθεί ως μία ειδική κοινωνική κατηγορία, όπως και ο τουρίστας, με συγκεκριμένα όμως κίνητρα στην τελική επιλογή του παραθεριστικού του ταξιδιού. Σημαντικές είναι και οι διαφορές των παραθεριστών στο ζήτημα των κινήτρων, όπου υψηλό ποσοστό από αυτούς καταλήγουν στην επιλογή τους με βάση ένα κυρίαρχο ή ειδικό κίνητρο. Αλλά και στους παραθεριστές, αυξάνεται σταδιακά και η παρουσία αυτών που μπορούν να θεωρηθούν ως πολυκίνητρικοί, όσον αφορά την ποικιλία των λόγων που τους ωθούν στον παραθερισμό. Η τάση αυτή είναι πολύ περισσότερο εμφανής στις οργανωμένες παραθεριστικές περιοχές -και ιδιαίτερα σε όσες διαθέτουν τουριστικές υποδομές- όπου διαρκώς πληθαίνουν οι υπηρεσίες και οι δραστηριότητες, που στόχος τους είναι να καλύψουν τις ανάγκες αυτού του είδους των τουριστών (Αθλητικά Κέντρα, Πολιτιστικές εκδηλώσεις, Οργανωμένες εκδρομές, Θεματικά πάρκα, Εγκαταστάσεις φυσικής ζωής και υγείας κλπ).

Στον πίνακα που ακολουθεί καταγράφονται πολλά από τα κίνητρα των παραθεριστικών ταξιδιών κατανεμημένα σε δύο ομάδες: αυτά που θεωρούνται κυρίαρχα και συνδέονται άμεσα με ορισμένα τουριστικά κίνητρα και όσα είναι περισσότερο εξειδικευμένα στον παραθερισμό.

ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΤΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ	
<u>ΚΥΡΙΑΡΧΑ ΚΙΝΗΤΡΑ</u>	<u>ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ ΚΙΝΗΤΡΑ</u>
1. Κίνητρα που συνδέονται με την διάθεση φυγής του σύγχρονου ανθρώπου.	1. Το παραθεριστικό ταξίδι ως συχνή και ελεγχόμενη φυγή σε ένα περιβάλλον οικείο και ήρεμο.
2. Κίνητρα που σχετίζονται με το θρησκευτικό συναίσθημα και την ανάγκη	2. Ανάγκη ξεκούρασης και ανασύνταξης

επαναξιολόγησης των επιλογών του ανθρώπου.	στο συνεχές των επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων οπότε ο παραθεριστικής το θελήσει.
3. Κίνητρα που σχετίζονται με το γόητρο και την κοινωνική άνοδο.	3. Το παραθεριστικό ταξίδι ως σύμβολο κοινωνικής ανόδου και καταναλωτικού προτύπου της διευρυμένης μεσαίας τάξης των αναπτυγμένων κυρίως χωρών.
4. Κίνητρα που σχετίζονται με την φαντασία και την νοσταλγία.	4. Το παραθεριστικό ταξίδι ως επιστροφή και επανασύνδεση με τον χώρο της υπαίθρου, την παραδοσιακή ζωή κλπ.
5. Κίνητρα που συσχετίζουν το τουριστικό ταξίδι με το παιχνίδι.	5. Το παραθεριστικό ταξίδι ως προέκταση των δραστηριοτήτων ελεύθερου χρόνου που σχετίζονται με αθλητισμό, φυσική ζωή κλπ.

Πίνακας 4.2. : Θεματικοί άξονες κινήτρων παραθεριστικών ταξιδιών.

Πηγή: Τσάρτας, σελ.59, (1997)

Αξίζει να επισημανθεί, ότι πέραν των κοινών στοιχείων που παρουσιάζουν τα κίνητρα του παραθερισμού με αυτά του τουρισμού, υπάρχει και μία πολύ ενδιαφέρουσα διάσταση στα χαρακτηριστικά των παραθεριστών ως καταναλωτών, αυτή είναι η δυνατότητα να πραγματοποιούν το ταξίδι τους όποτε το θελήσουν με βάση τα ποικίλα κίνητρα που προαναφέραμε. Αυτή η διάσταση συνδέεται με την ύπαρξη της παραθεριστικής κατοικίας (είτε ιδιόκτητης, είτε ενοικιαζόμενης), η οποία αποτελεί και τον τελικό «αποδέκτη» αυτών των ταξιδιών.

4.7. Ειδικά χαρακτηριστικά του παραθεριστικού ταξιδιού

Τα ειδικά χαρακτηριστικά του παραθεριστικού ταξιδιού, επισημαίνουν το βασικό αλλά και αναγκαίο ρόλο που διαδραματίζει στην πραγματοποίησή του η παραθεριστική κατοικία

αλλά και οι δραστηριότητες που προσφέρονται στον τόπο όπου αυτή βρίσκεται (παραθεριστική περιοχή). Η χρήση μεταφορικών μέσων είναι λιγότερο σημαντική, διότι τις περισσότερες φορές το ταξίδι πραγματοποιείται εντός της χώρας, σε σχετικά κοντινή απόσταση (2-5 ώρες), και γίνεται με ιδιωτικό μέσο ή με τα δημόσια μέσα μεταφοράς στα ήδη προγραμματισμένα τους δρομολόγια.

Ο παραθεριστής άρα είναι ένας κατά κύριο λόγο αυτόνομος καταναλωτής, όσον αφορά τουλάχιστον τις επιλογές του χρόνου, του τρόπου και της διάρκειας του ταξιδιού του. Το γεγονός αυτό συνδέεται και με την σταθερή και μόνιμη σχέση που έχει με τον τόπο όπου παραθερίζει, οπότε και ο στόχος του δεν είναι οι αλλαγές στις επιλογές των τύπων ταξιδιών αλλά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που προσδίδει στο επαναλαμβανόμενο ταξίδι του. Αυτή η διάσταση επηρεάζει και τον τρόπο οργάνωσης των παραθεριστικών ταξιδιών διαφοροποιώντας τα ριζικά από τα τουριστικά ταξίδια.

Ουσιαστικά, ο φορέας οργάνωσης σε αυτή τη περίπτωση είναι το ίδιο το άτομο, δηλαδή ο παραθεριστής, ενώ ως αγορά του παραθεριστικού ταξιδιού θεωρείται η αξία αγοράς, χρήσης ή συντήρησης του καταλύματος (αυτή διαφέρει φυσικά ανάλογα με το αν είναι νοικιασμένο, ιδιόκτητο ή παραχωρείται δωρεάν). Προϋπόθεση πάντως για την αγορά του παραθεριστικού ταξιδιού είναι μία πολύ σημαντική διαδικασία, η απόκτηση του δικαιώματος χρήσης (οποιαδήποτε και αν είναι η μορφή του: ιδιοκτησία, ενοικίαση, παραχώρηση) του παραθεριστικού καταλύματος.

4.8. Κριτήρια επιλογής τοποθεσιών για τις Παραθεριστικές Κατοικίες

Η επιλογή της τοποθεσίας της παραθεριστικής κατοικίας είναι μια υπόθεση ιδιαίτερα σημαντική και μερικές φορές αρκετά δύσκολη, καθώς έχεις τη δυνατότητα επιλογής μέσα από πολλές αξιόλογες περιοχές της επικράτειας, και εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως το κλίμα της περιοχής, τις παραλίες της, την αναψυχή και τη διασκέδαση, την ησυχία και την ηρεμία, τις ανέσεις, την ύπαρξη ενός ωραίου σκηνικού και ενός υγιεινού περιβάλλοντος, τα φυσικά χαρακτηριστικά στοιχεία της περιοχής, αλλά και από τα δημιουργημένα από τον άνθρωπο στοιχεία της περιοχής (δίκτυα και υποδομές).

4.8.1. Η διάδοση της παραθεριστικής κατοικίας στην υπαίθρο

Η γεωγραφία της παραθεριστικής ή δεύτερης κατοικίας καθορίζεται από ποικίλους παράγοντες, ορισμένοι από τους οποίους φαίνεται ότι αποβαίνουν καθοριστικοί για τη διάδοση της στις ευαίσθητες περιοχές της υπαίθρου, νησιωτικές, παραθαλάσσιες, ημιορεινές και ορεινές. Κάποιοι από τους παράγοντες αυτούς φαίνονται παρακάτω:

1. Η εγγύτητα των περιοχών της υπαίθρου ως προς τα μεγάλα αστικά κέντρα, τα οποία αποτελούν μια σταθερή πηγή έλξης των ενδιαφερομένων παραθεριστών.
2. Η εγγύτητα τους προς τους μεγάλους οδικούς άξονες, η επαρκής οδική εξυπηρέτηση καθώς επίσης και η βελτίωση των επικοινωνιών διευκολύνουν τη διάδοση της παραθεριστικής κατοικίας σε περιοχές απομονωμένες ή απομακρυσμένες ως σήμερα.
3. Η γεινίαση και λειτουργική σχέση των περιοχών της υπαίθρου προς διάφορους αναγνωρισμένους τουριστικούς προορισμούς.
4. Η φήμη για τα φυσικά, πολιτιστικά και πολιτισμικά αγαθά γύρω από την οποία δημιουργείται ένα ενδιαφέρον, εθνικό αλλά και κάποιες φορές διεθνές.
5. Ένας ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας είναι και η αγροτική έξοδος από τις περιοχές της υπαίθρου. Αυτό το οικονομικοκοινωνικό φαινόμενο που στο παρελθόν συνετέλεσε στην αποδιάρθρωση των τοπικών οικονομιών και κοινωνιών, καθιστώντας εύθραυστες και ευαίσθητες τις περιοχές της υπαίθρου, φαίνεται ότι σήμερα αναλαμβάνει καθοριστικό ρόλο στη διάδοση της δεύτερης κατοικίας. Η χρονική περίοδος, το μέγεθος και ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της αγροτικής εξόδου (εσωτερική ή εξωτερική μετανάστευση) επηρεάζουν τη συντήρηση και αναπαλαίωση παλαιότερων και κυρίως παραδοσιακών οικοδομών και την κατασκευή νέων.

Στη βάση των υποθέσεων αυτών, θεωρούμε ότι η διάδοση της παραθεριστικής κατοικίας, στις ευαίσθητες περιοχές της υπαίθρου, εξελίσσεται κατά κάποιο τρόπο άνισα και επιλεκτικά, ως επακόλουθο της διαχρονικά διαμορφωνόμενης παραθεριστικής και τουριστικής ζήτησης. Αποτέλεσμα αυτής της διεργασίας αποτελεί η άνιση μορφολογία των ποσοτικών συγκεντρώσεων της παραθεριστικής κατοικίας που συνήθως εμφανίζεται :

- Πυκνή στις περιαστικές περιοχές και κατά μήκος των μεγάλων οδικών αξόνων, και
- Σποραδική στις πιο απομακρυσμένες και δυσπρόσιτες περιοχές.

Αντίστοιχα, διαμορφώνονται και ορισμένες ακόμη ποιοτικές διαφοροποιήσεις, οι οποίες καθορίζονται από τις εκάστοτε λειτουργικές σχέσεις και εξυπηρετήσεις και τα ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά του τοπίου. Έτσι, οι κατασκευαζόμενες παραθεριστικές κατοικίες στην περιαστική περιοχή της Αθήνας προσεγγίζουν συνήθως στα λειτουργικά πρότυπα της αστικής κατοικίας, ενώ μια μετασκευασμένη σε παραθεριστική, παλιά αγροτική κατοικία σε κάποιο ημιορεινό οικισμό της Φωκίδας διατηρεί χαρακτήρες μορφολογικούς χαρακτήρες, που αναλογούν στο περιβάλλον της.

(Αυγερινού – Κολώνια 1997)

4.9. Η τάση ανάπτυξης Παραθεριστικών Κατοικιών σε διεθνές επίπεδο

4.9.1. Παγκοσμίως

Σε παγκόσμιο επίπεδο συναντούμε παραθεριστικές κατοικίες σε πολλές χώρες. Ενδεικτικά αναφέρουμε κάποιες από αυτές :

Γαλλία, Νορμανδία, Ιταλία, Γερμανία, Μ. Βρετανία, Ισπανία, Αυστρία, ΗΠΑ, Καναδάς, Κροατία, Σουηδία, Ουγγαρία, Ελλάδα.

4.9.2. Ευρωπαϊκή Ένωση

Τη δεκαετία του '80 οι διακοπές σε παραθεριστικές κατοικίες αντιπροσώπευαν περίπου το 7% των κύριων διακοπών στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και το ποσοστό για όλες τις άλλες μορφές διακοπών ήταν αρκετά μεγαλύτερο. Οι παραθεριστικές κατοικίες πλέον, είναι πολύ πιο σημαντικές σε ορισμένες χώρες, καθώς αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 10% όλων των μορφών διακοπών. Αυτές οι χώρες είναι : η Ολλανδία, η Δανία, η Ισπανία, η Ιταλία και φυσικά η Ελλάδα (με την οποία θα ασχοληθούμε εκτενέστερα παρακάτω).

4.10. Η Ελληνική μεταπολεμική εμπειρία παραγωγής Παραθεριστικών Κατοικιών

Όπως προαναφέρθηκε, η παραθεριστική κατοικία στην Ελλάδα αναπτύσσεται, ως μαζικό φαινόμενο, κατά τις δύο – τρεις τελευταίες δεκαετίες. Η ανάπτυξη αυτή έγινε στο πλαίσιο μιας πολύ λιγότερο ανεπτυγμένης αγοράς τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών, τόσο όσον αφορά τη ποσότητα, όσο και την ποιότητα, αλλά φυσικά και την πολυμορφία της προσφοράς αυτής. Η περιορισμένη αυτή ανάπτυξη συνδέεται άμεσα με ορισμένα χαρακτηριστικά της δυνητικής ζήτησης, τα οποία μπορούν να χαρακτηρισθούν ως ιδιομορφίες, συγκρινόμενα με τις ανάλογες συνθήκες που επικρατούσαν στις ανεπτυγμένες βιομηχανικές χώρες.

Το χαμηλό ποσοστό μισθωποίησης και η περιορισμένη ανάπτυξη του κράτους πρόνοιας, αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ανάπτυξη καταναλωτικών τουριστικών προτύπων, στα όρια των χαμηλών εισοδηματικών δυνατοτήτων. Αντίθετα, ευνόησαν άλλες πρακτικές, οι οποίες συνδύαζαν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα με κάποιου είδους ατομική – οικογενειακή εξασφάλιση, δηλαδή την κάλυψη της ανάγκης για διακοπές μέσω της παραγωγής κάποιας παραθεριστικής κατοικίας, η οποία θεωρούταν και ως μια επένδυση που θα έμενε στην κατοχή της οικογένειας.

Η σχετική απουσία του κράτους πρόνοιας και η αναιμική, πολλές φορές, ανάπτυξη των κλασικών μορφών παραγωγής και κυκλοφορίας προϊόντων και υπηρεσιών του τουρισμού, ευνόησαν την ανάπτυξη εναλλακτικών δομών και πρακτικών για την κάλυψη των αναγκών αυτών, έτσι παρουσιάζεται μια ιδιαίτερη ανάπτυξη του φαινομένου του παραθερισμού, που λόγω του πολλαπλασιασμού των δίαυλων επικοινωνίας και της διεθνοποίησης των καταναλωτικών προτύπων, εμφανίζεται ως ένα ευρέως αποδεκτό πρότυπο.

(Γκόρτσος, Καμούτση, Σαγιάς, Παναγιωτάτου, 2000)

4.11. Ο τρόπος παραγωγής της Παραθεριστικής Κατοικίας

Η στέγαση αποτέλεσε χαρακτηριστικό τομέα ανάπτυξης εναλλακτικών πρακτικών και η ασθενική οικιστική ανάπτυξη της χώρας φέρει τα σχετικά σημάδια. Η ιδιοκατασκευή και η

αυθαίρετη δόμηση και σε δεύτερο χρόνο η αντιπαροχή, αποτέλεσαν διαδικασίες που εντάσσονται στην παραπάνω λογική και ευθύνονται για τυχών προβληματική οικιστική ανάπτυξη κάποιων περιοχών της χώρας μας. Η λειτουργία τους υπήρξε βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα ευεργετική για σημαντικό τμήμα των λαϊκών και των μεσαίων στρωμάτων, για τα οποία σήμανε σημαντική βελτίωση των στεγαστικών τους συνθηκών. Αν και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι το στεγαστικό πρόβλημα είναι λυμένο για το σύνολο του πληθυσμού, τα βασικά προβλήματα που συσσώρευσαν οι κυρίαρχες μεταπολεμικές διαδικασίες παραγωγής κατοικίας αφορούν κυρίως τη πολεοδομική οργάνωση (που πολλές φορές είναι ανύπαρκτη) και την υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος.

Στα ήδη υπάρχοντα προβλήματα, προστίθενται σήμερα οι περιορισμένες δυνατότητες πρόσβασης στην ιδιοκατοίκηση των εργατικών – λαϊκών στρωμάτων, καθώς εμφανίζεται παρακμή των παλαιότερα κυρίαρχων πρακτικών εξαιτίας της αύξησης του κόστους, αλλά κυρίως των ρυθμίσεων και ελέγχων γίνονται και που αυξάνουν επίσης το κόστος. Και έτσι, έχουμε έξαρση του κοινωνικού διαχωρισμού σε συνθήκες όπου η αγορά ακινήτων λειτουργεί όλο και περισσότερο με κλασικό τρόπο (απαλλαγμένη, σε μεγάλο βαθμό, από τις παραδοσιακές διαδικασίες απόκτησης κατοικίας).

Υπάρχει πλέον ένας κυρίαρχος τρόπος παραγωγής και ιδιοποίησης του προϊόντος «παραθεριστική κατοικία», που αφορά μεγάλα τμήματα των χαμηλών και μεσαίων κοινωνικό – εισοδηματικών στρωμάτων και εκφράζεται από την αλυσίδα:

1. κατάτμηση γης
2. αγορά αγροτεμαχίου
3. ιδιοκατασκευή ή κατά παραγγελία οικοδόμηση παραθεριστικών μονοκατοικιών από τον τελικό χρήστη.

Υπάρχουν όμως και ορισμένοι δευτερεύοντες τρόποι:

1. δόμηση σε εκτός σχεδίου άρτια και οικοδομήσιμα οικόπεδα
2. αναπαλαίωση – συντήρηση – επέκταση υπαρχουσών κατοικιών
3. δόμηση μεγαλύτερων μονάδων πολυκατοικιών σε ήδη συγκροτημένους παραθεριστικούς οικισμούς
4. δόμηση οργανωμένων παραθεριστικών συγκροτημάτων.

Ωστόσο, σήμερα υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι οι διαφορετικοί αυτοί τρόποι παραγωγής παραθεριστικής κατοικίας παρακολουθούν τις πρακτικές διαφορετικών κοινωνικών στρωμάτων και συνεπάγονται διαφοροποιημένη πολεοδομική και χωρική οργάνωση, καθώς και διαφοροποιημένες επιπτώσεις στο φυσικό και κτισμένο περιβάλλον. Γι' αυτό και η ποιότητα των παραθεριστικών οικισμών εξαρτάται από το μίγμα των παραπάνω τρόπων, βάσει του οποίου έχουν συγκροτηθεί.

(Γκόρτσος, Καμούτση, Σαγιάς, Παναγιωτάτου, σ.3-4, 2000).

4.12. Αυθαίρετη Δόμηση και Παραθεριστική Κατοικία

Η αυθαίρετη δόμηση, που αποτελεί ίσως το πιο σημαντικό πρόβλημα για τις περισσότερες παράκτιες αλλά και πολλές ορεινές και αγροτικές περιοχές. Σημαντικό μέρος της αυθαίρετης δόμησης συνδέεται με την ανέγερση τουριστικών καταλυμάτων και παραθεριστικών κατοικιών αλλά και εξυπηρετήσεων σχετικά με τον τουρισμό (ταβέρνες κλπ). (Κοκκώσης, Τσάρτας, 2001). Στην κατεύθυνση αυτή, ένα σημαντικό τμήμα της "αυθαίρετης δόμησης" είναι η αυθαίρετη δόμηση για παραθεριστική κατοικία. Η αυθαίρετη δόμηση "εκτός σχεδίου ή παρά τον αιγιαλό και την παραλία" είναι το πιο πρόσφατο φαινόμενο και ταυτίστηκε με την ανάπτυξη της παραθεριστικής κατοικίας.

Ένα σημαντικό κύμα αυθαιρέτων διαχέεται και σε αγροτικές πλέον περιοχές, εκτός από τις περιαστικές και αφορά περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος. Οι τύποι συγκέντρωσης των αυθαιρέτων μπορούν να διακριθούν στους παρακάτω τύπους, (ΕΜΠ, ΕΚΚΕ, Παναγιωτάτου, 1997):

- ***Ανοργάνωτη συγκεντρωμένη ή διάσπαρτη ανάπτυξη στον ευρύτερο περιαστικό χώρο ανεξάρτητα από προϋπάρχοντες οικισμούς.***

Πρόκειται για εκτατική ή συνεχή ανάπτυξη σε περιοχές κατά κανόνα παράκτιες στην ευρύτερη ζώνη των μεγάλων αστικών κέντρων και αφορά την παραθεριστική κατοικία.

- ***Ανοργάνωτη ανάπτυξη στην περιφέρεια υφιστάμενων οικισμών με επέκταση ορίων τους.***

Εκτόνωση της ζήτησης γης για κατοικία στα όρια δυναμικών οικισμών κυρίως ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, τουριστικού ενδιαφέροντος ή παραλιακών.

- **Ανάπτυξη αυθαίρετων εντός των ορίων των προϋπαρχόντων οικισμών παραδοσιακών ή μη.**

Κυρίως σε κηρυγμένους παραδοσιακούς οικισμούς.

- **Διάσπαρτη ανάπτυξη σε ευρύτερες ζώνες παραθεριστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος.**

Εκτός σχεδίου νόμιμη ή αυθαίρετη δόμηση, παρόδια ή σε ενδιαφέροντες τουριστικά ή περιβαλλοντικά ζώνες. Οι πυρήνες των συγκεντρώσεων αυτών μπορούν να μετεξελιχθούν σε οικισμούς, που δεν πληρούν τις περισσότερες φορές τις προδιαγραφές μια πολεοδομικά οργανωμένης περιοχής.

Το νομοθετικό πλαίσιο το οποίο συνέβαλε στην προαναφερθείσα κατάσταση είναι επιγραμματικά (Τζίκα – Χατζοπούλου, 2003):

- Ο Α.Ν. 410/1968 δίνει την ευκαιρία νομιμοποίησης των αυθαιρέτων κτισμάτων εντός σχεδίου πόλεως (π.χ. υπόγειοι χώροι μετατρέπονται σε διαμερίσματα, πυλωτές κλείνονται και γίνονται καταστήματα κλπ) εφόσον η διατήρησή τους δεν θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια της κατασκευής, ούτε αποβαίνει υπέρμετρα εις βάρος της πόλης.
- Το Ν.Δ.349/1974 καθιερώνει καθεστώς συγκρατήσεως της αυθαιρέτου δομήσεως, εντός και εκτός σχεδίου.
- Το Ν.Δ. 651/1977 προσπαθεί να συγκρατήσει την αυθαίρετη δόμηση εμπεριέχοντας μέτρα όπως απαγόρευση της κατάτμησης μεγάλων αγροτεμαχίων σε μικρά οικόπεδα καθώς και της ηλεκτροδότησης και ύδρευσης των αυθαιρέτων οικιών ώστε να περιοριστεί η κατά κανόνα αυθαίρετη «εξοχική κατοικία».
- Την κατάσταση αυτή ανατρέπει ο Ν. 720/1977 ο οποίος ψηφίστηκε προεκλογικά. Αυτός καθιερώνει την εξαίρεση από την κατεδάφιση για εντός και εκτός σχεδίου περιοχές, έστω και αν οι κατασκευές ήταν αντίθετες με τους όρους των κειμένων πολεοδομικών διατάξεων, εκτός αν είχαν κτιστεί

αυθαιρέτως σε κοινόχρηστους χώρους της πόλης. Η εξαίρεση αυτή ήταν δυνατή με μόνη προϋπόθεση τη δήλωση του ενδιαφερομένου, χωρίς προηγούμενη κρίση της Διοικήσεως, και την καταβολή της χρηματικής εισφοράς που καθόριζε κατά περίπτωση ο Νόμος. Αυτές όμως οι διατάξεις του Νόμου που επιτρέπουν την εξαίρεση από την κατεδάφιση κρίθηκαν από το Συμβούλιο της Επικρατείας ως αντισυνταγματικές.

- Ο Ν. 1337/83 προσπάθησε να αντιμετωπίσει συνολικά το πρόβλημα των αυθαιρέτων, χωρίς όμως να παραβλέπει και την κοινωνική διάσταση του προβλήματος. Κατά το νόμο αυτό τα αυθαίρετα διακρίνονται σε 'παλιά', δηλαδή αυτά που έχουν κατασκευασθεί πριν από την έναρξη ισχύος του, και στα μεταγενέστερα, 'νέα αυθαίρετα'. Για τα πρώτα δίνει τη δυνατότητα εξαιρέσεως από την κατεδάφιση με την προϋπόθεση της δηλώσεως του ιδιοκτήτη και την καταβολή ειδικής εισφοράς αυθαιρέτου, καθώς και προστίμου ανεγέρσεως και διατηρήσεως αυθαιρέτου, εκτός αν βρίσκονται σε κοινόχρηστους χώρους, οπότε κατεδαφίζονται. Για τα δεύτερα προβλέπει την κατεδάφιση, εκτός από ορισμένες εξαιρέσεις. Όμως ο Νόμος αυτός παρά τις δυνατότητες που έδινε "αν το δηλώσεις θα το σώσεις" προκάλεσε αντιδράσεις και η πολιτεία για μια ακόμη φορά υποχώρησε στις κοινωνικές πιέσεις των αυθαιρετούντων.
- Έτσι ακολούθησε ο Ν. 1512/85, ο οποίος διέυρνε τις δυνατότητες αναστολής από την κατεδάφιση, π.χ. χωρίς την επιβολή δηλώσεως, πάντα βεβαίως με την καταβολή της ειδικής εισφοράς και των προστίμων. Επίσης το 1985 ψηφίστηκε ο Γ.Ο.Κ. ο οποίος έδινε τη δυνατότητα, σε περίπτωση αυθαιρέτου κατασκευής, εκδόσεως ή αναθεωρήσεως της άδειας, με την καταβολή πάντα των προστίμων.
- Τελικά, ο Ν. 32/2/2003 παρείχε νερό και ρεύμα σε αυθαίρετα κτίσματα προσωρινά (για ορισμένο χρονικά διάστημα 3 – 6 χρόνων) με απλή δήλωση των ιδιοκτητών αυθαιρέτων και χωρίς καμία πρόταση για τις κοινόχρηστες υποδομές γύρω τους.

4.13. Παραθερισμός στην περιοχή μελέτης

Όσον αφορά την εμφάνιση του φαινομένου του παραθερισμού, παρατηρείται πως εμφανίζεται με ιδιαίτερη ένταση στην περιοχή μελέτης. Για πιο συγκεκριμένα αποτελέσματα βλ. σελ 45, παραγρ. 1.6.2. που αφορά στην Εκτίμηση του μόνιμου και παραθεριστικού πληθυσμού, από τους μελετητές του ΣΧΟΟΑΠ κατά το έτος 2006, και σελ 182, κεφάλαιο 6 που περιλαμβάνει τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων της επιτόπιας έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Η ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΜΟΥ – ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

5.1. Ομοιότητες και διαφορές των φαινομένων Τουρισμού - Παραθερισμού

Μεταξύ των εννοιών του τουρισμού και του παραθερισμού μπορούμε να εντοπίσουμε κάποιες ομοιότητες, αλλά και αρκετές διαφορές, οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικά στη συνέχεια, σύμφωνα και με τα όσα ανέφερε η Αυγερινού-Κολώνια Σοφία σε αδημοσίευτη έκθεση της (1997):

- Αρχικά, αξίζει να σημειωθεί, ότι οι οικονομικές, λειτουργικές και κοινωνικές διαστάσεις του τουριστικού φαινομένου διαμορφώνουν ένα πλαίσιο ανάπτυξης, το οποίο χαρακτηρίζεται από δυναμισμό και από μια συνεχή τάση εξειδίκευσης. Ο παραθερισμός με βάση την ανάλυση των οργανωτικών χαρακτηριστικών του, αλλά και των δραστηριοτήτων του έχει άμεση οικονομική και λειτουργική συνάφεια με τον τουρισμό. Θα μπορούσε λοιπόν, να χαρακτηριστεί ως μια ειδική κατηγορία του, η οποία μπορεί να αναπτύσσεται σε σύνδεση αλλά και παράλληλα με αυτόν επιδιώκοντας να μείνει «ένα ειδικό τουριστικό προϊόν».
- Καθοριστικός παράγοντας για την ανάπτυξη του παραθερισμού είναι η ύπαρξη, η δημιουργία αλλά και η διαμόρφωση υποδομών οι οποίες να χαρακτηρίζονται από ποικιλία τόσο όσον αφορά τα καταλύματα, όσο και τις γενικότερες επιλογές και υποδομές στις παραθεριστικές περιοχές.
- Οι κυρίαρχοι τύποι παραθερισμού συνδέονται είτε άμεσα είτε έμμεσα με τις τουριστικές περιοχές, ιδιαίτερα όταν αυτές βρίσκονται κοντά σε οποιοδήποτε μεγέθους αστικά κέντρα ή διαθέτουν υποδομές και δραστηριότητες που μπορούν να εξυπηρετήσουν τους παραθεριστές. Ένα σύνηθες φαινόμενο είναι η ύπαρξη περιοχών παραθερισμού με ζώνες τουριστικών δραστηριοτήτων, καθώς και το αντίθετο, δηλαδή η ανάπτυξη ζωνών παραθερισμού σε άκρως τουριστικές περιοχές.

- Τα παραθεριστικά καταλύματα διαφέρουν από τα τουριστικά τόσο ως προς τον τρόπο κτήσης όσο και ως προς τον τρόπο χρήσης τους. Πρόκειται συνήθως για ιδιόκτητα ή ενοικιαζόμενα οικήματα τα οποία ο παραθεριστής επισκέπτεται συνήθως για μεγάλο χρονικό διάστημα και αρκετές φορές κατά τη διάρκεια του έτους.
- Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των παραθεριστών ως καταναλωτών, είναι η σταθερότητα και η επαναληπτικότητα των ταξιδιών τους σε μια συγκεκριμένη περιοχή, όπου φυσικά διαθέτουν τη παραθεριστική τους κατοικία. Σε αντίθεση με τους τουρίστες, οι οποίοι διαφοροποιούν τις επιλογές των ταξιδιών που πραγματοποιούν αρκετά συχνά και βρίσκονται εφήμερα στον κάθε τόπο προτίμησης τους. Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι ο παραθεριστής παύει να είναι και τουρίστας, εφόσον έχει τη δυνατότητα να πραγματοποιεί και τουριστικά ταξίδια στη διάρκεια του έτους. Επίσης, αρκετά συχνά ο εκάστοτε παραθεριστής, ο οποίος δεν κατάγεται από την περιοχή που αποφάσισε να δημιουργήσει την παραθεριστική κατοικία του, προϋπήρξε ως τουρίστας στη περιοχή αυτή, και κάποιοι λόγοι (ωραίο περιβάλλον, κοινωνικές επαφές, κάποια ευκαιρία αγοράς κτλ.), τον οδήγησαν στην απόφαση της επαναληπτικότητας των ταξιδιών του και της απόκτησης ενός καταλύματος .
- Τα κίνητρα που οδηγούν τους τουρίστες και τους παραθεριστές να ταξιδέψουν είναι σε πολύ σημαντικό βαθμό όμοια και επισημαίνουν την κοινή αφετηρία στη διαδικασία πραγματοποίησης των ταξιδιών κάθε τύπου.
- Η ανάλυση των στοιχείων που συνθέτουν το τουριστικό και το παραθεριστικό ταξίδι αναδεικνύουν ενδιαφέρουσες ομοιότητες αλλά και σημαντικές διαφορές. Ενώ τα στοιχεία αυτά είναι ουσιαστικά όμοια, διαφέρουν ριζικά ως προς το ειδικό βάρος που το καθένα από αυτά διαδραματίζει στην τελική υλοποίηση του ταξιδιού. Στην περίπτωση του τουρισμού, όλα τα στοιχεία συνήθως ισοκατανέμονται ενώ στον

παραθερισμό ιδιαίτερο ειδικό βάρος δίνεται στην ύπαρξη ή ενοικίαση της παραθεριστικής κατοικίας.

- Η αγορά ενός τουριστικού ταξιδιού έχει επίσης ουσιώδεις διαφορές από την αγορά ενός παραθεριστικού ταξιδιού. Στην πρώτη περίπτωση, ο τουρίστας αγοράζει το ταξίδι-πακέτο από κάποια εταιρεία(πρακτορείο ή tour operator) και το κόστος του καλύπτει τη χρήση ή ενοικίαση υποδομών και υπηρεσιών για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Ενώ στη δεύτερη περίπτωση αντίθετα, ο παραθεριστής πραγματοποιεί το ταξίδι του χωρίς την παρεμβολή εταιρειών και το κόστος του ταξιδιού του αφορά αποκλειστικά στη χρήση (ενοικίαση κατοικίας) ή στη συντήρηση (ιδιόκτητη κατοικία) του καταλύματος στο οποίο μένει. Η ιδιαιτερότητα του παραθεριστικού ταξιδιού έγκειται στην ανάγκη να έχει προηγηθεί, κάποια στιγμή, μια διαδικασία απόκτησης του δικαιώματος χρήσης του τουριστικού καταλύματος(αγορά, ενοικίαση κλπ.) γεγονός που συνδέεται με τη μόνιμη σχέση που έχει ο παραθεριστής με το κατάλυμα και κατ' επέκταση με τη περιοχή.
- Η σύγκριση των διαστάσεων του τουριστικού και του παραθεριστικού ταξιδιού αντίστοιχα, αναδεικνύει στη μεν πρώτη περίπτωση την υλοποίηση πολλαπλών, διαφορετικών και οργανωμένων ταξιδιών, ενώ στη δε δεύτερη τη σταθερότητα, μονιμότητα και επαναληπτικότητα των ταξιδιών των παραθεριστών. Και οι δύο ομάδες ταξιδιωτών κάνουν πολλά και διαφορετικά ταξίδια, αλλά οι παραθεριστές αναπτύσσουν μια σχέση άμεσης κοινωνικής και οικονομικής σύνδεσης με τον τόπο όπου παραθερίζουν, ενώ οι τουρίστες έχουν μια ατέλειωτη λίστα τόπων μέσα από τους οποίους μπορούν να επιλέξουν το κάθε ταξίδι τους.
- Τα πρότυπα τουριστικής ανάπτυξης, σε σύγκριση με αυτά του παραθερισμού έχουν ευρύτερη οικονομικό-κοινωνική και γεωγραφική εμβέλεια. Επιπλέον, η διαμόρφωση των τουριστικών προτύπων εξαρτάται πολύ περισσότερο από την επενέργεια παραγόντων διεθνών ή εθνικών παρά τοπικών, ενώ στα παραθεριστικά πρότυπα υπερισχύουν οι τοπικοί και

περιφερειακοί παράγοντες επιρροής. Τα πρότυπα παραθεριστικής ανάπτυξης έχουν επίσης σημαντικές ομοιότητες με τα πρότυπα που στηρίζονται στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων ειδικών μορφών τουρισμού, καθώς ο παραθερισμός θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια ειδική μορφή τουρισμού.

5.2. Επιπτώσεις από τη συνύπαρξη Τουρισμού-Παραθερισμού

Η παράλληλη ανάπτυξη και συνύπαρξη του τουριστικού και του παραθεριστικού φαινομένου είναι φυσικό κάποιες φορές να δημιουργεί προβλήματα και συγκρούσεις, ενώ κάποιες άλλες να είναι ιδιαίτερα ευνοϊκή και να αποφέρει καρπούς και στην περιοχή αλλά και στους κατοίκους της.

Όσον αφορά τις ανάγκες των τουριστών και των παραθεριστών μιας περιοχής πρέπει να σημειωθεί ότι δεν είναι κατ' ανάγκη όμοιες, αλλά αντιθέτως πολλές φορές έρχονται σε σύγκρουση μεταξύ τους. Ένας παραθεριστής, ο οποίος διατηρεί ένα παραθεριστικό κατάλυμα έχει πολλές φορές την ανάγκη να ησυχάσει, να απομονωθεί, να ξεφύγει από τη σκληρή πραγματικότητα και την καθημερινότητα της ζωής του, να χαρεί ανέμελος το όμορφο φυσικό περιβάλλον και να μοιραστεί με την οικογένεια του στιγμές ξεκούρασης, χαλάρωσης και ευτυχίας.

Σε αντίθεση με αυτό, έρχεται πολλές φορές το πρότυπο κυρίως των νεαρών τουριστών, οι οποίοι έχουν περισσότερο την ανάγκη της διασκέδασης, της συντροφικότητας, του ανέμελου τρόπου ζωής και της περιπέτειας, και συνήθως βρίσκουν διεξόδους στη ξέφρενη νυχτερινή διασκέδαση, σε θαλάσσια σπορ και σε καθημερινές εκδρομές. Δυστυχώς όμως, αυτός ο τρόπος των διακοπών έχει και την αρνητική πλευρά του, καθώς δημιουργούνται προβλήματα ηχορύπανσης, ρύπανσης των ακτών, αλλοίωσης των τοπικών παραδόσεων και σε μερικές ακραίες περιπτώσεις φαινόμενα εκφυλισμού των κατοίκων και έξαρση της εγκληματικότητας.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί, ότι σε περιόδους έντονης τουριστικής κίνησης, οι «κρυφοί» νόμοι του εμπορίου υπαγορεύουν την αύξηση στις τιμές των αγαθών και των ακινήτων, σε

σημείο που συχνά παρατηρείται το φαινόμενο της αισχροκέρδειας, με αποτέλεσμα την αγανάκτηση των παραθεριστών αλλά και των ίδιων των κατοίκων (οι οποίοι φυσικά δεν έχουν κάποια επιχείρηση και δεν αποβλέπουν στο κέρδος).

Απ' την άλλη πλευρά, πρέπει να επισημάνουμε πως υπάρχει και μια μερίδα παραθεριστών, οι οποίοι επιδιώκουν και προσδοκούν την ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή όπου διαθέτουν την παραθεριστική κατοικία τους. Με στόχο την οικονομική και ποιοτική αναβάθμιση της περιοχής, τη δημιουργία νέων υποδομών, τις επενδύσεις και την διαπολιτισμική ανταλλαγή απόψεων μέσα από την επαφή με διαφορετικές κουλτούρες.

Τέλος, πρέπει να τονίσουμε, ότι δυστυχώς σε κάποιες περιπτώσεις η ανάπτυξη του οικογενειακού παραθερισμού υποβαθμίζει αρκετά το περιβάλλον, σε περιοχές όπου έχει εκδηλωθεί τουριστική ζήτηση για υψηλής ποιότητας φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, οικολογικά προσανατολισμένο τουρισμό κτλ., αλλά από την άλλη και η μεγάλη συγκέντρωση τουρισμού υποβαθμίζει, αλλά και συνάμα εμποδίζει την παράλληλη ανάπτυξη του οικογενειακού παραθερισμού λόγω προβλημάτων ασφάλειας, σύγκρουσης προτύπων αναψυχής αλλά και καθημερινού τρόπου ζωής και κατανάλωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΕΡΕΥΝΑ – ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΜΕΛΕΤΗΣ

6.1. Εισαγωγή

Στις περισσότερες μελέτες η εύρεση των κατάλληλων στοιχείων γίνεται από δευτερογενείς πηγές. Αυτό όμως δεν είναι πάντοτε εφικτό. Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις, όπου οι ανάγκες μιας μελέτης μπορούν να ικανοποιηθούν μόνο με τη συλλογή πρωτογενών στοιχείων. (Κουτσόπουλος 2000, σ.189)

Ο κλασικότερος τρόπος απόκτησης πρωτογενών στοιχείων, είναι μέσα από μια επιτόπια έρευνα, που αποτελεί ένα κοινότυπο επιστημονικό εργαλείο με σκοπό τη συλλογή, μέσα από τις απαντήσεις ορισμένων ερωτηματολογίων, πληροφοριών απαραίτητων για τη μελέτη και την επίλυση κάποιου προβλήματος. Η επιτόπια έρευνα διεξάγεται με δύο τρόπους, δηλαδή με δύο μεθοδολογίες. Η πρώτη είναι με συνέντευξη και η δεύτερη με τη συμπλήρωση ενός ερωτηματολογίου. (Κουτσόπουλος 2000, σ.189)

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, όπου ο πληθυσμός της έρευνας, δηλαδή οι ιδιοκτήτες - ένοικοι Παραθεριστικών Κατοικιών, είναι διάσπαρτος σε αρκετά μεγάλη έκταση και μερικές φορές αναμειγμένος με τους μόνιμους κατοίκους της περιοχής, προτιμήθηκε η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και συγκεκριμένα με τη μέθοδο του snowball (Κυριαζή 1998, σ.119), η οποία διεξήχθη με επιτυχία, καθώς οι ερωτώμενοι ήταν αρκετά φιλικό και πρόθυμοι να συνεργαστούν.

Το ερωτηματολόγιο (το οποίο παρατίθεται στο παράρτημα, στο τέλος της εργασίας) περιλαμβάνει τέσσερις θεματικές ενότητες, με ανοικτού και κλειστού τύπου ερωτήσεις. Η πρώτη ενότητα διερευνά τη θέση και τα βασικά χαρακτηριστικά της Παραθεριστικής Κατοικίας (π.χ. τύπος κτιρίου κατοικίας), η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει τα βασικά κοινωνικό – επαγγελματικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων και των απόμων που παραθερίζουν μαζί τους (φίλοι, οικογένεια), η τρίτη αναφέρεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Παραθεριστικής Κατοικίας (π.χ. βασικές εξυπηρετήσεις) και η τέταρτη ασχολείται με τις απόψεις των παραθεριστών όσον αφορά την Παραθεριστική Κατοικία τους, τη λειτουργία και τα προβλήματα της, αλλά και την περιοχή μελέτης.

Συμπληρώθηκαν τριάντα ερωτηματολόγια από ιδιοκτήτες – ενοικιαστές παραθεριστές της περιοχής του Πεταλιδίου την περίοδο Αύγουστος – Σεπτέμβριος του 2011.

Έτσι, στη συνέχεια παρατίθενται οι πίνακες που προέκυψαν από την ανάλυση και την επεξεργασία των ερωτηματολογίων αυτών, καθώς και τα συμπεράσματα που προκύπτουν.

6.2. Βασικοί τύποι και χαρακτηριστικά Παραθεριστικής Κατοικίας

6.2.1. Δομικά χαρακτηριστικά

Τύπος κτιρίου κατοικίας	Ποσοστό %
Μονοκατοικία	27%
Διαμέρισμα-διπλοκατοικία ή μικρή πολυκατοικία	7%
Διαμέρισμα σε πολυκατοικία	0%
Λυόμενο	13%
Παραδοσιακό	53%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.1.

Από τον πίνακα 6.1. παρατηρείται, ότι το ποσοστό των παραδοσιακών κατοικιών είναι ιδιαίτερα μεγάλο, καθώς οι περισσότεροι παραθεριστές φαίνεται να έχουν ρίζες από την περιοχή μελέτης και χρησιμοποιούν ως Β' κατοικία το πατρικό τους σπίτι. Επίσης, μεγάλο ποσοστό καταλαμβάνουν και οι μονοκατοικίες που δείχνουν την ανάγκη των παραθεριστών για απομόνωση και ηρεμία, αλλά και καλύτερη ποιότητα ζωής. Το μηδενικό ποσοστό στις πολυκατοικίες, αρχικά οφείλεται στο ελάχιστο απόθεμα πολυκατοικιών στη περιοχή μελέτης, αλλά και στον παραδοσιακό χαρακτήρα της περιοχής.

Κατάσταση κατασκευής	Ποσοστό %
Ημιτελής	40%
Ολοκληρωμένη	60%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.2.

Από τον παραπάνω πίνακα παρατηρείται, ότι η πλειοψηφία των κατοικιών είναι ολοκληρωμένες. Όμως, υπάρχει και ένα μεγάλο ποσοστό ημιτελών κατοικιών που οφείλεται κυρίως στα λυόμενα σπίτια, αλλά και στα παλιά - παραδοσιακά που χρήζουν κάποιας βελτίωσης.

Χώρος garage	Ποσοστό %
Ναι	17%
Όχι	83%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.3.

Το 83% των κατοικιών δεν έχουν χώρο στάθμευσης, γεγονός που φανερώνει την παλαιότητα τους, μιας και οι σύγχρονες κατοικίες προβλέπουν χώρους στάθμευσης. Όπως προέκυψε από την επιτόπια έρευνα, προς το παρόν δεν υπάρχει πρόβλημα παρκαρίσματος στην περιοχή, καθώς οι περισσότερες οικίες έχουν άπλετο χώρο στα οικόπεδα τους. Και φυσικά, από το γεγονός ότι οι κάτοικοι δεν έχουν μεριμνήσει για τη δημιουργία κάποιου ιδιωτικού garage.

Χρονολογία κατασκευής της Π.Κ.	Ποσοστό %
1982-1986	40%
1987-1991	13%
1992-1996	27%
1997-2000	0%
2001-2005	17%
2006-2011	3%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.4.

Εμβαδόν Π.Κ.	Ποσοστό %
30-50	23%
51-100	43%

101-120	0%
121-200	34%
200-500	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.5.

Αριθμός Δωματίων	Ποσοστό %
2-3	17%
3-5	63%
5-8	20%
8-10	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.6.

Με βάση τους παραπάνω πίνακες, παρατηρούμε ότι το κύριο ποσοστό των κατοικιών έχει κατασκευαστεί από το 1982 έως το 1991, κάτι που ήταν αναμενόμενο λόγω του μεγάλου αριθμού των παραδοσιακών κατοικιών. Όμως, υπάρχει και ένα σημαντικό ποσοστό της τάξης του 20% από κατοικίες κατασκευασμένες μετά το 2000, το οποίο υποδηλώνει ότι τα τελευταία χρόνια η περιοχή μελέτης έχει γίνει αρκετά ανταγωνιστική για παραθερισμό. Οι περισσότερες κατοικίες είναι από 50τ.μ. έως 200τ.μ. με περισσότερα από 3 δωμάτια, κάτι το οποίο σημαίνει ότι είναι άνετες και μπορούν να φιλοξενήσουν αρκετά άτομα, και όχι μόνο τα κύρια μέλη μιας οικογένειας. Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι δεν πρόκειται για καθόλου πρόχειρες κατασκευές και ότι οι παραθεριστές επενδύουν στη καλή ζωή και την άνεση τους.

Επιφάνεια οικοπέδου	Ποσοστό %
250-500	13%
500-700	27%
700-1000	0%
1000-2000	47%
2000-4000	13%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.7.

Επιφάνεια υπαίθριου χώρου	Ποσοστό %
15-100	13%
101-150	20%
151-200	7%
201-500	0%
501-2200	60%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.8.

Τα περισσότερα οικόπεδα είναι 1000 – 2000τ.μ., ενώ υπάρχουν αρκετά και στην κατηγορία 500 – 700τ.μ. Πρόκειται λοιπόν, για αρκετά μεγάλα οικόπεδα, όπως ήταν αναμενόμενο από τον αγροτικό χαρακτήρα της περιοχής, τις μεγάλες ανεκμετάλλευτες εκτάσεις που απλώνονται στα όρια της και την εντοπιότητα των περισσότερων παραθεριστών. Επίσης, οι περισσότεροι υπαίθριοι χώροι είναι της τάξης των 501 - 2200τ.μ. .Πρόκειται λοιπόν, για κατοικίες με μεγάλους υπαίθριους χώρους, οι οποίοι χρησιμοποιούνται σε μεγάλο ποσοστό τους για καλλιέργειες αλλά και ως αυλές των κατοικιών. Παρατηρήσαμε, πως οι παραθεριστές αρέσκονται στη καλλιέργεια κάποιων κηπευτικών τους μήνες που διαμένουν στη περιοχή, για να τρώνε υγιεινά αλλά και για να έρχονται σε επαφή με τη γη και την αγροτική ζωή.

Συντελεστής Δόμησης	Ποσοστό %
Έχει εξαντληθεί	83%
Υπάρχει περιθώριο	17%
Έχει γίνει υπέρβαση	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.9.

Όπως αναφέρθηκε, στα περισσότερα σπίτια ο συντελεστής δόμησης έχει εξαντληθεί, κάτι το οποίο σε συνδυασμό με το ότι οι περισσότερες κατοικίες είναι παραδοσιακές και μονοκατοικίες, δείχνει ότι στη περιοχή επικρατούν χαμηλοί συντελεστές δόμησης, με

αποτέλεσμα να μη θυμίζει σε τίποτα τσιμενταρισμένες και αφιλόξενες μεγαλουπόλεις, αλλά να συγκροτεί ένα ειδυλλιακό περιβάλλον κατάλληλο για διακοπές και ηρεμία.

Διάρκεια και διαδικασία κατασκευής	Ποσοστό %
Συνεχής διαδικασία	70%
Κατά στάδια	30%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.10.

Στον πίνακα 6.10. βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοικιών έχει κατασκευαστεί με συνεχείς διαδικασίες, κάτι το οποίο οφείλεται είτε στο γεγονός ότι οι περισσότεροι ιδιοκτήτες είχαν κάνει την αποταμίευση τους και είχαν προγραμματισμένα έξοδα, είτε στο ότι οι κατασκευές στην περιοχή δεν ήταν τόσο ακριβές.

Είδος μελέτης-μελετητή	Ποσοστό %
Πολιτικός μηχανικός	37%
Αρχιτέκτων μηχανικός	7%
Χωρίς μηχανικό	56%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.11.

Η κατασκευή έγινε	Ποσοστό %
Με άδεια εξαρχής	43%
Χωρίς άδεια και νομιμοποιήθηκε στη συνέχεια	37%
Χωρίς άδεια και δεν έχει νομιμοποιηθεί ακόμη	20%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.12.

Το μεγαλύτερο μέρος των κατασκευών της περιοχής, έχει γίνει χωρίς την επίβλεψη μηχανικού και νομιμοποιήθηκαν στη συνέχεια (όπως αναφέρθηκε από τους ιδιοκτήτες), αλλά υπάρχει και ένα σημαντικό ποσοστό των παραθεριστικών κατοικιών που δεν έχουν

νομιμοποιηθεί ακόμη και ταλαιπωρούν τους ιδιοκτήτες τους μιας και θεωρούνται αυθαίρετες.

Προοπτική βελτίωσης της Π.Κ.	Ποσοστό %
Προσθήκη δωματίων	0%
Βελτίωση ποιότητας κατασκευής	33%
Διαμόρφωση υπαίθριου χώρου	13%
Κατεδάφιση και ανοικοδόμηση	0%
Προσθήκη κεντρικής θέρμανσης	13%
Αποπεράτωση ημιτελούς κατασκευής	10%
Δεν υπάρχει τέτοια προοπτική	30%
Άλλο	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.13.

Όπως απορρέει από τον πίνακα 6.13. η πλειοψηφία των παραθεριστών επιζητά τη συνολική βελτίωση της ποιότητας της Παραθεριστικής Κατοικίας, πράγμα το οποίο ήταν αναμενόμενο, καθώς είδαμε πως υπάρχουν αρκετές παραδοσιακές κατοικίες σχετικά παλιές. Και στη συνέχεια, το μεγαλύτερο ποσοστό των υπολοίπων ιδιοκτητών δεν επιθυμούν καμία αλλαγή στη παραθεριστική τους κατοικία, κάτι που δείχνει πως είναι ικανοποιημένοι από τις ανέσεις που τους προσφέρει και τη ζωή τους εκεί. Επίσης, βλέπουμε ότι από αυτούς που σκέφτονται την προοπτική να βελτιώσουν τις κατοικίες τους, ένα μέρος επιθυμεί τη διαμόρφωση του ανεκμετάλλετου υπαίθριου χώρου, κάτι το οποίο σημαίνει ότι πηγαίνουν εκεί περισσότερο για ησυχία και ξεκούραση και λιγότερο για διασκέδαση, και το άλλο μέρος έχει σκοπό να προσθέσει κεντρική θέρμανση, από το οποίο συμπεραίνουμε την αύξηση της χρήσης της παραθεριστικής κατοικίας και κατά τους χειμερινούς μήνες. Και τέλος, σκοπός των υπολοίπων είναι να τελειώσουν τις ημιτελείς κατασκευές τους, ώστε να τους προσφέρουν όσα αρχικά επιζητούσαν.

6.2.2. Διαδικασία ιδιοποίησης του προϊόντος Παραθεριστική Κατοικία

Καθεστώς ενοίκησης	Ποσοστό %
Ιδιοκατοίκηση	80%
Ενοικίαση	20%
Δωρεάν παραχώρηση	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.14.

Συνιδιοκτησία με μέλη συγγενικών νοικοκυριών	Ποσοστό %
Ναι	37%
Όχι	63%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.15.

Συνιδιοκτησία με μέλη μη συγγενικών νοικοκυριών	Ποσοστό %
Ναι	7%
Όχι	93%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.16.

Παρατηρείται ότι, το μεγαλύτερο μέρος των παραθεριστικών κατοικιών είναι ιδιοκατοίκηση και λίγες μόνο με ενοικίαση. Υπάρχει ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό συνιδιοκτησίας με συγγενείς, πράγμα αναμενόμενο εξαιτίας της προαναφερόμενης μετατροπής των πατρικών κατοικιών σε παραθεριστικές, ενώ το ποσοστό συνιδιοκτησίας με μέλη μη συγγενικών νοικοκυριών είναι εξαιρετικά μικρό. Έτσι, συμπεραίνουμε και πάλι πως πολλές παραθεριστικές κατοικίες προέρχονται από κληρονομίες και γονικές παροχές και πως πολλοί εκ των παραθεριστών έχουν ρίζες από την περιοχή, κάτι το οποίο τους έλκει ακόμη περισσότερο.

Τρόπος απόκτησης Π.Κ.	Ποσοστό %
Αγορά	20%
Αυτοστέγαση	0%
Κατά παραγγελειαν οικοδόμηση	23%
Κληρονομιά	17%
Αντιπαροχή	0%
Προίκα, γονική παροχή, δωρεά	40%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.17.

Τρόπος απόκτησης οικοπέδου	Ποσοστό %
Αγορά άρτιου και οικοδομήσιμου οικοπέδου	17%
Αγορά αγροτεμαχίου	26%
Κατάληψη / καταπάτηση	0%
Από συνεταιρισμό	0%
Οικογενειακή μεταβίβαση	57%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.18.

Στην περίπτωση του τρόπου απόκτησης της παραθεριστικής κατοικίας, όπως δείχνουν οι παραπάνω πίνακες, έχουμε ένα μεγάλο ποσοστό στην προίκα, γονική παροχή και δωρεά που μαζί με το ποσοστό της κληρονομιάς ξεπερνούν το 50%, έτσι παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των παραθεριστών δε βρέθηκε τυχαία στη περιοχή μελέτης, αλλά κάποιο μέλος της οικογένειας είχε ρίζες από εκεί και αυτό τους δίνει ακόμη περισσότερο. Όσον αφορά το οικόπεδο, όπως ήταν αναμενόμενο, τις περισσότερες φορές προερχόταν από οικογενειακή μεταβίβαση και τις λιγότερες από αγορά άρτιου και οικοδομήσιμου οικοπέδου, καθώς η περιοχή δεν είναι ορθά οικοδομημένη. Και τέλος, δεν έχουμε καθόλου καταλήψεις και καταπατήσεις οικοπέδων (ή τουλάχιστον δεν μας αναφέρθηκαν), αλλά ούτε και οικίες κατασκευασμένες από αντιπαροχή, μιας και δε συναντάμε πολυκατοικίες στη περιοχή.

Χρονολογία εγκατάστασης	Ποσοστό %
1984 – 1988	0%
1989 – 1992	13%
1993 – 1996	23%
1997 – 2000	20%
2001 – 2005	27%
2006 – 2011	17%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.19.

Χρονολογία απόκτησης Π.Κ.	Ποσοστό %
1978 – 1983	0%
1984 – 1988	7%
1989 – 1992	17%
1993 – 1998	13%
1999 – 2004	53%
2005 – 2011	10%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.20.

Χρονολογία απόκτησης οικοπέδου	Ποσοστό %
1978 – 1983	3%
1984 – 1987	13%
1988 – 1991	17%
1992 – 1995	27%
1996 – 2005	40%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.21.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων, έχει αποκτήσει την παραθεριστική κατοικία του την περίοδο 1999 – 2004 και το οικόπεδο, λίγο πιο πριν, δηλαδή την περίοδο 1996 – 2005. Παρατηρείται, ότι υπάρχει σχετική αναλογία στις περιόδους που αποκτήθηκε το οικόπεδο και η παραθεριστική κατοικία, καθώς επίσης και στην περίοδο όπου οι ιδιοκτήτες πρωτοεγκαταστάθηκαν στην περιοχή. Όλες αυτές οι δραστηριότητες έλαβαν χώρα κυρίως τη δεκαετία 1995 – 2005. Το δυσανάλογο βέβαια, είναι η παλαιότητα των παραθεριστικών κατοικιών, καθώς όπως προαναφέρθηκε η πλειοψηφία τους κατασκευάστηκε προ του 1996.

Τρόπος χρηματοδότησης της κατασκευής ή αγοράς της Π.Κ.	Ποσοστό %
Αποταμίευση	30%
Δανειοδότηση με επιδοτούμενο επιτόκιο	0%
Δανειοδότηση χωρίς επιδοτούμενο επιτόκιο	0%
Ενίσχυση από γονείς ή άλλους συγγενείς	57%
Πώληση περιουσιακών στοιχείων	13%
Άλλο	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.22.

Στον πίνακα 6.22. παρατηρούμε κάτι το οποίο είχε αναφερθεί και προηγουμένως, δηλαδή ότι η αγορά – κατασκευή - απόκτηση των παραθεριστικών κατοικιών μεγάλου ποσοστού εκ των ερωτηθέντων προήλθε από την οικονομική ενίσχυση του ευρύτερου οικογενειακού τους περιβάλλοντος, είτε την παραχώρηση, κληρονομιά κτλ. Από τους υπόλοιπους, οι οποίοι πάλεψαν μόνοι τους για να αποκτήσουν το δεύτερο σπίτι τους, οι περισσότεροι είχαν φροντίσει και είχαν αποταμιεύσει κάποια χρήματα και οι υπόλοιποι προέβησαν στη πώληση κάποιου άλλου περιουσιακού στοιχείου που είχαν στη κατοχή τους.

Ετήσιο κόστος λειτουργίας και συντήρησης (σε ευρώ)	Ποσοστό %
200 - 4000	80%
4001 – 6000	20%
6001 – 8000	0%
8001 – 10000	0%

10001 – 15000	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.23.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων διαθέτει από 200 έως 4000 ευρώ για την ετήσια λειτουργία και συντήρηση της Παραθεριστικής Κατοικίας τους, κάτι το οποίο δείχνει ότι οι ιδιοκτήτες έχουν μεν άμεση επαφή με την κατοικία τους και ενδιαφέρονται για την ορθή λειτουργία της, αλλά δεν καταβάλλουν σε αυτή υπέρογκα ποσά. Ιδιαίτερη σημασία έχει, ότι κανείς παραθεριστής δεν αναφέρθηκε σε ποσό μεγαλύτερο των 6.000 ευρώ για το σκοπό αυτό, γεγονός που δείχνει πως προφανώς οι παραθεριστές που έχουν επιλέξει τη περιοχή μελέτης μας, είναι σκεπτόμενοι και δεν καταφεύγουν σε σπατάλες και ίσως ανήκουν σε μέτρια οικονομική τάξη.

6.2.3. Δημογραφικά και Κοινωνικό-επαγγελματικά χαρακτηριστικά

Ηλικία ερωτώμενου	Ποσοστό %
18 – 26	0%
27 – 36	7%
37 – 46	27%
47 – 56	37%
57 – 66	20%
> 66	10%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.24.

Όσον αφορά τις ηλικιακές ομάδες των ιδιοκτητών - παραθεριστών, παρατηρούμε ότι η περιοχή μελέτης αποτελείται κυρίως από άτομα ηλικίας 37 έως 56 ετών. Σε γενικές γραμμές μπορούμε να πούμε ότι είναι μια περιοχή που έλκει κυρίως οικογένειες, καθώς καλύπτει τις ανάγκες τους για ηρεμία, ασφάλεια, αρκετά φθηνή καθημερινότητα αλλά και διασκέδαση με μέτρο.

Μορφωτικό επίπεδο	Ποσοστό %
Καμία απάντηση	0%
Απόφοιτος ΑΕΙ	23%
Απόφοιτος ΤΕΙ - ανωτέρας	20%
Απόφοιτος λυκείου	47%
Απόφοιτος Μέσης Τεχνικής	3%
Απόφοιτος Γυμνασίου	7%
Απόφοιτος Δημοτικού	0%
Δεν τέλειωσε Δημοτικό	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.25.

Στον πίνακα 6.25. φαίνεται, πως η πλειοψηφία των ερωτηθέντων είναι απόφοιτοι λυκείου, αλλά αρκετοί είναι και αυτοί που έχουν τελειώσει κάποια ανώτερη ή ανώτατη σχολή. Ενώ, δεν συναντήσαμε καθόλου αναλφάβητους και απόφοιτους δημοτικού. Παρατηρούμε, πως το μορφωτικό επίπεδο των παραθεριστών της περιοχής είναι αρκετά καλό.

Κύρια ασχολία	Ποσοστό %
Καμία απάντηση	0%
Εργαζόμενος	53%
Οικιακά	7%
Συνταξιούχος	27%
Μαθητής / φοιτητής	0%
Άνεργος	10%
Άλλο	3%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.26.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ιδιοκτητών είναι εργαζόμενοι, ενώ αρκετοί είναι και οι συνταξιούχοι. Δυστυχώς, συναντήσαμε και ένα μικρό αλλά όχι αμελητέο ποσοστό ανέργων, καθώς αντιστοιχεί στο 10% των ερωτηθέντων. Μαθητές και φοιτητές συναντήσαμε μόνο ως μέλη των οικογενειών και όχι ως κύριους ιδιοκτήτες των κατοικιών.

Περιγραφή	Ποσοστό %
Χημικοί	0%
Πολιτικοί μηχανικοί	6%
Μηχανικοί	0%
Ιατροί	13%
Καθηγητές Μέσης Εκπαίδευσης	38%
Ταμίες γενικά	19%
Έμποροι και πωλητές	19%
Τεχνίτες και εργάτες δομικών έργων	6%
Άλλο	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.27.

Από τους προαναφερθέντες εργαζόμενους του πίνακα 6.26., οι περισσότεροι εργάζονται ως καθηγητές μέσης εκπαίδευσης, ενώ αρκετοί είναι και οι ταμίες, οι έμποροι και οι πωλητές.

6.2.4. Χρήση της παραθεριστικής κατοικίας

Ύπαρξη άλλων χρηστών της κατοικίας	Ποσοστό %
Ναι	37%
Όχι	63%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.28.

Μορφή των προαναφερθέντων χρηστών	Ποσοστό %
Συνιδιοκτήτες	100%
Ενοικιαστές	0%
Φίλοι / συγγενείς στους οποίους παραχωρείται δωρεάν	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.29.

Από τους παραπάνω πίνακες, βλέπουμε πως συνήθως δεν υπάρχουν άλλοι χρήστες της παραθεριστικής κατοικίας πέραν των ιδιοκτητών και των οικογενειών τους. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων, έχουν στη διάθεση τους αυτή τη κατοικία για να την χρησιμοποιούν αποκλειστικά και μόνο με την οικογένεια τους. Όμως, είναι σημαντικό και το ποσοστό των ατόμων που μοιράζονται την παραθεριστική τους κατοικία με άτομα του συγγενικού τους περιβάλλοντος. Αυτό το γεγονός, μας δείχνει είτε ότι οι παραθεριστές έχουν ρίζες από την περιοχή μελέτης και κληρονόμησαν κάποιο οικόπεδο ή έτοιμο σπίτι εξ' αδιαίρετου, είτε ότι δεν είχαν την οικονομική δυνατότητα να αγοράσουν ολόκληρο το σπίτι μόνοι τους και αποφάσισαν να κάνουν αυτή την επένδυση με κάποια άτομα του κοντινού τους περιβάλλοντος. Παρατηρούμε, πως δεν συναντήσαμε καθόλου δωρεάν παραχώρηση των κατοικιών σε φίλους, αλλά ούτε και ενοικίαση τους καμία περίοδο του έτους. Προφανώς, γιατί οι ιδιοκτήτες χρησιμοποιούν αρκετά συχνά τις κατοικίες τους, αλλά και γιατί τις έχουν αποκτήσει με σκοπό τη δική τους ηρεμία και χαλάρωση, και όχι το κέρδος. Και όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε, οι περισσότεροι προτιμούν να έχουν το σπίτι τους κλειστό κάποιους μήνες του έτους, παρά να μένουν σε αυτό κάποιοι ξένοι άνθρωποι.

Διάρκεια χρήσης κατά τους θερινούς μήνες (σε εβδομάδες)	Ποσοστό %
2 – 4	20%
4 – 12	47%
12 – 24	27%
Πάνω από 24	7%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.30.

Οι περισσότεροι ιδιοκτήτες – παραθεριστές κάθονται όλο το καλοκαίρι στις παραθεριστικές τους κατοικίες, ενώ υπάρχει και ένα μεγάλο ποσοστό εξ αυτών που περνάει ακόμη περισσότερο χρόνο εκεί, αυτό αποτελείται κυρίως από τους συνταξιούχους που μοιράζουν το χρόνο τους ανάμεσα στην κύρια και τη Β' κατοικία τους. Τα μεγάλα διαστήματα ανάπαυλας των ερωτηθέντων, δικαιολογούν και την ανάγκη για απόκτηση ενός παραθεριστικού καταλύματος γενικά, αλλά και το δέσιμο με τα σπίτια τους και την απόφαση

τους να μην συμπεριφερθούν επιχειρηματικά και να μην τα υπενοικιάζουν καμία περίοδο του έτους.

Η χρήση της Π.Κ. στο παρελθόν	Ποσοστό %
Περισσότερη	10%
Ίδια	47%
Λιγότερη	43%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.31.

Η χρήση της Π.Κ. στο μέλλον	Ποσοστό %
Περισσότερη	20%
Ίδια	67%
Λιγότερη	13%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.32.

Λόγοι αύξησης της χρήσης της Π.Κ. στο μέλλον	Ποσοστό %
Μετατροπή σε Α' κατοικία	16,6%
Άλλο στάδιο κύκλου ζωής	66,8%
Μείωση άλλων μορφών παραθερισμού	16,6%
Βελτίωση των συνθηκών στην περιοχή	0%
Βελτίωση της Π.Κ.	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.33.

Λόγοι μείωσης της χρήσης της Π.Κ. στο μέλλον	Ποσοστό %
Άλλο στάδιο κύκλου ζωής	75%
Στροφή σε άλλες μορφές παραθερισμού	25%

Αλλαγές στις συνθήκες στην περιοχή	0%
Άλλοι λόγοι	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.34.

Από τους παραπάνω πίνακες, παρατηρούμε ότι η χρήση της παραθεριστικής κατοικίας στο παρελθόν ήταν κατά κύριο λόγο η ίδια, αλλά και σε παρόμοιο ποσοστό λιγότερη. Στο μέλλον φαίνεται να είναι η ίδια για το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων, ενώ από τους υπόλοιπους οι περισσότεροι θα αυξήσουν τη χρήση της, κυρίως εξαιτίας αλλαγής σταδίου του κύκλου της ζωής τους, π.χ. συνταξιοδότηση, αποκέντρωση, αλλά και μετατροπή της παραθεριστικής τους κατοικίας σε κύρια κατοικία, εξαιτίας των ίδιων λόγων. Αυτό, φανερώνει την ικανοποίηση των περισσότερων παραθεριστών από την κατοικία τους αλλά και από την περιοχή μελέτης, αλλά και το μικρό ποσοστό των ατόμων που προβλέπει στο μέλλον κάποια μείωση στο χρόνο παραμονής στη παραθεριστική τους κατοικία, δήλωσαν πως δεν έχουν κανένα παράπονο από την περιοχή ή τη κατοικία, αλλά θα βιώσουν και αυτοί κάποια αλλαγή στη ζωή τους και λίγοι επιθυμούν να γνωρίσουν και άλλα μέρη της Ελλάδας και άλλες μορφές παραθερισμού.

Προοπτική ενοικίασης της Π.Κ.	Ποσοστό %
Ναι	27%
Όχι	73%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.35.

Λόγοι ενοικίασης της Π.Κ.	Ποσοστό %
Οικονομικοί	88%
Συνθήκες στην περιοχή	0%
Αλλαγή στον κύκλο ζωής	12%
Άλλο	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.36.

Από τους παραπάνω πίνακες, 6.35. και 6.36., προκύπτει ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δεν έχει σκοπό την ενοικίαση των παραθεριστικών τους κατοικιών. Όμως, υπάρχει και ένα ποσοστό της τάξης του 30% που σκέφτονται το ενδεχόμενο αυτό, εξαιτίας οικονομικών δυσκολιών και μόνο. Για ακόμη μια φορά φαίνεται, ότι οι παραθεριστές είναι ικανοποιημένοι από την περιοχή μελέτης και όσα αυτή τους προσφέρει.

Προοπτική πώλησης της Π.Κ.	Ποσοστό %
Ναι	13%
Όχι	87%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.37.

Λόγοι πώλησης της Π.Κ.	Ποσοστό %
Οικονομικοί	75%
Συνθήκες στην περιοχή	0%
Αλλαγή στον κύκλο ζωής	25%
Άλλο	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.38.

Όσον αφορά τη προοπτική της πώλησης της παραθεριστικής κατοικίας, παρατηρείται ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ιδιοκτητών παραθεριστικών κατοικιών δεν έχουν καν σκεφτεί, όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε, το ενδεχόμενο της πώλησης του σπιτιού τους. Και ένα μικρό ποσοστό που ίσως θα το έκανε, είναι δυστυχώς λόγω οικονομικών δυσκολιών που τους έχουν παρουσιαστεί.

Χρονοαπόσταση της Π.Κ. από την κύρια κατοικία (σε λεπτά)	Ποσοστό %
30 – 45	10 %
45 – 60	20%
60 – 120	0%
>120	70%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.39.

Σύνηθες μέσο μεταφοράς	Ποσοστό %
Ι.Χ. αυτοκίνητο	80%
Ι.Χ. δίκυκλο	10%
Δημόσια συγκοινωνία	10%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.40.

Το μεγαλύτερο ποσοστό διαθέτει πάνω από δύο ώρες για να μεταβεί στην παραθεριστική του κατοικία, όπως πληροφορηθήκαμε από τις προσωπικές συνεντεύξεις οι περισσότεροι μένουν μόνιμα στην Απτική. Και οι υπόλοιποι, δεν χρειάζονται πάνω από μια ώρα για τη μετάβαση τους από την κύρια στη Β' κατοικία τους, καθώς μένουν μόνιμα στο κοντινότερο αστικό κέντρο, την Καλαμάτα. Το μέσο το οποίο χρησιμοποιείται, κατά κύριο λόγο, για τις μετακινήσεις των παραθεριστών, είναι το αυτοκίνητο. Κάτι το οποίο δείχνει, ότι συνήθως ταξιδεύουν οικογενειακά και προτιμούν τα πιο άνετα και ασφαλή μέσα, αλλά και ότι επιθυμούν την ελευθερία των μετακινήσεων τους όσο διάστημα παραμένουν στη περιοχή.

Βασικές εξυπηρετήσεις της Π.Κ.	Ποσοστό %
Ηλεκτρικό ρεύμα	100%
Σταθερό τηλέφωνο	43%
Ύδρευση από δίκτυο	100%
Ύδρευση από πηγή / πηγάδι / γεώτρηση	13%
Αποχέτευση σε δίκτυο	17%
Βόθρος απορροφητικός	77%
Λουτρό	93%
WC μέσα στην κατοικία	90%
Κεντρική θέρμανση	77%
Κινητό τηλέφωνο	100%
Καμία απάντηση	0%

Πίνακας 6.41.

Όπως απορρέει από τον πίνακα 6.41. όλες οι κατοικίες έχουν ηλεκτρικό ρεύμα, ύδρευση από δίκτυο και κινητό τηλέφωνο, σε αντίθεση με την αποχέτευση η οποία δυστυχώς είναι ελλιπής, καθώς υπάρχει μόνο στο 17 % των κατοικιών, πράγμα αναμενόμενο γνωρίζοντας το συνολικό πρόβλημα του αποχετευτικού δικτύου της περιοχής και τις βασικές ελλείψεις στις υποδομές δικτύων. Αξίζει να σημειωθεί, ότι το 13 % που υδροδοτείται και από πηγή, μας επεξήγησε πως έχει δίκτυο, αλλά πολλές φορές προτιμά το νερό που αναβλύζει από τις πηγές του «Ψεύτη», οι οποίες βρίσκονται στην περιοχή και έχουν δροσερό και ποιοτικό νερό. Η κεντρική θέρμανση υπάρχει σε μεγάλο ποσοστό των κατοικιών, γεγονός που αποδεικνύει την χρήση των παραθεριστικών κατοικιών και κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Το σταθερό τηλέφωνο υπάρχει σχεδόν στα μισά σπίτια, κάτι το οποίο επίσης αποδεικνύει την μεγάλη χρήση των κατοικιών αυτών, το οποίο ενισχύεται και από την ύπαρξη του λουτρού και του WC εντός της οικίας. Έτσι, συμπεραίνουμε ότι σε καμία περίπτωση οι παραθεριστικές κατοικίες δεν χαρακτηρίζονται ως πρόχειρες κατασκευές, ούτε ως αναγκαστική λύση παραθερισμού.

Διαρκή καταναλωτικά αγαθά της Π.Κ.	Ποσοστό %
Ηλεκτρική κουζίνα	87%
Κουζίνα γκαζιού	13%
Ηλεκτρικό ψυγείο	100%
Πλυντήριο ρούχων	90%
Πλυντήριο πιάτων	27%
Τηλεόραση	97%
DVD	63%
Ηλιακός θερμοσίφωνας	47%
Ι.Χ. αυτοκίνητο	83%
Μοτοσικλέτα / παπάκι	13%
Ποδήλατο (όχι παιδικό)	23%
Καμία απάντηση	0%

Πίνακας 6.42.

Διαρκή καταναλωτικά αγαθά της Α' Κατοικίας	Ποσοστό %
Ηλεκτρική κουζίνα	100%
Κουζίνα γκαζιού	0%
Ηλεκτρικό ψυγείο	100%
Πλυντήριο ρούχων	100%
Πλυντήριο πιάτων	63%
Τηλεόραση	100%
DVD	83%
Ηλιακός θερμοσίφωνα	83%

Πίνακας 6.43.

Από τον πίνακα 6.42. παρατηρούμε πως όλες οι παραθεριστικές κατοικίες διαθέτουν ηλεκτρικό ψυγείο και σχεδόν όλες τηλεόραση. Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό διαθέτει ηλεκτρική κουζίνα και πλυντήριο ρούχων. Ενώ σχεδόν το ένα τέταρτο διαθέτει πλυντήριο πιάτων, κάτι το οποίο δεν ήταν αναμενόμενο καθώς θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως είδος πολυτελείας, και δείχνει το υψηλό βιοτικό επίπεδο των παραθεριστών. Επίσης, παρατηρείται πως σχεδόν οι μισοί παραθεριστές διαθέτουν ηλιακό θερμοσίφωνα και DVD player. Από τα προαναφερθέντα, προκύπτει ότι οι παραθεριστικές κατοικίες της περιοχής δεν είναι πρόχειρα καταλύματα, αλλά είναι στην πλειοψηφία τους οργανωμένα νοικοκυριά, τα οποία διαθέτουν τα βασικά και όχι μόνο διαρκή καταναλωτικά αγαθά. Και αυτό, γιατί οι περισσότεροι ιδιοκτήτες περνούν αρκετό χρονικό διάστημα στην περιοχή μελέτης. Παρατηρώντας, τα διαρκή καταναλωτικά αγαθά της κύριας κατοικίας τους από τον πίνακα 6.43., μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι παραθεριστές είναι άνθρωποι, οι οποίοι επιδιώκουν καλή ποιότητα ζωής και βρίσκονται μάλλον σε καλή οικονομική κατάσταση.

Ύπαρξης άλλης Π.Κ.	Ποσοστό %
Ναι	17%
Όχι	83%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.44.

Τωρινή χρήση άλλης Π.Κ. (αν υπάρχει)	Ποσοστό %
Κενή	40%
Ενοικιάζεται	0%
Χρησιμοποιείται από άλλους	60%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.45.

Η πλειοψηφία των νοικοκυριών δε διαθέτει άλλη παραθεριστική κατοικία, αλλά και όσοι διαθέτουν δεν την ενοικιάζουν όσο δε την χρησιμοποιούν. Αλλά είτε την έχουν κενή είτε την παραχωρούν σε φίλους και συγγενείς για να περνάνε τις διακοπές τους. Κάτι που δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στη περιοχή μελέτης, καθώς οι παραθεριστές δείχνουν να την προτιμούν από την άλλη.

Άλλες μορφές παραθερισμού	Ποσοστό %
Καμία	43%
Σε ξενοδοχεία σε διάφορα μέρη της χώρας	10%
Σε ξενοδοχεία σε συγκεκριμένη περιοχή	0%
Σε ενοικιαζόμενα δωμάτια σε διάφορα μέρη της χώρας	20%
Σε ενοικιαζόμενα δωμάτια σε συγκεκριμένη περιοχή της χώρας	0%
Σε ιδιόκτητο ή συνιδιόκτητο σπίτι στον τόπο καταγωγής του ίδιου ή άλλου μέλους του νοικοκυριού	17%
Φιλοξενούμενος ή σε συγγενικό σπίτι στον τόπο καταγωγής	10%
Σε κάμπινγκ	0%
Στο εξωτερικό	0%
Άλλη μορφή	0%

Πίνακας 6.46.

Από τον πίνακα 6.46. προκύπτει ότι ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων δεν κάνουν διακοπές κάπου αλλού, εκτός της περιοχής μελέτης, κάτι το οποίο αποδεικνύει για ακόμη μια φορά πόσο ικανοποιημένοι είναι από την παραθεριστική κατοικία τους, αλλά και από τον τρόπο ζωής στην περιοχή. Όσοι προτιμούν και άλλες μορφές παραθερισμού, βλέπουμε ότι είναι μοιρασμένοι ανάμεσα σε κάποια άλλη παραθεριστική κατοικία που διαθέτουν και

σε οργανωμένες μορφές τουρισμού, σε ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια σε διάφορα σημεία της χώρας, από το οποίο φαίνεται η αγάπη τους για την πατρίδα και η ανάγκη τους να την γνωρίσουν καλύτερα. Βέβαια, το γεγονός ότι οι παραθεριστές μας δεν επισκέπτονται καθόλου το εξωτερικό, μπορεί να σημαίνει και κάποια όχι τόσο καλή οικονομική κατάσταση.

Λόγοι επιλογής της περιοχής της Π.Κ.	Ποσοστό %
Ωραίες παραλίες	87%
Καλό φυσικό περιβάλλον	80%
Γνωριμία με την περιοχή και συνήθεια	60%
Ύπαρξη φίλων ή συγγενών στην περιοχή	63%
Καλό δίκτυο εξυπηρετήσεων	40%
Κοντά στον τόπο της κύριας καταγωγής	27%
Κοντά στον τόπο εργασίας	10%
Ύπαρξη οικοπέδου στην περιοχή	47%
Ευκαιρία	10%
Αναγκαστικά, για οικονομικούς λόγους	7%
Ύπαρξη σπιτιού στη περιοχή	40%
Καλό κοινωνικό περιβάλλον	0%
Τυχαία	0%
Άλλο	0%

Πίνακας 6.47.

Όπως παρατηρείται, οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες παραθεριστές βρίσκονται στην περιοχή μελέτης εξαιτίας των όμορφων παραλιών της και του καλού της φυσικού περιβάλλοντος. Αλλά, έχουν και κάποια παραπάνω σύνδεση με την περιοχή, καθώς η ύπαρξη φίλων και συγγενών εκεί, τους έλκει ακόμη περισσότερο. Βέβαια, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε πως μεγάλα ποσοστά εκ των παραθεριστών διαθέτουν είτε οικόπεδο, είτε κάποιο σπίτι στη περιοχή μελέτης. Θετικό είναι όμως, και το γεγονός ότι κανείς δεν βρέθηκε τυχαία στη περιοχή, και σχεδόν κανείς δεν αναγκάζεται να περνά το χρόνο του εκεί λόγω οικονομικών δυσκολιών μιας και θα μπορούσε άνετα να χαρακτηριστεί ως αρκετά φθηνή επιλογή.

Δίκτυο εξυπηρετήσεων	Ποσοστό %
Καταστήματα	77%
Υπηρεσίες	63%
Συγκοινωνίες	23%
Ταβέρνες - εστιατόρια	90%
Κέντρα διασκέδασης	40%
Άλλο	0%

Πίνακας 6.48.

Βαθμός ικανοποίησης από την περιοχή	Ποσοστό %
Ικανοποιητική	37%
Ουδέτερη	63%
Προβληματική	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.49.

Όπως παρατηρούμε, από τον πίνακα 6.48., η περιοχή μελέτης υστερεί από άποψη συγκοινωνίας, καθώς διέρχεται από αυτή μόνο το υπεραστικό ΚΤΕΛ του νομού και όχι όλες τις ώρες που θα επιθυμούσαν οι κάτοικοι. Τα λεωφορεία αυτά, συνδέουν τη περιοχή μελέτης με τα γύρω χωριά, αλλά και με την πρωτεύουσα του νομού, δηλαδή την Καλαμάτα. Η περιοχή υστερεί επίσης σε κέντρα διασκέδασης, ιδίως κατά τους χειμερινούς μήνες, καθώς παραμένουν ανοιχτές μόνο δύο καφετέριες το βράδυ. Οι παραθεριστές είναι αρκετά ικανοποιημένοι από τα καταστήματα, τις ταβέρνες και τις παρεχόμενες υπηρεσίες στη περιοχή. Φαίνεται πως δεν λείπουν δηλαδή τα βασικά δίκτυα εξυπηρετήσεων από την περιοχή.

Από τον πίνακα 6.49., βλέπουμε πως η πλειοψηφία των παραθεριστών δηλώνουν πως δεν είναι ούτε ικανοποιημένοι, ούτε απογοητευμένοι από την περιοχή μελέτης, αλλά είναι θετικό το γεγονός πως ένα σημαντικό ποσοστό δήλωσε τη πλήρη κάλυψη των αναγκών του στην περιοχή. Και είναι ιδιαίτερα βασικό, ότι κανείς δεν την βλέπει ως μια προβληματική περιοχή.

Βαθμός ικανοποίησης από την κατοικία	Ποσοστό %
Ικανοποιητική	80%
Ουδέτερη	20%
Προβληματική	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.50.

Από τον πίνακα 6.50., απορρέει κάτι το οποίο ήταν αναμενόμενο από τις περισσότερες ερωτήσεις, δηλαδή ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των παραθεριστών είναι ικανοποιημένοι από την κατοικία τους, ενώ κανείς δεν την χαρακτήρισε ως προβληματική. Βλέπουμε λοιπόν για μια ακόμη φορά, πως αγαπούν το σπίτι τους και αυτός είναι ο βασικότερος λόγος που βρίσκονται εκεί.

Ετήσιο κόστος παραθερισμού (σε ευρώ)	Ποσοστό %
800 – 1650	30%
1651 – 2500	53%
2501 – 3400	10%
3401 – 4200	7%
4201 – 6000	0%

Πίνακας 6.51.

Το ετήσιο κόστος παραθερισμού στο Πεταλίδι Μεσσηνίας κυμαίνεται από 800 – 2500 ευρώ, κάτι το οποίο μας δείχνει ότι οι άνθρωποι ναί μεν περνούν καλά στην περιοχή και διαθέτουν χρήματα για τον παραθερισμό τους, χωρίς όμως να καταφεύγουν σε ακρότητες και υπερβολικές σπατάλες.

6.2.5. Απόψεις – Στάσεις Παραθεριστών – Οικιστών για την Π.Κ. και την περιοχή, τη λειτουργία της και τα προβλήματά της

Αλλαγές που έχουν επέλθει τα τελευταία χρόνια στην περιοχή	Ποσοστό %
Αίσθηση γειτονιάς	3%
Αύξηση υποδομών	20%
Βελτίωση υπηρεσιών	23%
Αύξηση δόμησης	20%
Πύκνωση οικισμού	0%
Αύξηση ενοικιαζόμενων δωματίων	27%
Αύξηση κατοίκων	7%
Καμία	0%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.52.

Όπως προκύπτει από τις απόψεις των ερωτηθέντων, η περιοχή μελέτης δεν έχει μείνει στάσιμη με την πάροδο των ετών, αλλά έχει αναπτυχθεί αρκετά και μάλιστα σε πολλούς τομείς. Έχουμε αύξηση δόμησης και υποδομών, αύξηση ενοικιαζόμενων δωματίων και βελτίωση υπηρεσιών, έτσι η περιοχή με την πάροδο του χρόνου αναπτύσσεται και έχει αρχίσει να γίνεται ευρέως γνωστή.

Ανάγκες που καλύπτει η Π.Κ στους παραθεριστές	Ποσοστό %
Ξεκούραση / Αναψυχή	33%
Φυσικό περιβάλλον / φύση / τοπίο	17%
Ψυχαγωγία / διασκέδαση / δραστηριότητες	7%
Επαφή / οικογένεια / κοινωνικότητα	20%
Ησυχία	13%
Αλλαγή	10%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.53.

Οι ιδιοκτήτες – παραθεριστές χρησιμοποιούν τις κατοικίες τους στη περιοχή μελέτης κυρίως για να ξεκουραστούν, αλλά και για την κάλυψη των αναγκών τους ως προς την κοινωνικότητα και συναναστροφή με συγγενείς και φίλους. Επίσης, φαίνεται κάποιιοι να χρησιμοποιούν τις οικίες τους εκεί όταν έχουν την ανάγκη της επαφής με το περιβάλλον, της ησυχίας, αλλά και της αλλαγής από την ρουτίνα της καθημερινότητας τους. Παρατηρούμε λοιπόν, ότι η παραθεριστική κατοικία καλύπτει διαφορετικές ανάγκες για τον καθένα, ανάλογα με την ηλικία, τα ενδιαφέροντα και τον σύνηθες τρόπο ζωής.

Βασικά θετικά στοιχεία της Π.Κ. και της περιοχής που βρίσκεται	Ποσοστό %
Φυσικό περιβάλλον / ωραίες παραλίες	20%
Ησυχία	20%
Διασκέδαση / αλλαγή	13%
Φιλική κοινωνία	23%
Ύπαρξη βασικών δικτύων	10%
Αραιή δόμηση	4%
Εγγύτητα με την Α κατοικία	10%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.54.

Όπως παρατηρούμε, οι λόγοι που επιλέχθηκε η περιοχή μελέτης από τους παραθεριστές μας ποικίλουν, καθώς είναι μια περιοχή που συνδυάζει το όμορφο φυσικό περιβάλλον και τις ωραίες παραλίες με την ησυχία και ένα πολύ φιλικό περιβάλλον που δημιουργείται από τους μόνιμους κατοίκους. Επίσης, η εγγύτητα της σε μια πόλη – κέντρο, την Καλαμάτα, είναι καταλυτική, καθώς κάποιιοι εκ των ερωτηθέντων παραθεριστών μένουν μόνιμα εκεί. Τέλος, η περιοχή είναι ιδανική για παραθερισμό, διακοπές και ξεκούραση καθώς συνδυάζει τη διασκέδαση και την ξεκούραση με την αλλαγή από την ρουτίνα της πόλης.

Βασικά προβλήματα της Π.Κ. και της περιοχής που βρίσκεται	Ποσοστό %
Έλλειψη υποδομών / εκτός σχεδίου	33%
Έλλειψη ικανοποιητικής ιατρικής περίθαλψης	17%
Ασφάλεια	10%
Ρύπανση ακτών(λόγω πολυκοσμίας)	13%
Κανένα	27%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.55.

Από τον πίνακα 6.55. παρατηρείται, ότι πολλά από τα προβλήματα της περιοχής πηγάζουν από το γεγονός ότι κάποιες περιοχές είναι εκτός σχεδίου και κατ' επέκταση υπάρχει έλλειψη ή και κάποιες φορές πλήρης απουσία υποδομών και δικτύων. Η έλλειψη ασφάλειας είναι ένα από τα προβλήματα της περιοχής, το οποίο προκύπτει κυρίως από την ύπαρξη αλλοδαπών και τον κακό φωτισμό σε ορισμένα σημεία τα βράδια, δεν υπάρχει έξαρση εγκληματικότητας στη περιοχή, αλλά μόνο το αίσθημα της ανασφάλειας. Τα τελευταία χρόνια, έχει κάνει την εμφάνιση του στη περιοχή και το φαινόμενο της ρύπανσης, κυρίως των ακτών, και μάλιστα κατά τους θερινούς μήνες, προφανώς εξαιτίας της αύξησης του πληθυσμού λόγω των τουριστών και των παραθεριστών, αλλά και των αυτοκινήτων τους. Παρόλα αυτά, υπάρχουν και κάποιοι παραθεριστές που αγαπούν τόσο πολύ την περιοχή τους και είναι τόσο ικανοποιημένοι και δεμένοι με αυτή, ώστε δεν μας ανέφεραν το παραμικρό ελάττωμα.

Βασικές αιτίες των προβλημάτων της περιοχής	Ποσοστό %
Αδιαφορία Τ.Α.	7%
Απουσία πολεοδομικού - χωροταξικού σχεδιασμού	53%
Απουσία περιβαλλοντικού σχεδιασμού	27%
Καμία	13%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.56.

Από τον παραπάνω πίνακα, παρατηρούμε ότι η κυριότερη πηγή προβλημάτων για την περιοχή είναι η απουσία Πολεοδομικού και Χωροταξικού σχεδιασμού, κάτι το οποίο καθυστερεί την περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη της. Σε αυτό, επίσης συμβάλει και η απουσία Περιβαλλοντικού σχεδιασμού, καθώς μιλάμε για μια περιοχή φυσικού κάλλους και περιβαλλοντικού πλούτου, τον οποίο τείνουν να εκμεταλλεύονται και να καταστρέφουν κάποιοι κερδοσκόποι με σκοπό τη δημιουργία και άλλων τουριστικών θέρετρων στη περιοχή, αυτό φαίνεται να ενοχλεί αρκετά τους ερωτώμενους καθώς το όμορφο περιβάλλον και οι ωραίες παραλίες ήταν και ένας από τους πρωταρχικούς παράγοντες που συνέβαλλαν στην εγκατάστασή τους στην περιοχή. Όσον αφορά για την στάση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε τόσα χρόνια που η περιοχή μελέτης ήταν αυτόνομος δήμος δεν είχαν σχεδόν κανένα παράπονο, από φέτος όμως, που η περιοχή με το νέο σχέδιο Καλλικράτη εντάχθηκε στον ευρύτερο δήμο Μεσσήνης, οι παραθεριστές έχουν αρχίσει να φοβούνται πως τα προβλήματα τους δεν θα εισακούγονται τόσο εύκολα πια.

Ποιοι φέρουν την ευθύνη για τα προβλήματα	Ποσοστό %
Τοπική Αυτοδιοίκηση	10%
Πολιτεία - Αρμόδιοι φορείς	43%
Τοπική κοινωνία - οικιστές –παραθεριστές	27%
Εργαζόμενοι στον τουρισμό(π.χ. ξενοδόχοι)	20%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.57.

Σύμφωνα με τις απόψεις των παραθεριστών, το μεγαλύτερο μερίδιο της ευθύνης για την παρουσία προβλημάτων στην περιοχή μελέτης το φέρει η πολιτεία και οι αρμόδιοι φορείς εξαιτίας της απουσίας σχεδιασμού στη περιοχή. Σημαντικό είναι και το ποσοστό των παραθεριστών που αναγνωρίζουν και τη δική τους ευθύνη, μαζί με την ευθύνη των ντόπιων κατοίκων και γενικότερα της τοπικής κοινωνίας, κάτι το οποίο δείχνει ανθρώπους συνειδητοποιημένους, που δεν φοβούνται να αναλάβουν και να αντιμετωπίσουν τις ευθύνες τους για κάποιο πρόβλημα, και που ξέρουν που θα τις αναζητήσουν. Αρκετά μεγάλο είναι και το ποσοστό των ερωτηθέντων, οι οποίοι πιστεύουν πως οι εργαζόμενοι στον τουρισμό(κυρίως οι ιδιοκτήτες ξενοδοχείων, ενοικιαζόμενων δωματίων και ταβερνών) είναι

αυτοί που φέρουν μεγάλο μερίδιο ευθύνης για τα προβλήματα της περιοχής, καθώς βαίνουν σε μια ατέρμονη αλλοίωση της, με σκοπό την προσέλκυση όλο και περισσότερων τουριστών κάθε χρόνο.

Βασικές συνθήκες που πρέπει να πληρούν οι περιοχές Π.Κ.	Ποσοστό %
Φυσικό περιβάλλον – τοπίο	17%
Υποδομές	17%
Ησυχία	13%
Αραιή δόμηση	7%
Ασφάλεια	3%
Φιλική κοινωνία	13%
Περιβαλλοντικός σχεδιασμός	17%
Πολεοδομικός - χωροταξικός σχεδιασμός	13%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.58.

Πως μπορούν να δημιουργηθούν τέτοιες συνθήκες	Ποσοστό %
Με συνεργασία Τ.Α. και οικιστών	33%
Με τη φροντίδα της Τ.Α.	17%
Με τη φροντίδα του κράτους	10%
Με τη συνεργασία κράτους και πολιτών	7%
Ανάπτυξη συνείδησης για τη διαφύλαξη του περιβάλλοντος - ενεργοποίηση των οικιστών	33%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.59.

Όπως απορρέει από τον πίνακα 6.58., οι περιοχές στις οποίες υπάρχουν Παραθεριστικές Κατοικίες θα πρέπει να συνδυάζουν ένα όμορφο, καθαρό φυσικό περιβάλλον το οποίο θα διαθέτει αξιόλογες παραλίες, με τις απαιτούμενες υποδομές, να έχει ησυχία, ασφάλεια και φιλική τοπική κοινωνία που θα αγκαλιάζει τους νεοφερμένους κατοίκους. Και επίσης, καλό

θα ήταν να διαθέτει πολεοδομικό, αλλά και περιβαλλοντικό σχεδιασμό ώστε η πόλη να μην φθείρεται με την ακατάσχετη δημιουργία νέων κατοικιών. Πολλά από τα προαναφερθέντα πληρούνται στη συγκεκριμένη περιοχή, γι' αυτό και οι παραθεριστές δεν ήρθαν τυχαία.

Για τη δημιουργία τέτοιων συνθηκών όμως, πρέπει όλοι να συμβάλουν σε καθημερινή βάση, εναποθέτοντας ο καθένας το δικό του λιθαράκι στο βωμό της καλής διαβίωσης. Πιο συγκεκριμένα, όπως φαίνεται και στον πίνακα 6.59., χρειάζεται ενεργοποίηση των οικιστών, αλλά και περιβαλλοντική συνείδηση από μέρους τους, καθώς και συνεχή συνεργασία τους με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, φροντίδα του κράτους για τη συγκεκριμένη περιοχή με τη βοήθεια της Τ.Α. πάντα και φυσικά ένταξη της περιοχής σε κάποιο ΣΧΟΟΑΠ για να γίνουν και οι ανάλογες μελέτες. Βλέπουμε λοιπόν, πως δεν είναι εύκολη διαδικασία η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών και όλοι θα πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες τους.

Συμμετοχή των παραθεριστών στη δημιουργία τέτοιων συνθηκών και ο τρόπος	Ποσοστό %
Όχι	17%
Συμμετοχή στα κοινά	7%
Σεβασμός στο περιβάλλον και στους γείτονες	47%
Προτάσεις στη Τ.Α.	29%
Σύνολο	100%

Πίνακας 6.60.

Όπως βλέπουμε στον παραπάνω πίνακα, ευτυχώς οι περισσότεροι εκ των ερωτηθέντων παραθεριστών δεν μένουν μόνο στα λόγια, αλλά προχωρούν και στη πράξη. Καθώς, συμμετέχουν στη δημιουργία των βασικών συνθηκών που πρέπει να πληρούν οι παραθεριστικές περιοχές, κυρίως με τη συνειδητοποιημένη συμπεριφορά τους και το σεβασμό ως προς το περιβάλλον και τους γείτονες τους, αλλά και με τη δραστική επέμβαση τους στα προβλήματα, κάνοντας προτάσεις για την άμεση επίλυση τους στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και τους εκάστοτε αρμόδιους φορείς. Φαίνεται πως είναι άνθρωποι βαθιά συνδεδεμένοι με την περιοχή, που προσπαθούν για το καλύτερο της και δεν εφησυχάζουν εύκολα. Υπάρχει βέβαια και ένα μικρό ποσοστό που παρουσιάζεται αδρανές, αλλά με την

παρότρυνση των υπολοίπων θα είναι εύκολο να αφυπνιστούν και αυτοί, καθώς γνωρίζουν τις αδυναμίες της περιοχής και το τι πρέπει να κάνουν.

6.3. Συμπεράσματα έρευνας

Όπως προκύπτει από την επιτόπια έρευνα και την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων από τους παραθεριστές, καθώς και από τις προσωπικές συνεντεύξεις με αρκετούς κατοίκους της περιοχής, το Πεταλίδι Μεσσηνίας είναι μια περιοχή αρκετά αξιοποιημένη, και ιδιαίτερα τη δεκαετία 1995 – 2005 όπου σημειώθηκε ιδιαίτερη άνθηση, με την αύξηση της δόμησης, τη βελτίωση των υποδομών αλλά και την εγκατάσταση όλο και περισσότερων παραθεριστών.

Η περιοχή μελέτης έλκει τους παραθεριστές της κυρίως λόγω του όμορφου φυσικού της περιβάλλοντος, των ιδανικών συνθηκών για την ευχάριστη εγκατάσταση ολόκληρων οικογενειών (ησυχία, ασφάλεια, φιλικό περιβάλλον) αλλά και εξαιτίας της εντοπιότητας αρκετών εξ αυτών. Εκεί βρίσκουν την ηρεμία και την ξεκούραση που τους λείπει από την καθημερινή τους ζωή και ταυτόχρονα περνούν ευχάριστο και δημιουργικό χρόνο με συγγενείς και φίλους (μόνιμους κάτοικους της περιοχής), με τους οποίους έχουν αναπτύξει δεσμούς όλα αυτά τα χρόνια που επισκέπτονται τη περιοχή.

Αντίποδας όλων των παραπάνω είναι τα αρκετά προβλήματα που έχουν εμφανιστεί σταδιακά τα τελευταία χρόνια και πηγάζουν από τη σημαντική αύξηση του πληθυσμού κυρίως του καλοκαιρινούς μήνες καθώς και την ευμεταβλητότητα που παρουσιάζεται την τελευταία δεκαετία στην περιοχή (Επιχειρήσεις τουριστικής κυρίως εκμετάλλευσης ανοίγουν, κλείνουν, μετακομίζουν. Κάτοικοι προστίθενται. Κατοικίες δημιουργούνται ή επεκτείνονται οι ήδη υπάρχουσες). Η ρύπανση των ακτών και της ευρύτερης περιοχής, η εμφάνιση θορύβου, η άναρχη και η αυθαίρετη δόμηση χωρίς αναφορά και η έλλειψη αρκετών υποδομών είναι μερικά από τα προβλήματα που συναντώνται κατά το πλείστον στην περιοχή μελέτης.

Όπως προέκυψε από τις απαντήσεις των παραθεριστών στις συνεντεύξεις, σημαντικό μέρος ευθύνης φέρουν η πολιτεία και οι αρμόδιοι κατά περίπτωση φορείς είτε με ελλείψεις σε εξειδικευμένο προσωπικό για την στελέχωση φορέων και Υπηρεσιών Σχεδιασμού

(τοπογράφοι μηχανικοί, πολεοδόμοι, γεωλόγοι, συγκοινωνιολόγοι κ.α.) είτε με έλλειψη πόρων χρηματοδότησης σε περιφερειακό πλέον επίπεδο. Μέρος ευθύνης ωστόσο επωμίζεται και η τοπική κοινωνία με την αδιαφορία του συνόλου των οικιστών και των παραθεριστών, αλλά και των εργαζομένων στον τουρισμό π.χ. ιδιοκτήτες ενοικιαζόμενων δωματίων.

Η περιοχή μελέτης θεωρείται πόλος έλξης για αρκετούς από τους μόνιμους κατοίκους του πολυπληθέστερου αστικού κέντρου του νομού Μεσσηνίας, ακόμη και για μονοήμερη επίσκεψη, αλλά κυρίως για τους κατοίκους του νομού Αττικής, πολλοί από τους οποίους έχουν πλέον αποκτήσει τις δικές τους παραθεριστικές κατοικίες εκεί, είτε με την απευθείας αγορά ή κατασκευή τους, είτε με την κληρονομιά ή γονική δωρεά και προίκα. Όπως είδαμε, πολλές από τις κατοικίες ήρθαν στα χέρια των παραθεριστών μέσω του ευρύτερου οικογενειακού τους κύκλου, και αυτό δηλώνει ότι πολλοί εξ αυτών κατάγονται από την περιοχή μελέτης, αλλά και ότι πολλές από τις κατοικίες είναι αρκετά παλιές και θα χαρακτηρίζονταν ως παραδοσιακές.

Στη περιοχή συναντάμε αποκλειστικά μονοκατοικίες, που ανεξαρτήτως παλαιότητας δεν διαθέτουν χώρους στάθμευσης, ίσως και εξαιτίας της μεγάλης επιφάνειας των οικοπέδων. Ο συντελεστής δόμησης είναι αρκετά χαμηλός, και στη πλειοψηφία των κατοικιών έχει ήδη εξαντληθεί. Και ενώ με το πέρασμα του χρόνου είναι φανερό πως στις περισσότερες περιοχές η αστικοποίηση εξελίσσεται και οι εγκαταστάσεις νέων κοινωνικών και τεχνικών υποδομών οδηγούν σε περαιτέρω αστική ανάπτυξη, στην περιοχή μελέτης ο παραδοσιακός χαρακτήρας δεν έχει μεταβληθεί σε σημαντικό βαθμό.

Τα περισσότερα από τα σπίτια κατασκευάστηκαν, χωρίς την επίβλεψη μηχανικού και επομένως χωρίς την έκδοση της σχετικής άδειας. Ορισμένα δε, θεωρούνται ακόμη αυθαίρετα, η αυθαίρετη δόμηση στα πλαίσια της αποχής των απαραίτητων πολιτικών πολεοδόμησης και των αντίστοιχων ελέγχων, είναι η μεγαλύτερη μάλιστα που θερίζει τις παραθεριστικές περιοχές. Το ίδιο ισχύει και για την περιοχή μελέτης, όπου η αυθαίρετη δόμηση σε συνδυασμό με την ανοργάνωτη δόμηση που είναι εστιασμένη γύρω από την πλατεία του Αγ. Νικολάου και την διάσπαρτη εκτός σχεδίου δόμηση στα όρια του οικισμού και στις παράκτιες περιοχές προβλέπεται να έχουν υποβαθμιστικές επιπτώσεις στο πολεοδομικό και φυσικό περιβάλλον, κάτι το οποίο είναι σχετικά αναμενόμενο εξαιτίας της

έλλειψης Πολεοδομικού και Χωροταξικού σχεδίου για την περιοχή, αλλά και την αδιαφορία για τις περιβαλλοντικές μελέτες.

Όσον αφορά την λειτουργικότητα των παραθεριστικών κατοικιών, όλα τα νοικοκυριά που επισκεφτήκαμε στην περιοχή μελέτης, διέθεταν παραπάνω από τα βασικά διαρκή καταναλωτικά αγαθά, και αυτό γιατί οι περισσότεροι περνούν όλο το καλοκαίρι τους εκεί και ορισμένοι και μεγάλες περιόδους του υπόλοιπου έτους, όπως φαίνεται και από την κεντρική θέρμανση με την οποία πολλές κατοικίες είναι εξοπλισμένες, και μέρος των υπολοίπων το θέτουν ως άμεσο, αλλά και μοναδικό στόχο βελτίωσης. Σχεδόν όλοι οι παραθεριστές είναι ικανοποιημένοι από τις κατοικίες τους και σε μεγάλο βαθμό από την ευρύτερη περιοχή, κάποιοι δε έχουν σκοπό να αυξήσουν τη χρήση της και κάποιοι άλλοι να την μετατρέψουν σε πρώτη κατοικία, εξαιτίας της συνταξιοδότησης τους και της ανάγκης τους να εγκαταλείψουν τις μεγαλουπόλεις και να ζήσουν μια πιο ήρεμη καθημερινότητα κοντά στη φύση, από την άλλη ένα μικρό ποσοστό δήλωσε πως λόγω ανειλημμένων υποχρεώσεων υποχρεούνται στο προσεχές μέλλον να μειώσουν τη χρήση της κατοικίας τους, αλλά παρόλα αυτά δεν πρόκειται ούτε να μεταβούν σε κάποια πώληση, ούτε να την ενοικιάσουν, καθώς επιθυμούν να την έχουν άμεσα διαθέσιμη για όποτε καταφέρνουν να ξεκλέψουν λίγο χρόνο από τις καθημερινές τους υποχρεώσεις.

Οι παραθεριστές της περιοχής, είναι κατά πλειοψηφία άτομα ηλικίας άνω των 35 ετών, με οικογένειες και ανήκουν στη μεσαία οικονομική τάξη, όπως προέκυψε από τα σχετικά χαμηλά χρηματικά ποσά που καταβάλουν ετησίως για τη συντήρηση της κατοικίας τους και τον παραθερισμό τους γενικά. Το επίπεδο μόρφωσης τους θα χαρακτηριζόταν ως μέτριο, καθώς ανήκουν σχεδόν σε όλες τις βαθμίδες, αλλά είναι καλύτερο από το επίπεδο του συνόλου της περιοχής.

Κλείνοντας, αξίζει να αναφέρουμε ότι με την πάροδο των ετών οι παραθεριστές έχουν ενσωματωθεί σε μεγάλο βαθμό με τους ντόπιους οικιστές και έχουν αναπτύξει ισχυρούς δεσμούς μαζί τους, αλλά και με την περιοχή μελέτης. Επίσης, πρόκειται για καλοσυνάτους ανθρώπους οι οποίοι συμμετείχαν με μεγάλη χαρά στην έρευνα και έδωσαν πολύτιμες πληροφορίες, χωρίς να δυσανασχετήσουν ούτε στιγμή από τον όγκο του ερωτηματολογίου.

Εν κατακλείδι, πρέπει να αναφερθούμε και στην παράλληλη ανάπτυξη του τουρισμού και κυρίως του οικογενειακού στη περιοχή μελέτης. Η περιοχή λόγω του ήρεμου και όμορφου περιβάλλοντος που διαθέτει, αλλά και εξαιτίας της οικονομικής λύσης που αποτελεί για ποιοτικές διακοπές, προσελκύει όλο και μεγαλύτερο όγκο Ελλήνων και αλλοδαπών τουριστών. Δυστυχώς, οι ξένοι τουρίστες πολλές φορές εμφανίζονται με τα τροχόσπιτα τους στην περιοχή από τις αρχές του καλοκαιριού και κατασκηνώνουν στις παραλίες για αρκετές εβδομάδες, το γεγονός αυτό αποτελεί ένα σημαντικό μειονέκτημα για τον τουρισμό στην περιοχή, καθώς την υποβαθμίζουν μιας και αυθαίρετα καταλαμβάνουν χώρο στις ακτές, τις οποίες και ρυπαίνουν και με τον τρόπο αυτό μειώνεται και το κέρδος που καταλήγει στις τουριστικές επιχειρήσεις. Πάντως, πολλές φορές αυτός ο οικογενειακός τουρισμός οδηγεί στην αύξηση των παραθεριστών, μιας και γνωρίζουν τη περιοχή, δένονται μαζί της και αποφασίζοντας να αυξήσουν τη μετάβαση και το χρόνο της παραμονή τους εκεί καταφεύγουν είτε στην αγορά, είτε στην ενοικίαση κάποιας παραθεριστικής κατοικίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

7.1. Αξιολόγηση Αναπτυξιακών Δεδομένων

Με βάση τη προηγούμενη ανάλυση διαπιστώνεται ότι στην περιοχή μελέτης κυριαρχούν οι πρωτογενείς δραστηριότητες, ενώ ταυτόχρονα ο τουρισμός, αν και περιορίζεται όσον αφορά τις θέσεις των απασχολούμενων, αποτελεί ανερχόμενη δραστηριότητα της περιοχής με μικρής δυναμικότητας καταλύματα που εκτείνονται κυρίως στη παραλιακή ζώνη.

Η περιοχή μελέτης παρουσιάζει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά μιας οικονομίας σε μετάβαση, με την πολυαπασχόληση να κυριαρχεί. Μερικά από τα χαρακτηριστικά αυτά, είναι:

- Διαχρονικά πληθυσμιακή αύξηση
- Υψηλός συντελεστής γήρανσης του πληθυσμού
- Χαμηλό μορφωτικό επίπεδο
- Αύξηση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού
- Αύξηση του οικονομικά μη ενεργού πληθυσμού
- Αύξηση της ανεργίας
- Κυρίαρχες οικονομικές δραστηριότητες αποτελούν οι αγροτικές και εκείνες που σχετίζονται με την τουριστική δραστηριότητα.
- Μικρή συμμετοχή στην απασχόληση και στη γενικότερη οικονομική δραστηριότητα του δευτερογενή τομέα, ο οποίος φθίνει διαχρονικά

Παράλληλα εμφανίζονται και κάποια άλλα φαινόμενα που υποδηλώνουν διαρθρωτικά προβλήματα στην οικονομική βάση της περιοχής μελέτης. Τα οποία συνοψίζονται στα εξής:

- Παραδοσιακός πρωτογενής τομέας, με τάσεις μονοκαλλιέργειας της ελιάς. Ένα προϊόν, το οποίο έχει μεν θετικές προοπτικές, εφ' όσον όμως δημιουργηθούν κατάλληλες συνθήκες καλλιέργειας, κυρίως βιολογικής, με παράλληλο εκσυγχρονισμό της μεταποίησης και εμπορίας του.
- Η κτηνοτροφία, παραμένει έντονα παραδοσιακή, με τάσεις μείωσης, ενώ τα προϊόντα της προορίζονται κυρίως για ίδια κατανάλωση
- Η μεταποιητική δραστηριότητα είναι εξαιρετικά ισχνή, εξαρτώμενη αποκλειστικά από την μεταποίηση προϊόντων της αγροτικής παραγωγής.

Αντίθετα, η οικοδομική δραστηριότητα είναι σημαντική και συνδέεται κατά κύριο λόγο με την παραγωγή παραθεριστικής κατοικίας.

- Οι ελλείψεις σε βασικά δίκτυα υποδομής έχουν αντίκτυπο στην οικονομική βάση, αλλά και στις αναπτυξιακές προοπτικές της περιοχής.

Οι αναπτυξιακές προοπτικές και οι δυνατότητες της περιοχής εξετάζονται σε σχέση με τη θέση της περιοχής και του πόρους της. Συνδέονται άμεσα με την ολοκλήρωση αυτής της μεταβατικής διαδικασίας και τη λειτουργική συγκρότηση.

Η ολοκλήρωση αυτή, εκτός από συγκεκριμένα έργα υποδομής με στόχο τη βελτίωση της επικοινωνίας και της κυκλοφορίας μεταξύ των διαμερισμάτων της ευρύτερης περιοχής, προϋποθέτει τη σταθεροποίηση της δυναμικής του οικιστικού προτύπου, τη σχετική σταθεροποίηση της πληθυσμιακής πυραμίδας, ώστε σταδιακά να αυξηθεί ο παραγωγικός πληθυσμός, τη συνετή οικιστική και τουριστική ανάπτυξη κατά τρόπο συμβατό με την ιστορία και τη φύση της περιοχής.

Η περιοχή μελέτης τείνει, αν και με αργούς ρυθμούς από μια οριακά αγροτική οικονομία επιβίωσης με περιορισμένο εμπόριο, προς μια αναπτυσσόμενη οικονομία με κύριους άξονες τον τουρισμό και την οικιστική δραστηριότητα (με τη μορφή της παραθεριστικής οικονομίας), ενώ δυναμικό στοιχείο ανάπτυξης μπορεί να αποτελέσει η βιολογική καλλιέργεια για την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων.

Οι δυνατότητες ανάπτυξης της περιοχής συνδέονται και συναρτώνται άμεσα με δύο παράγοντες. Πρώτον τη διατήρηση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και του τοπίου, δηλαδή με τον αποτελεσματικό έλεγχο της οικιστικής και τουριστικής δραστηριότητας εντός συγκεκριμένων προτύπων και ορίων και τη βιωσιμότητα του παραγωγικού προτύπου. Δεύτερον, με την κινητοποίηση, ταυτόχρονα επιχειρηματικότητας σε μέσο – μακροχρόνια οπτική, όσο αυτό είναι δυνατόν στο πλαίσιο του χαρακτηριστικού για την οικονομία σημερινού διεθνοποιημένου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, ώστε να διασφαλίζεται η παραγωγή ποιοτικών προϊόντων.

7.2. Αξιολόγηση Δεδομένων Φυσικού Περιβάλλοντος

Προβλήματα που εντοπίζονται στην περιοχή σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον και πρέπει να αντιμετωπιστούν είναι:

Πυρκαγιές: Είναι απαραίτητη η εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου πυροπροστασίας για την περιοχή.

Χρήση αγροτοχημικών / εντομοκτόνων: Τα φυτοφάρμακα που έχουν μεγάλη υπολειμματική διάρκεια και αυξημένη τοξικότητα σημαντική απειλή για την χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής αλλά και των υδάτινων οικοσυστημάτων. Ο εμπλουτισμός των υδάτων με οργανικό φορτίο και θρεπτικά συστατικά προκαλεί αύξηση της φυτικής βιομάζας και μείωση της διαύγειας και του οξυγόνου των νερών.

Αλληλεπίδραση αλιείας και απειλούμενων θαλάσσιων οργανισμών: Σχετικά με τους απειλούμενους θαλάσσιους οργανισμούς που απαντώνται στην περιοχή (δελφίνι, θαλάσσια χελώνα, μεσογειακή φώκια) δε διαπιστώθηκε πρόβλημα από την εμπλοκή θαλάσσιων ζώων σε αλιευτικά εργαλεία, όπως σε άλλα μέρη της χώρας. Παρόλα αυτά όμως, η ανάπτυξη της αλιευτικής δραστηριότητας θα πρέπει να ρυθμιστεί από σχέδιο αλιευτικής διαχείρισης ώστε να μην τεθούν σε κίνδυνο οι μικροί πληθυσμοί των προστατευόμενων ειδών της περιοχής στο άμεσο μέλλον.

Διάβρωση παραλιών: Σε ορισμένες θέσεις τα τελευταία χρόνια παρατηρείται διάβρωση της ακτογραμμής με αποτέλεσμα τη μείωση του πλάτους της αμμουδιάς. Το φαινόμενο έχει ως αποτέλεσμα τη σταδιακή υποβάθμιση των ακτών και τον περιορισμό του ζωτικού χώρου της ωτοκίας της θαλάσσιας χελώνας *caretta caretta*.

Έργα οδοποιίας: Η επάρκεια του ασφαλτοστρωμένου δικτύου κρίνεται ικανοποιητική και δεν κρίνονται αναγκαίες νέες διανοίξεις, παρά μόνο βελτίωση, ώστε να είναι εύκολη η κυκλοφορία των οχημάτων και ομαλή η μετακίνηση των κατοίκων και των επισκεπτών της περιοχής. Το υπάρχον αγροτικό και δασικό οδικό δίκτυο καλύπτει στο μεγαλύτερο μέρος τις ανάγκες διάνοιξης δρόμων για την εξυπηρέτηση του πρωτογενούς τομέα της περιοχής.

Σημαντικό πρόβλημα στην ευρύτερη περιοχή μελέτης καταγράφεται από την παράνομη διάνοιξη αγροτικών δρόμων για την εξυπηρέτηση των καλλιεργητών ή για την πρόσβαση σε κτίσματα, χωρίς να έχει προηγηθεί Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, με αποτέλεσμα να παρατηρείται διάσπαση και υποβάθμιση των οικοσυστημάτων.

Αποκατάσταση πρανών από έργα οδοποιίας: Κατά μήκος του επαρχιακού δρόμου έχουν πραγματοποιηθεί κατά θέσεις έργα οδοποιίας με αποτέλεσμα τη δημιουργία πρανών τα οποία δεν έχουν αποκατασταθεί, γεγονός που οδηγεί στις εξής επιπτώσεις:

- Αύξηση της διάβρωσης
- Αρνητικές επιπτώσεις στην αισθητική του τοπίου

Ρύπανση από τα απόβλητα των ελαιοτριβείων: Το μεγαλύτερο πρόβλημα επικεντρώνεται στο γεγονός ότι οι τελικοί αποδέκτες των αποβλήτων τους είναι το έδαφος (επιφανειακά ή υπόγεια), οι χείμαρροι και η θάλασσα.

Η ανεξέλεγκτη διάθεση των υγρών αποβλήτων προκαλεί ρύπανση και οδηγεί:

- Σε εκδήλωση έντονων φυτοτοξικών φαινομένων στην υφιστάμενη χλωρίδα
- Στην ποιοτική υποβάθμιση του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα, των επιφανειακών υδάτων, των ακτών και της θάλασσα
- Όχληση των κατοίκων της περιοχής από τις δυσάρεστες οσμές που αναδίδουν οι υπαίθριες ανοικτές δεξαμενές αποθήκευσης υγρών αποβλήτων
- Ύπαρξη εντόμων που συγκεντρώνονται γύρω από τις δεξαμενές

Δεδομένης της διάρκειας λειτουργίας των ελαιοτριβείων (Νοέμβριος - Φεβρουάριος), η λειτουργία τους δεν επηρεάζει την τουριστική δραστηριότητα. Επιβάλλεται όμως ο καθορισμός της μέγιστης ανεκτής ανά μονάδα χρόνου ποσότητας ελαιουργικού αποβλήτου, η οποία καθορίζεται από διάφορους παράγοντες.

Ρύπανση από τα αστικά υγρά απόβλητα: Για την αποφυγή και επίλυση του προβλήματος αυτού, θα πρέπει να προβλεφθεί ο σχεδιασμός και η εγκατάσταση Μονάδων Βιολογικού

Καθαρισμού των αστικών λυμάτων. Μέχρι στιγμής η διαχείριση των αστικών υγρών αποβλήτων γίνεται με απορροφητικούς ή στεγανούς βόθρους.

Διαχείριση απορριμμάτων – Ανεξέλεγκτη απόρριψη στερεών απορριμμάτων: πρέπει να απομακρυνθεί κάθε άτυπος ανοιχτός σκουπιδότοπος που βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή και οι οποίοι δημιουργούν προβλήματα ρύπανσης, αισθητικής υποβάθμισης και μόλυνσης των υδάτων. Τα σκουπίδια αυτά θα πρέπει σύντομα να απομακρυνθούν και να δημιουργηθούν οργανωμένοι χώροι απόθεσης ή Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων.

Προβλήματα από οικοδομικές δραστηριότητες – οικισμοί: Η διάχυση της οικοδομικής δραστηριότητας, ειδικά στην παραλιακή ζώνη αποτελεί, εν δυνάμει, σημαντικό κίνδυνο για την υποβάθμιση του φυσικού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος που συνδέεται με την ανάγκη διάνοιξης δρόμων εξυπηρέτησης, την ανεξέλεγκτη διάθεση των οικιακών αποβλήτων, την εγκατάλειψη των αγροτικών δραστηριοτήτων και τη συνολική αισθητική υποβάθμιση του τοπίου.

Απειλές από ανθρωπογενείς δραστηριότητες στην ορνιθοπανίδα: Απειλές για την ορνιθοπανίδα αποτελούν οι διανοίξεις αγροτικών δρόμων, η επέκταση καλλιεργειών σε βάρους φυσικών οικοσυστημάτων, η οικιστική ανάπτυξη, οι πυρκαγιές και η απώλεια υγροτοπικών επιφανειών.

7.3. Αξιολόγηση του Κοινωνικού Εξοπλισμού

Ο κοινωνικός εξοπλισμός που συγκεντρώνεται στην περιοχή μελέτης, εξυπηρετεί το σύνολο των οικισμών του πρώην Δήμου Πεταλιδίου. Για την αξιολόγηση της υπάρχουσας υποδομής λαμβάνονται υπόψη τα δημογραφικά στοιχεία του Δήμου κατά την τελευταία απογραφή, το 2001, και τα Σταθερότυπα βάσει της Υ.Α. υπ' αριθμόν 10788 ΦΕΚ 285 / 5-3-2004 του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ.

Εκπαίδευση

Νηπιαγωγεία

Για τον πληθυσμό των 3.601 μονίμων κατοίκων του Δήμου και με βάση ότι ο αριθμός των νηπίων αντιστοιχεί κατά κανόνα στο 2 % του πληθυσμού, παράλληλα δε αντιστοιχεί ως βιώσιμη μονάδα ένα μονοθέσιο νηπιαγωγείο για δυναμικό 20 – 30 μαθητών, εκτιμάται ότι απαιτούνται συνολικά για την περιοχή 2,4 (μονοθέσια) νηπιαγωγεία, από τα οποία σήμερα υπάρχουν 2 στον οικισμό του Πεταλιδίου.

Με δεδομένο ότι έχει διαπιστωθεί γήρανση της δημογραφικής πυραμίδας εκτιμάται ότι η υπάρχουσα υποδομή επαρκεί για τις σημερινές ανάγκες του Δήμου.

Δημοτικά Σχολεία

Για τον πληθυσμό των 3.601 μονίμων κατοίκων και με βάση ότι ανά 1.800 κατοίκους (10 % του πληθυσμού) αντιστοιχεί ως βιώσιμη μονάδα ένα εξαθέσιο Δημοτικό Σχολείο (δυναμικό 180 μαθητών με 30 μαθητές ανά τάξη) εκτιμάται ότι απαιτούνται συνολικά 2,00 εξαθέσια Δημοτικά Σχολεία, από τα οποία σήμερα υπάρχει ένα. Λόγω γήρανσης μεν του πληθυσμού, αλλά παράλληλα ύπαρξης μαθητών λόγω των αλλοδαπών εργαζομένων στην περιοχή, το ελλείπον δεύτερο Δημοτικό Σχολείο θα έπρεπε να προγραμματιστεί ή εναλλακτικά να προστεθούν ανάλογα τμήματα στην υπάρχουσα μονάδα. Βεβαίως, ισχύουν και εδώ οι επιφυλάξεις που διαπιστώθηκαν και νωρίτερα σχετικά με τον πραγματικό μαθητικό πληθυσμό σε σχέση με τον αναμενόμενο βάσει των σταθεροτύπων.

Γυμνάσια

Για πληθυσμό των 3.601 μονίμων κατοίκων και με βάση ότι ανά 2.100 κατοίκους (5 % του πληθυσμού) αντιστοιχεί ως ελάχιστη βιώσιμη μονάδα ένα τριθέσιο Γυμνάσιο των τριών τμημάτων (ανά 35 μαθητές), απαιτούνται συνολικά 1,7 μονάδες Γυμνασίου τριών τάξεων, εκ των οποίων υπάρχουν στην περιοχή μελέτης τέσσερα τμήματα μιας μονάδας (τετραθέσια μονάδα).

Κατά συνέπεια εκτιμάται ότι θα έπρεπε να προγραμματιστεί η λειτουργία ενός ακόμη τμήματος, πάντοτε με τις προαναφερθείσες επιφυλάξεις.

Λύκεια

Για τον πληθυσμό των 3.601 μόνιμων κατοίκων και με βάση ότι ανά 2.700 κατοίκους (4 % του πληθυσμού) αντιστοιχεί ως ελάχιστη βιώσιμη μονάδα ένα τριθέσιο Λύκειο των τριών τμημάτων (ανά 35 μαθητές), απαιτούνται συνολικά 1,37 μονάδες τριτάξιου Λυκείου, από τις οποίες σήμερα υπάρχει μόνο μία.

Κατά συνέπεια εκτιμάται ότι θα έπρεπε να προγραμματιστεί η λειτουργία μιας ακόμη τάξης στο υπάρχων λύκειο. Βέβαια, γνωρίζοντας την υπάρχουσα κατάσταση της περιοχής (υψηλός δείκτης γήρανσης, χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και το γεγονός ότι πολλοί μαθητές εγκαταλείπουν τις σπουδές τους με την ολοκλήρωση του γυμνασίου) δεν κρίνεται απαραίτητη κάποια παρέμβαση στο υπάρχων λύκειο.

Υγεία

Αναφορικά με την εξυπηρέτηση του Κέντρου Υγείας με βάση το μέγεθος των μόνιμων κατοίκων (3.601 κάτοικοι), αλλά λαμβάνοντας υπόψη τους μόνιμους παραθεριστές και τους τουρίστες της περιοχής, διαπιστώνεται ότι η υπάρχουσα υποδομή είναι ανεπαρκής, ενώ υπάρχει ανάγκη για ένα μη αστικό Κέντρο Υγείας (κάλυψης αναγκών πληθυσμού από 5.000 – 30.000 κατοίκους), σύμφωνα με τα σταθερότυπα. Προς το παρόν, οι κάτοικοι εξυπηρετούνται από το περιφερειακό ιατρείο της περιοχής μελέτης και το κέντρο υγείας Μεσσηνίας.

Πρόνοια

Η δημογραφική εικόνα της περιοχής και ο διεσπαρμένος πληθυσμός δεν έχει οδηγήσει στην ανάγκη λειτουργίας παιδικών σταθμών και ΚΑΠΗ. Θα έπρεπε πάντως να προβλεφθεί ένας παιδικός σταθμός και ένα Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων στην έδρα του Δήμου.

Αθλητισμός

Για τον πληθυσμό των 3.601 μόνιμων κατοίκων (λαμβάνοντας υπόψη ότι κατά τη διάρκεια του θέρους οι αθλητικές εγκαταστάσεις εξυπηρετούν και τους παραθεριστές που είναι αυξημένοι στην περιοχή) και με βάση ότι ανά πληθυσμό της τάξης των 4.000 – 5.000 κατοίκων αντιστοιχεί ένας Αθλητικός Πυρήνας Τύπου Α, η περιοχή του πρώην Καποδιστριακού ΟΤΑ έχει ανάγκη από ένα Αθλητικό Πυρήνα τύπου Α.

Σύμφωνα με τα σταθερότυπα ο Πυρήνας Α απαιτεί 25.000 τ.μ. γηπέδου και 1.300 τ.μ. ΩΕ, χωρίς να είναι υποχρεωτικό όλες οι εγκαταστάσεις να εντάσσονται σε ενιαίο χώρο, αλλά μπορεί να κατανέμονται στα δημοτικά διαμερίσματα, ανάλογα με τους ελεύθερους χώρους και την πληθυσμιακή δυναμική, περιλαμβάνει δε:

- Στίβο πλήρη 400μ. με βαλβίδες και σκάμματα
- Γήπεδο ποδοσφαίρου
- 2 γήπεδα μεικτής χρήσης αθλοπαιδιών
- Αποδυτήρια και βοηθητικούς χώρους
- Πρόβλεψη κερκίδων

Με βάση την υφιστάμενη αθλητική υποδομή του συνόλου του Δήμου εκτιμάται ότι το ημιτελές γήπεδο ποδοσφαίρου στο Νερόμυλο, σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα γήπεδα Πεταλιδίου και Δροσιάς, καλύπτουν τις ανάγκες για ποδόσφαιρο. Επίσης, η υπάρχουσα υποδομή μπάσκετ είναι επαρκής.

Κατά συνέπεια η υπάρχουσα αθλητική υποδομή θα ήταν επαρκής εφόσον κατασκευαζόταν ένα γήπεδο πλήρους στίβου 400μ.

Πολιτισμός

Για τον πληθυσμό των 3.601 μονίμων κατοίκων (λαμβάνοντας υπόψη ότι κατά τη διάρκεια της καλοκαιρινής περιόδου οι πολιτιστικές εγκαταστάσεις εξυπηρετούν και τους παραθεριστές), για οικιστικά κέντρα τέταρτου επιπέδου όπως η περιοχή μελέτης αντιστοιχούν 0,2 τ.μ. γηπέδου πολιτιστικών εγκαταστάσεων ανά κάτοικο, δηλαδή απαιτούνται 720 τ.μ. γηπέδου για τη κάλυψη των αναγκών των μονίμων κατοίκων και επιπλέον 600 τ.μ. για την κάλυψη μέρους των αναγκών του παραθεριστικού πληθυσμού.

Σήμερα, στην έδρα του Καποδιστριακού Δήμου, το Πεταλίδι, στο οποίο θα έπρεπε να χωροθετηθεί ένα Πνευματικό – Πολιτιστικό Κέντρο για την κάλυψη των αναγκών του συνόλου του πληθυσμού, μόνιμου και εποχικού, δεν υπάρχει κάποια υποδομή. Κατά συνέπεια στον τομέα αυτό, λόγω και της σημαντικής πολιτιστικής κληρονομιάς που διασπείρεται στη περιοχή, οι συνθήκες αξιολογούνται ως ιδιαίτερα αρνητικές.

7.4. Αξιολόγηση Γενικών Προβλημάτων

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα προβλήματα της περιοχής μελέτης, όπως αυτά καταγράφηκαν από την επιτόπια έρευνα και τις προσωπικές συνεντεύξεις με τους κατοίκους.

- Ένα από τα σημαντικότερα αιτήματα των κατοίκων της περιοχής είναι να κατασκευαστεί και να λειτουργήσει Βιολογικός Καθαρισμός. Είναι έργο πρώτης προτεραιότητας για την Δημοτική Αρχή και όπως αναφέρθηκε έχει ολοκληρωθεί η μελέτη των δικτύων και των αντλιοστασίων και απομένει η χωροθέτηση της μονάδας επεξεργασίας λυμάτων. Το έργο αυτό πρόκειται να καλύψει ολόκληρη την παραλιακή ζώνη και να βοηθήσει αρκετά στην μη υποβάθμιση του τουρισμού. Και η χωροθέτηση του συζητείται να γίνει σε ακατοίκητο σημείο του οικισμού Τζάνε.
- Ακολουθεί το πρόβλημα του κυκλοφοριακού, το Πεταλίδι αντιμετωπίζει έντονο πρόβλημα τους καλοκαιρινούς μήνες, καθώς τα αυτοκίνητα μπλοκάρουν στην είσοδο του και κυρίως στην πλατεία, ιδιαίτερα όταν περνάνε φορτηγά και λεωφορεία. Έντονα συζητείται η κατασκευή ενός περιφερειακού δρόμου, έτσι ώστε να πάρει μια «ανάσα» το Πεταλίδι. Με την κατασκευή του δρόμου Ριζόμυλου – Κορώνης και τη παράκαμψη του Πεταλιδίου.
- Βελτίωση απαιτείται και στο οδικό δίκτυο προς τα υπόλοιπα δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου, αλλά και στους τοπικούς δρόμους του Πεταλιδίου.
- Ελλιπής γεωμετρία και μέτρια κατάσταση ασφαλτότητα σε κάποια σημεία του κύριου οδικού δικτύου και σε όλο το μήκος των δευτερευόντων δρόμων.
- Αναγκαία κρίνεται και η πρόβλεψη χώρων στάθμευσης στο κέντρο του οικισμού Πεταλιδίου, για την εξυπηρέτηση όσων επισκέπτονται την περιοχή για δουλειές, υπηρεσίες και αναψυχή.
- Απαραίτητη για την περιοχή είναι και η σύνταξη και επέκταση του σχεδίου πόλης.
- Στη συνέχεια απαιτείται δημιουργία πολυδύναμου περιφερειακού ιατρείου, το οποίο θα παρέχει τουλάχιστον 3 - 4 ειδικότητες ιατρών. Η περιοχή έχει

ήδη εφοδιαστεί με κατάλληλο κτίριο, το οποίο υπολειτουργεί, χρειάζεται όμως το κατάλληλο προσωπικό και εφοδιασμό. Ο Δήμος είναι εξοπλισμένος και με ασθενοφόρο και συνδράμει επικουρικά όταν δεν μπορεί να ανταποκριθεί το Νοσοκομείο και το ΕΚΑΒ.

- Παρατηρείται επίσης ελλιπής αστυνόμευση, ειδικά κατά την θερινή περίοδο.
- Ολοκλήρωση της αντικατάστασης των επικίνδυνων αμιαντοσωλήνων του συστήματος ύδρευσης.
- Διεύρυνση της τουριστικής περιόδου στην περιοχή.
- Προβολή των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής μέσω του εναλλακτικού τουρισμού, είτε πεζοπορικού ή άλλων μορφών.
- Περισσότερη προστασία στον παραλιακό χώρο, αλλά και του αγροτικού και φυσικογεωγραφικού τοπίου.

7.5. Προγραμματιζόμενα Έργα στην περιοχή μελέτης και την ευρύτερη περιοχή της

- «Εκπόνηση Περιβαλλοντικών Μελετών / Περιβαλλοντική αδειοδότηση για το έργο : Αποχέτευση ακαθάρτων και Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων Πεταλιδίου», προεκτιμώμενης αμοιβής 12.602,50 € (πλέον Φ.Π.Α.23%), που αποτελεί το πρώτο υποέργο του ενταγμένου στο ΕΠΠΕΡΑΑ έργου αποχέτευσης του Πεταλιδίου με συνολική δαπάνη 17.857.881,25 €. Η μελέτη του έργου προβλέπεται να υλοποιηθεί μέσα σε δύο(2) μήνες από την υπογραφή της σύμβασης. Με τη μελέτη αυτή θα διερευνηθούν οι εναλλακτικές θέσεις κατασκευής της Εγκατάστασης Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ) θα προταθεί η βέλτιστη θέση, οι εναλλακτικές μέθοδοι επεξεργασίας λυμάτων και οι εναλλακτικές μέθοδοι διάθεσης εκροών της ΕΕΛ.

Σκοπός του έργου, είναι η χρηστή διαχείριση των ακαθάρτων του ευρύτερου οικισμού του Πεταλιδίου, συμπεριλαμβανομένης της περιοχής Καλαμάκι, η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και των επισκεπτών, με πρόσθετους στόχους του έργου την οικονομική ανάπτυξη και την αύξηση της τουριστικής κίνησης στην περιοχή.

- Στο πλαίσιο του προγράμματος «ΘΗΣΕΑΣ» εντάσσεται η «Μελέτη Αποχέτευσης και διάθεσης ακαθάρτων στα Δ.Δ. Πεταλιδίου, Αχλαδοχωρίου και Καρποφόρας» με εγκεκριμένο προϋπολογισμό 138.941,88 €.
- Υπάρχει πλήρης μελετητική ωριμότητα, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΕΣΠΑ, για το τμήμα Ριζόμυλος – Καλαμάκι, που περιλαμβάνει και την παράκαμψη του Πεταλιδίου. Με δεδομένη την ανάγκη σύνδεσης του κόμβου του Ριζόμυλου τόσο με τον άξονα Ριζόμυλου – Κορώνης όσο και με τον άξονα Ριζόμυλος – Πύλος - Μεθώνη, του οποίου η μελέτη εκπονείται, φαίνεται ότι ο εν λόγω κόμβος θα μετατοπιστεί 2,5 χλμ. νοτιότερα. Συνεπώς, το τμήμα “νέος κόμβος Ριζομούλου – Καλαμάκι”, συνολικού μήκους 7.660 μ., ο προϋπολογισμός του οποίου ανέρχεται στα 15 εκ. περίπου χωρίς απαλλοτριώσεις, είναι απολύτως έτοιμο για δημοπράτηση.
- Για το τμήμα Καλαμάκι – Κορώνη, μήκους 18,5 χλμ. περίπου, δυστυχώς, δεν έχουν παραδοθεί οι μελέτες των τεχνικών, κάποια γεωτεχνικά, ηλεκτροφωτισμοί στους κόμβους, φυτοτεχνικά, διότι ακόμα το υπουργείο οφείλει στους μελετητές. Την εν λόγω μελέτη εκπονούσε η τέως Περιφέρεια Πελοποννήσου. Το παρήγορο είναι ότι αν εξασφαλιστούν οι πιστώσεις, θα παραδοθούν και οι μελέτες. (εφημερίδα Θάρρος)
- Στο πλαίσιο του προγράμματος «ΘΗΣΕΑΣ» εντάσσεται η «Δημοτική οδοποιία του πρώην Δ. Πεταλιδίου» με εγκεκριμένο προϋπολογισμό 200.000,00 €.
- Στο πλαίσιο του προγράμματος «ΘΗΣΕΑΣ» εντάσσεται η «Ανάπλαση κοινόχρηστων χώρων του Πεταλιδίου» με εγκεκριμένο προϋπολογισμό 131.493,00 €.
- Την κατασκευή του ολοκληρωμένου οδικού άξονα Καλαμάτα – Ριζόμυλος – Πύλος – Μεθώνη. Ο εν λόγω άξονας σε συνδυασμό με το συγκριτικό πλεονέκτημα γειτνίασης του Δήμου Μεσσήνης με τον αερολιμένα Καλαμάτας

και όχι μόνο, καθιστά την περιοχή ελκυστικότερη στους επισκέπτες και θα δώσει ιδιαίτερη ώθηση στην κατασκευή τουριστικών μονάδων στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου.

- Υπάρχουν όλες οι εγκρίσεις για την κατασκευή της ΠΟΤΑ-Ριζομούλου. Η οποία προβλέπεται να κατασκευαστεί επί συνολικής παραλιακής έκτασης 1.275 στρ. περίπου και θα περιλαμβάνει ξενοδοχειακά συγκροτήματα πολυτελείας και ΑΑ τάξεως συνολικά 3.000 κλινών, (που αντιστοιχούν σε 1.200 δωμάτια περίπου), Συνεδριακό κέντρο, Κέντρο θαλασσοθεραπείας, Γήπεδο γκολφ & εγκαταστάσεις τεχνικής υποδομής, καθώς και μη αμιγώς τουριστικές εγκαταστάσεις (παραθεριστική κατοικία) συνολικής επιφάνειας 25.000 μ². Μόνιμη επιδίωξη παραμένει η ενημέρωση και προώθηση υποψήφιων επενδυτών του Δήμου για δράσεις τουριστικού χαρακτήρα, εντασσόμενες σε χρηματοδοτικά προγράμματα (ΟΠΑΑΧ – LEADER – αναπτυξιακού νόμου κ.λπ.).
- Πρέπει να εκπονηθούν μελέτες αντιδιαβρωτικής προστασίας στο Πεταλίδι. Προβλήματα αντιδιαβρωτικής προστασίας υπάρχουν και στη Ν. Κορώνη και στο Πεταλίδι και πρέπει να εκπονηθούν οι αντίστοιχες μελέτες σε συνεργασία της Περιφέρειας και του Δήμου Μεσσήνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

8.1. Βασικές Κατευθύνσεις Αντιμετώπισης Προβλημάτων – Προτάσεις

Η διερεύνηση των δυνατοτήτων και των προβλημάτων που προκύπτουν από τη συνύπαρξη του παραθερισμού, του τουρισμού και της αγροτικής δραστηριότητας με μελέτη περίπτωσης την περιοχή του Πεταλιδίου, που χωροθετείται στο Νομό Μεσσηνίας, αποτέλεσε το αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής. Για τη διερεύνηση του παραπάνω ζητήματος πραγματοποιήθηκε εκτενής επεξεργασία δευτερογενών και πρωτογενών δεδομένων που αφορούν τη μελέτη περίπτωσης, τα αποτελέσματα της οποίας εμπλουτίστηκαν με την πληροφορία που αντλείται από την έρευνα πεδίου και τη διερεύνηση του θεσμικού πλαισίου.

Όπως προέκυψε από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν και αξιολογήθηκαν σε προηγούμενα κεφάλαια, η περιοχή μελέτης αποτελεί μια πολυμορφική περιοχή που είναι ταυτόχρονα:

- Περιαστική (ως προς την Καλαμάτα)
- Παραλιακή
- Τουριστική
- Παραθεριστική
- Στάσιμη
- Αγροτική
- Συνεκτική

Για την περαιτέρω βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής πρέπει να πραγματοποιηθούν παρεμβάσεις που αφορούν κυρίως τους 3 σημαντικότερους άξονες, στους οποίους η περιοχή διαθέτει μεν πλεονεκτήματα, αλλά ελλοχεύουν και κινδύνους. Οι άξονες αυτοί που παρουσιάζονται στη συνέχεια αφορούν:

- Την ανάδειξη της περιοχής ως ιδανικό τόπο διαβίωσης και τουριστικό προορισμό υψηλών προδιαγραφών ποιότητας. Με την ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας και τη μείωση του εποχικού της χαρακτήρα (τριτογενής τομέας), αλλά και την ταυτόχρονη ανάπτυξη του παραθεριστικού φαινομένου.

- Την ανάπτυξη και ανάδειξη του πρωτογενούς τομέα, μέσω της βελτίωσης της ποιότητας των τοπικών προϊόντων, αλλά και των δικτύων διάθεσής τους.
- Και τέλος, τον περιορισμό της εμφάνισης του φαινομένου της σύγκρουσης των χρήσεων γης που εμφανίζεται κυρίως με την οικιστική ανάπτυξη (παραθεριστικών κατοικιών) στον παράκτιο χώρο αλλά και στον εκτός σχεδίου αγροτικό χώρο.

Οι παρεμβάσεις αυτές, όμως, πρέπει να πραγματοποιηθούν με σεβασμό στις ανάγκες για ποιοτικότερη διαβίωση των μόνιμων κατοίκων της περιοχής, αλλά και με την ταυτόχρονη προστασία του ευρύτερου φυσικού και ιστορικού περιβάλλοντος, τη διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς και τη συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο.

8.1.1. Για τον Πρώτο Άξονα

Όπως αναφέρθηκε και στα προηγούμενα κεφάλαια, ο υπάρχων τουρισμός της περιοχής μελέτης βασίζεται, όπως και στα περισσότερα μέρη της χώρας μας, στον ήλιο και τη θάλασσα. Συνεπώς, για να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα της θα πρέπει να δημιουργήσει ελκυστικότερες συνθήκες για τους τουρίστες και τους παραθεριστές της. Συνάμα, όμως, προσδοκείται και αύξηση της τουριστικής περιόδου, οπότε θα πρέπει να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη και άλλων μορφών τουρισμού. Στη συνέχεια παρατίθενται κάποιες προτάσεις που θα βοηθήσουν στην επίτευξη των παρεμβάσεων του πρώτου άξονα.

- Αρχικά, κρίνεται αναγκαία η **δημιουργία οργανωμένης παραλίας**. (βλ. Παράρτημα, Χάρτης 2) Στην περιοχή μελέτης χωροθετούνται δυο ελεύθερες παραλίες αξιολογής έκτασης οι οποίες συγκεντρώνουν το σύνολο των λουόμενων. Ωστόσο, επειδή στη σημερινή εποχή υπάρχουν αρκετοί που επιλέγουν τις ανέσεις της οργανωμένης παραλίας, πολλοί τουρίστες και μόνιμοι κάτοικοι στρέφονται σε κοντινές παραλιακές περιοχές (Χράνοι, Κορώνη, Καλαμάτα). Λαμβάνοντας υπόψη τη στάθμευση των αυτοκινήτων των παραθεριστών και το κυκλοφοριακό πρόβλημα, η νότια πλευρά της περιοχής μελέτης λόγω της θέσης της (παραλία 'Φάρου') ενδείκνυται για τη

δημιουργία οργανωμένης παραλίας. Η δεύτερη παραλία θα μπορούσε να παραμείνει ως έχει ώστε οι τουρίστες και οι μόνιμοι κάτοικοι να έχουν το δικαίωμα της επιλογής. Προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα αισχροκέρδειας και αλλοίωσης της εικόνας της παράκτιας ζώνης, η Τοπική Αρχή θα μπορούσε να αναλάβει τη διαχείριση και εκμετάλλευση της οργανωμένης παραλίας. Η δράση αυτή θα πρέπει να πραγματοποιηθεί με σεβασμό προς τον παράκτιο χώρο και τους μόνιμους κατοίκους της περιοχής και στα πλαίσια λογικών μέτρων. Δεν είναι επιθυμητό, σε καμία περίπτωση, η δημιουργία μιας παραλίας τέρας με καφετέριες και καντίνες να ξεφυτρώνουν αλόγιστα κατά μήκος του αιγιαλού, ούτε η αναγκαία καταβολή ενός μεγάλου αντιτίμου κατά την τουριστική περίοδο ώστε κάποιοι, να επωμίζονται τα μεγάλα κέρδη και οι κάτοικοι μόνιμοι και μη να μην μπορούν να εξυπηρετηθούν.

- Επίσης είναι επιτακτική η **ανάπλαση ολόκληρης της παράκτιας ζώνης** μεταξύ των δύο παραλιών. Στο έργο αυτό περιλαμβάνεται η πεζοδρόμηση τμημάτων της παραλιακής οδού και η δημιουργία ποδηλατοδρόμου, που θα ενώνει το κέντρο της περιοχής με τις δύο παραλίες. Στόχος η μείωση σε σημαντικό βαθμό της κυκλοφοριακής συμφόρησης τους θερινούς μήνες και η δημιουργία ασφαλέστερων συνθηκών για περπάτους με τα πόδια ή το ποδήλατο κατά μήκος της παράκτιας γραμμής. Επίσης, στην περιοχή του 'Φάρου', ο χώρος δίπλα από το γήπεδο της τοπικής ομάδας ποδοσφαίρου μπορεί να αξιοποιηθεί με τη δημιουργία πάρκου. Απαραίτητη κρίνεται και η δημιουργία χώρων στάθμευσης κοντά στην οργανωμένη παραλία, για να αποφευχθεί μελλοντικό πρόβλημα, για τον σκοπό αυτό θα αξιοποιηθεί ο ελεύθερος χώρος που βρίσκεται ανάμεσα στο γήπεδο και τα βράχια, όπου μπορεί να δημιουργηθεί ένας χώρος στάθμευσης περίπου 2στρεμμάτων.
(βλ. Παράρτημα, Χάρτης 2)

- Επιπρόσθετα, τα παραπάνω μέτρα θα πρέπει να συνοδευτούν από **την ανάπλαση του ιστορικού κέντρου** της περιοχής. Ένα έργο, που θα βοηθήσει στην συνολική ανάπτυξη και ανάδειξη της περιοχής μελέτης, στην

αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής των μόνιμων κατοίκων της περιοχής, αλλά και στην προσέλκυση περισσότερων επισκεπτών, τουριστών και παραθεριστών. Όπως έχει προαναφερθεί, ο κεντρικός οδικός άξονας Ριζόμυλος - Πεταλίδι - Κορώνη περνάει από το κέντρο και την πλατεία της περιοχής, όπου συγκεντρώνονται και όλες οι δραστηριότητες αναψυχής, δημιουργώντας έτσι κυκλοφοριακό πρόβλημα, ιδίως κατά τους θερινούς μήνες όπου η κίνηση παρουσιάζεται ιδιαίτερα αυξημένη, δυσκολεύοντας τις μετακινήσεις και χαλώντας τη διάθεση όσων απολαμβάνουν τον καφέ ή το φαγητό τους σε ένα από τα πολλά μαγαζιά της πλατείας. Όπως είδαμε και στα προγραμματιζόμενα έργα της περιοχής, είναι έτοιμο για δημοπράτηση το πρώτο τμήμα του οδικού άξονα Ριζόμυλος - Πεταλίδι - Κορώνη, το οποίο θα φθάσει έως το Καλαμάκι (1.5 χλμ μετά το Πεταλίδι) και προβλέπει τη δημιουργία παράκαμψης του Πεταλιδίου, για να αντιμετωπιστεί έτσι το προαναφερθέν πρόβλημα. Όμως, με τη δημιουργία αυτής της παράκαμψης οι κάτοικοι της περιοχής σκεπτόμενοι ότι θα σταματήσει η διέλευση αυτοκινήτων που κατευθύνονται προς την Κορώνη και ορισμένες φορές σταματούσαν για ψώνια, καφέ, φαγητό ή μπάνιο ανησυχούν για τυχών υποβάθμιση και εγκατάλειψη της περιοχής μελέτης. Για να αποφευχθεί αυτή η υποβάθμιση πρέπει η περιοχή να γίνει πιο ελκυστική για αυτό και κρίνεται απαραίτητη η ανάπτυξη και ανάδειξη του ιστορικού της κέντρου με την δημιουργία πεζοδρόμων γύρω από την πλατεία που θα διευκολύνουν τις εμπορικές δραστηριότητες και θα δημιουργήσουν ασφάλεια για τα παιδιά και τους κατοίκους καθώς και τη δημιουργία ποδηλατοδρόμων που θα συμβάλλουν στην καλύτερη εξυπηρέτηση. Επίσης, για τα παιδιά προτείνεται και η επέκταση της παιδικής χαράς (χωροθετείται κάτω από την κεντρική πλατεία του Αγ. Νικολάου) στον διπλανό της ανεκμετάλλετο κοινόχρηστο χώρο. Αναγκαία θεωρείται και η πρόβλεψη υπαίθριου χώρου στάθμευσης, ο οποίος να εξυπηρετεί τους επισκέπτες του κέντρου και θα χωροθετηθεί στον ελεύθερο χώρο, έκτασης περίπου 3μηση στρεμμάτων, που βρίσκεται δεξιά της κεντρικής πλατείας, στην ίδια έκταση προτείνεται και η δημιουργία ενός χώρου ενοικίασης ποδηλάτων (με συμβολικό αντίτιμο για τη συντήρηση των ποδηλάτων), έτσι ώστε οι άνθρωποι να αφήνουν τα αυτοκίνητα τους και να

χρησιμοποιούν ποδήλατα για να κάνουν τις δουλειές τους στο κέντρο (υπηρεσίες, ψώνια, αναψυχή).

(βλ. Παράρτημα, Χάρτης 2)

- Στη συνέχεια, απαραίτητη κρίνεται και η **ανάδειξη του ιστορικού και πολιτιστικού χαρακτήρα** της περιοχής. Ο χαρακτηρισμός κάποιων τμημάτων της ως παραδοσιακά τμήματα οικισμού, όπως προαναφέρθηκε, αν και έχει αποφασιστεί (κατά την περίοδο 1973 – 1975, όταν πραγματοποιήθηκαν οι μελέτες εντοπισμού και καταγραφής των αξιόλογων οικισμών της Ελλάδας, το γραφείο «Αρκαδία II» (Αργύρης Πετρονώτης και συνεργάτες) εντόπισε στην Πελοπόννησο 477 αξιόλογους οικισμούς επί συνόλου 2417. Μέσα σε αυτούς, ήταν και τμήματα του οικισμού Πεταλιδίου, που προτάθηκαν με βαθμό προστασίας 2.), δυστυχώς όμως δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί. Επίσης, δεν υπάρχει η δυνατότητα δημιουργίας ιστορικού μουσείου καθώς τα ιστορικά ευρήματα της περιοχής εκτίθενται ήδη στο Μπενάκειο Μουσείο της Καλαμάτας. Το μοναδικό ιστορικό στοιχείο που έχει μείνει στην περιοχή είναι κάποια τμήματα της Αρχαίας Ακρόπολης από την εποχή της ομηρικής Αίπειας (λίγα μέτρα πάνω από το γυμνάσιο της περιοχής) και έτσι θα μπορούσε να δημιουργηθεί μόνο ένα περιηγητικό μονοπάτι που θα οδηγεί στην Ακρόπολη και θα αναδεικνύει την πλούσια χλωρίδα σε συνδυασμό με τη θέα του καταγάλανου Μεσσηνιακού κόλπου. Ωστόσο μπορεί να δημιουργηθεί λαογραφικό μουσείο με εκθέματα παραδοσιακών φορεσιών, γεωργικών εργαλείων, οικιακών σκευών που χρησιμοποιούνταν στο παρελθόν και τοπικών προϊόντων καθώς και πολιτιστικό κέντρο, το οποίο θα μπορούσε να συστεγαστεί με το λαογραφικό μουσείο στο ανακαινισμένο τριώροφο κτίριο του παλιού δημαρχείου, το οποίο παραμένει κενό μετά την υποχρεωτική μετακόμιση του Δήμου στη Μεσσήνη στα πλαίσια της ένταξης της περιοχής στον Καλλικρατικό Δήμο Μεσσηνίας.
- Τέλος, για την μείωση του εποχικού χαρακτήρα που εμφανίζει ο τουρισμός στην περιοχή (Ιούνιος – Αύγουστος), κρίνεται απαραίτητη η δημιουργία

κατάλληλων συνθηκών για την **ανάπτυξη και άλλων μορφών τουρισμού**, όπως ο θρησκευτικός τουρισμός, που κάνει την εμφάνιση του κυρίως με τη μορφή του διήμερου παραθερισμού στην περιοχή, κατά τις εορτές των εκκλησιών της ευρύτερης περιοχής (Ζωοδόχου Πηγής και Σταυρού στο Πεταλίδι, της Παναγίας στις 15 Αυγούστου στα Καστάνια, του Προφήτη Ηλία στις 20 Ιουλίου στο Πανιπέρι, της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στις 6 Αυγούστου στην Αγία Σωτήρα κτλ.). Μια εναλλακτική μορφή τουρισμού για την οποία υπάρχει πρόσφορο έδαφος στην περιοχή και συνδέεται και με τον προαναφερθέν 2^ο άξονα είναι ο **αγροτουρισμός**. Ο αγροτουρισμός αποτελεί μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και υπερδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο, με την οποία ο τουρίστας έχει την ευκαιρία να γνωρίσει τις αγροτικές περιοχές, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του τόπου αυτού, με σεβασμό προς το περιβάλλον και τη παράδοση. Στον αγροτουρισμό οι προσφέροντες τις υπηρεσίες ύπνου, εστίασης και αναψυχής είναι κατ' επάγγελμα (όχι υποχρεωτικά κύριο) αγρότες (όπως και οι περισσότεροι μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής μελέτης). Βασικός σκοπός είναι η παραμονή των κατοίκων στην περιοχή ώστε να αποφευχθεί η ερήμωση της υπαίθρου και η μείωση της αγροτικής παραγωγής, να προβληθεί και διατηρηθεί η αρχιτεκτονική κληρονομιά με την ανακαίνιση παραδοσιακών κτισμάτων, να συμπληρωθεί το γεωργικό εισόδημα, αλλά και να αυξηθεί η τουριστική περίοδος, μιας και αυτή η μορφή τουρισμού δεν είναι συνυφασμένη με την εποχή. Ο αγροτουρισμός θα μπορούσε να αναπτυχθεί στην περιοχή μελέτης με την βοήθεια και χρηματοδότηση της κοινοτικής πρωτοβουλίας Leader II της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αγροτική ανάπτυξη, που εφαρμόζεται κυρίως σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της χώρας, ώστε να ενισχυθεί η προσπάθεια ανάκαμψής τους και να βελτιωθεί η ποιότητα της ζωής των κατοίκων των περιοχών αυτών. Συγκεκριμένα για τη Μεσσηνία, η συνολική χρηματοδότηση από το πρόγραμμα είναι 11 εκατ. ευρώ, η δημόσια δαπάνη φτάνει τα 7,2 εκατ. ευρώ, ενώ το υπόλοιπο ποσό είναι η συμμετοχή των δικαιούχων, η περιοχή παρέμβασης εντοπίζεται στη δυτική και νοτιοδυτική πλευρά του Νομού και συγκεκριμένα περιλαμβάνει 14 Δήμους και 91

δημοτικά διαμερίσματα, που απεικονίζονται στη συνέχεια με πράσινο χρώμα, μέσα στα οποία περιλαμβάνεται και η περιοχή μελέτης. Η περίοδος υποβολής αιτήσεων συμμετοχής στο πρόγραμμα για την περιοχή μελέτης έχει λήξει και είναι άγνωστο το αν κάποιος αποφάσισαν να ασχοληθούν με αυτή τη μορφή τουρισμού.

Εικόνα 8.1.: Περιοχές παρέμβασης Leader II, στο Νομό Μεσσηνίας.

Πηγή: <http://www.anmes.gr>

8.1.2. Για τον Δεύτερο Άξονα

Όπως προαναφέρθηκε, η περιοχή μελέτης στηρίζει ένα μεγάλο μέρος της οικονομίας της στον πρωτογενή τομέα παραγωγής και κυρίως μέσα από την εκμετάλλευση της γης. Οπότε δεν θα μπορούσε να μην εξεταστεί η καλύτερη οργάνωση του για τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής. Η ενίσχυση της τοπικής ανταγωνιστικότητας, η προώθηση της δικτύωσης και η βελτίωση της ποιότητας των τοπικών - αγροτικών προϊόντων αποτελούν βασικό παράγοντα

ανάπτυξης της περιοχής, αλλά και η διαφοροποίηση και ενίσχυση της αγροτικής απασχόλησης με έμφαση στο τρίπτυχο "Τουρισμός - Τοπικά Προϊόντα - Ποιότητα". Στη συνέχεια παρατίθενται κάποιες προτάσεις που θα βοηθήσουν στην επίτευξη των παρεμβάσεων του δεύτερου άξονα.

- Η πρώτη πρόταση συνδέεται άμεσα με τον προηγούμενο άξονα και παρουσιάστηκε εκτενώς παραπάνω. Η **ανάπτυξη του αγροτουρισμού** ευνοείται από τα γενικά χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης, η τουριστική δραστηριότητα κατά τους θερινούς μήνες αλλά και οι αγροτικές δραστηριότητες καθ' όλη τη διάρκεια του έτους μπορεί συνδυαστούν και να συμβάλουν ουσιαστικά στην ανάκαμψη της πολύπαθης αγροτικής οικονομίας.
- Στη συνέχεια, προτείνεται η υιοθέτηση του 1^{ου} άξονα του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης – Αλέξανδρος Μπαλατζής (βλ. παράρτημα, σελ. 260), ο οποίος εστιάζει **στη διατήρηση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή και αγροδιατροφικού τομέα**, μέσα από την βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων με την υιοθέτηση της αναδυόμενης βιολογικής γεωργίας. Και δρα συμπληρωματικά με τον 3^ο άξονα, που εστιάζει **στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και στην ενθάρρυνση της διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας**, μέσα από τη δημιουργία συνθηκών πολυαπασχόλησης και νέων θέσεων εργασίας σε άλλους τομείς της οικονομίας με δεδομένη τη μακροχρόνια τάση απωλειών θέσεων εργασίας στον πρωτογενή τομέα. Ο συνδυασμός των δύο αυτών αξόνων μπορεί να συμβάλει στη διατήρηση του πληθυσμού στις αγροτικές περιοχές. Μερικές από τις δράσεις που μπορούν να προταθούν μέσα από αυτούς τους άξονες αφορούν: την προώθηση της διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας καθώς και τη στήριξη για τη δημιουργία και ανάπτυξη επιχειρήσεων μικρής κλίμακας που συνδέονται με την παραγωγή και την προώθηση τοπικών παραδοσιακών προϊόντων (όπως εκσυγχρονισμός μονάδων παραγωγής ελαιολάδου) και εξυπηρετούν την αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό της

γεωργίας, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την τόνωση της απασχόλησης του γεωργικού τομέα, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο. Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται η προώθηση της καινοτομίας στον πρωτογενή και αγροδιατροφικό τομέα με γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα όπως προώθηση γεωργικών πρακτικών και ολοκληρωμένης διαχείρισης για τη μείωση της χρήσης φυτοφαρμάκων και η προώθηση της βιολογικής γεωργίας, η συμμετοχή σε συστήματα ποιότητας, ο εκσυγχρονισμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, η κατάρτιση – εκπαίδευση των γεωργών και η αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών προϊόντων, η αντιμετώπιση του φαινομένου της ερημοποίησης με γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα (φυτοκάλυψη εδαφών, αγραναπαύσεις κ.α.)

8.1.3. Για τον Τρίτο Άξονα

Στην περιοχή μελέτης, όπως διαπιστώθηκε σε προηγούμενη ενότητα, εμφανίζεται έντονα το φαινόμενο του παραθερισμού, είτε με τη μορφή της αναπαλαίωσης παλαιών γονικών κατοικιών, είτε με τη μορφή της κατασκευής καινούριων. Κατά την κατασκευή νέων κατοικιών, συχνά κάνει την εμφάνιση του το φαινόμενο της σύγκρουσης των χρήσεων γης, στον παράκτιο χώρο εξαιτίας της αυξημένης οικιστικής ανάπτυξης αλλά και στον εκτός σχεδίου αγροτικό χώρο εξαιτίας των χαμηλότερων τιμών των αγροτεμαχίων. Για την ποιοτική ανάπτυξη της περιοχής μελέτης πρέπει να προβλεφθούν μέτρα για τον περιορισμό και την εξάλειψη αυτού του φαινομένου, που σταδιακά υποβαθμίζει τον αιγιαλό και τις αγροτικές καλλιέργειες. Στη συνέχεια παρατίθενται κάποιες προτάσεις που θα βοηθήσουν στην επίτευξη των παρεμβάσεων του τρίτου άξονα.

- Αρχικά, προτείνεται ο **καθορισμός Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ)** στην περιοχή προς αποφυγήν της αλόγιστης ανάπτυξης των εκτός σχεδίου περιοχών αλλά και της αυθαίρετης ανάπτυξης, που προκαλεί υποβάθμιση και καταστροφή του περιβάλλοντος, και της δημιουργίας καταστάσεων που δυσχεραίνουν και υπονομεύουν την ορθολογική χωροταξία και τον πολεοδομικό σχεδιασμό. (Μέλισσας, 2010).

Στην περιοχή μελέτης, συνιστάται η δημιουργία και των 2 ειδών. Μια περιαστική ΖΟΕ που σκοπό θα έχει την επιβολή ελέγχου της οικιστικής ανάπτυξης, δηλαδή ανάσχεση της ανοικοδόμησης περιοχών εκτός των ορίων του οικισμού οι οποίες υφίστανται οικιστικές πιέσεις που εκτονώνονται με ανορθολογικό τρόπο. Και θα καθορίζει μια περιοχή εκτός των ορίων του προϋφιστάμενου του έτους 1923 οικισμού, με κυμαινόμενο πλάτος. Μια ΖΟΕ προστασίας στις περιοχές κατά μήκος των ακτών, που σκοπό θα έχει την επιβολή ιδιαίτερα δραστικού οικιστικού ελέγχου, πολύ αυστηρότερο από την προηγούμενη, διότι ως πεδίο εφαρμογής θα έχει περιοχές που χρήζουν ιδιαίτερης περιβαλλοντικής προστασίας. Και τέλος, μια ΖΟΕ προστασίας του εξωαστεακού, αγροτικού ή φυσικογεωγραφικού τοπίου, η οποία θα περιλαμβάνει περιοχές που δεν πρόκειται να πολεοδομηθούν, αλλά χρήζουν ειδικής προστασίας. (βλ. Παράρτημα, Χάρτης 3)

- Τέλος, προτείνεται ο **καθορισμός Ζωνών Ειδικής Ενισχύσεως (ΖΕΕ) και Ζωνών Ειδικών Κινήτρων (ΖΕΚ)** εντός των εγκεκριμένων ορίων του οικισμού, που θα αποβλέπουν κυρίως στην διευκόλυνση παροχής κατά προτεραιότητα στεγαστικών δανείων και ενισχύσεων στους ιδιοκτήτες ακινήτων, ώστε να μπορέσουν να εκτελέσουν έργα αναμορφώσεως στα ακίνητα τους. Οι ιδιοκτήτες, εκμεταλλευόμενοι τις ειδικές ενισχύσεις που θα τους παρέχονται θα ανακατασκευάσουν τα παλαιά πατρικά σπίτια τους, ώστε να τα χρησιμοποιήσουν ως παραθεριστικές κατοικίες. Έτσι, θα αξιοποιηθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το υπάρχον παλαιωμένο κτιριακό απόθεμα της περιοχής μελέτης, θα ομορφύνει το εσωτερικό της πόλης και θα μειωθούν οι πιέσεις για οικιστική ανάπτυξη στην παράκτια και περιαστική ζώνη.

8.1.4. Γενικές Προτάσεις

Τέλος, εκτός των όσων συμπεριλαμβάνονται στους άξονες, απαραίτητα για την οικιστική αναβάθμιση και την χωροταξική ρύθμιση της περιοχής είναι και τα εξής:

- Πρόβλεψη επεκτάσεων σε σημεία της περιοχής, όπου οι οριοθετήσεις δεν ανταποκρίνονται στις πιέσεις και τις προβλεπόμενες ανάγκες οικιστικής επέκτασης. Με βάση τις διατάξεις του Ν. 1337/1983.
- Διάκριση των χρήσεων γης και θέσπιση όρων και περιορισμών δόμησης, με την προώθηση της μελέτης οριοθέτησης και πολεοδόμησης του οικισμού.
- Αναβάθμιση του κοινωνικού εξοπλισμού τοπικής και υπερτοπικής εξυπηρέτησης.
- Λήψη μέτρων βιοκλιματικού σχεδιασμού με σκοπό την εξοικονόμηση ενέργειας, κυρίως στον παραλιακό άξονα. (χρήση φωτοβολταϊκών συστημάτων για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, λαμπτήρων εξοικονόμησης ενέργειας, κ.λ.π.)
- Αναβάθμιση του οδικού δικτύου, στο ευρύτερο σύνολο των οικισμών.
- Προώθηση έργων βελτίωσης των δικτύων υποδομής (ηλεκτροδότηση, υδροδότηση, δίκτυο όμβριων και ακαθάρτων), με έμφαση στην ολοκλήρωση της αντικατάστασης του παλαιού δικτύου ύδρευσης. (που αποτελείται από αμιανοσωληνώσεις).

8.1.5. Προτάσεις σύμφωνα με το ΣΧΟΟΑΠ

Το σύγχρονο χωρικό εργαλείο που περιλαμβάνει την περιοχή μελέτης είναι το ΣΧΟΟΑΠ των Δήμων Αίπειας, Κορώνης και Πεταλιδίου. Το σχέδιο βρίσκεται στη Β2 Φάση, όμως από την Τεχνική Υπηρεσία Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΥΔΚ) του Νομού Μεσσηνίας, δόθηκαν στοιχεία μόνο από την Α' Φάση. Έτσι, στη συνέχεια θα δούμε της προκαταρκτικές προτάσεις που αφορούν τους γενικούς στόχους για τη χωρική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής και το πρότυπο χωρικής οργάνωσης.

Γενικοί Στόχοι

- Οργάνωση των χρήσεων γης στον εξωαστικό χώρο, με χωρική διάρθρωση που εξασφαλίζει τόσο την κάλυψη αναγκών, όσο και συμβατότητα και ελαχιστοποίηση των συγκρούσεων χρήσεων γης.
- Προστασία των αξιόλογων στοιχείων του πολιτιστικού περιβάλλοντος.

- Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και ιδιαίτερα του τοπίου που είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την ανάπτυξη της περιοχής.
- Δημιουργία προϋποθέσεων για την ένταξη των οικονομικών δραστηριοτήτων όλων των τομέων, με ιδιαίτερη έμφαση στον τουρισμό και τον πρωτογενή τομέα.
- Ελεγχόμενη ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού, αγροτουρισμού και παραθερισμού στις περιοχές ενδιαφέροντος (όπως η περιοχή μελέτης).
- Ανάπτυξη ποιοτικών τοπικών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων.
- Αναγνώριση της ταυτότητας και ιδιαιτερότητας κάθε Δήμου και των τοπικών προβλημάτων.

Πρότυπο χωρικής οργάνωσης

- Ανάπτυξη του ρόλου των τριών κέντρων Πεταλίδι – Λογγά – Κορώνη ως κέντρων υπηρεσιών για τον τουρισμό και την αγροτική ανάπτυξη.
- Διαχείριση του παραλιακού άξονα με την οργάνωση τουριστικών περιοχών και περιοχών παραθερισμού και εποχικής κατοίκησης.
- Διαφύλαξη του αγροτικού χώρου και του αγροτικού τοπίου.
- Διαφύλαξη περιοχών με αξιόλογο φυσικό πλούτο τόσο στα παράλια όσο και στην ορεινή ενδοχώρα.

Γενικές χωρικές ρυθμίσεις

- Περιοχές προς πολεοδόμηση που πραγματοποιούνται είτε ως επεκτάσεις ήδη θεσμοθετημένων περιοχών είτε ως οριοθετήσεις οικισμών.
- Περιοχές ελεγχόμενης ανάπτυξης που ανήκουν σε δύο υποκατηγορίες: παραλιακές και ορεινές της ενδοχώρας.
- Περιοχές προστασίας (ΠΕΠ) του φυσικού κυρίως περιβάλλοντος.
- Περιοχές προσδιορισμού παραγωγικών δραστηριοτήτων και ειδικών περιοχών παραγωγικών δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ) ή οργανωμένων νέων οικισμών (ΠΕΡΠΟ).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλιογραφία

Αυγερινού – Κολώνια, Σοφία, Ιανουάριος 1997, **«Ο Παραθερισμός στις Ευαίσθητες Περιοχές της Υπαίθρου»**, στο ΕΜΠ – ΕΚΚΕ, Παναγιωτάτου Ε., **«Παραθεριστική Κατοικία και Οικιστική Ανάπτυξη στην Ελλάδα»**, Αθήνα, Δημοσίευτη Έκθεση Ερευνητικού Προγράμματος.

Βαγιακάκος, Δικαίος, 1978, **«Το Πεταλίδι αποικία Μανιατών»**, Πελοποννησιακά.

Δέφνερ, Αλέξης, 1997, **«Παραθεριστική Κατοικία : Η Διεθνής Εμπειρία»**, στο ΕΜΠ – ΕΚΚΕ, Παναγιωτάτου Ε., **«Παραθεριστική Κατοικία και Οικιστική Ανάπτυξη στην Ελλάδα»**, Αθήνα, Δημοσίευτη Έκθεση Ερευνητικού Προγράμματος.

Ε.Σ.Υ.Ε. , Απογραφές 1991, 2001.

Δήμοι Αίπειας, Κορώνης, Πεταλιδίου Νομού Μεσσηνίας, **«Μελέτη Σχεδίου Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοιχτής Πόλης (ΣΧΟΟΑΠ) Δήμων Αίπειας, Κορώνης, Πεταλιδίου»** Ν. Μεσσηνίας – Α' Στάδιο: Ανάλυση – Διάγνωση – Προοπτικές, Σεπτέμβριος 2006.

Κοκκώσης Χ., Τσάρτας Π., 2001, **«Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον»**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Κουτσόπουλος, Κωστής, 2000, **«Γεωγραφία: Μεθοδολογία και Μέθοδοι Ανάλυσης Χώρου»**, Αθήνα, Συμμετρία.

Κυριαζή, Νότα, 1998, **«Η Κοινωνιολογική Έρευνα – Κριτική Επισκόπηση των Μεθόδων και των Τεχνικών»**, Ελληνικές Επιστημονικές Εκδόσεις, Αθήνα.

Λύκειο Πεταλιδίου, Μεσσηνίας, Σχολικά έτη: 2006 – 2007, 2007 - 2008, **«Πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης: “Το Πεταλίδι στην πορεία του χρόνου”»**.

Μέλισσας, Δημήτριος, 2010, «**Οι χρήσεις γης, το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο και η Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου**», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.

Μισύρης Βασίλειος, Νοέμβριος 2003, «**Ο Τουρισμός στην Αρχαία Ελλάδα**», περιοδικό ΙΧΩΡ, Τεύχος 39.

Παπαρηγορίου, Βλάσιος, 2010, «**Πολεοδομία**», Γ' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.

Σιόλας, Άγγελος, 2003, «**Οικιστικά Συστήματα και Σχεδιασμός στον Φυσικό Χώρο**», Εκδόσεις ΕΜΠ, Αθήνα.

Τζίκα – Χατζοπούλου, Α., 2003, «**Πολεοδομικό Δίκαιο**», Εκδόσεις ΕΜΠ, Αθήνα.

Τσάρτας, Πάρις, Ιανουάριος 1997, «**Τουρισμός και Παραθερισμός: Εννοιολογικές Οριοθετήσεις**», στο ΕΜΠ – ΕΚΚΕ, Παναγιωτάτου Ε., «**Παραθεριστική Κατοικία και Οικιστική Ανάπτυξη στην Ελλάδα**», Αθήνα, Δημοσίευτη Έκθεση Ερευνητικού Προγράμματος.

ΥΠΕΧΩΔΕ, Οκτώβριος 2008, «**Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό**».

ΥΠΕΧΩΔΕ, Ιούνιος 2003, «**Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου**».

Χιουρέα, Παναγιώτα, Οκτώβριος, 2009, «**Η εξέλιξη της οικιστικής ανάπτυξης στο Δήμο Λεύκτρου Νομού Μεσσηνίας – Προβλήματα – Προοπτικές**», Διπλωματική εργασία ΣΑΤΜ, ΕΜΠ, Αθήνα.

K.Gortsos, P. Kamoutsi, J.Sayas, E. Panayotatos, 2000, «**Second Home and Settlement Space Growth: the Greek Experience**», στο Rivista Geografica Italiana, Annata CVII – Fasc, Settembre – Dicembre, σελ.17 – 56.

Διαδικτυακοί Τόποι

<http://www.anmes.gr>

<http://www.statistics.gr>

<http://www.sete.gr>

<http://www.oek.gr>

<http://www.eurostat.eu>

<http://www.ste.edu.gr>

<http://www.gnto.gr>

<http://www.agrotourism.gr>

<http://www.agrotravel.gr>

<http://www.agrotikianaptixi.gr>

<http://www.touristnews.gr>

<http://www.wikipedia.org>

<http://www.itep.gr>

<http://www.unwto.org>

<http://www.petalidi.gr>

<http://www.messinia.gr>

<http://www.minagric.gr>

<http://lyk-petal.mes.sch.gr>

<http://www.google.maps.gr>

<http://www.ypeka.gr>

<http://www.kthmatologio.gr>

<http://www.tharrosnews.gr>

<http://www.peloponnisos.gr>

<http://www.dspace.lib.uom.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για την επιτόπια έρευνα της Παραθεριστικής Κατοικίας

Ερωτηματολόγιο για τα νοικοκυριά
(Πηγή: ΕΜΠ/ΕΚΚΕ)

A Θέση και βασικά χαρακτηριστικά της κατοικίας που συμπληρώνονται από τον συνεντευκτή

1) Τύπος περιοχής κατοικίας

.....
.....
.....
.....

(περιγραφή με βάση: αραιή / πυκνή δόμηση, τύπος κυρίαρχης δόμησης, ρυμοτομία, ύπαρξη κέντρου, αίσθηση γειτονιάς, βαθμός περιποίησης κατασκευών και ιδιωτικών και μη υπαίθριων χώρων, ύπαρξη εξυπηρετήσεων στην προσπελάσιμη με τα πόδια περιοχή, απόσταση από θάλασσα, είδος βλάστησης)

2) Τύπος κτηρίου κατοικίας

Μονοκατοικία	1
Διαμέρισμα σε διπλοκατοικία ή μικρή πολυκατοικία (ως 4 διαμ.)	2
Διαμέρισμα σε πολυκατοικία	3
Λυόμενο	4
Παραδοσιακό - αποκατάσταση παλαιού κτίσματος	5

3) Κατάσταση κατασκευής
ημιτελής N_O

4) Χώρος garage N_O

B Βασικά κοινωνικά χαρακτηριστικά του ερωτώμενου και των ατόμων που παραθερίζουν μαζί του

1) Πόσα άτομα παραθερίζουν σε αυτό το σπίτι μαζί σας;
(δεν υπολογίζονται οι συγγενικοί φιλοξενούμενοι)

2) Η δομή του "παραθεριστικού νοικοκυριού":

μονομελές	1
ζευγάρι	2
ζευγάρι με παιδί ή παιδιά	3
μονογονεϊκό	4

διευρυμένο	5
χωρίς συγγένεια	6

3) Χαρακτηριστικά μελών νοικοκυριού-1:

α/α =1: ερωτώμενος

α/α	φύλο (1=A, 2=Γ)	Ηλικία	Μορφωτικό επίπεδο	Κύρια ασχολία
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

(κατηγορίες μορφωτικού επιπέδου: 1 = απόφοιτος ΑΕΙ, 2 = απόφοιτος ΤΕΙ [ΑΣ], 3 = απόφοιτος Λυκείου, 4 = απόφοιτος μέσης τεχνικής, 5 = απόφοιτος Γυμνασίου, 6 = απόφοιτος Δημοτικού, 7 = δεν τελείωσε Δημοτικό)

(κατηγορίες κύριας ασχολίας: 1 = εργαζόμενος, 2 = οικιακά, 3 = συνταξιούχος, 4 = μαθητής/φοιτητής, 5 = άνεργος, 6 = άλλο)

4) Χαρακτηριστικά μελών νοικοκυριού-2:

α/α =1: ερωτώμενος

α/α	επάγγελμα/θέση στο επάγγελμα/κλάδος
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	

(το επάγγελμα σημειώνεται αναλυτικά ώστε να αναφέρεται στην ειδικότητα [π.χ. πολιτικός μηχανικός ή τεχνίτης κεραμοποιίας], στη θέση στο επάγγελμα [π.χ. μισθωτός ή εργοδότης] και στον κλάδο απασχόλησης [π.χ. χαρτοβιομηχανία ή πρακτορείο ταξιδιών])

Γ Χαρακτηριστικά της παραθεριστικής κατοικίας

Γ.1 Βασικά χαρακτηριστικά της ΠΚ

1) Χρονολογία κατασκευής

2) Επιφάνεια κατοικίας (σε τμ)	_____		
3) Αριθμός δωματίων (πλην βοηθητικών χώρων)	_____		
4) Επιφάνεια οικοπέδου (σε τμ)	_____		
5) Επιφάνεια υπαίθριου χώρου (αυλής)	_____		
6) Συντελεστής δόμησης			
έχει εξαντληθεί		1	
υπάρχει περιθώριο		2	
έχει γίνει υπέρβαση του επιτρεπομένου		3	
7) Βασικές εξυπηρετήσεις			
ηλεκτρικό ρεύμα		1	
σταθερό τηλέφωνο		2	
ύδρευση από δίκτυο		3	
ύδρευση από πηγάδι/γεώτρηση/στέρνα		4	
αποχέτευση σε δίκτυο		5	
βόθρος απορροφητικός		6	
λουτρό		7	
WC μέσα στην κατοικία		8	
κεντρική θέρμανση		9	
κινητό τηλέφωνο.....	10		
8) Διαρκή καταναλωτικά αγαθά		ΠΚ	
		ΑΚ	
ηλεκτρική κουζίνα		1	1
κουζίνα γκαζιού		2	2
ηλεκτρικό ψυγείο		3	3
πλυντήριο ρούχων		4	4
πλυντήριο πιάτων		5	5
τηλεόραση		6	6
dvd.....		7	7
ηλιακός θερμοσίφωνας		8	8
IX		9	
πόσα;			_____
μοτοσυκλέτα / παπάκι		10	
ποδήλατο (όχι παιδικό)		11	

(στη στήλη ΑΚ σημειώνονται τα στοιχεία για την πρώτη κατοικία)

Γ.2 Καθεστώς ενοίκησης και τρόπος απόκτησης ΠΚ

1) Καθεστώς ενοίκησης:

Ιδιοκατοίκηση	1
συνιδιοκτησία με μέλη συγγενικών νοικοκυριών.....	N_O
συνιδιοκτησία με μέλη μη συγγενικών νοικοκυριών .	N_O
Ενοικίαση	2
διάρκεια (εβδομάδες ή μήνες)	_____
Δωρεάν παραχώρηση	3
2) Χρόνος εγκατάστασης	_____
(για τους ενοικιαστές: από ποια χρονιά νοικιάζουν την ίδια ΠΚ)	

Σε περίπτωση ενοικιαστή πήγαινε στην ερώτηση 14

3) Χρόνος απόκτησης (για όσους ιδιοκατοικούν)	_____
4) Τρόπος απόκτησης (για όσους ιδιοκατοικούν)	
Αγορά	1
Αυτοστέγαση (ιδιοκατασκευή)	2
Κατά παραγγελίαν οικοδόμηση	3
Προίκα, γονική παροχή, δωρεά	4
Κληρονομιά	5
Αντιπαροχή (ιδιοκτήτες οικοπέδου)	6
5) Τρόπος απόκτησης οικοπέδου (για ερώτηση 4 = 2 ή 3)	
Αγορά άρτιου και οικοδομήσιμου οικοπέδου.....	1
Αγορά αγροτεμαχίου	2
Κατάληψη/καταπάτηση	3
Οικογενειακή μεταβίβαση (κληρονομιά, γον. παροχή, προίκα κ.λπ...)	4
6) Χρονολογία απόκτησης οικοπέδου (για ερώτηση 4 = 1, 2 ή 3).....	_____
7) Τρόπος χρηματοδότησης της κατασκευής ή αγοράς της ΠΚ (για ερώτηση 4 = 1, 2 ή 3)	
Αποταμίευση	1
Δανειοδότηση με επιδοτούμενο επιτόκιο	2
Δανειοδότηση χωρίς επιδοτούμενο επιτόκιο	3
Ενίσχυση από γονείς ή άλλους συγγενείς	4
Πώληση περιουσιακών στοιχείων	5
ακινήτων που δεν χρησιμοποιούσε το νοικοκυριό .	1
ακινήτων που νοίκιαζε το νοικοκυριό	2
πρώτης κατοικίας	3
ακινήτων στον τόπο καταγωγής	4
Άλλο	6
ΤΙ	_____
8) Διάρκεια και διαδικασία κατασκευής (για ερ.4 = 2 ή 3)	
συνεχής διαδικασία	1
κατά στάδια	2
Αν 2, συνολική διάρκεια	_____

9) Είδος μελέτης – μελετητή

πολιτικός μηχανικός (ή άλλος μηχανικός πλην αρχιτέκτονος)	1
αρχιτέκτων μηχανικός	2
χωρίς μηχανικό	3

10) Η κατασκευή έγινε

με άδεια εξαρχής	1
χωρίς άδεια και νομιμοποιήθηκε στη συνέχεια	2
χωρίς άδεια και δεν έχει νομιμοποιηθεί ακόμη (αυθαίρετο)	3

11) Υπάρχει προοπτική βελτίωσης της παραθεριστικής κατοικίας τα επόμενα δύο χρόνια;

προσθήκη δωματίων (καθ' ύψος ή κατ' επέκταση)	1
βελτίωση ποιότητας κατασκευής (π.χ. κουφώματα, μόνωση)	2
διαμόρφωση υπαίθριου χώρου	3
κατεδάφιση και ανοικοδόμηση	4
προσθήκη κεντρικής θέρμανσης	5
αποπεράτωση ημιτελούς κατασκευής	6
δεν υπάρχει τέτοια προοπτική	7
άλλο	8

12) Σημερινή αξία κατοικίας (εκτίμηση ιδιοκτήτη) _____

13) Ετήσιο κόστος λειτουργίας και συντήρησης (εκτίμηση) _____

14) Καταβαλλόμενο ενοίκιο (περίπτωση ενοικίασης) _____

15) Ετήσιο κόστος παραθερισμού _____

16) Διαθέτει το νοικοκυριό άλλες ΠΚ; N_O

Εάν το νοικοκυριό δεν διαθέτει άλλες ΠΚ πήγαινε στην επόμενη ενότητα

17) Τόπος άλλων ΠΚ:
(Κοινότητα και Νομός)

18) Τωρινή χρήση άλλης/ων ΠΚ

κενή	1
ενοικιάζεται	2
χρησιμοποιείται από άλλους (παραχωρείται)	3

Γ.3 Βαθμός ικανοποίησης από την ΠΚ και την περιοχή της

1) Βαθμός ικανοποίησης από την κατοικία

ικανοποιητική	1
ούτε ικανοποιητική ούτε προβληματική	2
προβληματική	3
γιατί;	

2) Λόγοι επιλογής περιοχής κατοικίας

Ύπαρξη συγγενών στην περιοχή	1
Ύπαρξη φίλων στην περιοχή	2
Ύπαρξη σπιτιού στην περιοχή	3
Ύπαρξη οικοπέδου στην περιοχή	4
Γνωριμία με την περιοχή, συνήθεια	5
Καλό δίκτυο εξυπηρετήσεων	6
καταστήματα	1
συγκοινωνίες (εύκολη προσπέλαση)	2
ταβέρνες-εστιατόρια	3
κέντρα διασκέδασης	4
άλλο	5
τι;	
Καλό φυσικό περιβάλλον	7
Αναγκαστικά, για οικονομικούς λόγους [εδώ βρήκαμε]	8
Κοντά στο τόπο εργασίας	9
Κοντά στον τόπο κύριας κατοικίας (κοντά στην πόλη)	10
Ωραίες παραλίες	11
Ευκαιρία	12
Καλό κοινωνικό περιβάλλον	13
Τυχαία	14
Άλλος λόγος	15

ΠΟΙΟΣ;
(δυνατότητα περισσότερων απαντήσεων, να σημειωθεί με αστερίσκο ο σημαντικότερος λόγος)

3) Βαθμός ικανοποίησης από την περιοχή παραθεριστικής κατοικίας

ικανοποιητική	1
ούτε ικανοποιητική ούτε προβληματική	2
προβληματική	3
γιατί;	

4) Αλλαγές που έχουν επέλθει κατά τα τελευταία χρόνια στην περιοχή

.....
.....
.....
.....

(στοιχεία κλειδιά: αραιή / πυκνή δόμηση, τύπος κυρίαρχης δόμησης, ρυμοτομία, ύπαρξη κέντρου, αίσθηση γειτονιάς, βαθμός περιποίησης κατασκευών και ιδιωτικών και μη υπαίθριων χώρων, ύπαρξη εξυπηρετήσεων στην προσπελάσιμη με τα πόδια περιοχή, απόσταση από θάλασσα, είδος βλάστησης)

Γ.4 Χρήση της παραθεριστικής κατοικίας

1) Τύπος και διάρκεια χρήσης της ΠΚ από τα μέλη του νοικοκυριού κατά τους θερινούς και κατά τους υπόλοιπους μήνες

α/α	Θερινοί	Μήνες	υπόλοιποι	μήνες
	Συνολική διάρκεια (εβδομάδες)	Κατανομή	συνολική διάρκεια (εβδομάδες)	κατανομή
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

(κατανομή: Σ = συνέχεια, ΜΔ = μικρότερες διάρκειες της τάξεως εβδομάδας - δεκαήμερου, Μ = μήνας άδειας, ΣΑΒ = σαββατοκύριακα και τριήμερα, ΚΡΥ = όταν δεν κάνει κρύο / μπορούν να σημειωθούν περισσότεροι από ένας τύποι ανά άτομο, ΦΙΛ = φιλοξενούμενος)

2) Υπάρχουν και άλλοι χρήστες της κατοικίας; N_O

3) Αν 2) = Ν, με ποια μορφή

συνιδιοκτήτες με τους οποίους μοιράζεται χρονικά η χρήση 1
 ενοικιαστές 2
 μήνες το χρόνο _____
 φίλοι/συγγενείς στους οποίους παραχωρείται δωρεάν 3

4) Άλλες μορφές παραθερισμού του ερωτώμενου

καμία 1
 σε ξενοδοχεία σε διάφορα σημεία της χώρας 2
 σε ξενοδοχεία σε συγκεκριμένη περιοχή της χώρας 3
 σε ενοικιαζόμενα δωμάτια σε διάφορα σημεία της χώρας 4
 σε ενοικιαζόμενα δωμάτια σε συγκεκριμένη περιοχή της χώρας 5
 σε ιδιόκτητο ή συνιδιόκτητο σπίτι στον τόπο καταγωγής του ίδιου ή
 άλλου μέλους του νοικοκυριού 6
 φιλοξενούμενος/η σε συγγενικό σπίτι 7
 σε κάμπινγκ 8
 στο εξωτερικό 9
 άλλη μορφή 10

 ποια;

(δυνατότητα περισσότερων απαντήσεων, να σημειωθεί με αστερίσκο ο σημαντικότερος λόγος)

5) Η χρήση της παραθεριστικής κατοικίας στο παρελθόν

ήταν περισσότερη 1
ήταν η ίδια 2
ήταν λιγότερη 3
γιατί;

6) Η χρήση της παραθεριστικής κατοικίας στο μέλλον

θα είναι περισσότερη 1
θα είναι η ίδια 2
θα είναι λιγότερη 3
γιατί;

(στοιχεία κλειδιά: μετατροπή σε κύρια κατοικία, στροφή σε άλλες μορφές παραθερισμού, προβληματική περιοχή, πέρασμα σε άλλο στάδιο του κύκλου ζωής [π.χ. συνταξιοδότηση])

Σε περίπτωση ενοικιαστή πήγαινε στην ερώτηση 9

7) υπάρχει προοπτική ενοικίασης της παραθεριστικής σας κατοικίας;N_O
γιατί;

8) υπάρχει προοπτική πώλησης της παραθεριστικής σας κατοικίας;N_O
γιατί;

9) Χρονοαπόσταση παραθεριστικής κατοικίας από κύρια κατοικία και σύνηθες μέσο μεταφοράς

α/α	σύνηθες μέσο μεταφοράς	διάρκεια απλής μετάβασης σε λεπτά
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		

Δ Ζητήματα κύριας κατοικίας

1) Αριθμός μελών νοικοκυριού κύριας κατοικίας _____

2) Δομή νοικοκυριού στην κύρια κατοικία

μονομελές	1
ζευγάρι	2
ζευγάρι με παιδί ή παιδιά	3
μονογονεϊκό	4
διευρυμένο	5
3) Τόπος κύριας κατοικίας	
(σημειώνεται ο δήμος/κοινότητα ή συνοικία στους μεγάλους δήμους)	
4) Καθεστώς ενοίκησης:	
Ιδιοκατοίκηση	1
Ενοικίαση	2
Δωρεάν παραχώρηση	3
5) Χρόνος εγκατάστασης	_____
(στις περιπτώσεις "πατρικών" να σημειωθεί η χρονολογία εγκατάστασης του σημερινού νοικοκυριού και να γραφεί "πατρικό" στο περιθώριο)	
6) Τρόπος απόκτησης (για όσους ιδιοκατοικούν)	
Αγορά	1
Αυτοστέγαση (ιδιοκατασκευή)	2
Κατά παραγγελία οικοδόμηση	3
Προίκα, γονική παροχή, δωρεά	4
Κληρονομιά	5
Αντιπαροχή (ιδιοκτήτες οικοπέδου)	6
7) Χρόνος απόκτησης (για όσους ιδιοκατοικούν)	_____
8) Επιφάνεια κατοικίας (σε τμ)	_____
9) Αριθμός δωματίων (πλην βοηθητικών χώρων)	_____
10) Τύπος κατοικίας	
Μονοκατοικία	1
Διαμέρισμα σε διπλοκατοικία ή μικρή πολυκατοικία (ως 4 διαμ.)	2
Διαμέρισμα σε πολυκατοικία	3
11) Βαθμός ικανοποίησης από την κατοικία	
ικανοποιητική	1
ούτε ικανοποιητική ούτε προβληματική	2
προβληματική	3
12) Λόγοι επιλογής περιοχής κατοικίας	
Ύπαρξη συγγενών στην περιοχή	1
Ύπαρξη φίλων στην περιοχή	2
Ύπαρξη σπιτιού στην περιοχή	3
Ύπαρξη οικοπέδου στην περιοχή	4

Γνωριμία με την περιοχή, συνήθεια	5
Καλό δίκτυο εξυπηρετήσεων	6
Καλό φυσικό περιβάλλον	7
Αναγκαστικά, για οικονομικούς λόγους [εδώ βρήκαμε]	8
Κοντά στο τόπο εργασίας	9
Ευκαιρία	10
Καλό κοινωνικό περιβάλλον	11
Τυχαία	12
Άλλος λόγος	13

(δυνατότητα περισσότερων απαντήσεων, να σημειωθεί με αστερίσκο ο σημαντικότερος λόγος)

13) Βαθμός ικανοποίησης από την περιοχή κύριας κατοικίας

ικανοποιητική	1
ούτε ικανοποιητική ούτε προβληματική	2
προβληματική	3

Ε Επίπεδο ζωής και φυσιγνωμία ερωτωμένου/ης

1) Βαθμολογήστε με 1 - 10 τις ακόλουθες έννοιες και θεσμούς (1 = χαμηλότερο, 10 = υψηλότερο, 0=δεν απαντώ)

Νόμος	_____	Δημοκρατία	_____
Εκκλησία	_____	Πολιτική Άνοιξη	_____
Σοσιαλισμός	_____	ΜΜΕ	_____
Πολιτικά κόμματα	_____	Εκσυγχρονισμός	_____
Ελλάδα	_____	ΝΔ	_____
ΠΑΣΟΚ	_____	Γάλλος	_____
Κοινοβουλευτισμός	_____	Ισότητα	_____
Πανεπιστήμιο	_____	Καπιταλισμός	_____
ΥΠΕΧΩΔΕ	_____	Συνασπισμός	_____
Ρουσφέτι	_____	Αξιοκρατία	_____
ΚΚΕ	_____	Χρήμα	_____
Προσωπική σταδιοδρομία	_____	Στρατός	_____
Αστυνομία	_____	Τούρκος	_____
Κράτος πρόνοιας	_____	Αθήνα	_____
Παράδοση	_____	Οικογένεια	_____
Αλλοδαποί	_____		
2) Εκτίμηση μηνιαίου κόστους ζωής	_____		

3) Σε ποια εισοδηματική κατηγορία εντάσσεται το συνολικό μηνιαίο εισόδημα του νοικοκυριού;

μέχρι 600 ευρώ	1	από 2.000 – 2.500 ευρώ	5
από 600 - 900 ευρώ	2	2.500 ευρώ και άνω	6
από 900 – 1.500 ευρώ	3		
από 1.500 – 2.000 ευρώ	4		

Z Απόψεις για την παραθεριστική κατοικία, τη λειτουργία της και τα προβλήματά της

1) Ποιές ανάγκες σας καλύπτει η ΠΚ;

(λέξεις κλειδιά: ξεκούραση, ηρεμία, ησυχία, διασκέδαση, αλλαγή, ένταση, επαφή με τη φύση, ενασχόληση με τον κήπο, ξενύχτι, χορός, επαφή με φίλους-συγγενείς, ξενοιασιά, δουλειά με τα χέρια, ήλιος, θάλασσα, πράσινο, κόσμος, απομόνωση, νέες γνωριμίες, μακριά από τον κόσμο, χρόνος για την οικογένεια, μακριά από την οικογένεια, γαλήνη, μουσική, εργασία, τραγούδι, κήπος, ευρυχωρία...)

2) Ποια είναι τα βασικά θετικά στοιχεία της ΠΚ και της περιοχής στην οποία βρίσκεται(συμπεριλαμβανομένου και του δικτύου εξυπηρέτησεων);

3) Ποια είναι τα βασικά προβλήματα της ΠΚ και της περιοχής στην οποία βρίσκεται; (λέξεις κλειδιά: φασαρία, μεγάλη πυκνότητα δόμησης, στενοί δρόμοι-πλακόστρωτα, απουσία υποδομών, ρύπανση στις παραλίες, στρίμωγμα, ηχορύπανση, απομόνωση, κλοπές, πολυκοσμία, προβληματική παρουσία αυτοκινήτων, ανασφάλεια, προβληματική παρουσία μοτοσυκλετών, θόρυβος από νυκτερινά κέντρα, ενόχληση από γείτονες, αλλοίωση τοπίου, ναρκωτικά, άσχημοι οικισμοί, ασύμβατες χρήσεις με τον παραθερισμό στην περιοχή, ανυπαρξία χώρων εστίασης και διασκέδασης, ακρίβεια...)

4) Ποιές νομίζετε ότι είναι οι βασικές αιτίες που γέννησαν τα προβλήματα της περιοχής; (λέξεις κλειδιά: πυκνή δόμηση, μικρά οικόπεδα, απουσία σχεδιασμού περιοχών ΠΚ, γειτονικές ασυμβίβαστες χρήσεις, απουσία προστασίας φυσικού περιβάλλοντος και

τοπίου, απουσία αρχιτεκτονικών προδιαγραφών, αυθαίρετη δόμηση, ξαφνική αναβάθμιση του τουρισμού της περιοχής ...)

5) Ποιος ή ποιοι νομίζετε ότι φέρουν τη βασική ευθύνη για τα προβλήματα αυτά; (λέξεις κλειδιά: πολιτεία, οικιστές [ο κόσμος], τοπική κοινωνία, τοπική αυτοδιοίκηση, ομάδες πίεσης της τοπικής κοινωνίας [έμποροι, ξενοδόχοι, ιδιοκτήτες ενοικιαζόμενων δωματίων, τουρίστες – παραθεριστές που έρχονται για λίγο και δεν τους ενοχλεί αν καταστρέφουν τη φυσική ομορφιά...)

6) Ποιες νομίζετε ότι είναι οι βασικές συνθήκες που πρέπει να πληρούν οι περιοχές παραθεριστικής κατοικίας για να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παραθεριστών;

7) Πώς νομίζετε ότι μπορούν να δημιουργηθούν τέτοιες συνθήκες;

8) Συμμετέχετε, και αν ναι, με ποιο τρόπο συμμετέχετε εσείς στη δημιουργία τέτοιων συνθηκών;

Εθνικό στρατηγικό σχέδιο αγροτικής ανάπτυξης 2007 – 2013: Αλέξανδρος Μπαλαταζής

Στο πλαίσιο αυτό, που καθορίζεται από τις επιταγές και τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων εκδίδει το εθνικό στρατηγικό σχέδιο αγροτικής ανάπτυξης για την προγραμματιστική περίοδο 2007 – 2013. Το παρών σχέδιο καθορίζει τις προτεραιότητες της Ελλάδος για τη συγκεκριμένη περίοδο με τη στήριξη που προσφέρει το νέο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΑΑ).

Σύμφωνα με το ΕΣΣΑΑ η μελλοντική πολιτική αγροτικής ανάπτυξης θα εστιάσει σε τρεις βασικούς άξονες:

- «τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας – δασοκομίας – αγροδιατροφικού τομέα»,
- «τη βελτίωση του περιβάλλοντος και του τοπίου», και
- «τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας».

Στα συμπεράσματα του σχετικά με την προοπτική ανάπτυξης αγροτικών περιοχών αναγνωρίζει μεταξύ άλλων:

- Τις τάσεις εγκατάλειψης γεωργικής δραστηριότητας σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές με αρνητικές συνέπειες στην προστασία του περιβάλλοντος και την πρόληψη φυσικών καταστροφών.
- Καθώς και τις ανθρωπογενείς πιέσεις(κατοικία, τουρισμός) στην περιαστική γεωργική γη, σε δάση και δασικές ακτές (κτηνοτροφία και οικιστική ανάπτυξη).

Στο πλαίσιο αυτό οι προτεραιότητες για τη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της υπαίθρου εστιάζονται μεταξύ άλλων:

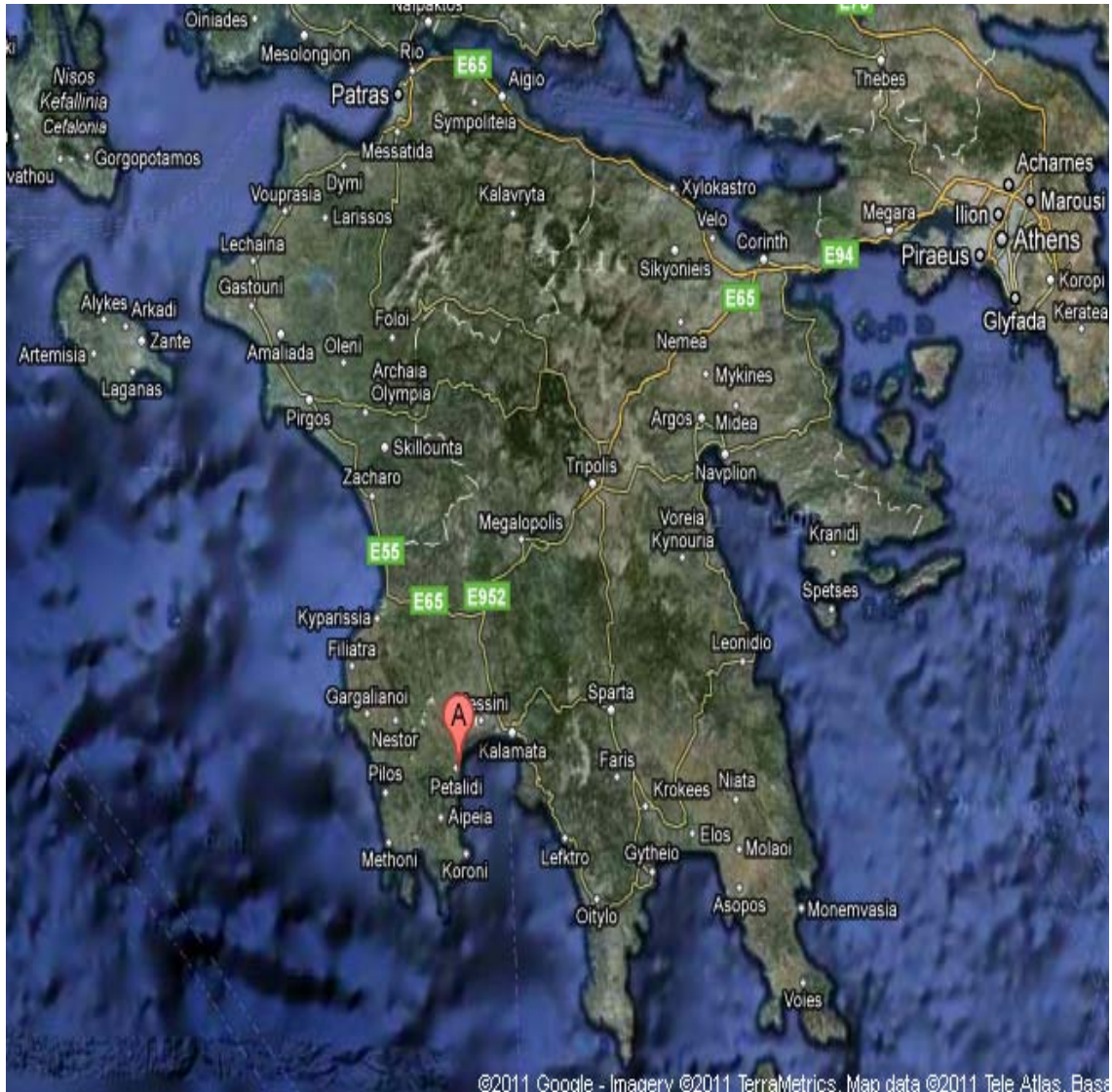
- Στην προώθηση υπηρεσιών και δραστηριοτήτων που θα εξασφαλίσουν τη διαρκή ελκυστικότητα των αγροτικών περιοχών για τις μελλοντικές γενιές στο πλαίσιο μιας πολυτομεακής ανάπτυξης.

Χωρικά διαχωρίζει τις αγροτικές περιοχές σε δυναμικές, ορεινές – μειονεκτικές και νησιωτικές:

- **Δυναμικές αγροτικές περιοχές.** Βρίσκονται κυρίως σε πεδινές ζώνες, περιλαμβάνουν περίπου 302.000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις και δεν παρουσιάζουν στοιχεία προβληματικότητας, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Ε. Η αγροτική ανάπτυξη σε αυτές τις περιοχές θα πρέπει να δώσει έμφαση στην ανταγωνιστικότητα του αγροτικού τομέα αλλά και στην προστασία του περιβάλλοντος από τις χρήσεις της γεωργίας, χωρίς να αποκλείεται και η ύπαρξη πολυλειτουργικού γεωργικού προτύπου.
- **Ορεινές – μειονεκτικές – προβληματικές αγροτικές περιοχές.** Στις ορεινές περιοχές παρατηρείται ένας δυισμός τάσεων όσον αφορά την ανάπτυξη τους: η μια συνιστάται στην εγκατάλειψη μεγάλων περιοχών ακόμα και ως περιοχών βιώσιμης παραγωγής ή στην υποχώρηση των δραστηριοτήτων αυτών σε μεγάλο βαθμό. Η δεύτερη τάση συνδέεται με την ήπια τουριστική ανάπτυξη, την αναδυόμενη βιολογική γεωργία, την αντοχή ορισμένων παραδοσιακών προτύπων κλπ.
- **Νησιωτικές περιοχές.** Οι αναπτυξιακές προτεραιότητες για την αγροτική ανάπτυξη των νησιωτικών αγροτικών περιοχών θα πρέπει να προσβλέπουν σε ένα μοντέλο ολοκληρωμένης αγροτικής ανάπτυξης συμβατό με την εν γένει αναπτυξιακή πολιτική των περιοχών με συμπληρωματικές δράσεις των λοιπών εθνικών πολιτικών και χρηματοδοτικών μέσων.

Προσεγγίζοντας τον εθνικό στρατηγικό σχέδιο από την σκοπιά των θεμάτων που πραγματεύεται η παρούσα διπλωματική θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι είναι αποσπασματικό χωρίς να δίνει ιδιαίτερες κατευθύνσεις σε φαινόμενο το οποίο, ήδη, έχει αναγνωρίσει ως προοπτική ανάπτυξης του αγροτικού χώρου, αναφερόμενη στις ανθρωπογενείς πιέσεις (β' κατοικία) ή στις τάσεις εγκατάλειψης. Αν και ο ρόλος του δεν απαιτεί να δίνει χωρικές λύσεις, ωστόσο οι λειτουργίες που αναπτύσσονται στις αγροτικές περιοχές καθιστούν μια προσέγγιση πολυδιάστατη αναγνωρίζοντας τις αλληλεπιδράσεις και τις αλληλοσυσχετίσεις μεταξύ παραγωγικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραγόντων.

Φωτογραφίες της περιοχής μελέτης

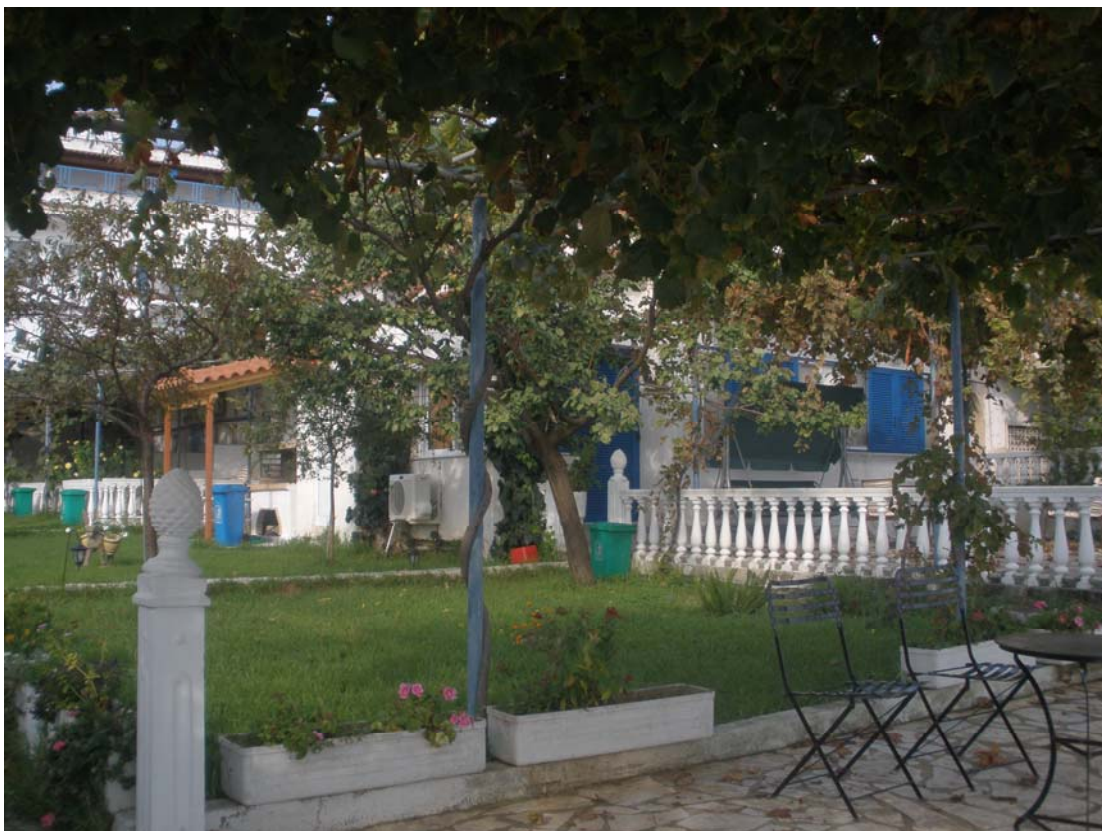
Εικόνα 1: Χάρτης της τοποθεσίας του Πεταλιδίου Μεσσηνίας.

Εικόνα 2: Παραθαλάσσια παραθεριστική κατοικία

Εικόνα 3: Ξύλινη παραθαλάσσια παραθεριστική κατοικία

Εικόνα 4: Αυλή παραθεριστικής κατοικίας

Εικόνα 5: Η διπλανή παραθεριστική κατοικία

Εικόνα 6: Νεόδμητη παραθεριστική κατοικία με περιποιημένο υπαίθριο χώρο

Εικόνα 7: Νεόδμητη πολυτελής παραθεριστική κατοικία

Εικόνα 8: Παραδοσιακή παραθεριστική κατοικία

Εικόνα 9: Παραδοσιακή κατοικία σε πιο ορεινό μέρος του Πεταλιδίου

Εικόνα 10: Αναπαλαιωμένη παραθεριστική κατοικία κοντά στην ακτή

Εικόνα 11: Συνεχόμενες παραθεριστικές κατοικίες κατά μήκος του παράκτιου δρόμου

Εικόνα 12: Παλιά παραθεριστική κατοικία με τον υπαίθριο χώρο της

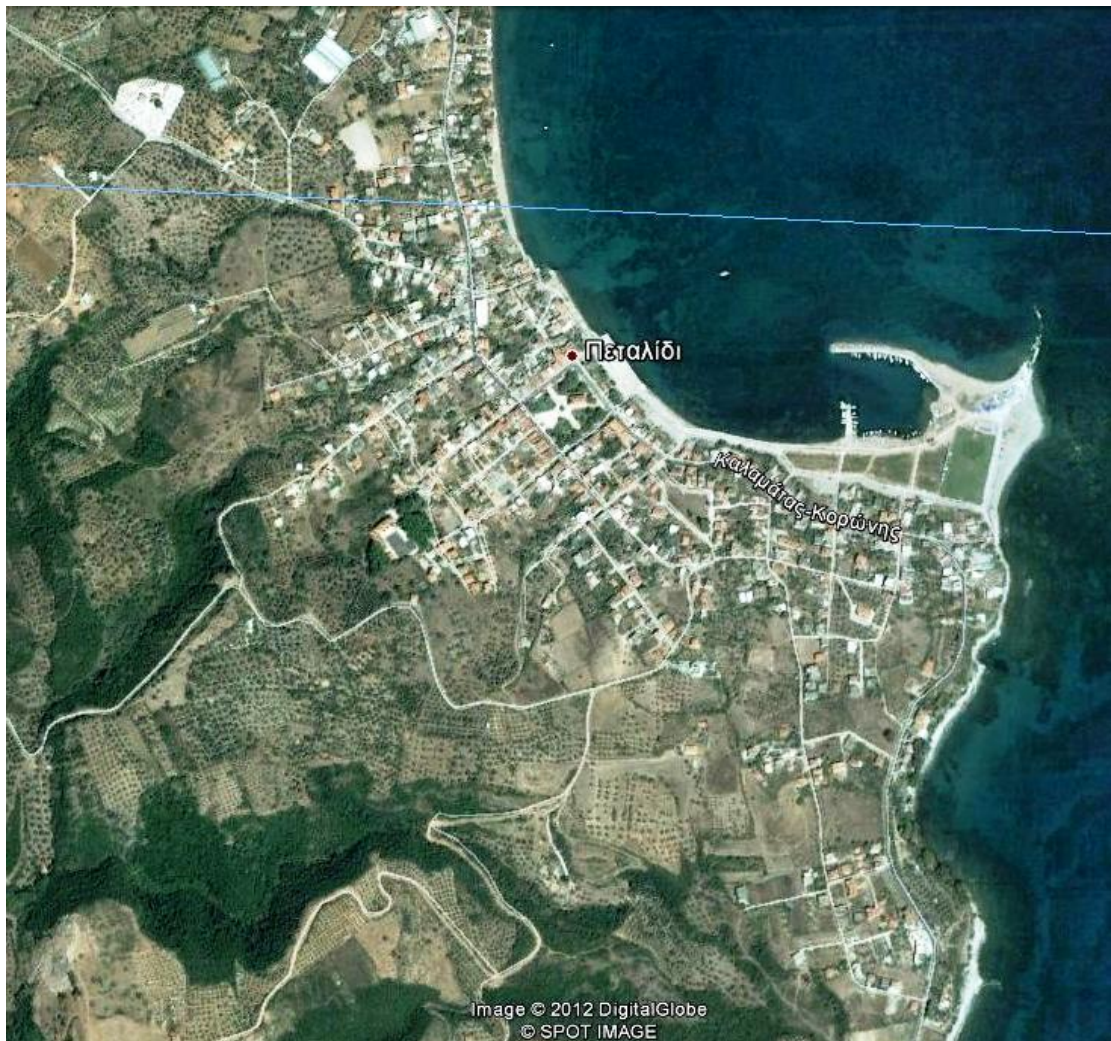

Εικόνα 13: Πυκνή δόμηση παραθεριστικών κατοικιών κατά μήκος της ακτής

Χάρτες της περιοχής μελέτης

Στη συνέχεια ακολουθούν οι χάρτες της περιοχής μελέτης. Οι οποίοι δημιουργήθηκαν με ψηφιοποίηση των ορθοφωτοχαρτών από την Κτηματολόγιο Α.Ε..

Παρακάτω φαίνεται ένα παράδειγμα δορυφορικής εικόνας (από το Google Earth) της περιοχής μελέτης.

Και τέλος, ακολουθούν οι 3 χάρτες, κλίμακας 1:7.500. Ο πρώτος απεικονίζει τις χρήσεις γης στα όρια της περιοχής μελέτης, και οι άλλοι δυο τις παρεμβάσεις που προτάθηκαν για την ανάπτυξη της περιοχής.

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ &
ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ &
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Διπλωματική Εργασία

"Οικιστική ανάπτυξη στον περιαστικό χώρο: Τουρισμός - Παραθερισμός στο Πεταλίδι Μεσσηνίας"

Εκπόνηση: Μαρία Σκαλτσή
 Επιβλέπων: 1. Σαγιάς

ΧΑΡΤΗΣ 2: Προτάσεις - Παρεμβάσεις 1ου Άξονα στο Πεταλίδι Μεσσηνίας

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

 Ελεύθεροι Χώροι-Πάρκο

 Χώρος Επέκτασης Παιδικής Χαράς

 Προγραμματιζόμενη Επέκταση Κύριου Οδικού Δικτύου

 Οργανωμένη Παραλία

 Χώρος Στάθμευσης

 Λαογραφικό Μουσείο-Πολιτιστικό κέντρο

 Ποδηλατόδρομος

 Όρια συνεκτικών τμημάτων οικισμού

 Πεζόδρομος

 Όρια μη συνεκτικών τμημάτων οικισμού

 Παράκαμψη Κύριου Δικτύου

 Κύριο Οδικό Δίκτυο

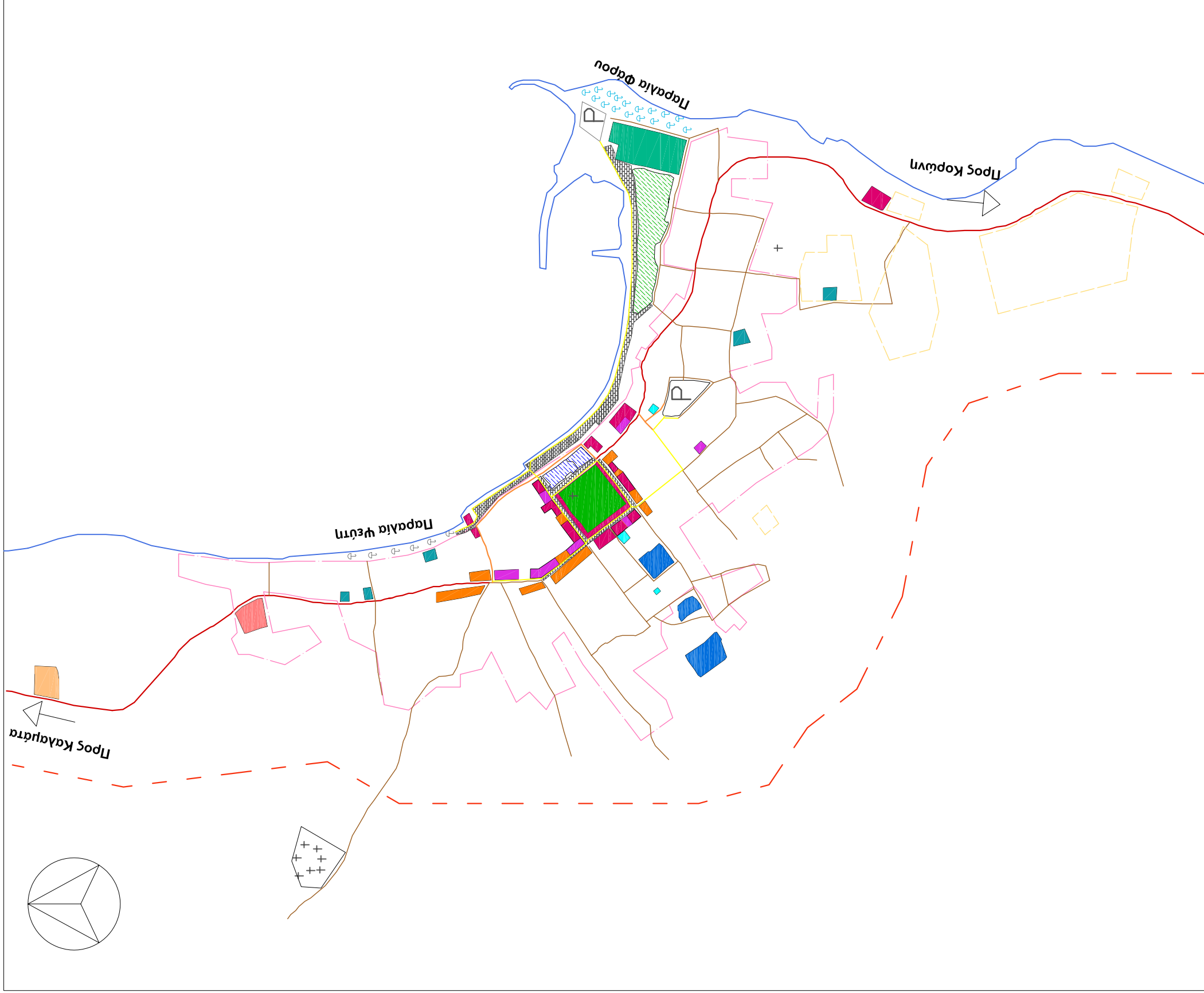
 Κοινόχρηστος Χώρος-Πλατεία

 Δευτερεύων Οδικό Δίκτυο

 Ακτογραμμή

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1 : 7.500

ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ &
ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ &
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Διπλωματική Εργασία
 "Οικιστική ανάπτυξη στον περιστατικό
 χώρο: Τουρισμός - Παραθερισμός στο
 Πεταλίδι Μεσσηνίας"

Εκπόνηση: Μαρία Σκαλτσιή
 Επιβλέπων: 1. Σαγιάς

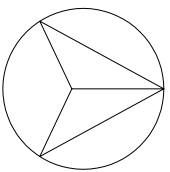
ΧΑΡΤΗΣ 3: Προτάσεις - Παρεμβάσεις 3ου
 Άξονα στο Πεταλίδι Μεσσηνίας

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

	Περιστατική ΖΟΕ		Αναψυχή
	ΖΟΕ Προστασίας Εξωαστικού Τοπίου		Γραφεία-Υπηρεσίες
	ΖΟΕ Προστασίας Παράκτιου Χώρου		Εμπόριο
	Όρια συνεκτικών Τμημάτων οικισμού		Παιδική Χαρά
	Όρια μη συνεκτικών Τμημάτων οικισμού		Χώρος Πρασίνου - Πλατεία
	Κύριο Οδικό Δίκτυο		Αθλητισμός
	Δευτερεύων Οδικό Δίκτυο		Ξενοδοχείο - Ενοικιαζόμενα δωμάτια
	Ανεκμετάλλευτος κοινόχρηστος Χώρος		Αθλητισμός
	Ακτογραμμή		

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1 : 7.500

ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

Προς Καλαμάτα

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ &
ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ &
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Διπλωματική Εργασία

"Οικιστική ανάπτυξη στον περιστατικό χώρο: Τουρισμός - Παραθερισμός στο Πεταλίδι Μεσσηνίας"

Εκπόνηση: Μαρία Σκαλτσιή
Επιβλέπων: Γ. Σαγιάς

ΧΑΡΤΗΣ 1: Χρήσεις Γης στο Πεταλίδι Μεσσηνίας

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

 Αθλητισμός	 Αποθήκη
 Ανεκμετάλλευτος κοινόχρηστος Χώρος	 Εκκλησία
 Κατοικία	 Νεκροταφείο
 Αναμυχή	 Υγεία
 Ξενοδοχείο - Ενοικιαζόμενα δωμάτια	 Διοίκηση
 Γραφεία-Υπηρεσίες	 Όρια συνεκτικών τμημάτων οικισμού
 Εκπαίδευση	 Όρια μη συνεκτικών τμημάτων οικισμού
 Εμπόριο	 Κύριο Οδικό Δίκτυο
 Παιδική Χαρά	 Δευτερευόντων Οδικό Δίκτυο
 Χώρος Πρασίνου - Πλατεία	 Παραλία
 Ακτογραμμή	

ΚΑΙΜΑΚΑ: 1 : 7.500

ΜΑΡΤΙΟΣ 2012